

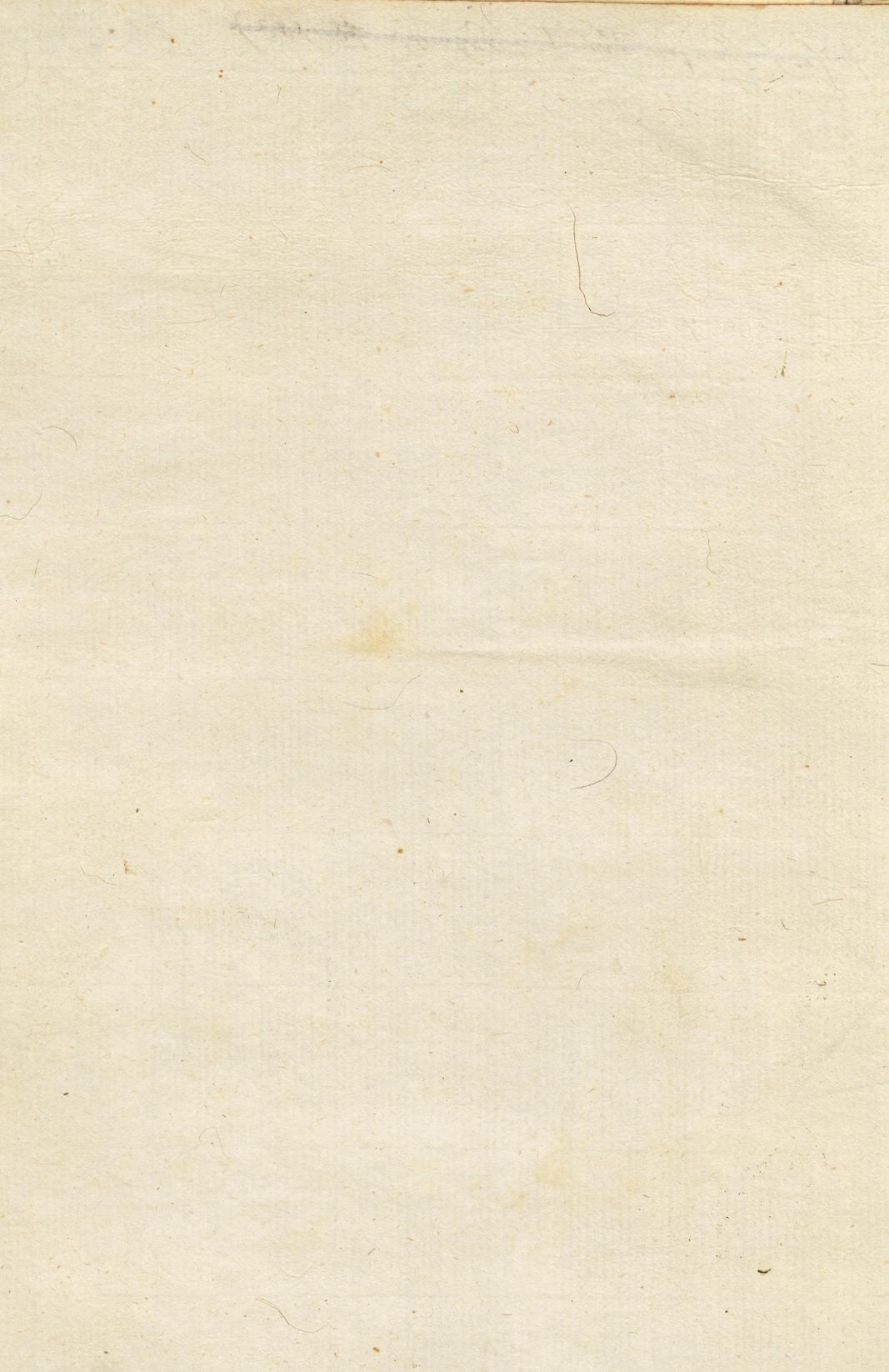

13765. v. L. d. e

18°

~~1 Conf. Paper Vol I. Aug. 12. 1821~~

8°. IV.

INCIPIT LIBELLVS DE AUDIEN-
TIA CONFESSIÖNVM DOMINI.
ANTONINI DE FLORENTIA OR-
DINIS PREDICATORVM REVERIN-
DISSIMI ARCHIEPISCOPICIVI-
TATIS EIVSDEM.

DE FECERUNT SCRVTAN-
tes scrutio ait psal. Scrutates alioꝝ
peccata sunt cōfessores. Scrutiniū
autē est in quisitio facta ī cōfessiōe
In quo quia multi cōfessores defi-
tiūt nō bene & sufficiēter se habē-
tes ī audiētia cōfessionū cōsequēter deficiūt etiā
ī se agratia dei & multū offendūt. Ne ergo deficiāt
quod eēt ad sui & alioꝝ pñitiē diligēter cōsiderēt
& obseruent quod ait aug. ī decret. de pe. di. vi. c. i.
uidelicet Caueat spūalis iudex q̄ sicut nō cōmisit
crimē nequitie ita nō careat munere scientie. Iu-
ditaria enī potestas hoc expostulat ut que debet
iudicare discernat. Diligens igit̄ iqsitor & subtilis
inuestigator sapienter & quasi astute iterroget a
penitētē quod forsítā ignoret uel uerecūdia uellet
occultari, hec ille. Vbi tria īsinuat prefatus doctor
que requnt ī cōfessore idoneo. Et primum est ut
habeat auctoritatē siue potestatē absoluendi com-
petētem. Secūdū ut habeat scientiā circa huiusmōi
sufficiētem. Tertium ut faciat iterregationem de
peccatis diligentem.

DE PRIMO

uatum igit̄ ad primū ut. s. habeas auctori-
tatē audiendi cōfessiōes si es ī ordine pre-
dicator̄ & idē ī aliis ordinibus mēdicanū
reqrit̄ primo q̄ habeas licentiā sup hoc a prelatis
t. nō solū quo ad fratres sed etiā quo ad seculares
Secundo ut habeas licentiā a pprio fācēdote eius
qui est audiēdus uel spetialem uel generalē. s. per
presentatiōne factā corā diocesano uel aliud eq̄
ualens secūdum formā cle. sepul. dudū. Et ex hac
licētia nō uales absoluere habētes domicilia ī aliis
diocesib⁹. nec etiā hoīes illius diocesis ī q̄ presen-
tatus es extra ipsā diocesi. secūdum Franc. Zab. &
laude. **N**ec uales absoluere ab aliq̄ excoīcatiōe ma-
iori nō habendo aliā auctoritatem spetialem sup
hoc. **Q**2 si hoc facias. s. absoluendo aliquē ab aliq̄
sentencia scienter uel ex ignorātia iuris sententia
excoīcatiōis icurris a qua citra sedem apostolicam
nō uales absolui. Et hoc uēy est de sententia iuris
secus est si absolueres a sententia hoīis quia q̄uis
male faceres & ille non esset absolutus. nō tamen
sententiam excoīcatiōis ī cūrreteres secūdum Pau.
extra de priuili. reli. ī cle. **I**tem ex tali licencia ha-
bita sic coir nō uales absoluere a peccatis quorum
absolutio diocesano reseruat. & quia q̄ sint tales
casus. circa hoc sunt uarie opiniōes & aliq̄ plures
ponūt aliq̄ paupiōres & ī hoc multū stat cōsuetu-
dini diocesib⁹. nō firmit̄ thereas ei quod dicit̄
de ista materia ī summa pīsana quātum ad illos ca-
sus ibi expressos; sed ut caucius & clarius pcedas a

2

diocesano ipse queras quos casus uelit sibi referua
ri: qbus expressis de ipsis non te impediā, sed de
oibus aliis auctoritatē siue licēiā petas. **S**i ergo
habes premaib⁹ casū alicuius peccati solū a quo
nō uales absoluere si alias peitēs ē bene dispositus
absoluastu ab his a qbus uales absoluere. & de re,
fiduo mittas eum absoluendū ad illum q sup hoc
habet auctoritatē, uel tu uadas peo ad captandā
auctoritatē: sed si repis īnodatū aliqua sentencia
excoīcatiōis maioris a qua non potes absoluere.
quia sup hoc nō hēs auctoritatē spetialem nō ab
soluas eū a peccatis, nisi prius obtinueris absolu
tionē ab excoīcatiōe ab eo q pōt: quia secundum
Tho. i. iii. di. viii. absolutio ab excoīcatiōe debet
precedere absolutioē a peccatis: quia excoīcatus
nō potest absolui a peccatis cū non sit p̄ticeps sa
cramentoꝝ & idcirco cautius est ante ī torrogatio
nē de peccatis īterrogare de his de qbus uel ppter
que suspicari posses eum īcidisse in aliquā sniam
ne uidelicet audiens peccata & nō ualendo īpēdere
absolutionē ppter īpedimentū excoīcatiōis rema
neat scādalizatus. **A**b excoīcatiōe autem minori
que, s. incurrit p̄ticipādo precipue cum excōmuni
catis in casu nō cōcesso, nec tamē ī criminē ppter
quod ille est excōmunicatus: quia tūc & ipse pari
sentencia esset ligatus extra eo, si cōcubine, uales
absoluere & debes ante absolutionem a peccatis. **P**ersonas autem habentes domicilia extra diocesi
nisi habes auctoritatem ad hoc ut possis absoluere

oportet q̄ tu uel ipse q̄ est audiendus sup hoc ha-
beat licētiā spetialē uel generalē. **S**acerdos uero
secularis, s. habens beneficiū uel etiā ecclesiā que
habet curā animar̄, eo ipso quod ipsā recipit, hēt
licenciā audiendi cōfessiones prochianor̄ illius ec-
clēsie solū, sine alia licentia spetiali: nō tamen ex
ipsa tali licentia pōt absoluere a casibus episcopis
reseruatis: nec etiā pōt audire prochianos aliarū
ecclesiar̄, nisi habeat licētiā sup hoc ab episcopo
uel ab alio q̄ dare possit: aut ipse peitens habeat
licētiā ut possit cōfiteri: & hoc siue a suo episcopo
siue prochiali sacerdote, ut dicit hosti, i summa.
In articulo tamē mortis pōt q̄libet absoluī a quo
libet sacerdote etiā nō habēte sup hoc auctoritatē
ubi q̄ possit nō adesset: & a quacūq; s̄nīa excoīca-
tionis etiā apostolice sedi reseruata quo ad absolu-
tionem, & ab oī casu peccator̄, & de q̄cūq; diocesi
existat: si tamen euadat piculum mortis q̄tu ad
s̄nīam excoīcationis, oportet q̄ se etiā representet
ei q̄ realit̄ ualet absoluere uel etiā reincidit i easdē
sentēciās: & hoc debes ei declarare. **E**t q̄uis a s̄nīa
excoīcationis pp̄ter iiectionem manuū uiolētam
eius absolutō esset apostolice sedi reseruata pos-
set quis absoluī auctoritate episcopi sui i qbusdā
casibus extra articulū mortis ut no, i trac. de exco-
excoicatō i. **I**stud tamen nō est extendēdū inabs-
lutiōe ab aliis excōmunicatōibus apostolice sedi
reseruatis & sentēciis ab homine: sed solum pmit-
titur in articulo mortis absolutio ab huiusmodi

3

secundū Inno. Sed multi doctores in hoc dicūt cōtra Inno. Vnde de ista materia habes diffuse i ista prima pte c. xxy. quod īcipit : eos q: ibi oīo uideas. Et quia q ligatus ē nō ualeat absoluere aliū. Ideo si esles alīq sñia irretitus excoicatiois maioris uel suspensionis & huiusmōi auctoritate tibi cōcessa uti non uales. Quod si cōtigerit uel p ignorantia uel p in aduertetia uel certā scienciam te aliquē absoluere a quo non ualebas. siue sententia siue peccato. ultra peccatū cōmissū teneris si uales cōmode manifestare illi erorem cōmissū: cū apud ecclesiam militatē non sit absolutus: hoc tamen uer si excoicatus eras notorie. Nā secūdum pe. de palude absolutio ab oculte excoicato tenet. ut hēs infra in secūda pte de absolutioue. Propter absolutionē tamen a peccatis solū in casu non cōcesso & si grauiter peccas sñiam tamē excoicatiois uel aliā nō īcurris. Dicūt etiam Inno. & hosti. & vvl. q cōfessus est ei q de iure non habet benefitium. puta symoīaco ītruso & huiusmōi: qdo hoc scit te nef iter cōfiteri ei q eū posset absoluere. quia ille nō potuit extra de pe. & remis. si episcopus li. vi. Item nota q nulla consuetudine ītrudi potest ut preter superioris sui licenciā ualeat quis eligere sibi cōfessorem q eū possit absoluere. Sed regularis debet secundum hosti. q s cōfiteri pprio sacerdoti extra de pe. & re. omnis uel alteri de licentia eius. Est autē proprius sacerdos papa quo ad oēs: legatus quo ad eos q habent domicilium in terris sue

legatiois: episcopus quo ad eos q̄ i sua dicc. ba-
bent domicilium. & non sunt exempti: sacerdos p-
rochialis quo ad suos prochianos: & prelati in ec-
clesiis uel monasteriis uel cōuētibus exempti quo
ad suos subitos. Itē prelati. s. patriarche archiepis-
copi episcopi & alii prelati exempti possunt sibi
eligere cōfessorē & etiā cardinales absentes cā lega-
tiois extra de pe. & re. ne p dilatiōe li. vi. Q, tamē
confessores electi non possunt absoluere ipsum a
a maiori excoicatōe etiā i casib⁹ grauioribus ex-
tra de re. & pe. si episcopus li. yi. In ordine tamen
predicatoꝝ p priuilegiū. Mare magnū. possunt pri-
ores & alii prelati absolui a cōfessoribus suis a ma-
iori excoicatiōe nisi esset apostolice sedi reseruata
Quia igit̄ cōfessores iſtituti in ordine predicatorꝝ
& minorū postq̄ fuerunt presētati p supiores suos
diocesanis & acceptati ab eis uel sine cā iusta dare
absolute licenciam recusarent diocesani. ex clemen-
tina. dudū de sepul. possunt audire cōfessiones: nō
tamē ex hoc absoluere possūt a casib⁹ reseruatis
ipsis diocesanis: nec tenēt peitentes q̄ uolunt eis
cōfiteri de illa diocesi petere licēiam a prochiali
uel alio: qn imo possunt eis iuitis & contradicēti
bus. Et glo. ber. que dicebat cōtrarium fuit tāquā
falsa cōdemnata p Clemētē. x. i quodā priuilegio
ordini predicatorꝝ & minorꝝ idulto. Et hoc ipsum
tenet lo. a. extra de pe. & re. si episcopus li. yi. **N**ec
tenēt sic confessus etiā p p̄rio sacerdoti confiteri:
ut habet i extra uagātlo. xxii. que i cipit uas ele-

4

ctiois. Possūt etiā diocesāi sine predicta solēnitate
s. presenta tiois dare licenciā. s. predictis religiosis
audiēdi confessiones. & cōmittere iurisdictionem
suā eis ut placet: & hec licentia data siue p̄ presen-
tatiouē siue p̄ alium modum. durat post mortem
prelatoꝝ. quousq; ecclesiis fuerit p̄uisum. & hoc
ex priuilegio clemētis. Item secundū Tho. i q̄to
di. xv. Si subdiuus scit ppriū sacerdotē eē hereticū
sollicitantē ad malum. aut fragilē & ad peccatum
quod qs ei cōfiterit est p̄nus: uel si p̄babiliter esti-
mat̄ reuelator confessionis: uel si peccatū de quo
qs habet confiteri: sit cōmissum contra eū: i his
& similibus qbus timet penitens p̄babiliter ex cō-
fessione sibi uel sacerdoti piculum īminere: debet
recurrere ad supiorē uel petere licentiam alteri cō-
fiteri: quā si habere non possit. idem iudicium
esset sicut & de eo q̄ non habet copiam cōfessoris.
Idem pe. alb. & Inno. Et addunt coīrꝝ & si necel-
sitas īmineret & alium nō posset habere cōfiteat̄
peccatū in genere sine eo de quo possit malū pue-
nire: Item secundū hosti uagabundi & q̄ querūt
domicilium quo se conserant. possunt ubiq; con-
fiteri ab his tamē q̄ ualent audire confessiones: &
secundum eundē quādo qs intraturus est iustum
bellū uel mare. & deest pprius sacerdos p̄t alteri
cōfiteri sine licencia. Itē secundū yyl. peregrini ro-
mipete negotiatores ac uiatores si acceperūt perā
& baculū a ppriis sacerdotibus uel aliter de licēcia
eoꝝ itamp; presumēdū ē eis datā licēcia cōfite-

di. Sed si sine licēcia iter assūerēt nō possūt cōfite
ri alteri. s. ut absoluāt nisi ī necessitate. Idē ī no. &
host Cui autē debeāt ordinarie cardiales & curiales
& reges & principes & prelati nō exempti & cano-
nici & plebani & clericī & q̄ habent domiciliū in
diuersis diocesibus cōfiteri. Vide ī summa pisana
cōfessio. ii & ī sequentibus.

D E CASIBVS RESERVATIS IN IV RE CANONICO E PISCOPIS.

Thi sunt casus dioecsanis reseruati. Et pri-
mo ī summa pisana. c. confessor dicitur q̄
benedictus: xi. declarauit quatuor casus ēē
de iure &. v. de coī cōsuetudie: uidelicet peccatū
clericī p̄ quod icurrat irregularitē: secūdus de īcen-
diariis: de peccato ubi esset ī indicenda solemnis pe-
nitēcia: quartus de excōmunicatōe maiori: quītus
de homicidio uolūtariorū: sextus de uiolatione ec-
clesiastice libertatis: yiii de uiolatiōe ecclesiastice ī
muitatris: viii. de falsariis: viii. de fortilegiis. Quia
uero illa extrauagans benedicti uacat p̄ clemētinā
dudū de sepul. Ideo non pōt̄ iduci p̄ iure coī. Sed
potest credi q̄ ut sapiens bene declarauerit ipse be-
nedictus: dicit tamen postea q̄ possunt episcopi ī
suis episcopatibus casus p̄ ut eis uidebit expediri
reseruare: & multo magis cōciliū synodale & pui-
ciale. Io. a. extra de pe. & re. si episcopus li. vi. glo-
iii. dicit esse casus reseruatos blasphemiam dei & san-
ctoz. & matrimoniū clādestine cōtractum uel cōtra
īterdictum ecclēsie. Dicit etiam q̄ solet episcopo

referuari penitencia omniū publicoꝝ enormium
criminū: op̄ pressioꝝ filioꝝ ex p̄posito uel ex cāu
falsi testimonii: p̄iurii: īcestus: corruptioꝝ moīa/
lium: coitus cū brutis: cuiuslibet homicidii: de for
tilegiis & his similibus. **H**osti, ī summa que dicit
copiosa p̄ oīt omnes predictos casus & addit. Itē de
uitio cōtra naturā & maxie cum brutis. Itē si ip̄se
episcopus audiuit confessionē de aliquo peccato:
& sic concludit q̄ etiā de aliis enormibus, que
cōsuetudo generalis & sp̄etialis episcopis reseuat
Idē iudicium est ī q̄bus etiā episcopi aliquotiens
mittunt peccatores ad sedē apostolicā ppter enor/
mitatē criminū: & aliquotiens ad terrorem. **G**uiel.
speculator in suo reptorio ultra predictos casus
addit eos: de uerberatibus patrem & matrem: de
de floratibus uirgines ui oppressas uel seductas: de
baptizatibus p̄ prios filios sine necessitate: de te/
nentibus ad baptismū siue ad confirmatioēm sine
necessitate p̄ prios filios: de contrahēte post uotū
castitatis: de lymoniacis ī quocūq; genere: de for/
uicatiōe cum iudea & saracena: de cōcipiente filiū
per adulterium quem uir credidit p̄ prium filiū:
de p̄ curate aborsum uel sterilitatē ī se uel in alio:
de contrahēte matrimonii post sponsalia iuramē
to firmata: de coeūte cū baptizata ab eo uel cuius
confessionem audiuit: de usurariis: de celebratē in
altari non consecrato uel sine ornamento uel sine
īdumentis: de celebratē nō ieiuno. **I**n fine autem
sic dicit tot casus p̄ oīt nihil aliud ē quā sacerdotū

potestatē restrigere. unde breuiter dico sacerdotes
oīa posse in occultis quo ad foꝝ pñiale que spetia
liter nō sunt i iure episcopis reseruata. & que nō
sunt ipsi sacerdotibus directe uel p aliquam cō-
sequētiā iterdicta. Argu. extra de iudi. at si. & de
sen. exco. nup. Hoc tamē fateor q ubiqūq; graue
delictum fuerit uel enorme. superioris est iudiciū
i quirendum uel ppter casus nouitatē uel ambi-
guitatē. Idem etiā fateor de oībus casibus i qbus
sic est i qualibet ecclesia fieri cosuetum. Io. de lig.
nano i declaratiōe q facit supra decretali omnis
utriusq; sexus dicit q fratres predicatores & mīo-
res postq; fuerit diocesanis presentati possunt ab
oībus peccatis absoluere exceptis tantū casibus
episcopis reseruatis i iure coī pbat hoc sic boifa,
cius octauus i cōstitutiōe supra cathedrā de sepul.
Inter cetera de cōfessoribus q tum ad fratres predi-
catores & mīores sic dicit Satuimus & ordinamus
auctoritate predicta ut magister predicatorum &
mīster generalis minor uel alii ad hoc ibidem per
cōstitutiōem predictā deputati ad presētiā prela-
toꝝ p se uel p alios se cōferant & huīlirer petāt ut
fratres q electi fuerint ad cōfessiones audiēdas sub-
ditoy suorum audire debeat de licēcia & gratia &
beneplacito eorūdē prelatorꝝ & seqꝝ ibidē i ista Si
uero prelati huiusmōi licēcias exhiberū recusauerit
dicit papa nos illā ex nunc cōcedimus fratribus sic
electis de apostolice potestatis plenitudine exquo
satis dat ī telligi q cōditor conoīs magis ī telligit

6

q̄ magistri & ceteri predici prelatis ecclesie debi-
tam reuerēciā in hoc casu exhibeāt q̄ ab eis dictam
licentiā obtineāt q̄a ea ab ipsis nō obtēta firmius
p ipsum canonem obtieſ:concessa igit̄ huiusmōi
licencia & obtenta ostēndit papa quāta sit aucto-
ritas que i foro penitēciali cōcedit fratribus ipsis
cū dicit p huiusmōi autē cōfessionē nō itendimus
fratribus ipsis potestatē ad hoc ipendere ap̄liorem
q̄ in eo curatis seu prochialibus sacerdotibus est a
iure cōcessa. Sed secundū guil. & durān. i reptorio
in rubrica super q̄bus sit penitens ad episcopum
remittēdus sacerdotibus prochialibus est a iure cō-
cessū q̄ i occultis quātū ad foꝝ peiſtenciale possūt
imponere penitēciā de oī crimiē exceptis casib⁹
episcopis reseruatis in iure arg. extra de iudi. at si
cleric⁹ de sen. exco. nup & hec auctoritas cōcedit
p predictā cōſtitutiōem fratribus predictis. ¶ De
casib⁹ autem p cōſuetudinē uel p episcopos re-
ſeruatos quos hosti. & plures doctores ponūt cō-
ſequēter. Idē guil. Iul. dicit tot casus ponere nihil
aliud ē q̄ sacerdotū potestatē reſtrigere que tamē
est eis plenarie attributa. unde breuiter dico sacer-
dotem oia posse in occultis quātū ad foꝝ pniale
q̄ nō ſpecialiter i iure episcopis reseruata uel que
nō ūt ipsis sacerdotibus directe uel per aliquam
cōſequentiā interdicta habent enim sacerdotes p-
rochiales a iure potestatē iurisdictiois ordinariā
ſup populu cōmiſſū ſibi. extra de pe. & re. omnis.
& licet i pſi poſſint ſibi reſeruare certos casus ut

Ray.xii.di.in notescit q tamē cōpetūt inferioribus
de iure ut dictū est tamen hanc potestatē nō hēc
generaliter seu simpliciter episcopi sup eos secū-
dum vvl. & durā. nisi i duobus casib⁹ uno directe
ut cum aliq fuerit legittime in crimine deprehēsi
q̄ merito sint tali potestate priuati. alio mō per
aliquā cōscienciā ut cum casus talis euenerit ī quo
ad utilitate cōem expeditat q̄ tales casum sibi re-
tineat & aliter non. pbaſ hoc xxv.q.i.c.de ecclesi-
asticis priuilegiis ubi dicit greg. **S**i nostra defēdi-
mus ita & singulis quibusq; ecclesiasticis sua iura
seruamus nec cuilibet q̄libet gratia fauēte ultra q̄
mereat imptior nec ulli hoc q̄ sui iuris ē ambitu-
stimulāte denegabo. xi.q.i.puenit dicit. **E**t sic ex
predictis patet qd tenendū sit de casib⁹ quasi in-
finitis reseruat⁹ p quedā concilia prouincialia &
synodalia post pmulgationem istius cōstitutiois
que fere euacuāt totā potestatem ipsoꝝ fratrib⁹ &
prochialium. cum sint tamē utrisq; plenarie attri-
buti a iure: nec expediunt utilitat⁹ subditοꝝ īmo
ponut eis laqū ī via salutis. **S**ed qd si aliq uellēt
defendere q̄ huiusmōi casus rōnabiliter reseruati
saltem q̄tum ad ipsos sacerdotes prochiales cum
de foto prelatoꝝ sint & eoꝝ ordiatioib⁹ sint sub-
iecti nūqd fratres predicti sunt obligati ad huius-
modi casus reseruatos. dicendum q̄ non. **N**am ex-
empti sūt nec sūt ordinatioib⁹ prelatoꝝ subdit⁹
ut extra. de excess. prel. nimis praua. & ista questio
remouet & cassat oēs cōsuetudines & statuta facta.

7

& ordinata cōtra premissa i constitutione ipsa uel
aliq̄ premissor̄ i fra e. nos & enī. Cum igit̄ cōcedat̄
hic quātum ad foꝝ penitenciale fratribus ipsis illa
auctoritas q̄ habēt sacerdotes prochiales a iure q̄
est de oī crimine exceptis tantū casibus episcopis
reseruatis i iure ut dictum est. Manifestū est q̄ fra
tres predicti nō tenēt ad huiusmōi casus p̄ statu
ta p̄uincialia & synodalia reseruatos. cū non sint
eoꝝ ordinacioib⁹ subditi ut dictum est īmo ne
gādo ne ipsi fratres absoluāt i casibus reseruatis
episcopis i iure de oībus aliis concessisse uidetur.
Quita unum negādo alterū tacendo cōcessit. xxv.
disqualis. Nec possunt prelati hanc cōcessionem
reuocare nec etiā defalcare nō directe negādo eam
dum ab eis petit̄. quia negādo ipsam firmius per
istū canonē obtinet̄ ut patet i eadem. Si uero nec
etiā idirecte prohibēdo q̄ aliquā sñiam uel precep
tum ne prochiani coꝝ confiteant cū eis. ut extra
de priuili. quāto. nec etiā p̄ retentionem multorū
casuū sicut dictū est; quia hec fierent in fraudem
istius legis q̄ fieri nō debet. ut extra de cōces. pre
ben. consti. Sileat ergo hic **I**o. mo. q̄ dicit. q̄ si epis
copus pōt artare potestate ordinariā curatorū pōt
multo magis artare extraordinariā ipſoꝝ fratrum:
qa quod p̄ superiorē cōcedit̄ p̄ i feriore artari siue
reuocari non potest. ut patet xxi. dī. i ferio & i cle.
de elec. ne romanī. **A**d cōstitutionē autē clemē/
de priuili. religi. ubi dicit̄ q̄ religiosi i casibus sedi
apostolice aut locoꝝ ordinariis reseruatis quemq̄

absoluere nō presumant. respondendū est q̄ hoc
intelligit de reseruatis iure sicut intendit illa cō
stitutio nō autē de reseruatis p̄ cōsuetudines uel
statuta aliorū prelatorū q̄a illa remouet papa i cō
stitutione prefata & p̄ consequens ut uidet quicqđ
dicit p̄ antiquos uel modernos doctores de talibus
casib⁹ per episcopos reseruatis totū reuocat̄ per
constitutionē istā specialiter q̄tū ad fratres dictos
Si enī cōstitutō posterior licet nō faciat métioēm
de priori ipsā reuocare noscat̄ de consti. licet huius
multo magis reuocare debet dicta doctor̄ si i con
trariū p̄mulgent̄ hec lo.de lig. **N**ota tamē q̄ pre
supposita ista declaratiōe iohānis tamq̄ uera non
tamē per hoc possent fratres predicti absoluere a
casib⁹ reseruatis p̄ synodales ubi eēt ānexa sūia
excoīcatiōis q̄a de iure coī absoluē ab excoīcatōe
ptinet ad episcopum. **I**tē remanet adhuc res satis
dubia q̄ uidelicet sint illi casus q̄ in iure reseruent̄
episcopis directe uel per aliquā cōsequētiā a qbus
ipsi fratres nō possunt absoluere secundū eundē
Io. & quod unus dicet nō reseruatū alter iudicabit
reseruatum. & ideo tutior uia est si fieri potest
ut seruet quod dictum est i prin.c.s. Itē ex tali licē
cia. **D**ispensatio autē uel cōmutatio uoto& uel iu
ramēto& secūdū oēs ptinet ad diocesanos. **Q**uedā
tamen ex his pape reseruat̄ dispensatio uero icē
to& q̄uo uel quādo ad ipsum ptinet uide ifra in
secunda pte i.c.de restitutiōne. **N**ota q̄ dicit lo.
an. extra de offi. uicariatus. super.c. licet in glo. q̄

8

si episcopus dedit vicariū generalē & i mandato
expressit aliqd de istis quod regrit speciale man-
datum secuta clausula generali. & oīa alia que p
nos possumus. & etiā si mā datum exigat speciale
secūdum hosti. satis uidet q specialia possit ad
instar procuratoris. ut infra de procur. qd agendum
Secus si aliqd de specialibus nō fuisse expressum
hec ibi. quod uidet intelligendum quātum est de
virtute uerbor̄ & i foro cōtentioso nā si constaret
de intentione conferētis auctoritatē etiā si aliquid
speciale nō exprimeret i generali cōcessiōe. uidet
specialia concessisse xxii. q.v. humane. & idem pōt
intelligi de licencia seu de auctoritate data ab epis-
copo uel a prelato confessoribus.

SECVND A PAR S.

Quantū ad secundū debet confessor habere
sciēciam que sufficiat ad hoc opus debite
exequēdū ut sciat discernere iter leprā &
leprā quod multipliciter potest intelligi. & primo
scias discernere iter peccatū seu actū cui est ānexa
aliquā sīa excoīcatiōis uel interdicti quo ad oēs
uel etiā suspensiōis uel irregularitatis quo ad per-
sonas ecclesiasticas. & peccatum cui nō est ānexū
aliquid tale. & i primo casu si excoīcatiō ē a iure
sive coī sive p̄ticulari synodalium remittas eum
ad suum diccesanū nisi esset casus apostolice sedi
reservatus. Si autē excoīcatō sit lata ab homīe tūc
nō ualet diocesanū eius nisi ip̄ se eam tulisset ab
soluere sed mittas ad eum q̄ tulit sentēciā: de his

tamen uide plenius infra i tractatu de exco. **S**cias
secundo discernere inter leprā peccati mortalis &
leprā peccati uenialis saltem quo ad coīa: nā ueni,
alia qa nō sunt de necessitate cōfessiois nō est ne
cessarium ita in listere i q̄sitione de numero & de
circūstantiis eoꝝ. sicut de aliis. & dico de illis ueni
alibus de qbus est clarū ipsa esse uenialia. nā ubi
dubium esset ipsum esse ueniale uel mortale siue
ex ipso actu iſe siue qa ipſe cōfitens nescit ita de
clarare q̄ possit i de cōclusio eligi tūc diligētius ē i
terrogādus. **D**e lepra uero peccati mortalis scias
Tertio discernere iter leprā. i. inter unā speciem &
alterā: nō enī sufficit confiteri peccatū mortale in
genere sed oportet q̄ confiteat i ultima specie se
cundū oēs doctores. **S**ed qa circumstancie peccati
aliquādo uariant speciē ideo oportet etiā te scire
& interrogare de circumstantiis peccatorꝝ & maxie
de illis que contrahūt peccatum i aliā speciem qa
ille sunt de necessitate cōfiteāde. **C**ircūstancie aut
continent i hoc uersu. **Q**uis quid ubi p̄ quos cur
quoties quomō quādo. **Q**ilibet obseruet anime
medicamia dādo. **I**o. in summa confessioꝝ sic expo
nit istum uersum. **Q**uis utrum. s. masculis aut feīa
iuuenis aut senex. nobilis aut ignobilis liber uel
seruus in dignitate uel officō cōstitutus sane mē
tis uel manis. scies uel ignarus. clericus uel laicus
uel claustralīs cōsanguineus uel extraneus uel simi
lia. **Q**uid utꝝ hāc speciē uel illā. s. fornicationem
uel adulterium utꝝ etiā illud sit mediocre enorme

9

uel pūū. ut̄ manifestū uel occultum. ut̄ fetens
s. ex consuetudine uel recens. **V**bi utrū. s. in loco
sacro uel nō sacro. i domo domioꝝ uel alibi. Per
quos. s. p mediatores uel nuntios qa oēs tales sūt
pticipes in criminē & ipse est obligatus peccatis
eoꝝ Per quos etiā. i. cū qbus & contra quos pecca
uit talis. **C**ur. a. quali intentione hoc fecit & quali
temptatiōe inductus. & ut̄ preuenitur ipse temp
tationē uel fuerit preuentus ab ea. ut̄ sponte uel
coacte & quali coactione. utrū animo ludendi uel
nocendi. **Q**uomō de mō agēdi uel patiendi dicat
ipse peccator. **Q**uādo ut̄ diebus festiuis ieunioꝝ
uel alias: ut̄ ante penitenciā acceptā uel post frā,
gendo eā qa maior i gratitudo. **S**ed & circūstātias
notabiliter peccatum aggrauātes & si non mutent
speciē tutius est diceresp recipue autē īterrogādus
est de circūstancia. **C**ur. i. quo motu uel quo fine
fecit qa illud aliquādo uariat speciē cū mortalia
trahāt speciē a fine: unde & q mechāt cū muliere
ut auferat ei sua. magis dicendus est sur q mechus
quāuis & mechia ibi fit. **S**ed etiā quādo non mu
tatur species multū habet aggrauare aut alleuiare
peccatum talis circūstācia preceteris. s. cur. **N**ā se
cundum Tho. i iii. di. xviii. quāuis circūstācie q
nō mutāt speciē peccati nō sint de necessitate cō
fitende. tamē tutius ē cōfiteri eas ut dictum ē. ut
uerbi gratia. si furtum facēdo multum uel parum
abstulit. **S**i rixando leuiter uel atrociter pcusserit
& huiusmodi sicut dicit petrus in iii. di. xii. **Nota**

tamen q̄ non est necesse ad quodlibet peccatum
etiā mortale de omnibus dictis circumstāciis iterro-
gare, sed plus & minus secundū peccata & ipsas
circumstaucias. Alienātes etiā circumstācias aliquā
ut dicit petrus i iiii. bonum est dicere quādo pre-
cipue posset oriri scādalu[m] i mente auditoris &
taciturnitate eius, dicit tamen Tho. in epistola
quēdā quod circumstācie que trahant peccatū ad
illud genus de necessitate cōfitende dicunt. ille q̄
habent specialē repugnatiā ad aliquid precepto[r]
diuīe legis, sicuti furtū si plic̄t repugnat huic pre-
cepto nō furtū facies. Si uō fiat furtū i loco sacro
circumstācia illa loci habet repugnantiam ad aliud
preceptū, quod, s. est de ueneratiōe sacroꝝ: & sic
addit̄ noua sp̄s peccati. & sic de aliis. & i s̄ie dicit
quod illud q̄ dixit circumstācias nō trahētes pecca-
tum i aliquid genus peccati nō esse de necessitate
cōfitendas, non ē referendum ad numerū quē quis
confiteri tenet si potest, q̄a nō est unū sed multa.

Scias etiā quarto discernere iter leprā & lepram
. i. iter unum peccatum & aliud quo ad numerum
ne facias de cētum uel mille peccatis unā lepram
uidelicet nō i terrogādo de numero seu quo tuiti-
bus cōmisit aliquid mortale de quo confiteſ & si
dicit pp̄ter multitudines iteratiois se non recordari
nō est subito dimittēdus sed i sistendū quāto tpe
steit in tali uicio q̄ frequēter iterabat ifra illud
tempus ut puta quotiēs i mense uel ebdomada ut
sic possit haberis numerus ipsius peccati. & si non

pōtaliter saltē secundū aliquā cōpationē: & tamē
declarādū est ne dicat plus q̄ habet i conscientia
sua sub occasione ut īde sit magis securus dicendo
plus q̄ minus ut multi faciūt. **S**cias ultio discer-
nere i ter lepiā pectati cui annexa est aliqua obli-
gato satisfactionis uel restitutiois, & inter lepram
ubi nō est aliquid tale; nā in primo casu ultra pec-
catum de quo debet dolere. oportet iſſtere & int̄-
rogare si est paratus satisfacere; nā ubi non habet
animū prepatum ad satisfaciēdū si posset nō eſſet
cōtritus nec p cōſequēs debet absolui. **D**e ista ta-
mē materia, l. satisfaciēdi & restituēdi que ualde
difficilis & intricata est i fine secunde ptis poterit
aliqd dici. **Q**uod si cōfessor circa hmōi & alia
difficilia nō eſſet ita pitus q̄ p ſciat nodos dif-
ſoluere ſaltem ſciat dubitare de huiusmodi & ſic
cōſiliū querere a pitioribus nulla facta expressiōe
pſone cuius cōfessionē habet premaibus: nec quo,
cūq̄ ſigno uel uerbo ipsum pdat niſi penitens ex
preſſā ſu p hoc ſibi daret licēciam: nā quomōcūq̄
directe uel idirecte ſciēter uel i aduertent mani
ſestaret tale peccatū nō habita licēcia eius grauit
deliqueret: nō tamē pnīa que taxat, ut extra de pe-
& re, ois puniretur niſi in iudicio conuinceret. ſed
arbitraria eſſet de huiusmōi pnīa iniungenda. **E**t
nota q̄ circa ſcientiā necessariā cōfessori ſic dicūt
doctores **T**ho. i iiii. di. xii. in expositiōe littere hec
ſcia & ſi nō ſit maior tamē tāta debet eſſe ut ſciat
diſcernere i ter peccatum & non peccatum. & i ter

Peccatū mortale & ueniale & si in aliquo esset dubitato posset recurrere ad discretiores. Alber. i. iii. di. xxi. dicit q̄ sacerdos non tenet scire discerneñ nisi i coi que sint capitalia & que uenialia ex generere sed hic nescies sicut idē dicit puto q̄ peccat mortaliter audiendo: & eum istituens plus peccat q̄ ipse & eū permittens institutū mīstrare si sua iterē prohibere talem. Idem dicit q̄ in pplexis questionibus sacerdos prochialis debet esse ita discretus ut talia difficultia ēē sciat. nec procedendū i eis sine superioris cōsilio uel auctoritate. Heynricus de ordine predicatorum i quodā quolibet querēs utr̄ confessor teneat scire de omnibus que dicūt sibi in confes- siōe siue mortalia siue uenialia. sic dicit distīguēdo peccata sunt in dupli genere. qdā sūt peccata qua prohibita qa si nō essent prohibita non ēēnt peccata ut sunt omnia que sunt mere de iure positivo. ut audire missam in die dominico. confiteri semel in anno & cōmunionē recipere & huiusmodi: & talia tenet qlibet confessor scire nisi habet cām rationabile que eū excusat: ut si forte tempore prohibitionis erat in carcere uel in terra longinqua. Alia sunt peccata non qa prohibita. s. qa de nā sua sunt mala etiā si nō prohiberēt: & eoꝝ peccatorꝝ qdam sunt capitalia. & tenet ea qlibet confessor scire ad minus in generali. s. q̄ sūt septē peccata capitalia. s. supbia luxuria & cetera: hec enim sūt quasi eleminta in penitēcia q̄ de necessitate scire oportet. Quedā autem peccata sunt species capitalium. ut

11

illa que recipiunt hōꝝ predicationē, fornicatio &
ebrietas & huiōi, fornicatio enī quedā luxuria est
ebrietas quedam gula : & horum peccatoꝝ que sūt
species, quedā sūt i que iportant multā deformi-
tatem de substantia sui actus eo q̄ statim noīata
habet anexum malum ut fornicatio: & de talibus
etiam cōfessor scire tenet utrum sint mortalia uel
nō. Quedam aut̄ de substantia sui actus nō habet
deformitatē sed ex libidī faciētis, sicut cognoscere
uxorem p̄priam quod nō est peccatū, tamē potest
eam cognoscere cū tanta libidine q̄ esset mortale
ut si eam cognosceret etiā si nō esset: & de talibus
nō oportet q̄ cōfessor sciat utrū sint mortalia uel
uel non, quia nec confitēs frequenter scire potest
Alia sūt peccata que sūt filie peccatoꝝ, s. capitaliū
ut illa peccata quoꝝ fines terminātur & reducunt
ad fines capitaliū, sicut dolus & aquisicio rerum
iusta. & de talibus peccatis frequēter sunt opinio-
nes cōtrarie inter doctores: de talibus nō tenetur
simplex curatus nō ordinarius scire si sint morta-
lia uel nō; Curatus aut̄ ordinarius sicut episcopus
& archiepiscopus & ceteri alii supiores prelati ordi-
narii tenet scire ua ipsi sūt purgatores & tenetur
aīas purgare pficere & illumīare: & iō tenet nouū
& uetus testamētū scire hec ille, Durā, ordinis mi-
noꝝ i sua sūma cōfessor li. i. pte. i. dī. i. dicit, si
deficit sacerdoti scia qa. s. nescit discernere iſ mor-
tale & ueniale, uel qa cōfitens iſ tricatos casus hēt &
confessor simplex est iterāda est cōfessio: nisi forte

cōfitens iūr̄itus sit & confessorē sup hoc istru,
at. Idem dicit q̄ quotiens confessor se ingerit ad cō
fessiones audiendas. totiēs se offert ad respōdēdū
de quolibet. & iterdum de casib⁹ i op̄ inatis & de
aliis mādatis & de questioib⁹ ualde pplexis. &c.
Idem debet confessor discernere iter peccatum &
differētias peccatoꝝ : unde scire debet utq̄ ea que
penitens sibi exprimit sint peccata uel non: ut de
bellis principū & de talib⁹ & de exactioib⁹ eorum
& cōtractib⁹ mercator⁹ utq̄ sint liciti uel illiciti:
& p hoc sciāt utq̄ phibere debeat cōfitemēt uel
suspendere a coīone an licenciare: utq̄ teneant ad
restitutio nem uel nō. nā cum preceptū sit semel i
anno cōfitemi & coīcare. si cofeslor⁹ phibeat illum
a coīone q̄ nō habet mortale. q̄a forte iudicat illi
cītū q̄ est licitum uel licenciat nō licenciandū: q̄a
forte iudicat licitum quod est illicitū. tā cōfessor
q̄ cōfitens i foueā cadūt nisi forte p̄babilit̄ ig,
norātia eū excuset puta si hēt aliquē doctorē iūr̄
autentīcū & famosum cuius op̄ioni innititur: uide
si confessor nō est exptns in casibus ita q̄ nec p̄ se
scit iudicare nec dubitare nouit cū piculo aīe sue
audit confessiones. sed & illi q̄ sciunt i pitiam eius
peuut nisi iterato confiteant homini sciēti de pe.
di. i. qui penitet.

DE TERTIO PRINCIPALI.

Quātum ad tertium debes secundū augusti/
num interrogare diligenter de peccatis.
Querit Ray. i summa sua an īterrogatioēs

sint facie de a cōfessore: yet q̄ sic dum mō discrete
fiāt de pe. di. viii. q uult. & extra de pe. & re. omnis
Et ut diligentius possis circa hmōi pcedere. debes
primo cōsiderare tria que post beatus Tho. i q̄rto
Primum ē ut iterrogent ipsi penitentes non oēs
de omnibus peccatis. hoc enī & iutile esset & ali
quādo dampnosū. sed precipue debet iterrogari
de illis peccatis que cōsuerunt repiri in hoībus
illius cōditiōis status etatis patrie & hmōi: que ut
melius ualeas facere. ideo a principio dēs iterrogari
& de conditiōe & de pria & de exercitio & hmōi. a
sit cōjugatus uel non: de aliis autē peccatis plus &
minus potes iterrogari secundū qualitatem uite q̄
audis ex ipso penitente. **S**ecūdum est ut iterroget
ipse penitens a remōtis de ipsis peccatis. & nō subi
to specificet mōus peccati. ne si nesciebat addiseat
& sic iudicat in téptationē. sed in genere iterroget
& si de hoc fateat iterroget de spē uerbi gratia si
fateret iterrogatus se cōmisisse uiciū luxurie iter
roget ulterius cum q̄bus. & sic de inde pcedendo.
Tertiū est q̄ precipue circa uicia carnalia non descē
dat nimis ad pticularē circūstantias que non sūt
de necessitate cōfessionis: q̄a hoc esset sibi occasi
onē temptationis dare. & ipsum penitētē q̄ aliquid
talia ignorat adiūtione peccatoꝝ docere. ac etiā
cum talia postmodū referant sociis & in plateis &
uicis inde seqꝝ derisio sacramenti & confessoris
& scādalum & mala suspicio. **S**icut uerbi gratia si
fateat vir cognoscere uxorem uel aliam mulierē

uel mulier cognitā esse a uiro extra uas debitū. cū
ex hoc hēat species peccati sufficientē qa ē uiciū so-
domiticū nec i ūcumq pte corporis exerceat ex hoc
mutetur talis species: ideo uidet hoc sufficere nec
oportet ulterius ad alia pticularia descendere ui-
delicet īterrogādo i qua pte corporis uel quomodo
Similiter si dicat per se ipsum commisisse uicum
luxurie quantum ad actum exteriorem. non uidet
ulterius īterrogandus de mō. cum non uariet spēs
p hoc & hmōi: de aliis uō peccatis. s. nō carnalibus.
nō est ita piculosum ad particulares circūstantias
se deriuare. **S**ecundo cōsideret confessor q cōfites
sibi de his q alias sibi confessus ē & absolutus & fe-
cit pniām i iūctā non tenet iteꝝ confiteni: & ideo
super hoc nō ē grauādus plus q sua sponte uolun-
tas uelit. In qtuor autem casib⁹ tenet q alias co-
fessus est iterare confessionē secundum Tho i qrtō
& oēs alios: primi duo sunt ex pte ipsius confiten-
tis. **E**t est primus quādo non est oīa peccata mor-
talia in qbus uel dubitatē mortalia dubitatōe
probabili confessus uni sacerdoti. sed aliud dimisit
uel ex uerecundia uel ex alia iūsta cā: secus autem
si aliquod dimisisset ex obliuione qa tunc sufficit
illud tātum confiteri q dimisit etiā si alteri con-
fiteat q priori. nec oportet ex hoc confessionem
iterare. **S**ecundus ē quādo pniām iniunctā contem-
psit facere & est oblitus eius: nā si adhuc recorda-
retur & uellet perficere nō tenetur iterari nisi forte
confessor statuisse libi tempus determinatū i fra-

quod deberet ipsam penitentiam facere. Intendens ipsum
obligare ad ipsum determinatum tempus: quod tam
men si non constat secundo confessori credo quod
p[ro]p[ter]e possit interpretari secundus cōfessor. q[uia] inten
debat prior confessor dare sibi licentia remittendi
reunionem vel orationem vel alia in aliis diebus si in his
non fecit in quibus in iunxit. q[uia] sic consueverunt facer
p[ro]p[ter]e confessores. Alii duo casus sunt ex parte confessio
ris. primus est si non habuit auctoritatē absoluēdi
nec in hoc oportaret te esse curiosum. sed sufficit q[uia]
constet tibi contrarium. s. q[uia] prior confessor non habe
bat auctoritatē. Secundus est quando ipse cōfessor
non habuit sufficientē sciām: & iste est satis & dif
ficilis & i[nt]rictatus. s. ad congo[sc]endū & iudicandū
de quantitate ignorantie quod reddat sacerdotem in ha
bilem ad absoluendū: & si tibi non est nota persona
ipsius confessoris noli ex uno defectu confessionis
quod reprehenderes ex priori confessione pacta. con
demnare vel irritare ipsā: q[uia] quandoque etiam p[ro]p[ter]e
simi confessores ex obliuione vel alia causa aliquid
dimittunt. & ipsi penitentes etiam aliquid non plene
recordantur de gestis circa eos. sed in processu confessionis
repetto defectu interrogacionis examinationis declarati
onis eorum quod sunt maioris ponderis & de necessitate
salutis poteris hoc iudicare. s. ignorātia confessionis
impedit uia eius absolutionis. & sic consulere pei
tēti immo sibi declarare necessariā fore iteratioē
talis confessionis: ut uerbi gratia si talis confessor
non fecisset sibi conscientiam de simplici fornicatōe

uel de cōfessione & coīone āualis & alius hm̄ ōi ad
que tenēt generaliter fideles. **H**ist etiā alius casus. s.
quītus in quo oportet iterare cōfessionem secūdū
doctores plures ut bonaūētūā i pag. iiiii. dī. xvii. &
durā. ordinis minoꝝ in sua summa. **R**ay. hostien.
robertū ochot. & uincentium hōstericum. sed non
secundum tho. & ricar. ordinis mīoꝝ i q̄ito s̄ntaꝝ
di. xiii. & pe. & quoddā aliud scriptum sup q̄ito
di. xyii. & gratianū de pe. di. i. iohānē & alios quos
dā uidelicet quādo qs cōfītetur ītegre sua peccata
sed ab oībus uel taltem ab aliquo mortaliū dispo
nit non abstinent. & sic in contritus existens & hoc
ipſe penitens declarat. **C**ū igif talis confessio non
ualeat tunc ad salutē tutius ē facere ea iterare. ille
tamen si nollet iterare non uidet cogēdus. cum so
lemnēs doctores sint hmoi opiniois nīsi forte fir
miter adhereret opinioni cōtrarie que tūcior est.
Videt esse & sextus casus. s. quādo qs ē absolutus
a peccatis bene cōfessus alias & contritus existens
ligatus excoicatione maiori q̄ ignorabat ipſe & cō
fessor uel non ppendit & p cōsequēs ab ea non ab
solutus; nā secūdū pe. de pal. i iiii. talis tenet iterari
poīt autē opinione quoꝝ dā iuristaꝝ esse q̄ ualeat
talīs absolutio & si sic est non tenet quādo alias
facta est confessio cum debitīs circūstātiis. prima
tamen opinio tutior est & ipsā teneas sed in aliis
quatuor supradictis oportet q̄ oīo iteret secundū
oīes quasi. **E**t nota q̄ i talī casu quādo. s. dicit pei
tens se uel nō posse uel nolle de oībus mortalibus

cōmissis cauere i futurum & dolere nō est tamen
 abiendus sed recipienda est eius cōfessio ut dicit
 decretalis extra de pe. & re. q̄ quedam non tamen
 ullo mō est absoluendus secundū Tho. i quolibet
 sed est ei nihilominus aliqd in iungendū boī op̄is
 ut sic ex hmōi bonis op̄ibus & alijs bonis illustre
 tur ad pniam declarādo tamen sibi plene q̄ non
 est absolutus corā deo, nec illa pnia ad meritū fru
 ctuosa est. sed faciat illud q̄ sibi dicit & alia bona
 quātum pōt plus ut dicit de pe. di. xvii. falsas. Ter
 tio notet cōfessor q̄ cū cogitatiō cū deliberatione
 rōis i actū peccati mortalis. s. desiderādi illū actū
 ageř etiā absq; opere sit peccatū mortale. 10 ad si
 gulas sp̄es peccatorum post peccata op̄is i interro
 ga etiā de peccatis cogitatiois illius tātum speciei
 Sed differūt secundū magis & minus uel pfectum
 & ipfectū qa. s. maius ē peccatum in ope q̄ i sola
 cogitatiōe. Ideo etiā & de circūstāciis huiusmodi
 cogitationū quere: uerbi gratia si dicit se assēsile
 deliberate cogitatioib⁹ luxuriosis. qa hoc potest
 esse mortale & in diuersis speciebus. ideo quere ab
 eo de q̄litate ipsa cognitionū. ut si deliberaasset
 tale peccatum cōmittere cum soluta. qa tunc est
 fornicatiō si ipse solutus est: aut cum cōiugata qa
 tūc adulteriū ē: aut cum cōsanguinea qa tunc icerit
 est. & sic de aliis sp̄eb⁹ luxurie uel aliorū uicioꝝ
 Pro aliquali declaratiōe predictoꝝ nota q̄ dicit
 beatus Tho. prima secuūde. q. lxxii. q̄ peccatum di
 uiditur p̄ hec tria. s. peccatum cordis peccatū oris

& peccatum opis. nō sicut p diuersas species completas sicut differunt specie bos leo & capra: sed sicut p diuersos gradus peccati. sicut domus i fundamētum diuidit parietē & tectum sicut in sp̄es in cōpletas: cōsumatio igit̄ peccati est i opere. unde peccatum operis habet completā speciem. sed p̄tima inchoatio eius est in corde quasi in funda mēto. Secundus gradus eius est in ore secundum q̄ homo prumpit facile ad manifestandum cōceptū cordis. Tertius gradus ē i consumatioe opis patet tamen q̄ hec tam p̄tinent ad unam pfectā sp̄em cum ab eodem motiuo pcedat. Iracundus enī ex hoc q̄ appetit uindictā. primo turbat in corde. secundo i uerba contumeliosa prumpit. Tertio procēdit ad facta i iuriosa ut p̄cussionē & hmōi: & sic de luxuria & quolibet alio secundum tho. Nec tamen sic itelligēdum ē peccatum uel peccata cordis esse species i completas que nō sint mortalia i mo quando in eis est deliberatus consensus ad actus tales cogitationes sunt mortales que de se sunt mortalia & si non ita grauia ut peccata operis ut dictum est semper tamen sunt mortalia & quando sunt simul cogitatio cum deliberatione locutionē & ope est unum peccatū ut de luxuria & aliis peccatis. Quādo uero quodam tempore deliberauit fornicari & alio tempore & diuerso & distant fornicat sunt duo mortalia. De delectatione uero morosa aliqd inferius diceſ. Quarto nota q̄ cum penitens fatet aliquod peccatum uel a se uel ad

15

ei⁹ īterrogationē & manifeste uides esse mortale
hoc ei declarā in singulis ipsorum uicio⁹ hoc enī
uidet⁹ satis necessarium: tum ut magis hēat causā
dolendi. tum ipsum cognoscens habeat materiam
ab illo in fut⁹ cāuēdi & hoc dico nisi ipse peni-
tēs uerisimiliter credere⁹ talia scire. s. cōmissa ēē
mortalia uel uenialia qā tunc non expedit. Item si
feeit aliquē actum q̄ de se uenialis erat uel nullū
peccatū. ipse tamē credebat firmiter mortale pec-
catum uel dubitabat de hoc. i. non magis declinās
ad unā pte q̄ ad aliā quod. s. esset mortale uel nō
esset. hoc enī esset pprie dubitare tā in primo q̄ i
secundo casu declarandum est ei quod peccauit
mortaliter: sicut uerbigratia si tempore ieiuniorū
uel festiuitatum cognouit uxorē putans hoc esse
contra pceptum ecclesie unde in hmoi rectificā-
da est cōsciencia eius cum sit erronea. Sed si fatet⁹
aliquid peccatum quod clare nō uideas esse mor-
tale uel de quo sint opinione⁹ īter doctores uarie
ut⁹ mortale uel ueiale: noli tu precipitare s̄niām
& i. mortale exprimere nec ei pp̄ter hoc absolutio-
nē denegare si ab eo abstinerē nō uellet: sed bene
ei efficaciter suadeas ut tutiore⁹ eligat uia. s. ab eo
abstinendo q̄a tutior uia est. Quīto uero diligēter
cōsidera cōditionē statum etatē & pitiā uel i pitiā
plorar̄. & secundū qualitatē eay sic diuersimode
te habeas ad ipsas in mō loquendi: nā nobilibus &
pitis aut ciuib⁹ coiter urbanius loq̄ oportet etiā
quādo uiciū reprehensiōe eget. ne durius īcrepati

idignent uel scādalizent. **R**usticis uero & psonis
ydeotis & uilis conditionis acrius coiter expedit
loqui ad ostensionem malicie eoz, ne pro nibilo
eoz peccata iputent. **I**tē nimis cōtristatos ex lap-
su uel quasi desperatos ex multitudine uel magni-
tudine commissorum oportet dulciter exhortari
ostendendo i mensitatē diuine clemētie. pponēdo
eis exempla diuīe misericodie i mense. ut latrois
magdalene. pauli. manasse. dauid. petri. marie egis-
ptiace & hmōi. Presūptuosos & in duratos & pccā
quasi p nibilo habētes decet deterrere declarādo
eis seueritatem diuine iusticie. futurum iudicium
acerbissimas penas iferni. & huiusmōi pponendo
exempla ad ppositū. ut de pūincione primoꝝ parē-
tū. de diluicio de sodoma. & aliis diuinis iudiciis
ppter peccata. **S**exto nota q̄ si psona nō ē multū
pita cautā reddas ut faciat diligenter cōfessionem
uidelicet de preteritis oībus dolendo q̄tum potest
proponendo firmiter abstinere ab mortali i futuꝝ
hoc enī est necessariū ad cōtritionem sine qua nō
remittit peccatum. & q̄ nullum cōmissum taceat
scienter i confessione uel ex uerecundia uel alia de-
cā: nec etiā q̄ est mortale reputet ueniale. quia &
aliquādo in hmōi fallit. & est mortale q̄ putatur
ueniale: nec proptera excusat eū ignorātia. **E**t pre-
cipue de hoc eum ad moneas i terrogando de uiciis
carnalibus. q̄a frequenter in talibus psonē multa
retinent turpia etiā necessaria cōfiteri propter ue-
recundiam: & magis adhuc in hmōi taciturnitate

16

mulieres offendunt; unde cū diuersis cautelis ex
trahēdum est uicium ab ore talium. Declarandum
est tamen eis quod si aliquod peccatū quod sciūt
esse in se non cōfiterent̄ etiā ī terrogati super hoc
a confessore, nō pdest eis confessio. Vnde si confes-
sor prius ī terrogauerat in generali de tali materia
& tunc ipse penitens noluit exprimere cum tamen
bene recordaret̄ uicii sui. sed cū postea ī terrogat̄
ī p̄ticulari exprimit, q̄a minus sibi uidet̄ erubescu-
bile q̄ si p̄ se expressisset; ostendendū ē ei quomodo
ficte cōfiteat̄. & q̄a non ualet sibi talis confessio
secundum yber, nisi mutet propositum. s. q̄ si ad
huc haberet de illo confiteri p̄ se exprimeret ī p̄ti-
culari, quātū ad illud q̄ est necessariū. & doleat de
illa fictione cōmissa cum qua uenit ad cofessiōem
Septimo penitētem admoneas ut non ex quadam
cōsuetudine q̄a sicaliq̄ faciunt uel etiā ex timore. i.
prīcipalit̄ p̄pt̄ uitādas penas eternas. uel p̄pt̄ euā-
sionē ī firmitatis si esset ī firmus. uel alicuius al-
terius tribulationis téporalis facit confessionē: q̄a
sic modicū sibi prodest. sed prīcipaliter eā faciat
ad placandū deum & sibi recōciliadū & satisfaciē-
dum diuine offēse; deo & ecclesie obediēdum que
hoc remediū ordinauit ad consequēdā remissioēm
Item in p̄cessu confessionis si aliqua diceret ad sui
excusationē uel alleuiationē peccati in p̄tinentia
ut puta q̄a dyabolus fecit sibi facere tale malum
uel planete uel uicini uel consanguinei & hmoī re-
prehendas ostendēdo ei falsitatē suā: q̄a, s. nullus

trahit ad peccatum nisi propria malicia sua uel uolu-
tate. & ideo non se excusat sed accusat xxy. q. i. non est.
Item si recitat peccata alioꝝ sine necessitate. cum
. s. sine hoc sufficienter posset exprimere suum. eū
reprehendas & ad moneas. ut nihil dicat de factis
alioꝝ. uide posset peccatum alterius detegi nisi hoc
faceret ex aliq̄ cā nō solū necessaria sed etiā alia ual-
de rationabili. Itē si dicit lōgas fabulas admoneas
ut dimittat supflua & solum q̄tum est necessariū
ad declarationē peccati dicat. ne imisceat narraci-
onem suar̄ tribulationū cum peccatis ut faciunt
mulieres. Itē ad moneas q̄ nō utat uerbis palliatibus
seu sophisticis ad dandum intelligere unum p̄ alio
nec etiā utat uerbis nimis turpibus. ubi possit per
uerba honesta peccatum declarare. De his autem
i isto ultimo dictis plus & minus admoneas peni-
tentes ne uides eos idigere i prosecutiōe sue con-
fessionis. **O**ctauo istud obserues qa postq̄ ex in-
terrogationibus factis si ppenderis debere audiri.
dicas ei ut priuo ipse dicat peccata sua que com-
misit post ultimā confessionem rite factā que hēt
i memoria. & sic dimittas eum dicere quicqd uult
retinendo bene i mente ea que dicit: ut ubi suffi-
cienter expressit peccata sua nō eum molestes uel
graues de illo interrogādo: ubi autem nō sufficiēt
expressit interrogā de residuo usq; ad sufficientiā
& postea eū interrogā de aliis de qbus ipse nūl dixit
secundū q̄ potes suipicari i eo ēe: hoc sp̄ seruato ne
de eodē pccō de quo iā interrogasti iteꝝ interroges ne

17

sic eū attedies nisi ex aliq̄ cā rōnabili hoc faceres :
puta credēdo q̄ dicat secūda uice q̄ prima nō dixit
uel ex ueſcūdia uel ex ignorātia & hmōi. Et si mu-
lier ē facias eā extrā ſuero ſtare ne eā i facié uideas
q̄a facies eaꝝ uentus urens ait ſcriptura. ſi uir pōt
genuflexus & diſcapuciatus ſtare bene qdē. ſin autē
ut pōt: nec tamē eū multum frequenter uel fixe i
faciem aspicias & precipue iuuenem uel pitū uel
nobilem. ne nimis eum erubescere facias & ſic eum
graues de quo nō oportet. Obſeruādum etiā con-
fessoribus ē ut dicit magiſter vbertus i libro de of-
ſiciis ordiſ predicatoriꝝ. q̄ ſp libentius & prius au-
diant cōfessiones eoꝝ q̄ magis indigere putantur
uel q̄ raro uenire ſolent. uel ſunt extranei uel qui
ſunt i maiori ſtatu. uel de quoꝝ confiſſiōe maior
utilitas ſecutura ſperat. Item audiendo mulieres
caueāt ne niſi in publico audiant. & niſi ab aliquo
uel aliqbus uideāt nec multum ſimorenſ niſi q̄ tu
neceſſitas cōfelliōis reqr̄it. & eis que niſis frequēt
uolunt cōfiteri. assignēt certū tempus extra quod
ipſas nō audiāt. nec i aliis colloquiis ſe eis exponat
& ſemp duris & rigidis uerbis potius utant circa
illās quam mollibus. Nono ſcias ab epifcopo ſi
habet aliquas cōſtitutiōeſ ſynodales uel puincia-
les ubi ſint excoſicationiſ ſnīe & hmōi. & de illis
non te impediā plusq̄ uelit. Et nota q̄ ſi aliquem
absoluis i nodatū aliq̄ ſnīa excoſicationiſ quē eſſe
ligatum uel nō aduertis uel nescis. & iō absoluis
a peccatis non autem a ſentētia uel ſentēciis q̄uis

pecces absoluēdo eum quē non debes. q̄a absolutō
ab excoicatōe debet precedere absolutionē a pec-
catis tamen sūiam excoicationis nō in curris. secū-
dum Zamb. & Fran. de Zamb. & Guilhel. Debes
autē postea quādo p pendis de errore illum auſar
q̄ p curet absolutionē ab excoicatione. Et quia ut
dicit Ray. i summa sua īterrogationes de peccatis
capitalibus faciende sunt. s. supbia principaliter q̄
est radix & mater oīum malorū secundū Greg. in
moralibus. a qua pcedunt septē capitalia. s. ianis
gloria. inuidia. ira. accidia. auaricia. gula. luxuria.
& ista habent diuersas species de qbus etiā necel-
larie sunt īterrogatiōes faciende cū circumstanciis
necessariis. Habet etiā quodlibet hoḡ multas filias
de qbus etiā dicit Ray. & hosti. i summa esse inter-
rogadū secundū tamen qualitatē psonar̄. Ideo
de his ponēt īterrogationes. Postremo de qbusdā
uiciis lingue & extra ordinariis & sortilegiis & in
fidelitatibus & hmōi: & q̄a ut dictum est absolutō
ab excoicatione debet precedere absolutionem a
peccatis. unde prius de ea īterrogandum est. Ideo
post breuem tractatū de x. preceptis de hic ponēt
īterrogationes ptinētes ad quōdā status hoi um
pticularis postmōm de iſtitutōe poneſt aliq̄s bre-
uis tractatus. Et q̄a ut dictum est supra abolutio
ab excoicatōe debet precedere absolutionē a pecca-
tis unde & prius de eis īterrogadū est ideo etiam
de eis aliquē breuem tractatū premittemus.
EXPLICIT. PROLOGVS. SVBSEquētis opis.

INCIPIT TRACTATUS DE EXCOMMUNICATIONIBUS ET PRIMO DE
EXCOMMUNICAONE MINORI.

Nota q̄ due sunt excoīatioēs, s. maior & mi-
nor. Excoīatio maior semp est peccatum
mortale. Et talis ē sepatus primo a deo &
nō potest coīcare p̄ aliqua utilitate aīe sue. Secū-
do est sepatus ab ecclesia, i. a coīone & p̄ticipatōe
fidelī & precipue in his quinq; q̄ in hoc uersu cō-
tinet. Si p̄ delictis anathema qs efficiat. Os orare
uale coīo mensa negat. Os, i. locutio orare, i. oratō
uale, i. salutacio coīo, i. cōmunicatō sacramentoꝝ
mensa, i. cibus & potus. Excoīatio minor aliqđo
est mortale aliquādo ueniale. Sed anteq̄ dicatur
quādo sit mortale uel ueniale. Nota prius q̄ nouē
modis homo incurere p̄t excoīationem mīorē
Primo quādo qs p̄ticipat cū excoīato excōmu-
nicatione maiori aliquo illoꝝ quinq; mōꝝ supiūs
dictoꝝ. Secūdo qđo qs cōmittit sacrilegiū sicut q̄
furat in ecclesia uel in ea aliquod illicitū o patut.
Tertō qñ qs ē publicus cōcubīarius uel fornicator
Quarto qđo qs acceptat aliquā ecclesiā a layco &
illā sic tenet xviii. q. vii. si qs, Quīto quādo aliq̄s
symoniacus qui esset excoīatus excōmunicatione
maiori. Sexto secundū quosdā quādo qs i bello
iustō aut etiā contra xpīānos exerceret artē bali-
staꝝ aut sagittarꝝ. Septimo oppressores i portū
paupeꝝ publici predones publici usurarii, mere-
trices q̄ omnes possunt largo mō dici excōmūicati

pro quanto talium oblationes non debet ad altare
secundum. Vil. admitti. **T**octauo illoꝝ qbus de
negat ecclesiastica sepultura sicut sunt illi q̄ mori
unt i tournamentis q̄ dato q̄ penitentes moriatur
tamē nō ponunt in cimiterio. Similiter etiā dicit
de illis q̄ non coicant lemel in āno sine necessitate
uel cā legittima extra de pe. & re. omnis. **N**ono
oēs publici peccatores. Omnes autem supradictos
casus ponit **K**ay. **H**ostia. & **I**ntrō. & i quolibet illoꝝ
casuū potest absoluere simplex sacerdos & epis.
copus preter q̄ forte in symonia & in excoicatioē
maiori. **I**n primo igit casu. s. in p̄cipatioē cum
excoicato maiori excommunicatoe pot hō peccare
& mortaliter & uenialiter. Mortaliter tripliciter.
Primo quādo p̄cipiat in eodē cimine ppter q̄ ip
se est excoicatus dando cōsiliū auxilium t̄ auoīem
rōe cuius peccatū cōmittit. Secūdo quādo p̄cipiat
cū excoicato uel aliquo alio cīmē mortalē ab
illo ppter quod ipse est excommunicatus. Sed in pri
mo modo nō q̄ p̄cipias cū excommunicato in eode
cimine ut dīcūm ē incurrūt eciam i excomunicati
onem maiorem; sed in secundo modo cadit tantū
in minori excommunicatione etiā si mortaliter pec
cat. **T**ercio qui comunicaret cum excommunicato
excoicatione maiori in sacramentis puta accipere
corpus xp̄i cum eo uel facios ordinis in uisitatio
rem excommunicationē & peccat mortaliter. In aliis
autē casibus supradictis non peccat q̄s mortaliter
In partcipando cum excommunicato nullū p̄ quanto

19

aliquis in eōtemptū precepti & p̄hibitionis facile
audacter cū excoīcato ad libitū cōuersaret aut in
orando aut i cōmedendo. Item nota q̄ sacerdos
īcipiēs aliquē excoīcatū excoīcatiōe maiori aut ad
officiū ecclesie aut ad sacramenta aut ad ecclesiasti
cam sepulturam non solum mortaliter peccat sed
subito est suspensus ab administratōe sacramen
toꝝ & sibi est īterdictus i troitus ecclesie quousq;
sit absolutus & efficit quasi irregularis. & si talit̄
īterdictus moriat nō debet poni i cimiterio. Nec
debet ppter timorē sacerdos desistere quando ta
lem excoīcatū expellat de ecclesia q̄a nō excusat
rōne timoris nisi talis esset timor q̄ posset cadere
i constante uix tūc enim secūdū quosdā excusaret
ab īterdicto hosti. aut dicit q̄ beatus esset talis sa
cerdos si se prepararet ad martirium.

CONSTITUTIO FACTA IN CON CILIO CONSTANTIENSI.

Ad euitādum scādula & multa pericula que
conscientiis timoratis accidē solēt christi
fidelibus tenore presentiū misericorditer i
dulgetus q̄ nemo deinceps a coīone alicuius sa
cramētorꝝ administratiōe uel receptione. Aut aliis
qbuscūq; diuīs intus uel extra pretextu cuiuscūq;
sentencie. Aut cēsure ecclesiastice a iure uel ab ho
mīe gūaliter pmulgatē teneat abstīere uel aliquē
uitare. Aut īterdictum ecclesiasticū obseruare nisi
snia uel cēsura huiusmōi fuerit vel cōtra personā
collegiū uniuersitatē ecclesiā cōmunitatē aut

locū certū uel citatē a iudice publicata uel denūciata specialiter uel expresse cōstitutionibus apostolicis & aliis ī cōtrariū facientibus nō obstātibus qbuscūq; saluo si quem sacrilega manuum in iec tione in clericum sentenciā latam a canone adeo notorie cōsiderit in cīdīsse quod factū non possit aliqua terrgiuersatione celari nec aliquo suffragio excusari: nam a coīione illius licet denunciatus non fuertt uolumus abstinere iuxta canonicas sancti ones.

Martinus quintus in concilio constantiensī.

ISTE SVNT EX COMMVNICATI ONES A QVIBVS SOLVSP APPAB SOLVIT QVARVM.

Prima est de incipientibus manus uiolentas uel temerarias ī clericū uel religiosum & est papalis si iuria est enormis: huinsmodi tamen declātationē uide xiij. q. iiiij. si quis suadente dyabolo: TSecūda de incendiariis ecclesiaꝝ religioſoꝝ uel cimiterioꝝ uel locoꝝ. & postq; fuerit denūciati ē caus papalis. atē uō episcopalis: declaratōnē huius uide extra de sen. exco. cōquesti. Tertia ē de effractoribus predictoꝝ locorū sacerdoꝝ qui etiam postq; fuerit denunciati est casus papalis. alias enī si non fuerint denunciati est episcopalis extra de incendiariis sen. exco. Quarta ē de incendiariis alioꝝ locorū cū consulētibus & fautoribus. q cum non sint excoīcati iure cōi sed excoīcādi. si tamē fuerit excoīcati ex aliquo iurī p̄ticulari puta synodali

constitutione uel etiā ab homine: & si fuerat de,
 nuntiati est casus papalis de sen. exco. ex tua.
Quinta de falsantibus litteras papales uel talibus
 sciēter utentibus & est casus papalis. extra de fal:
 dura. **Sexta** de apponētibus manū ad corrigen-
 dum etiā unā litteram uel unū punctū in litteris
 papalibus exceptis his q̄bus hoc est cōmissū. secū
 dum hosti. & per sentenciā latam in curia. **Sep-**
 tima de hereticis fingentibus nouā heresim uel iā
 dampnatā sequētibus. q.i.c.i.& ii. extra eo. ad ab
 olendum: & hodie iste ē casus papalis. uide de hoc
 processū ānualem curie ī prima pte. c.de hereticis
Octaua de scismaticis & precipue sequentibus
 damnatū scisma petri de luna & successorum eius
 & fautoribus ipsius. & est casus papalis p pcessū
 curie. **Nona** de credētibus receptatoribus uel de
 fensoribus uel fautoribus hereticorum: & est casus
 papalis: uide plenius ī prima pte ī c. extra clericō-
 rum. **Decima** de committentibus symoniā sū
 p ordībus siue p beneficiis & officiis & prelaturis
 ecclēsiasticis. **Vndecima** de facie ntibus pactum
 uel pmissionē uel recipientibus ex pacto uel pro-
 missione occulta uel manifesta. aliqd etiā puū qd
 pro aliqua iusticia uel gracia p se uel p alio ī cāis
 iudicariis seu aliis p litteris ab apostolica sede ob-
 tinendis. & est casus papalis per extrauagantem
 boī facii octauī. **Xii.** de utentibus scienter talibus
 gratis uel litteris obtentis sicut istud & precedēs
 hēt ut supra c.e. **Xiii.** de piratis. i. nauigātibus p

mare & depredatibus: & est casus papalis p processum curie. **Xiii.** de ipedientibus uel iuadetibus uictualia seu alia ad usum Romae curie necessaria adducetes. uel ne ad curiam ipsam adducatur uel deferrant ipedientibus: & est casus papalis: id est de defendentibus talia facientes p processum curie. **Xv.** de capietibus & detinentibus uel depredatibus romipetas & peregrinos ad urbem causa deuotionis & peregrinationis accedentes. & similiter i ea morates & recedentes ab ea & est casus papalis p ipsu processu annualis curie. **Xvi.** de datis auxiliu uel fauore in his: & est casus papalis uide infra & habet ista cum tribus precedetibus in mediate in processu q annuali fit i curia. **Xvii.** de portatibus ferru arma equos & alia arma ad iugnandum christianos necessaria: uel transmittetibus galeas. aut naues uendentibus. & i piraticis saracenoꝝ nauibus gubernationem exercetibus. uel ipendentibus auxiliu uel consiliu in dispendiu terre sancte extra de iudeis ad liberandam: & est casus papalis. p extrauagate clemeti. & processu curie. **Xviii.** etiam de conductibus uictualia & alia quecumq; mercimonia in alexandriam uel alia loca saracenoꝝ terre egypti uel mittetibus ipsa uel de suis portubus ut eis deferant extrahetibus uel extrahi permittetibus aut eis dantibus consiliu uel fauorem: & est casus papalis p processu curie annualis. **Xix.** de portantibus predicta uel aliquod predictorum modor ad hoc oportibus ad omnes terras soldao subiectas & est casus papalis per extrauagam clemem.

21

Xx.de eūtibus ad terrā sanctam etiā cā deuoti,
onis seu uoti sine licētia sedis apostolice:& ē cāus
papalis ut repperi i libro pniarie sūmi peitēciarii
q & ipse hoc potest Xxi.de insecutoribus cardina
liū hostiliter.& est casus papalis extra de pe.& re
felicis li.vi. Xxii.de bānientibus episcopos uel
capientibus & insecutoribus uel hoc fieri mādan
tibus.aut facta ab aliis rata habentibus uel in his
confilium & fauorem dantibus :uel scienter tales
defensantibus:& est casus papalis.extra de pe.si
qs sua & cetera. Xxiii.de in frustra cōcidētibus
seu de coquētibus uel incidere aut ossa de carnibus
euellere presumētibus cuiuscūq; defuncti ut ossa
eius ad ptes a lias deferant:& est casus papalis per
extrauagātem bonifacii. Xxiv.de occūpantibus
uel detinentibus uel hostiliter discurrētibus p se
uel aliū directe uel i directe sub quoq; titulo uel
colore terras ciuitates loca uel iura ad ecclesiam ro
manam. ptinentia & adherentibus fautoribus &
defensoribus eoꝝ:& est casus papalis per pcessum
curie anualis & ibi noiantur multe terre ecclesie.
Xxv.de his qui occasione s̄nie excomuīcationis
suspensionis & iterdicti late dant licentiā grauādi
eos q tulerunt eam uel suos in personis uel rebus
& bo nis siue illos quoꝝ occasione plate sunt uel
eos qui eas seruat aut eos qui talē excomuīcatōnē
cōmutare nolunt nisi s̄niā ipsam reītegre reuo
cēt. Similiter & q sine dicta licēcia suo motu hoc
fecerit etiā i currūt excoīcationē in q si pmāserit

per duos menses tūc est casus papalis uide.c.de do
minis. **J**Xvi.de hiis qui cogūt celebrari in loco
interdicto uel ad audiendū euocant excoīcatos uel
interdictos uel phibent eis ne moniti exeant & est
casus papalis.extra de sen. exco. grauis in cle. **J**
Xvii.de his q i terris suis iponunt noua pedagia
& ē casus papalis per pcessum curie. **J**Xviii.de
laycis recipientibus in curia romana litteras domi
pape de manu alicuius nisi ipsius pape uel bullas
toꝝ uel nuncii recipientis de manibus predictorū
& est casus papalis.

INFRASCRIP TICAS V S. CON C FR,
NVNT. CLERICOS. ET. RELIGIO,
SOS. VT. PLVRIMVM. SCILICET.

JXix.de clericis & religiosis inducētibus ad uo
uendū iurandū uel pmittendū de eligendo apud
eos sepulturā uel ut iam electā ulterius nō i mutēt
& est casus papalis.extra de pe.cupientes in cle.

JXx. de religiosis q absq; speciali licencia pprii
sacerdotis solepnizarēt matrimoia aut misstrarēt
sacramentū eucharistie uel extreme unctionis &
est casus papalis.extra de priui.in cle.religiosi. **P**

Xxi.de religiosis q excoīcatos a canōe absoluere
in casibus nō cōcessis.aut absoluere a sententiis
p statuta synodalia uel puincialia pmulgatis.aut
absoluere a culpa & pena.extra de priui. religi.
in cle.& est casus papalis. **J**Xxii.de iſitoribus
hereticoꝝ qui odio gratia amore uel lucro cōtra iu
sticiam & conscientiā obmiserint cōtra quenpiam

22

procedere uel ipsā heresim alicui i pōnerent quia ī
pediant officiū suū extra de hereticis multorum ī
cle. **Xxxii.** de mēdicantibus p fessis q transiunt
ad aliqué ordinem monachalem excepto cartusia
& recipientibus tales scienter: & est excōmuīcatio
papalis p institutionē martini quīti factā cōstātie
Xxxiii. de clericis scienter sponte cōmunicāti
bus excōmunicatis a papa in diuinis & ē papalis
secundū hosti. Ista tamen habet dubiū. **Xxxv.** de
ptici pātibus in crimine ppter quod aliquis est ex
cōmunicatus aliqua predictaꝝ excōmuīcationum
extra de sen. exco. si concubine. **Xxxvi.** de his qui
absoluūt ab aliqꝝ predictarū excōmuīcatōnū citra
sedem apostolicā preter articulū mortis qui si non
se representēt q̄ cicius possūt ei a quo possunt de
iure absolui uel non mittūt p absolutōe reincidūt
in eādem sentenciā. extra de sen. exco. eos li. vi.

ISTE SVNT EXCOMMUNICATIO,
NES A. QVIBVS. POTEST ABSOLVE,
RE. ORDINARIVS. ID YOCES ANUS

PRIMA de uerberatibus clericos uel religio
los & moniales seu manus ſciētibus uiol
lentas seu temerarias sed leui iniuria. uide
de hac extra de sen. exco. puenit. **Secūda** de his
q̄ innitūt ordīatioibꝝ uel alienatioibꝝ ſcisma
ticis factis extra de ſcisma. c.i. **Tertia** de hiis qui
uſurpant de nouo uacantiū ecclesiaꝝ monasteriorꝝ
& aliorꝝ priorū locorꝝ custodiam seu guardiā titulū
aduocationis uel defensionis que ppria ſūt nomia

patronatus: uel ipsoꝝ locoꝝ uacantium bona occu-
pat uel regalia.i.collecta que sit ratione regis uel
im patoris seu tributū regi debitum. ¶ Quarta de
clericis uel monachis ipsoꝝ locoꝝ uacantiū q̄ hoc
fieri p̄curant & hec cū priori habet extra de elec.
generali li.vi. Quīta de hiis q̄ ab ecclēsiis uel p̄sonis
ecclesiasticis per se uel p̄ aliū suo noīe uel alieno
pro p̄sonis uel prebus quas nō cā negotiationis
deferunt uel deferri faciūt seu trasmittūt aliquod
pedag iūm uel guidagiū solui faciūt extra de cēsu.
ecclē.c. q̄q̄ li.vi. ¶ Sexta de hiis qui fecerīt statuta
cōtra libertatē ecclēsie & q̄ scripserunt ea & q̄ sūt
ptātes cōsules & rectores & consiliarii locorū ubi
dicta statuta seu etiā consuetudines edīte sunt uel
seruate.& qui ea seruari fecerint.& q̄ in publicam
formā redeg erint iudicata: uide extra de sen.exco.
nouit. ¶ Septima de rectoribus ciuitatū faciētibus
exactiones indebitas in clericos uel in ecclēsias si
postquā fuerint moniti nō desistāt.extra de īmuī.
ecc. minus. ¶ Octaua de hiis q̄ absolutionē ab abli-
qua excoīcatione uel revocatione eius aut suspē-
sionis uel etiā interdicti extorquēt per uim uel per
metum.nec ualet talis absolutio.sed icurrit noua
excoīcatione:extra de hiis que in absolu.li.vi. ¶ No-
na de hiis q̄ per assassinos.i.quosdā infideles q̄ ex
falsis suis opinionib⁹ de facili mittebant ad occi-
dendū christianos.interfici fecerint uel mādauerit
xp̄ianū aliquem etiā si mors non fuerit subsecuta
& de rceptaoribus & defēsoribus & occultatoribus

eos extra de homiciis p. humani li. vi. **T**Decima de
 potestatibus capitaneis rectoribus consulibus iu-
 dicibus & consiliariis & aliis officialibus q̄ statuta
 faciūt scribunt uel dictāt per que quis cōpellatur
 soluere usuras uel solutas nō repeteā extra de usu
 ex graui in cle. **V**ndecima de hiis q̄ iudicāt se /
 cundū statuta predicta. & q̄ habēt sup hoc potesta-
 té nisi ipsa statuta deleuerint aut si ea presūpserit
 obseruare extra de usuris cx graui. in cle. **Xii.** de
 hiis qui occasione s̄nīe late excoīcationis suspen-
 sionis uel iterdicti dant licentia grauandi eos qui
 tulerūt eā uel suos in psonis uel rebus hic tamen
 casus est episcopalis usq; ad duos menses ab iur-
 sione s̄nīe exinde papalis extra de sen. exco. qcūq;
 li. vi. **Xiii.** de his qui concedūt represalias cōtra
 psonas ecclesiasticas spāliter uel generaliter extra
 de iuriis & damp. dato: et si pignorationes li. vi. **T**
Xiv. de rectoribus secularibus uel qbuscūq; offici-
 alibus eoꝝ qui cognoscūt de crimiis heresis. & aut
 captos liberarēt uel diocesanorꝝ uel iqsitoꝝ officiū
 spedirent extra de hereticis. c. ut inquisitionis. **T**
Xv. de his q̄ scienter cōtrahūt matrimoniū i gra-
 dibus affinitatis uel cōsanguitatis prohibitis uel cū
 monialibus cōtrahentes pfessis. extra de cōsang.
 & affi. in cle. **Xvi.** de dominis temporalibus qui
 subditis iterdicūt ne prelatis uel psonis ecclesia-
 sticis qbuscūq; uēdant uel emāt ab eis uel ipmis
 bladū nō molant nō coquant panē uel alia hmōi
 obsequia exhibere presumāt extra de sen. exco. c.

cos qui li. vi. **Xvii.** de hiis qui impediūt qn corā
iudicibus ecclesiasticis delegatis uel ordinaris i cāis
que ad eos p̄tinēt illi qui cōquerūt. possint iusti-
ciā obtinere extra de imu. ecclē. li. vi. **Xviii.** de
hiis q cōpellūt i petratores litteraꝝ uel alios recur-
rentes ad forū ecclesiasticū in causis que de iure uel
antiqua cōsuetudine ad ipsum p̄tinēt ad desistē-
dum uel litigandū de eis in foro seculari grauādo
iudices ecclesiasticos uel impetrantes uel litigātes
seu litigare uolentes corā eis uel grauando p̄pin
quos ipsoꝝ uel capiendo res uel ecclesias taliū uel
quocūq; alio mō ibidē. **Xix.** de dantibus auxiliū
uel fauorem in predicta cōtentā in duobus pagra-
phis precedentibus. **Xx.** de hiis qui prelatos seu
capitula seu alias persoꝝ ecclesiasticas cōpellunt
ad submittēdū laycis uel alienādū bona imobilia
seu iura ecclēsiaꝝ. & similiter layci qui usurpant
sibi illicite huiusmodi & hoc si nō destiterit postq;
fuerint admoniti extra de re. ecclē. non alie. hoc cō-
sultissimo li. vi. **Xxi.** de hiis q singūt fraudulēt
aliquē casum p quem aliquis iudex mittat ad aliquę
mulierem p testimonio extra de iudi. mulieres li.
vi. **Xxii.** de hiis qui uocāt ad dirigendas moni-
ales in electionibus abbatisse nisi abſtineāt ab hiis
per que posset i eis discordia oriri uel nutritri extra
de elec. indig. li. vi. statuimus. **Xxiiir.** de hiis qui
procurāt q conseruatores dati se intromittūt de
hiis que non licent. i. de aliis q de manifestis iuriis
& uiolentiis. extra de offi. deleg. statuimus li. vi. **P**

24

Xxiii. de hiis qui grauat clericos uel personas
alias ecclesiasticas ad quas spectat electio p eo q
rogati seu alias inducti eū pro quo rogabant seu i
ducebat eligere noluerūt. uel cōsanguineos corum
aut ipsas ecclesias seu loca beneficis uel aliis spo
liando seu iuste psequendo. extra de elec. sciant
cuncti. **Xxv.** de hiis q loqūnt secrete uel mittūt
scripturā uel nunciū alicui cardinali quando sunt
reclusi occasione electionis pape. extra de cle. ubi
piculum li.vi. **Xxvi.** de dominis rectoribus & of
ficialibus q iminente dicta electione non seruarēt
ipsam cōsuetudinē ubi piculū. **Xxyii.** de electo
ribus regiminis urbis romane & de electiōe. & de
fautoribus q fecerunt cōtra cōstitutionē sup hoc
factā de elec. fundamēta. **Xxviii.** de magistris &
scolaribus tractatib⁹ cū aliquo ciue bonon. de cō
ductione hospicii in reqsitis inq̄linis nisi tempus
cōductionis fuerit elapsum. extra de loca. c. ex re
scriptis. **Xxix.** de doctoribus siue magistris qui
scienter illos religiosos q dimiserūt habitū docēt
leges uel phisicā. extra de cle. uel mo. ut piculosa
li.vi. **Xxx.** de dominis tēporalibus uel rectoribus
q nō fecerint obseruari ea que statuūt cōtra i secu
tores cardinaliū seu alicuius de failia eoz uel pape
extra de peis felicis li.vi. **Xxi.** de hiis q ipediūt
uisitatores monialiū uel canonicoz si moniti non
desistant. extra de sta. mo. attentes in cle. **Xxlii.**
de i pugnatib⁹ litteras pape ante in coronationē
eius i extrauagati xi. **Xxlii.** de qbusdā mulierib⁹

que beghine vulgariter dicūt & de religiosis scouē
tibus eas in illo statu. & erant iste certum habitum
assumētes nulli obedientiā pmittētes nec renūci
antes p̄ priis. nec regulā habentes. licet i q̄busdam
religiosis specialiter adherent. extra de hereti. ad
nostru. nec intelligant sub hoc noīe ille que etiam
beghine uel uestite dicūt de penitēcia beati dnici
ut patet i declaratione lo. xxii. & idē dicit de tertō
ordine beati francisci. Immo ex illa clemētina ui
dentur dicte beghine ibi excoicata que habēt illos
erros ibi positos q̄ cum sapiā heresim ēet. hodie
papalis cōtra tales. ¶ **Xxxiii.** de hiis q̄ absoluti ab
excomuicatiōe ppter periculū mortis uel aliquod
impedimentum nō representat se q̄ cicius comode
possunt ei a quo debeant absolui qā reincidūt in
eādem s̄niam. extra de s̄. exco. eos. ¶ **Xxxv.** de hiis
q̄ absoluūt a sede apostolica uel legatis & i iūgitur
eis q̄ se representet ordinariis uel aliis suscepturi
ab eis penitentiā. uel paſlis iurā. seu eis quibus
obligati sūt satissaciāt: si hoc nō faciūt cū primo
comode poterint. reicidunt i eādē s̄niam. ut i dcō
c. eos. ¶ **Xxxvi.** de pticipatibus cū excoicato i cri
mie ppter quod est excoicatus dādo ei auxilium
cōsiliū uel fauorē. extra de sen. exco. si concubine.
¶ **Xxxvii.** de hiis q̄ cōtumaciter assererent Ro. ec
clesiā nō ē caput oīm ecclesiar̄ nec ei tanq̄ capiti
obediendū dī. xix. nulli fas.

**INFRA|SCRIPTE| EXCOMMUNICA
TIONE. SI CONCERNUNT CLERICOS**

**E T I R E L I G I O S O S P R I M A T A M E N
E T I S E C V N D A E T I A M L A Y C O S.**

Xxxviii.de illis q i cimiteriis sepeliū corpora i terdictoꝝ i casibus nō cōcessis a iure extra de sepul eos i cle. **J**xxxix.de illis q excōmuicatos publice uel nominatim interdictos usurarios manifestos sciēter sepeliūt. ut in dicto.c.eos de sepul. **J**xl.de clericis q manifestis usurariis ad exercendū fenus domos locāt uel alio titulo cōcedunt extra de usu. i cle. **J**xli.de eo q nō electus a duabus p̄tibus car dinaliū se gerit p papa.extra de elec. licet. **J**xlii.de monachis & canonicis regularibus archidiyaco nibs decais prepositis plebanis cātoribus & aliis clericis p̄sonatus habentibus aut etiā qbuscumq; presbiteris q audiunt leges uel phisicā. extra ne cle.uel mo.magnopere. **J**xliii.de clericis in sacris cōstitutis q cōtrahūt matrimoniu de facto. extra de cōsag.& affi.eos i cle. **I**STE.QVE.SEQuūt cōcernūt solos religiosos. **J**xliii.de religiosis p fessis q temere ubiq; habitū religionis dimittunt. extra ne cle.uel mo.ut piculosū li.vi. **J**xlv.de religiosis q accedūt ad studiā nisi a suis prelatiſ cum cōſilio maior p̄tis cōuentus sibi licētia sit cōcessa uide in predicto.c. **J**xlvi.de religiosis q decimas ecclesiis debitas sibi apropiāt uel usurpat siue q a nō pmittūt solui ecclesiis decimas de animalibus familiariū & suoꝝ pastoꝝ uel alioꝝ imiscētiū ipsa animalia gregibus eorū. **E**t tales si nō habent administratiōes & beneficia sunt excoīcati: si habēt sūt

suspensi. nisi requisiti desiterint infra mensem
extra de deci. religiosi. i cle. **Xlvii.** de monachis
& canonicis regularibus q̄ nō habet administratōē
& ad curias p̄nicipū sine licēia suoꝝ prelatorū
se cōferūt. ut dāpnum aliquod i ferat suis prelatis
aut monasteriis extra de statu mo. ne in agro i cle .

Xlviii. de monachis q̄ iſra ſepta mōſterii ſine li-
cēia arma tenēt. ut in dicto. c. ne in agro. **Xlix.**
de religiosis & monialibus p̄fessis q̄ uel que con-
trahūt matrimoniū de facto extra de cōſā. & affi-
eos in cle. **L.** de iſitoribus hereticorꝝ q̄ pretex-
tu officii reqſitionis quibusvis mois illicitis pecu-
cuniā extorquēt uel ſciēter bona ecclesiarꝝ obdeli-
cium clericorꝝ fīſco ecclie applicat. nec poſſunt
absolui niſi qbus extorſerint plene ſatiſſecerit de
pecuria. de hereti. uolētes in cle. **Li.** de religiosis
qui nō ſeruāt interdictū quod ſeruat mater ecclia
Lii. de hiis q̄ cōſitētibus ſibi non faciūt cōſciām
ſciēter de decimis ſoluēdis tales ab officō predica-
tiois ſūt ſuspensi donec ſi comode poſſūt faciant
eis cōſciām: & iterim ſi predicat ſūt excōīcati uide
infra de exco. reli. **Liii.** de religiosis qui dicunt
aliq̄ uerba ut retrahāt audiētes a ſolutiōe deciarū
extra de pe. cupiētes in cle. **Liv.** de religiosis mē-
dicātibus qui domos ad habitandum uel loca de
nouo recipiēnt aut recepta mutarēt aut alienarent
uide inſrade exco. reli. **Lv.** de fratribus mōtibus
q̄ interdicti tempore recipiērēt ad diuīa fratres uel
ſorores de tertō ordīe. extra de ſē. ex. cū excoīcatōi

Lvi. de his q̄ ingrediūt monasteria monialium
 ordinis predicatorum extra casus necessarios q̄ decla-
 ratur i cōstitutionibus suis puta ad dandū lacramē
 mētū infirmis ad medēdū eis ad repandū edificia
 & hīmōi non habita licencia a papa uel magistro
 ordinis tales enī sunt excoīcati & absolu tō huius
 reseruat pape uel magistro ordinis uel alicui cui
 ab aliquo predictorū fuerit cōmissū ut patet i bul-
 la ipsius ordinis cuius trāsumptū uidi. ¶ Lvi. de
 his qui igrediūt monasteria ordinis minorum. s. mo-
 nialiū extra casus cōcessos in suis constitutōibus
 sine licēcia pape uel ministri generalis q̄a excoīca-
 tionē incurrūt & absolutō ab hīmōi dio cesanis re-
 seruat ut a qbusdā audiui fidedignis. Itē nota q̄
 in excoīcationibus que fiunt ab hoīe siue a iure
 regulariter nō potest quis absolui nisi a suo excoī-
 municatore uel habente plenariā iurisdictionem
 sup eum a superiori suo nisi in articulo mortis. Itē
 nota q̄ fratres predicatorum & etiā qui uellēt recipi
 in fratres possūt absolui a prelatis ipsius ordinis a
 sentēciis & interdictis latis ab hoīe & etiam a iure
 saltē ab illis quoq̄ absolutio episcopo siue dioce-
 sano reseruat. Que sit forma absolutionis ab ex-
 cōmunicatiōe minori. nota. s. forma absolutiōis ab
 excomunicatione minori hec est. Ego absolu te
 a vinculo excommunicationis quā incurristi p̄tici-
 pando cū excomunicatis in casu non concessō in
 loquela uel cibo uel huiusmōi & restituo te sāctis
 sacramētis ecclesie dei in nomine patris & filii &

& spiritus sancti amen. **T**QUE SIT FORMA
ABSOLUTIONIS AB EXCOMMUNI-
CATIONE MAIORI. & quod debeat modus
obseruari nota uidelicet. Absoluendo ab excommunicatione
one maiori debet primo ab eo exigi iuramentum ut
sibi iuret stare mandatis ecclesie que sibi sicut ab
absoluente pro tali materia & cetera. **T**o facio debet
secundo sibi imponi siue fieri mandata rationabilia
ut sibi satisfaciat ei quem lexit uel dampnificauit si potest
quando huic esset excommunicatus & precipue est sibi
in iungendum ne ueniat amplius contra illum canonem
puta si fuerit excommunicatus propter uerberationem cle-
tici non amplius uerberet. **T**ertio exutus in humeris
debet uerberari absoluendus uirgis uel baculo dicendo
pro psalmos. Misere mei deus & cetera: uel aliud
penitencialem ad quemlibet uersum dando unum
icium postea subiungit. Pater noster cum uer-
sibus. **S**aluum fac & cetera dominus uobiscum &
cetera. Oremus deus cui proprium & mutando de illa
oratione quod ubi dicit delictorum cathena dicat excom-
municationis sententia constringit miseratione & cetera pro
christum & cetera. **D**emum quarto absoluat qui habet
sup hoc potestate dicendo sic auctoritate omnipotenti
tis dei & beatorum apostolorum petri & pauli & talis a
quo sibi habet auctoritatem mihi commissa ego absoluo
te a uinculo excommunicationis quam incurristi propter
tale calum exponendo & si pluribus sententiis eet
ligatus singulas exprimat addendo & restituo te
fancius sacramentis ecclesie & communiteati & unitati

fidelium in nomine. Postea absoluat a sententiis synodalibus si quas incurrisset si habet super hoc licentiam & auctoritatem a diocezano uel mittat eum ad epis copum suum & absoluat sicuti supra notatum est.

Quavis ista forma superius posita i absoluendo ab excommunicatioe maiori sine magna causa non debeat pretermitti tam si secus fieret per eum qui habet potestatem absoluendi puta si simpliciter diceret ego absoluuo ab excommunicatioe intendere per hoc absoluere est absolutus quo ad excommunicationem etiam si hoc fieret per clericum non sacerdotem dum non habeat iurisdictionem super illum & ille non sit casus reseruatus alteri & hoc secundum communem opinionem. ¶ Forma absolutionis peccatorum & quod sit de necessitate ipsius & quod ad bene esse & modus ipsius ab solutionis uide in fine. ¶ Forma etiam absolutionis excommunicationis minoris quando fit ad cautelam ibidem.

INCIPIVNT. INTERROGATIONES
 peccatorum & nota quod ubiqueque papalis ponitur ibi ex communicationis sua cuius absolutio pape reseruat ubi uero potest episcopi absolutio illius diocezano reseruat. Si occulte abstulit re aliena sui alterius siue a parentibus uel a marito uel a magistro uel a socio uel extraneo. Si iuenta aliena sibi retinuit Si deposito sibi facto usus est contra uoluntatem deponentis. Si pignore usus est ad sui lucrum. Si comodato usus est ad aliud quod sibi fuerat commis- datum. Si cum posset suum habere siue rehahere per

uiā iudicij clam p se abstulit ab alio detentum.

D E R A P I N A . **I** Si rapuit rem alienā p uolē /
tiā manifestam. **T** Si fuit pirata uel violentarius
in nauibus taliu exercens gubernationis officium

Si predatus est romipetas eūtes ad urbē uel redeū
tes. **T** Si predatus est portantes necessaria ad usū
curie siue ad curiā. **S**i predatus est iniusto bello
ecclesias uel quos non potuit de quo infra i secū
da pte.c.de dominis. **S**i fuit pticeps alicuius ra
pine uel dāpnificationis iusso cōsilio adulatōne
receptione consensu cooptatione taciturnitate
nō maifestando non obstanto infra in pte prima
in.c.de rapina. **S**i cōmedit uel emit uel accepit
per donū aliquid de rapina. **T** Si inuasit uel occu
pauit terras ecclesie i.c.de dominis. **S**i predarus
est iusto bello amicos uel iūmicos. **S**i fecit effra
ctionē loci sacri & si fuit denūciatus uel nō. **T** Si
fecit incendium loci sacri uel religiosi & si fuit de
nūciatus uel nō loci etiā nō sacri ppter quod fuit
excoīcatus uide infra. **S**i fecit statuta cōtra liber
tate ecclesie. **S**i legata facta ecclesiis non dedit
& alia bona uel iura ipsoꝝ retinuit. **S**i abstulit rē
sacrā de loco sacro. **S**i usutpauit de nouo custo
diā uel guardiā que sunt noīa patronatus uacatiū
monasteriorꝝ uel ecclesiag uel alioꝝ pioꝝ locorum

Si usurpauit bona uacātia locorū predictorꝝ. **S**i
fuerit falsarius litterag papalium. **S**i ibi correxit
aliqd q̄si uiciose scriptū. **T** Si fuit falsarius litterag
alioꝝ prelatorꝝ & in multis locis est excōmuicatio

synodalibus: si fuit falsarius instrumento & testamēto
 rū & huiōi & tenet ad satisfactionē oīm dāpnorum
 si fuit falsarius sigillo & domio & siue prelato &
DE: FRAVD VLENTIA. | Si uendidit rem
 plus iusto precio scienter & quātumli ignorerat
 sed ppēdens postea nō suppleuit: si emit minus
 iusto precio scienter & quātū: si comulit fraudem
 in substātia rei puta uēdendo aquatum uinum p
 puro caprinā carnē p castrato & huiōi: si comulit
 fraudem i quātitate nō dando iustā mēsuram sed
 dimīnutā aduertens: si i qualitate uendendo re
 defectuosā p sana non minuēdo de precio infra.c
 de fraudulentia: si usus est falsis monetis & sci
 enter: si tenuit falsas mēsuras scienter & quantum
 - si fecit pactū cum aliis ut uendat omnes uno
 precio: si seruētibus sibi retinuit uel distulit sol
 uere: si locādo domos uel agros plus iusto īcepit
 - si cōducēdo aīalia male tractauit ex malicia uel
 negligentia uel non soluendo iustū & tpe de bito
 si locauit aīalia uel aliam rem noxiā i cōnter &
 maliciose. **DE: VSVRA.** | si cōmisit usurā mēte
 quāuis nihil acceperit: si mutuauit pecunia uel
 uictualia principaliter ut inde recipere aliquam
 utilitatem infra.c. de usura: si ptinaciter asleruit
 usuram non esse peccatū: si depositū pecunias
 apud mercatores uel aliquid cū intētione recipiēdi
 aliqd fructus principaliter: si uēdidi plus iusto
 precio qā ratione dilationis: si emit minus iusto
 precio quia ante soluit q̄ rem receperit: si emit

fructus ante recollectionē minus iusto precio cum
tamē nō esset uerisimile q̄ posset inde p̄dere. Si
emit aī alia que credebat ueditorē nō habere & lo
cauit ea sibi p̄ certo precio ānuatim. Si emit pos
sessiones ad uitā uel fructus aut redditus ānuales
ad certū tempus minus iusto precio cōputato etiā
dubio. Si iura credita alicuius emit minus iusto
precio. i. data quātitate solū ex hoc emit q̄a ante
dat. Si mutuauit accipiēdo p̄ pignore qd mobi
le uel īmobile cuius usū fructus recipit p̄ mortuo
Si accepit qs dotem uxoris ab eo quē sciebat uel
dubitabat oīa sua ēē de usuris & rapinis. Si talis
uxor mortuo viro retinet sibi tales dotes: si uxor
uel de familia eius q̄ nō de rapinis & uluris uiuit
cum sit icorrigibilis i fra. d. c. de usura. Si uidea
quousq̄ recipiat dotes suas ab hereditibus aliquid
recipit p̄ emolumētis ipsius dotis: si dedit pe
cuniam mercatoribus uel artificibus saluo tamen
capitali & si lucrēt aliqd dent secūdū discretionē
suā. Si intendebat etiā p̄cipere siue p̄cipare de
dampno sed hoc non exp̄essit. sed uoluit i strumē
tum de mutuo. Si faciens cū aliquo societatem
socio minus iusto dedit uel fecit contractus usura
rios. Si dedit animalia i socidā ad capitale saluū
si insocidam habuit minus piculi & plus lucrēt dās
q̄ accipiēs uel ecōuerso. cū animalia que sint paria
Si quia mutuauit laboratori exegit plus de fru
ctu terre etiā seruitū eius & animaliu. Si emit
iura que quis habebat in coitatibus ex prestantis

29

solutis ut fit florentie. • Si fuit consultor uel me-
diator uel socius in usura. Si fecit uel fieri fecit
nomine alieno ut tutor & huiōi. • si prestutit con-
siliū ac auctoritatē uel preceptū alicui coītati
ut fenus exerceret. • si mutuauit usurario non ha-
benti nisi de usuris p̄cā turpi. Si accepit mutuo
dando usuras sine causa necessaria uel rōnabili uel
ab eo qui alias nō erat fenerarius. • Si seruuit ulu-
rariis in illo tempore. • si fecit uel scripsit uel di-
ctauit statuta per que quis cōpellat soluere usuras
aut solutas non repeteret. • si iudicauit secundum
ea uel deleret non fecit sī potuit. • Si publicū usu-
rarium in loco sacro sepeliuit uel ad sepulturam
associauit. DE.TVRPILVCRO. / Si misit uel
portauit ferrū uel ipugnamenta uel etiā uicī ualia
uel mercimonia ad terras soldani subiectas. Si sup-
hoc dedit consiliū uel fauore. • si fecit i strumentū
scienter in cōtractus usurarios: • si fecit uel uendi-
dit artificialia quoq; usus ē ut plurimū ad mortale
ut taxillos & cartas & huiōi: si ornamēta multū
uana & supflua mulierē fecit. • Si acq̄siuit p̄ forni-
cationē sodomiā & huiōi & a qbus: si p̄cipalit
p̄ tali lucro assēsit ad turpia imūdia & huiōi. • Si
mercator i negociādo cōstituit finē uel imoderatū
querit lucrū: si i loco sacro uel in diebus festiuis
uēdidit: • si tpe messiū uel uidebias emit ut uen-
deret carius alio tpe mere ex auaricia: • si accepit
pecunia ob eligēdū aliquē ad dignitatē tpalementu
officiū seculare. DE.LVDO. Si ex auaricta lusit

ad aliquē ludū. **H**iis quatuor ifra scriptis casib⁹
tenet ad restitutioēm. • **S**i decepit ad restitutōem
tenet si uicit ab eo q alia nō potuit aliēare puta fi-
lio failias .. **S**i uicit ad ludū alee ei quē traxit ad
ludū alias nō lusur. • si uincit ubi nō uiuitur le-
gibus i pialibus uel statuta p̄hibētibus ludū non
arrogatis p̄ cōtrariā consuetudinē. • si uicit i aliis
locis uel i ecclesiis. • si i ludis blasphemauit & de-
hiis q̄ sequūt ludū. **D**E SYMONIA. • **S**i dedit ali-
qd uel p̄misit cū effectu ut obtineret aliq̄ gratiā
& iusticiā bullā in curia romana ultra taxaciones
ibi factas. • si usus ē scienter talibus sic obtentis.
si i aliis etiā locis dedit aliqd quod precio possit
extimari p̄ ordie dādo suo cōsanguineo uel aico .
Si dedit p̄ beneficio obtinendo uel prelatura uel
officio ecclesiastico p̄ se uel pro aliquo alio. • **S**i
acepit aliqd ut ēet i hoc mediator uel preces por-
rigeret uel presentaret: si porrexit preces carnales
p̄ aliquo ordinādo uel beneficiādo uel preficiēdo
Si fecit obseqū tpale p̄ principalit ad hoc cōsequē-
dū: • si prōnus existēs p̄ pecunia presentauit isti-
tuēdū: • si misit in monasteriū filiā suā uel alias
pactiōe pacta de do te dāda monasterio. si uēdidit
cappellā quā hūit i alia ecclesia. **S**i emit talia uel
usus prōnatus p̄ se. si emit uel uēdidit sepulturā
.1. locū sacry sepulture deputatū uel officiū sepul-
ture: • si dedit aliquod tpale p̄ aliquo sacramēto
habēdo aut preciū eius ut baptismo cōfirmatiōe
& huiōi: **S**i emit uasa sacra puta calices & huiōi

nō cōflata: · **DE. INH V M ANITATE.** | **S**i non
 subueit paupibus in extrema necessitate cōstitutis
 cū brēt supfluū. **S**i idigētiis uariis psonaꝝ sibi no-
 tis nō subueit & si nō i extrea necessitate cū brēt
 supfluū: si puellis ex idigētia p̄ stutis a p̄tibus
 uel a se nō subuenit ut potuit secūdū suū posse.
Si filios illegittimos nō aluit sed ad hospitalē mi-
 sit uel alias dereliqt. · **S**i filiis uel fai lie sue in ne-
 cessariis secūdū statū suū nō puidit ex tenacitate.
Si parētes egētes nō aluit aut p̄ posse nō subueit
 uel alias eos i tpalib⁹ male traclauit: si alis p̄pin
 q⁹ idigētibus p̄ posse nō subuenit. · si paupibus
 dāda sibi retinuit uel pentibus suis nō idigētibus
 distribuit: si de arte sua idigetes nō iluit ut medi-
 cus i medēdo paupibus. **S**i aduocatus p̄ causis pau-
 perum non aduocauit gratis: si iurisperitus pau-
 peribus gratis non consuluit. · **S**i aromatarius
 medicinas pauperibus non ualentibus soluere cū
 posset nō dedit. si idiscrete dādo elimosinas non i
 digētibus dedit: si eis abutētibus elimosinas fecit
Si miseriis hoīm nō est cōpassus & non potuit ad
 iuuare. **DE. PRODITIONE:** si perdidit citatem
 uel castꝝ inferēdo de dominis suis. **S**i prodidit
 aliquē dādo i maib⁹ inimicoꝝ suoꝝ: si pdidit se
 cretū domini sui iimico. · **S**i uasallus existēt non
 seruauit domio suo fidelitatē i hiis sex. s. incolu-
 métutū honestū utile facile possibile & ecouerso
 dominus tenet uasallo. **S**i aliqd sibi dictū feceto

uel quod plus est sub sigillo cōfessiois nō reuelā
dum maī festauit. **DE. INQVIETVDINE.** si
nimis sollicitus fuit erga temporalia acquirenda
uel cōseruāda ibi finē suū cōstituendo. Si nimiū
studium posuit. ita q̄ spiritualia neglexerit & pre
cipue cum per hoc necessaria ad salutē dimisit: si
ex pua cōfidentia de deo nimis anxius fuit & solli
citus erga téporalia. **DE. INVSTICIA.** si fuit
acceptor personaꝝ dādo officiū uel beneficiū nō
dignioribus sed magis ratōe consanguinitatis uel
alterius respectus non p̄tinentis ad ré: si positus
ad distribuēdum aliquid ut elemosinas uel ex te
stamento uel alio modo secundum iusticiam non
distribuit. Si non iuste iposuit collectas. sed gratia
uel odio alicui nimis uel plus imposuit. **DE.**
AVARITIA. Si desiderauit secundū rationem
rem alienā & per quem modū puta furtū usuram
rapinā & huiōi: si nimis dilexit etiā iuste acq̄sita
preponēs amorem ipsoꝝ amorī diuino: si nimis
dilexit téporalia & si supra deū. **DE. PRODI-**
GALITATE. Si expendit substāciām suā iutilitē
uane & dissolute. si in uestibus superfluis equis
edificiis & huiōi. si desiderauit substāciā habere
& si nō malo modo. malo tamē fine. s. ad exercēdū
pompas libidines & huiusmōi. si infucis & aliis
uanitatibus mulierꝝ. **DE. INVIDIA.** Si cōtri
status est de bono alterius ī quantū illud bonum
desideratū ut diminutiū pprie glorie. **Si do**
cōtristat de fama & maiori reputatiōe alterius

Si scolaris de accutiori ingenio: si curialis de
maiori acceptatiōe coram domino. Si mercator
uel artifex de maiori cōcursu & huiōi: si nobilis
de maiori nobilitate. Si mulier de maiori pulchri-
tudine uel ornatu: si uicinus de maiori honore uel
diuitiis. Si spiritualis de maiori deuotione uel re-
putatiōe & huiōi: si fuit susurro q̄rēs. s. discordiā
ponere inter amicos & tollere amiciciā inter eos.

Si gauisus ē de malo pximi tēporali uel spūali
solū inquātum malum eius. Si doluit ex eo q̄ i
imicus eius nō sustinuit aduersa ut optauit sed p̄
pera uidit. **DE. ODIO.** Si deum odiuit inq̄tū
eū flagellauit uel desideria eius mala non adiples-
uit. Si odiū ad pximum hūit & ad quot p̄sonas
& quantū durauit & que mala ex hoc ei optauit: si
detraxit alicui criminalia & occulta scienter falsa i
ponēdo uel dicendo ut auferat bonā famam eius.

Si ad crimen alterius auditū aliqd falso addidit.
si cātilenas uel puerbia uel cedulas cōtra aliquē fe-
cit ad ifamādū eū: si malū occultū alterius & criā
le maifestauit: si accusauit uel maifestauit aliquē
i iudicō nō zelo iusticie sed odio: si dixit aliquē
aliqd fecisse mala itētiōe: si audiuit libēter detra-
ctores siue detractiones alior̄ hoīm: si nō ipediuit
ut potuit. **DE. IRA.** Si iratus est contra
deū uel se ipsum uel pximū: si iratus cōtra pxī,
mū uoluit puniri notabiliter intendens solū malū
eius & si a iudice. Si iratus cum iniuria noluit i

iuriantem puniri extra ordinē iuris. **S**i iratus de-
siderauit per se uel p̄ aliū iuriati nocere. **S**i iratus
contra p̄ximū ita excidit a caritate eius q̄ non est
paratus subuenire ei i magna necessitate. **S**i iratus
desiderauit notabile malū p̄ximo sed non animo
deliberato. **S**i ex rixa desiderauit puū nocumētū
alteri ut pueri solent facere. **S**i correxit filiam
uel discipulos cum ira & quanta. **TE.FILIA,**
BVS.
IRE.
INDIGNATIO. **S**i idignatus cōtra
aliquē est ita q̄ male eum uidere potuit uel audiī
de eo reputans indignū quod sibi displaceuit. **S**i ex
hoc retinuit sibi loquela uel p̄ alia signa ostēdit
indignationē. **S**i petenti ueniā de iuria & parato
satissimacere nō est ei reconciliatus. **TVMOR:** **S**i
excogitauit diuersas vias & modos se vindicandi
multū in huiōi mentē suā occupans. **CLAMOR**
T **S**i ex ira exclamauit cōtra aliquem inordinate
& cōfuse. **CONTVMELIA.** **S**i alteri dixit uer-
ba cōtumeliosa aīo iniuriandi & non resistenti sibi
subito. **CONVITIVM:** **S**i dixit uerba cōui-
ciosa. **S**i importantia defectus naturales uel tēpales
& qualia uerba. **S**i dixit uerba cōtumeliosa failie
sue ultra debitum rationis & sine cā correctionis.
BLASPHEMIA. **S**i blasphemauit seu maledixit
uerbis aduertenter dēū uel sanctos & q̄bus uerbis.
Si maledixit aliquē imprecans ei aīo deliberato
malū téporale uel spirituale notabile. **S**i maledixit
diem uel horam sue nativitatis. **S**i maledixit
animas defunctōy. **S**i maledixit pentes & si aīo

deliberato uel nō uel si in facié maledixit p modū
iniurie. Si maledixit dyabolū uel nominauit ex
ira. Si ex ira maledixit creaturas irrationalibes.

RIXA. Si rixatus fuit cū aliquo ex ira pcutiēs &
utriusq; icipiēs rixā uel se defendens. Si rixādo mu-
tilauit uel uuluerauit: Si ex ira aliquē i carcera-
uit uel in aliquo loco clausit. Si ex ira se ipsum p-
cussit & quātum. Si corrigens familiā uerberibus
excessit debitū modū & quātū: Si pcussit religiosū
uel religiosā sive monialē iuriā enormi. Si pcussit
aliquē predictoꝝ uel uicit temerarias uel uiolētas
manus etiā leuissima iuriā etiam si haberet tātum
primā tōsurā. Si recepit uel clausit uel expulit
ex iniuria aliquē predictoꝝ. Si mandauit uel con-
suluit uel cooperatus ē noſe aliō uel pprio factū
uel gratū habuit talia fieri cōtra aliquē predictoꝝ

Si rixatus est in loco sacro & si ex ira sanguinē
ibidē fudit: Si extraxit aliquem per uiolentiā de
loco sacro uel cepit ibidē uel extrahi uel capi fecit.

SEDICIO. Si sedicionē fecit i populo pricipiās
eam: si securās facientē seditionem iniuste. Si fuit
pcialis uel alicuius secte in aliqua coitate i tēdens
per fas & nefas pte cōtrariā ledere. Si dedit opam
ad expellendū aliquem de ciuitate ratione p̄tis uel
alias iuste. Si ipediuit iuste ut nō possit reuerti
ad ciuitatē. Si isecutus aliquē cardinalē hostilitē
Si bandiuit aliquem pontificē uel banniri fecit.

Si super hoc dedit auxilium uel fauorem. **IDE.**

HOMICIDIO. Si desiderauit aliquem occidere

animodeliberato & si nō sit secutus effectus & q̄
intencióe: si desiderauit de libertate morte pentu
uel alterius p cōsequendo aliquo desiderio suo.
Si uoluit se occidere & qua ex causa. **S**i icidit uel
icidi fecit corpus alicuius defuncl i p ossibus trās
ferēdis: si interfici fecit aliquem per assessiuos uel
hoc mādauit & mors secuta non fuit. **I** si interficit
maritū alicuius mulier ut sic eam haberet i uxore
& ecōuerso de muliere. **I** si aīatum puerperium in
uentre uel extra interficit: si studiose pcurauit ab
orsum & si erat aīatum uel inaiatū. **S**i medicus
dedit ad hoc medicinā uel aliter instruxit: **S**i aro
matarius uel aliis ad hoc eo operatus est. **I** si uir
uerberādo uxorem immoderate eam abortū fecit
TSi mulier ex multo labore habito aborsa est & si
negligentia & studiose fecit: **I** si mater uel nutrix
tenendo filiū i lecho oppressit. **I** si habens officiū
sed usurpare dñiacionis cōdempnauit aliquem ad
mortē uel ad mutilatōem. **S**i hēns p tātē sup huiōi
cōdempnauit īnocentem scienter & maliciose. **T**
si sciens īnocentiā rei cōuisci nō iuuit ut potuit.
si malefactorē cōdempnauit nō seruato ordie iudici
ario si extra iudiciū uoluntarie interficit. **S**i ad hoc
aliquem iuuit uel coopertus est. **I** si cōmisit hoī .
cidiū casuale & quomō: si aggrediēte se interficit uel
occidit & q̄ ex causa: **I** si aliqd aliud ubi fit piculū
mortis cōtingibile satis & frequēter. **D.E.GVLA.**
si fregit ieuniū ab ecclesia cōstitutū & qua ex cā
& quod. **I** si nimis cōmedit & quantū excessit. Si

ex crapula incurrit iſfirmitatē. **I** Si commedit uel
bibit que ſibi cognouit nocere. **ALAVTE.** **I** Si
commedit cibos nimis delicatos ultra ſuā conditi-
onem uel necessitatē: ſi cōmedit uel bibit multū
nutritiuia uel calida puocātia ad luxuriā & ſi hac
ex cauſa. **ARDENTER.** ſi cōmedit uel bibit
nimia uuiditate gule: ſi commedit uel bibit nimia
uelocitate uel capacitate ppter gulam. **Si** ex dele-
ſatiōe cōmedit cibos uetitos uel noxios. ſi audi-
tate gule dimiſit officiū ecclēſie uel ſpirituale.

STUDIOSE: ſi preparauit ſibi uel prepari fecit
cibos cum nimia diligentia & uarietate. **Si** frequē-
tauit tabernas ſine neceſſitate: ſi multū cogitauit
& ſtudiū adhibuit ad delectādum gulam. ſi iduxit
alios precipue iuuenes & huiōi loca gulosa. **PRO-**
PERĒ. **I** Si cōmedit uel bibit ante uel extra horā
consuetā ſine cā rationabili. **Si** diebus iejuniorū
nimis notabiliter commedit ante no nā ſine cauſa
urgente. **Si** diebus festiuis cōmedit anteq̄ uadat
ad ecclēſiam ſine iđigentia: **Si** diebus iejuniorū
in ſero ſumpſit nimis electuaris uel confectionibus
& huiōi. **Si** tempore quadragēſime carnes uel la-
cticinia ſine neceſſitate commedit. ſi i ſextis feriis
uel ſabbato ubi nō consueuit uel ieuniis ecclēſie
carnes cōmedit. **Si** lacticinia in ieuniis ecclēſie
ubi non consueuit cōmedit extra quadragēſimam.

EBRIETAS: ſi bibit uſq̄ ebrietatem ſciēter uel
non. **I** ſi alteri dedit uinū uel aliud ad inebriādū
ſtudioſe. **Si** cauſa medicine uel ad inducendum

sompnū babit uel alteri dedit ad inebriandum.
DE. FILIABVS.GVLE.EBETVDO. si ex inor
dinata commestione & potus fuit nimis grossus &
& inepetus ad considerandū spiritualia ad confide
randnm & orandū & huiōi. **INEPTA.LETICIA**
Si nimis letus & dissolutus fuit i n̄sibus & aliis
leuitatibus corporis. **MVLTILOQVIVM.** Si
fuit multū loquax quod solet fieri post cōmesti
onem cōuiuioꝝ & huiōi. **SCVRILITAS.** si
fecit actus uel gestus imorgeratos & p̄uocatiuos
ad luxuriā. **IMMVNDICIA.** si fuit imūdus
i comedendo immunde uel euomēdo studiose
ut plus comedere posset. **POLLVTIO.** si fuit
pollutus in somnis & qua ex causa. & fuit cōtētus
in huiusmodi & ppter quid. **DE. ACCIDIA.** si
habuit tristitiam & tediū operandi bonū siue bōa
ad que tenebatur secūdū rationē uel sensualitatē
si cum tedio & tristitia stetit ad orandum audiēdū
officium predicationes & huiōi: | si ex morte sibi
carri uel dampnis & tribulatioꝝbus sumpsit nimia
tristiciam: | si ex huīi tristicia dimisit aliquane
cessaria sibi ad salutem ut audire mis̄lam & huiōi.
si ex huiusmodi tristicia penituit eū bene fecisse:
si ex huiōi pponit amplius non bene facere: si ex
lapsu in peccatū ita tristatur q̄ incurrit tediū bene
operandi & quasi dissidentia. | si in officiis suis
cōmittē defectus sumit nimia tristiciā respectu
cōfusioꝝ hūane: si ex boīs tpalibus uel spūalibus
etiam p̄ximo cōsideratis uilipendit dona sibi data

a deo. Si in peccatis suis doluit magis respectu
 humane uerecudie quam diuine offense. Si incidit
 in tantam tristiciam quod uellet non esse uel interfici
 & huius. **DE FILIABVS ACCIDIE** rācor. si hūit
 displicētiā contra induentes eū ad bonū & tediū
 propter hoc desiderans eis malum. **MALICIA.**
 si cōtempsit bona diuina uel spiritualia. **DE SPERATIO.** Si ita absorptus fuit quod credit se nō
 posse saluari uel peccata remitti uel ad deū reuerti
PVSILANIMITAS. Si subtraxit se ad faciēdū
 ea ad que erat aptus extimore deficiēdī i ipsis boīs
 operibus. **EVAGATIO MENTIS.** si mentē
 occupauit circa uana & illicita ad uitandū tristiciā
 mentis. **CVRIOSITAS.** si ppter huius quās uisit
 audire noua. **VANILOQ VIVM.** Si ppter
 huius uana & inutilia locutus est. **INSTABilitas.**
 si ex tedio mutauit sepe loca uel psonā. **OClōsi-**
 tas. si stetit ociosus nō boni agens & quātū tēpus
 amisit. **Pigricia.** si fuit piger tarde faciendo ea
 que habuit facere ut ire ad ecclesiā predicationes
 & huius. **TEPIDitas.** si tepidus & remissus fuit i
 operibus bonis. **PRES VMP TIO.** Quātū EST:
BLASPHEMIA. in spiritum sanctum. si nimis
 presumpxit de dei misericordia credēs i psū saluař
 pleuerantē in malo. **Diffidentia.** si nimis diffi-
 dit de dei misericordia putās nō dimissū & peccata
 si peniteret. **INVidentia** supne gratie. si hūit
 tristiciā de dilatione gratie vel glorie dei crescētis
 i mūdo. impugnatio ueritatis agnīte. si ipugnauit

ueritatem agnitā p̄cipue circa ea que sunt fidei
OBSTINATIO. si firmauit se in p̄posito pec-
candi & huiōi. **IMPENITENCIA FINALIS.**

si disposuit se nunq̄ reuersus ad penitēciā & huiōi
DE NEGIGENTIA. **QVERE.** si fuit negligēs
ad obseruationē preceptoꝝ: si fuit negligens ad
orandū p̄ se & suis viuis & defunctis: si fuit ne-
gligens ad supportandū defectum familie sue uel
suorū uel subditoꝝ. Si fuit negligens ad docēdū
uel cōsulendū, si fuit negligens ad corrigendum
defectus cū esset paterfamilias uel dominus uel
rector si fuit negligens ad correctionē nō corrigens
in criminibus occultis p̄ximū quem sperabat ex
correctione emendandū. si non seruauit ordinē
debitum i corrigendo fraternaliter sed sine causa
rōnabili manifestauit peccatū: si fuit negligens
ad adiscendum necessaria ad salutē: si non iuit
ad predicationēs quādo potuit sive negligēter ibi
stetit dormiēdo uel cogitādo uel curiose querēdo
audire de predicatore murmurādo. **Si** ex sua ne-
negligentia aliqua proles sine baptismo mortua ē
& quomō. si fuit negligens ad recipiendū p̄ se uel
ad p̄curandū familie sive sacramentū cōfirmatiois
si non confirmatus aliquē tenuit uel aliquam. **Si**
pluries se uel suos fecit baptizare uel confirma-
ri. si celebrauit festa iſtituta ab ecclesia abstinenēdo
a manualibus exercitiis & uacādo diuīs: si diebus
festiuis precipue dnīcis non audiuit missam. **Si**
diebus festiuis emit uel uendidit sine necessitate

& quare & quantum. **NOTA** q̄ in istis quatuor casibus īmediate sequentibus oportet cōfessionē iterare secundū omnes doctores. **I** si ī confessione p̄ eum facta aduertenter aliquod mortale dimisit. si penitenciā ī iunctam sibi nō adiipleuit & si ē eius oblitus. **I** si confessorem simplicem & grossum & ī sufficiētem agnoscens cū tamen casus difficiles haberet: **S**i ei cōfessus est q̄ non habebat auctoritatem absoluedi uel qa erat excoīcatus uel suspēsus **S**imiliter hoc casu sequenti īmediate est cōfessio iteranda secundū pet̄ de palude in iiiii. & q̄ non ē absolutus & tutius est iterare cōfessionem: **I** si ex istens excoīcatus excoīcatione quā nec ipse nec cōfessor agnouit absolutus ē. **S**imiliter ī casu īmediate sequenti oportet cōfessionem iterare. **S**i fidele confessus est dicens se de oībus penitēre mortalibus cū proponeret ī aliquo remanere. **I**n hoc etiam casu sequenti tutius est cōfessionem iterare. **S**i ī cōfessus confessus est dicens tamē peccata sua oīa & ipsam etiam dispositiōēm suam. **S**i non fuit cōfessus ad minus semel in anno. **S**i familiā suam nō ī duxit ad hoc quantum potuit sed neglexit admonere ad huiōi. **S**i recolens aliq̄ mortale cōmissnm nō hūit ītencionem & p̄positum confitendi tempore suo sed fuit cōtentus commisisse: si nō coīcauit semel in anno: **S**i non coīcauit iejunus existens: **S**i cōmuīcauit cū cōsciētia alicuius mortalis. **S**i coīcauit cum aliquo mortali de quo erat contritus sed non cōfessus etiā si habuit copiam confessōꝝ: **S**i cum

mortalī accessit ad corōnā tamen non cognobit
ex discussione conscientie sue. Si indeuote coicauit
mente distracta. si irreuerenter se habuit circa sa-
cramētū uel in suscipiédo uel post subito expu-
endo uel nō oracioni uacādo. Si excoicatus maiori
uel minori excoicatione accessit ad sacramentum
si p̄ticipauit in diuinis cum excoicatis nominatim
ab homine uel excōmunicatis a iure & denūciatis
p̄ prelatū uel excoicatis p̄ iniectionem manū ut
olentā in p̄sonam ecclesiasticā siue religiosam. Si
p̄ticipauit cū predictis in loquēdo commedēdo &
huiōi in casib⁹ non cōcessis & qua ex causa. De
luxuria quere. **FORNICATIO.** si cognouit
aliquam mulierem carnaliter solutā ipse solutus
existens ut mēretricē uidaū & huiōi. Si tenuit cō-
cubinam & quanto tempore. **STVPRVM:** Si
uirginem deflorauit extra matrimoniu: si talem
seduxit p̄mittendo eam ducere in uxoriē. **AD-**
VLTERIVM. si cognouit uxoriem alicuius.
RAPTVS. simplex. si uirgini uel nupte uel alteri
uiolentiā itulit cōtra uoluntatē patentū **Inceſlus.**
Si cōgsanguineā cognouit & i quo gradu uel affinē
si cōgsanguineā uel affinem i matrimoniu duxit
scienter: si cum moniali p̄fessa scienter cōtraxit
si cōmatrē uel religiosam p̄fessam scienter carna-
liter cognouit. Si filiā spiritualē quā ad baptismū
uel ad confirmationem tenuit carnaliter cognouit.
si cōiugatus existens aliquod predictorum fecit. si
mulier cognosci se fecit uel promisit a clericō uel

religioso uel consanguineo uel affini. **CONTRA**
 naturam. Si cognonit mulierē extra uas debitum.
SODOMIA. si opus sodomiticū cū masculis egit
 Si femina cum feminis tale quid egeit. **BES II.**
ALITAS. Si cū aliqua bestia turpe quid egerit: si
 uxorem uel alia mulierē cognouerit & si nō extra
 uas tamē modo idebito & quare: **Si uxorem uel**
 aliam cognouit tēpore menstruorum: si tetigīt uel
 oscularus est extra matrimoniuū aliquā uel hoc per
 misit circa se fieri ex libidie: **Si fuit mediator itē**
 aliquos ad luxuriam: si docuit aliquos turpia agere
 si induxit alios uel associauit ad meretrices uel ad
 alia turpia agenda: si pmisit ī domo sua talia fieri
 uel uidens huiōi non impediuit ut potuit: si alqd
 turpe in loco sacro pegit & in quo: **Si tempore se**
 sruo predicta egit. **Si aspexit mulierem uel uirum**
 fixe & libidinose: si in aliquā specialiter puocatus
 est & quanto tempore si ecclesiis: **Si dixit uerba**
 turpia ad inducēdū libidinē: si fecit uel dixit aliqd
 turpe publice inductiuū ad luxuriā: **Si habuit co**
 gitationes deliberatas ad cōmittendum aliquod
 opus carnale & in qua specie. s. fornicationis adul-
 terii. si habuit delectationē morosā ī cogitationi-
 bus turpibus: **Si cōiunx cōiugi negauit debitū &**
 quare: si principaliter causa delectationis utitur
 actu cōiugali & si extra limites matrimonii fertur
 eius intencio. si in actu cōiugalicūm alio uel alia
 appetiit talia agere. **Si zelotipus fuit alterius altē**
 si sōp salia fregit sine causa legittima: si post uotū

simpliciter cōtraxit & consumauit matrimonium.
si talis uouens usus est actu coniugali non exactus
expresse uel i terpretabat. si cōgnouit sponsā atē
benedictionē nuptiarū ubi consueuit talis benedi
ctio non pretermitti: **I** si tpe interdicū ab ecclesia
nuptias celebrauit: **I** si alter cōiugū certitudinalit
sciens adulterium cōiugis & i ipso uicio durare nō
se ab eo abstinuit. s. non cognoscendo uel non p
mittendo cōgnosci **DE.FI.liabVS.luxurie CECI**
tas mentis. si fuit ita mēte deditus circa mūdana
& precipue carnalia q̄ nesciuit de deo cogitatur &
rebus spūalibus. **PRECIPITATIO.** Si nō hūit
debitā examinationē & cōsiliū mentis in agendo
sed fuit subitus. **INCONSIDERATIO.** si int
ciuersa que occurrebat fiēda nō bene iudicavit sed
incautus fuit ad loquendū uel opandū. **INCon**
santia. si i eo q̄ deliberauit agere nō stetit firmus
in bono pposito sed mutatus est ex parte **AMOR**
SVI. si nimis dilexit se ipsum querendo delecta
tionē corporis idormiendo & huiōi. **ODIVM.**
DEI. si habuit idisplicentiā deū uel legem suā
qa phibet cōcupiscētias & huiōi. **AMOR.PRE**
SENTIS.VITE. si nimis amauit uitā istā pp̄
uoluptates carnis quibus est deditus. si habuit
horrorē ad uitā futurā. **DE.VANA.GLORIA.**
Si fecit aliquod bonū opus ut laudaret ab
hoībus ut bonus reputaret. si pura iten
tione faciēdo bona o pa audiens uel putās
se inde laudari. inde sump̄it aliquā cōplacentiam

de laude sua. **S**i uoluit laudari de aliquo quod ē et
cōtra honorē dei uel quod esset mortale: si i gratia
tpali posuit sine suū magis ipsā querēs quā salutē
suam. **I** si quesiuīt uel habuit uanā gloriam de po
tētia de dñio de scientia de diuitiis si de eloquētia
si de artibus mechanicis: si de fortitudine corp̄is.
de ornatu uestium. si de cantu & huiōi. si precipue
mulier usa est ornatu uestiū ad p̄uocandū libidinē
extra matrimonium: si portauit ornamenta excess,
siua sui status: **I** si habuit nimiam diligentiam &
studium ad ornandum se. **I** si cum tāto affectu hoc
fecit q̄a ex hoc dimisit uel fuit parata dimittere
dei precepta uel ecclesie: **I** si fecit excessum i por
tatura uestium uel supra suū statum portando uel
non secundū morem patrie abusiuū. ut i caudis
p'anulis & huiōi. si usus est ad carnē uestibus n̄is
delicatis. si usa est fucis & uariis coloribus & qua
intētione. **I** si trepidauit uel choreas duxit & qua
intētione & cum q̄bus & in quo loco & quo tpe &
quotiens. **I** si cantauit cantilenas & precipue apte
turpes & qua intētione & coram quibus. **DE·FI
LIABVS. INANIS. GLORIE. IACTANTIA.**

Si se iactauit uel laudauit de actu uicioſo & utrū
illud mortale uel ueniale. **I** si se iactauit cōtra glo
riā dei uel idetrimētū patrie ut luituperādo alios.
si se laudauit de aliquo bono virtuali naturali uel
tpali & qua i tentione. **DISCORDIA.** si habuit
discordiā cum aliis in hiis que erāt ad honorē dei
uel utilitaiem pximi & quare. **CONTENTIO.**

Si contendit cōtra ueritatem scienter: si cōtendit
pro ueritate sed inordinate. **HYPOCRISIS.** si
in operibus exterioribus simulauit sanctitatem se
habere quā habuit & quo fine. **PERTINACIA.**
si in his que fuerūt agenda uel tractanda nimis
se sumauit ī sua opinione & qua itencione & qua
materia **PRESUMPTIO.** nouitatū. si fecit sin-
gularitates uel nouas iuentioes extra cōem modū
uiuendi laudabile: **DE. INOBEDIENTIA.** si
ex cōtemptu transgressus est aliquod preceptrū dei
uel ecclie si fuit inobediens pentibus. si trans-
gressus est ordinationes supiorū ecclesiasticorū &
seculariū & quare. si obediuit supioribus ī illicitis.
si bona que habuit naturalia uel spiritualia uel te-
poralia adeo nō recognouit sed sibi attribuit. Si
bona que habet extimat se habere seu recepisse
principaliter meritis suis etiā si adeo: si reputauit
se habere ea bona que nō habuit in multo maiori
copia. si despectis ceteris singulariter uoluit uideri.
DE. Filiabus superbie presumptio. si posuit se ad
aliqd faciendū quod esset supra uires suas uel in
spiritualibus uel temporalibus. **INGRAtitudo.**
si fuit ingratus beneficioz dei uel homī uel non
recogitando uel nō regratiando uel nō recōpēsādo
si fuit igratus uel cōtempnēdo mente ipsa benefi-
cia uel murumrādo de benefactore uel beneficio
iuriādo benefactori. **AMBItio.** si fuit ábitiosus
desiderādo honorem sibi non cōuenientem ut ad
debitum finem si excusauit uel defendit peccatum

cōmissum tanquā benefactū. **CURIOSITAS.**
 Si fuit curiosus ī uestigando uel addiscendo mala
 & uana & incantationes cantilenas & huiōi. | si
 propter studiū mius utiliū dimisit necessaria sibi
 si didicīt a demoīacis uel diuinatorib⁹. si didicīt
 solum ppter scire ibi ponens finē suū. si uestiga,
 uit que erāt supra suā capacitatē. si fuit curiosus
 ī sēlibus exterioribus. s. uel aspiciēdo uel audiēdo
 uel odorādo uel gustādo uel tāgēdo aliqua ppter
 delectationē sensualem sine aliqua deformitate.
 si iudicauit temerarie de aliquo ī corde suo mul-
 tum cogitādo sine sufficientibus signis malicie &
 utr̄ demateria mortali uel ueniali. Si iudicauit
 male precipue de prelatis. **MENDACIVM.** si
 mentitus est & si uerum dixerit de qua materia. si
 mendaciū dixit ī hiis que sunt fidei & bonorum
 mor⁹ q̄ sunt necessarii ad salutē. si mendaciū dixit
 ī nōumentū pximi notabile. | si mendaciū dixit
 ī iudicio ī terrogatus iuridice. si mendacium dixit
 unde secutum sit scādalum & si contra ītencionē
 & quale scandalū inde secutū est. si mētitus est ex
 ioco uel ad utilitatem alterius spiritualem uel tem-
 poralem etiā sine damno cuiuscūq;. si scripto uel
 nuto mentitus est & in qua materia. | si promissa
 alicui fecit & si impleuit uel non. si iuste promissa
 sine causa non ī pleuit. si uane iurauit per aliquem
 modū opprobriū per deū uel p sanctos. | Si uane
 iurauit sine aliqua necessitate quis cū ueritate. si
 iuramento assertorio mendacium iurauit scienter

Mendacium

aduertens de utroq; s. se iurare & mendaciū dicē
si piurauit i iudicio etiā si alias haberet iustā cām
si iurauit p uero & certo quod erat sibi dubiū pba
biliter. **S**i iduxit aliquē ad piurādū quē putauit p
iuratus. si iuramento pmissorio iurauit aliquid fa
cere i iustū & quale. si iurādo pmissit aliquid facei q
nō itendebat tamē implere & qd fuit illud uel qd
sit. **S**i licito iuramēto pmittendo sine cā rōnabili
non ip leuit. si ex dolo iurauit & in qua materia. si
statuta ciuitatis que iurauit seruare transgressus ē
& in qua materia & qua causa. si adiurauit demo
nē p hoc uolēs addiscere aliquid ab eo uel auxiliū
postulare. **S**i adiurauit hoīes & utrum supiores
suos uelnō. si adiurauit creaturas irrōnabiles &
quare. **D**E. **S**ORTILEGIIS. si aliquid fecit ad
expressā demonū iuocatōnē; si sōnia obseruauit
& cū qbus ceremoniis. si ex cōstellatioībus iudica
uit de actibus hoīum. si ex diuersis motibus ani
malium naturalibus p̄hōsticatus est de futuris
cōtingentibus. si usus est sortībus diuinatoriis &
quomō. si p̄quesiuit fūrta p aspectōne astrolabii
uel alīs modis. si usus est arte notoria ad adiscen
dum aliquā. si fecit uel fieri fecit p se uel p alio in
cantationes ad sanitatem recuperandam & quomō
& qua i tēnciōe. si fecit uel fieri fecit maleficia ad
nocendū hoībus. si obseruauit somnia magis unū
diē quam alium ifaciendo & nō faciendo aliquid
exsupstitione ut dies egyptiacos kalendas & huiōi.
Si usus est breuibus supersticiōsis & facias tibi

ostendere si habet: si habuit uel usus est p se uel p
 aliis aliquo libro sortiu uel nigromatice uel malefi-
 ciorum & huioc. **DE. Scandalu.** Si aliquid dixit
 uel fecit ea intencione ut iduceret aliquem ad malum
 & ad quod malum: si ppter scandalum alterius
 remouedū dixit uel fecit aliquod uiciosum & qle
 si ex dicto uel facto suo iordinato aliquis cecidit in
 aliquod peccatum & si preter intentionē eius si pp
 scandalum uitandū commisit iusticiā aliquā in
 iudicio. si ex dicto uel boīs operibus eius ppter hoc
 quia non caute fecit est aliquis scandalizatus si nō
 curauit quātumcunqz aliquis scandalizaret ex ope
 eius cum tamen possit scandalō obuiare sed cōtem-
 sit. si p ximis scandalizatis ex auditu uel uisu ali-
 cuius de quacūqz cā nō curauit satissimē remoue-
 re ifamiam. si laudauit aliquem de malo opere &
 quali: si laudauit aliquem intencione decipiendi
 eū & ledendi notabiliter uel spiritualibus uel tem-
 poralibus: si laudando aliquem actibus suis nimis
 quesuit placere ultra debitum modum ueritatis.

DE. derisione. si fecit aliquam derisionē circa ea
 que sunt dei uerbis uel factis uel circa sacramēta
 Si misit parentes in ludum ponendo dicta uel fa-
 cta ipsorū si irrisit prelatos ecclesie uel personas
 religiosas uerbis uel factis si irrisit pentes a malo
 uolentes abstinere & conuerti ad deum uel seculū
 reliquere si studiose derisit simplices ut eos scan-
 dalizari fecit fortiter uel corpore uel sēsu defectu-
 osos. **DE. irronea.** Si de se dixit aliqua uilia uel

defectuosa ea in se nō recognoscens sub specie hu-
militatis ut s. uilis reputet. si aliquid tale fecit ut
humilis estimeat. **DE VOTO.** si fecit aliquid
uotū ut posset cōsq̄ui aliquid iūustum & prauū
quod iplere nō tenet. si fecit uotū aliquid de aliq̄
re illicita uel ipeditia maioris pfectus quod seruār
non debet. si uotū factum cum posset implere
transgressus est. si nimis distulit iplere uotū factū
si uotū de quo dubitabat ut posset iplere ppria
auctoritate cōtrauenit. si uotum fecit castitatis &
contra fecit & quomodo ut per fornicationem uel
matrimoniū cōtractum; si talis contrahens exigit
debitum a socio. Si uotum factū de religione non
ipleruit & si, nimis distulit iplere uel dimisit ppo
situm ipplendi uel cōtraxit & consumauit matrio-
niū. Si exigit uel exigi fecit gabellas uel pedagias
a clericis uel psonis ecclesiasticis: si coegit cele-
brare in loco iterdicto uel si excoīcati uel iterdicti
īgerunt se in officiis diuinis & moniti nō existent.
Si iposuit pedagia in terris suis: si usurpauit de
nouo custodiā uacātiū eccl̄esiā & monasteriorum
& aliorū priorū locoꝝ uel occupauit bona ipsorum
locoꝝ uacātiū. Si fecit statuta scripsit uel dictauit
per quis cōpellitū soluere usuras uel solutas non
repere. Si iudicauit secundū ipsa statuta uel ob-
seruauit si p̄ticipauit cum aliquo ī criminē ppter
quodē excoīcatus. Si grauauit clericos uel psonas
ecclesiasticas ad quasspectat electio p eo q̄ rogati
uel īducti noluerunt eligere cum p quo rogabant

40

in deū & uellet cū tali creatura contentari & non
curaret deū offendere aut eius precepta transgredi
prop ter illam creaturam ita q̄ ibi est equalis con-
temptus dei si non formalis tamen i terpretatiuus
& est fruitio creature qa prepoit̄ creatura deo uel
cū aliquis uellet cum creatura semp̄ hec manere
non curando de eterna beatitudine licet sup̄ hoc
non sint rudes tentandi tamen semper talis amor
creature est peccatum mortale. Quādo autē aliquis
diligit creaturā plus quam debet tamē ppter hoc
nollet deū offendere nec eius amiciciā pdere nec
eius mandatū transgredi nec deserere aut eo careī
tunc non oportet q̄ sit mortale peccatū. Secūda
regula concordat satis cum precedenti q̄ cū nota
biliter contra dilectionē pximi aliquid cōmittitur
tūc est mortale. quando uero non tunc est ueniale.
Quando autē aliquid fit cōtra dilectionē dei pōt̄
attendi penes hoc q̄ repugnat caritati uel amicicie
q̄ ad deū debemus habere super oīa. quādo uero a
liqd fit cōtra dilectionē pximi pōt̄ attēdi penes
ipsa precepta legis nature. s. quod tibi nō uis fieri
alii nō feceris & quod tibi rationabiliter & ex de-
bito uis fieri alteri facias & potest etiam attendi
penes scandalū actiuū quo ego infero pximo meo
mala exempla. Si inquantū oportet aliquid facere
contra dilectionē uel quantū sit illud scandalū ad
hoc q̄ sit mortale non precise determinatum ē qa
in modico facere cōtra pximū nō est mortale aut
in puo scandalizare unde attēdat quilibet se ipsū

quod sibi uellet fieri & per quod factum uel non
factū solueret inter se & proximū amicicia uel non
Tertia regula est quod quādo admittit aliquid
uel omittit contra preceptum dei uel ecclesie uel
legis nature uel superior que precepta sunt de ne-
cessitate salutis uel contra uotū publicū aut pri-
uatuui uel contra iuramētū licitum tūc ē mortale
peccatum quādo citra nō oportet q̄ sit mortale **¶**
Quarta regula est q̄ cum aliquid sit uel cōmittit
contra cōscientiā uere uel false dictantē aliquod
peccatum mortale uel cōtra conscientiā formidan-
tem p̄babiliter & dubitatue an aliquod peccatum
sit mortale tunc semp̄ est mortale si cōscientia nō
sit sufficienter istructa. **¶** **Q**uita regula est de acti-
bus intus manentibus q̄ quicūq; solā cogitatiōem
habet de aliquo quātumcuq; turpem uel malam
abfq̄ complacentia seu dilectione uel cōsensu tūc
nūq; est peccatum mortale sed ueniale uel nullum
Quādo uero est consensus in actū qui esset pecca-
tum mortale tunc semper est peccatū mortale q̄a
deus acceptat uolūtate p̄ facto cum autē cum co-
gitatione aut complacentia est delectatio morosa
in aliquo turpi specialiter in libidinosis tunc est
mortale secundum dictum Augustini esto q̄ non
sit cōsensus in actū secūdū hoc aug. iudiciū de pec-
catis iteroribus ad quod etiā facit distinctō supra
habita de sensualitate & ratione & de peccatis pre-
ueniētibus & sequētibus deliberationē. Applicādo
igitur septem uicia capitalia que non sunt semper

71

mortalia sed sunt male radices in hoc ex quibus
oriunt peccata uenalia **De G V L A.** Dicendū
primo de gula quia ipsa est peccatum mortale &
hoc ppter primā regulā cū uoracitati & ebrietati i
sistit ut finis & tota spes & delectatio in hac ponat
preterea gula est peccatum mortale p tertiam regulā
quando ppter culpā talē necessaria ad salutem ut
ieuiā ecclesie uel missa i diebus dominicis & festis
precipuis negliguntur. Item quādo ex crapula &
ebrietate natura nimis grauat sic q iudiciū rōnis
subuertitur & homo nescit qd agat tunc ē mortale
per secundam regulā qd dilectio sui ipsius cadit sub
precepto & dilectione pximi & ita grauare se ipsū
& reddere quasi bestiā est contra dilectionē carita
tiam nō ignorantia fortitudinis uini excusat &
similiter si quis studiose aliū sic iebriaret cū cibo
uel potu notabiliter aliū scandalizaret tūc est pec
catum mortale. Item posset esse mortale p quartā
regulā quādo conscientia pbabilit̄ dictaret q ppter
comedere uel bibere ultra tales mensuram potest
sequi destructio nature uel soluere ieunium tali
die & comedere tales cibos esset cōtra preceptum
ecclesie uel in scandalū notabile pximi. Quando
autē circa hec que dicta sunt nō sit excessus i gula
tūc non est nisi peccatum ueniale puta comedēdo
ex delectatione ultra necessitatē uel nīs preciosos
cibos. & est peccatum eo grauius si sequūt blasphemie
& alia dicta & facta inordinata. **D E.** Supbia
ē peccatum mortale penes primā regulā dum quis

se nimirum obedientie & subiectioni subducere sic
q̄ totā uitā suā & alios actus suos ad laudē hūanā
& gloriā mundanā ordīnat & i hiis finem ultimum
cōstituit similiter est mortale penes secūdā regu-
lam cū quis pximos suos p̄ sua supbia pficienda
grauat sicut faciūt nobiles fasili suo paupes exco-
riātes & uiri p̄ ornatu mulier̄ pximos dānifican-
tes Itē per secūdam regulam ē mortale dū quis per
supbiā nō curat scandalizare sicut mulieres se or-
nantes & occasionē peccādi dantes & lapsui Item
mortale per tertiarū regulā dū per supbiā qs trans-
gredit̄ precepta dei uel nature.i. q̄ ratō rōe diclat
puta q̄ uilior psona sit mīus ornata q̄ dignior. Est
etiā mortale per tertiarū regulam dū per superbiam
nō curat & nō formidat transgredi precepta ecclē-
sie sicut milites torneamēta que sunt p̄ ecclesiam
prohibita. Quādo uero aliq̄s laudē hūanam & glo-
riam appetit non mōis prescriptis tūc est ueniale
peccatū. **DE.AVARICIA.** Auaricia est mortale
peccatū penes secundā regulam de dilectione px-
imi q̄do aliq̄s appetit habere tantū tēporalia q̄ nō
curat an iuste uel iuste uel cū mēdaciis aut fraudi-
bus i uēdēdo uel emēdo uel i bello iusto cōqrēdo
uel cū ludis quando illi fiunt ex auaricia & non ex
solacio i aliq̄ notabili quātitate uel alias cū iusto
damno alterius bona acq̄rentis uel etiam si habita
retineant siue sint merces laboratoꝝ & decime ec-
clesie uel bona iuēta rapta uel furta per se uel per
alios. Ista enim taliter acq̄rēdo uel retinēdo dum

possūt restituī peccant mortaliter. **E**st etiā mortale
 p primam regulā quando tam aude appetuntur
 t p alia ita q tota spes & finis in eis ponit. est etiam
 mortale per tertiam regulā quando p eis acq̄redis
 illa negligūt que sunt necessaria ad salutem uel
 precepta. **S**imiliter quando usura cōmittit aut illi
 citus cōtractus aut symoīa per quartā regulam dū
 dubitat de contractu & tamen fit. **Q**uando autem
 alijs appetit diuitias plusq̄ deberet & sollicitat p
 eis ac laborat sed tū nollet iustē habei nec deū p
 hoc offendere nec finē nec felicitatē in hiis ponere
 tūc est ueniale. **DE.IRA** Ira quādo pcedit usq;
 ad odiū pximi & q aliquis uellet notabilis dānū
 fieri pximo p se uel per aliū in rebus corpore uel
 honore tūc semp̄ est mortale peccatū per secūdā
 regulā & etiam per tertiam. **Q**uando aut̄ est puoca
 tus ita q ideliberate optat alicui malū sed tamen
 deliberate nollet sibi malū uel si sit aliqualis di
 splicentia in pte sensitua uel mala affectio quā nō
 pōt finaliter dimittere nec tamē consenserit per
 liberā uolūtatē tūc est peccatū ueniale. unde patet
 q pcutere hoīem ex ira & ex itencione deliberate
 sibi malū optare uel in suā uerrecundiā aliqd nota
 table dicere uel uituperare uel ifamare uel dānisi
 care hoc semper ē mortale per secūdā regulā. **S**ed
 leui modo & modico ītellectu uel uerbo uel facto
 non oportet q sit mortale sicut nō est furtū q ali
 quis recipiat alteri unde granū uel duo de aceruo
 tritici. **C**ū aut̄ aliquis irascit cōtra uicia uel cōtra

maliciā alicuius & nō cōtra psonā tūc nō ē peccatū.
Immo beneficiū ex hoc patet q̄ nobiles & alii dif-
fidētes nīsi habeāt auctoritatē mouēdi iustū bellū
nō aq̄crūt ciues alios iuadēdi. **I DE.** **Inuidia.** **T**in-
uidia. i. tristitia de bono pximi q̄ pcedit ex odio
psonali & tūc ē peccatū mortale p secūdā regulam
si sit cū cōplacentia & deliberatione & sit i ratione
Similiter si sit ex eadē cā & ecōuerso gaudet de malo
proximi. si aut̄ cōtristor de bono eius īquātum est
mihi nociuū uel gaudeo de malo iqtū est mibi p-
ficiuū. s. q̄ nō potest mihi nocere ut āte tunc non
opoitet q̄ sit mortale & ex hoc seq̄t q̄ detrahens
alicuius uel denigrans famā suā uel cōfigēdo falsa
uel publicādo occulta uel dicendo dubia p certis
ex uīdicia uel odio uel alias peccat mortaliter nisi
q̄ i certis casib⁹ ad precauēdū grāde malū publi-
caret malū alterius dum alter nolle desistere. &
similiter īducens aliū ad talē detractiōne quia hic
cōtrariātur dilectioni pximi. s. q̄ tibi nolles fieri
alteri non facias. **I DE.** **LUXVRIA.** Luxuria est
ois coitus ex thorum matrimo īalē siue ambo siue
alter sint soluti siue cōiugati & similiter cōcupis-
cētia deliberata cū dilectiōne morosa uel cōsensu
ī talē actū & oēs turpes actus & oscula & ad huiōi
cōcupiscentiā ordiata & talia que q̄libet uerecun-
daret corā pbis hoibus facere. **S**imiliter aspectus
colloquia āplexus & contactus & oīa que sunt ad
piouocādū libidinē & fornicatiōne sunt mortalia
īquātū ad hoc ordinant. Item amicicia int̄ uirū &

mulierē extra matrimoniuū dum unus uult alteri
 cōplacere i actib⁹ prescriptis mortalibus & sibi i
 huī dedit potestatem uel habet aīum paratum
 hec exercendi dū alter uellet hoc pposito stāte tūc
 non est i statu salutis & q̄ hoc sit ueq̄ quia hec. s.
 sit mortalia patet p regulā a christo dictā matheo
¶ Qui uidit mulierē ad concupiscedū eam iā me /
 chatus est in corde suo. uide patet q̄ christus dedit
 & precepit nō mechaberis cōtra oīa que dicta sunt
Nā si uidere cū cōcupiscentia est mechia ex renūti
 aciōe. c. uenitatis multo magis ipsam fornicatōem
 agere uel uelle fornicari & tangere uel osculari &
 similia facere ē peccatū mortale multo magis alie
 sp̄es luxurie puta stuprū cū corrūpīt filia sub po
 testate patris. & q̄a illud p secūdā regulā ē mortale
 cū sit cōtra dilectionē pximi. s. patris & adulteriū
 similiter ac sacrilegiū cū ad sacrā uel ad religiosā
 q̄a est contra dilectionē dei. etiā incestus. i. cū con
 sanguineis. s. cognitione carnali uel spūali q̄a hoc
 est mortale p secūdā igulā. Itē nimis abusus prie
 uxoris pōt esse peccatum mortale penes primam
 regulā cū finis i tali uoluptate constituit & licet
 sit m ius uel m iūm q̄ quoddā precedētiū sed super
 oīa deterius est mortalissimū penes tūcā regulam. s
 cōtra legem nature uel cū sexu idebito uel cū alia
 specie preter hec sunt motus aliq̄ iteriores ad pec
 catū luxurie p̄tinentes sed i pfecte & ista sepe sunt
 uenialia horū tamē limitacio nō est faciliter i scrip
 tis redigenda. **[DE, ACCIDIA]** Accidia ē tristitia

& tediū uel fastidiū de deo & de bono dīno & de
rebus spūalibus uel tarditas & pīgricia ad audiēdū
de deo & faciendū ea que ad deū spectat & si ista
tristitia fuerit de dei iusticia potentia & sapientia
qā deus scit oīa uidet & iudicat hoc est peccatum
mortale. similiter si tarditas fuerit tanta ad bona
opera q̄ homo negligenter ea que ex precepto te
netur facere uel ex tedio spiritualiter totaliter
desisteret a bēefaciēdo & desparet se qc̄q̄ bōi facer
tūc peccatū mortale est accidia. Si aut̄ est citra hec
tūc est ueniale. similiter distractio cogitationū ad
exteriorē occupationes ītra dīnū officium etiam
accidia que posset esse tanta. s. cum totali cura &
studiosa applicatione & alia non p̄tinētia q̄ esset
mortalis.

De Restitutionib⁹.

Ruot modis aliq̄ sunt fautores raptor⁹ ita
q̄ teneāt ad restitutionē. R. secūdū Tho.
secūda secūde iiii. q. lxii. illi sunt q̄ in hiis
uersibus cōtinēt. Iussio cōsilio cōsensus palpo re,
cursus. Participans mutus nō obstas nō manifestas
Eosdē uerus poit guil. quoq̄ expositio secundum
eūdē tho. alias & guil. & alios talis est Iussio. i. ille
qui iussit q̄ principaliter tenet ad restitutionem
totius & intellige quando ex sua iussione secuta est
ablatio rei uel noīe suo facta rata alias nō. Cōsiliū
hoc ite⁹ intelligēdum quādo ex hoc uel pbabilit̄
creditur dānum secutū tūc enī tenetur insolidum
alias nō. Cōsensus. i. co operationis. Si enim tantum
cooparet q̄ sine eo nō posset dānum fieri tenet

iſolidū. **S**i aut̄ sine eo fuifset factū restituat q̄tum
 nocuit p̄ ſe uel p̄ ſuos aut quātū de rebus illis h̄uit
 uel exp̄edit. **P**alpa, i. adulator laudās raptorā q̄ſi
 ſtriēnū & q̄ ſi ex hoc ſecutū eſt dānum iſolidū
 teneat. **R**ecursus, i. receptor nā q̄ receptat latrones
 & tueſ eos uel rem rapta dolose celat. Ita q̄ ipedi
 tur iſtituto iſolidū teneat. **P**articipans, s. i. crīmē
 furti uel rapine ſociādo eos ſicut i. primo pag. di
 cū eſt. **S**ed p̄ticipans i. re accepta illud ſolū tenet
 restituere q̄ ſcienter emit uel recepit ſi aut̄ ignorat̄
 dic ut iſtra restitutio. q. p̄ totum. **M**utus, i. q̄ uidet
 furtū fieri & dolose tacet cū poſſet ipedire hec nō
 tenet restituere niſi ex officio ad hoc teneat. **N**on
 obſtās, i. q̄ poſſet obſtare etiā nō facit de hoc eodē
 mō dicēdū ſicut de muſo. **N**on maſteſtans, i. q̄ ſcit
 ubi res rapta uel furata eſt & nō iſindicat etiā cum
 de hoc iſterrogat̄ hec ſimiliter nō tenet restituere
 niſi ex officio teneat. **S**i tamē uideſ teneri extra de
 fur. q̄ cū fine. **Q**uerit utrum fur q̄ uendidit reſu
 ratam ſi poſtea uult eā recipere & tradere uero do
 mino poſſit cū bona cōſciā. **R**. ſecūdū dominum
 anto. de butrio ſup. c. ubiq̄ū q̄ extra de furtis. **S**i
 res ſubtracta aliquo caſu puenerit ad furem poſtq̄
 illā uēdidit nō pōt restituere domio ſed oportet
 restituere emptori. **S**i uero ſciēti uēdidit tunc eam
 restituere tenet domio etiā dato q̄ in restitutioſe
 ſcādaliū eſſet quia pp̄ ter id nō dēt omittere bonū
 cōſciētie cū peccatū alias iſcurrat̄ ar. extra de ienū
 rei cum predictū. s. p̄ graui. **S**i uero res eſt penes

éptore nec uenit ad suré tūc si pēt auferre & subtrahere sine scandalō licitū eā subtrahēti est éptori de domio tradere qā utiliter gessit negotiū emp̄toꝝ q̄ ex quo scienter emit tenet ad restitucionem tēi sine recuperatiōe precii.l.v.c.e.ti. **S**i autē nō pōe sine scādalo subtrahere vel ignorantē emit istis casib⁹ nō ē licitū subtrahere uero domio hec ille Hoc reperi i expositiōe q̄ facit sanctus ambrosius de testamētis priarchar̄ filior̄ Iacob i primo testa, mēto quod est Rubē ait enim ruben filiis suis de peccato quod cōmisit cū cōcubina p̄tis sui audite filii & fratres mei auribus p̄cipite p̄m uelstrum Rubē quecūq; mādo uobis & ecce testificor uobis deum celi hodie ut non ambuletis in ignorantia & fornicatiōe i qua effusus ego & inqnaui lectum patris mei Iacob dico.n.uobis quoniā p̄cussit me domius plaga magna i ylis meis p̄ mēles septem & nisi iacob pater noster orasset p̄ me ad domium quoniā uoluit occidere me.era enī ānor̄ xxx. quādo feci hoc malū & septē mēsibus ifirmatus sum usq; ad mortē & i electiōe aīe mace septē ānis penitui corā domio uinū & cicerau nō bibi & caro non i trauit i os meū & omnē pañē desiderii nō gustauit lugens pro peccato meo.

POstq; ille q̄ uult cōfiteri dixit ex se ea que uoluit de peccatis suis si nō dixit sufficiēt q̄ q̄ i semper accidit itērogade hiis que plene nō dixit prout uidebit expedire. **S**i autem modicū uel mius dixit potest itērogari secundum

ordiem hic ifra poitū. s. de preceptis postea de ui-
 ciis capitalibus nō oēs de oībus sed de illis q̄ solēt
 repetiri & nō solū de istis peccatis interrogādū ē sed
 & de circūstāciis peccatoꝝ que cōtinēt i hoc uersu
Quis qd ubi p̄ quos quotiēs cur qnō quādo. **Non**
 tamē est necesse de quolibet peccato etiam mortali
 oēs predictas circūstātias cōfiteri sed solū illas que
 trahūt peccatū i aliā spēm que. s. spālem habent
 deformitatē oppoitā alicui preceptoꝝ de nūo aut̄
 peccatoꝝ nō omittas. s. quotiens aliquod peccatū
 quod est mortale cōmisit. **Nota** q̄ secūdū magistꝝ
 s̄niatū iii. q. di. xxxviii. uotū est testificatio quedā
 promissiois spōtanee que de deo & de hiis que dei
 sūt fieri debent uel breuius secūdū tho. uotum est
 promissio facta deo de aliquo quod fit deo acceptū
 ad quod regrūt tria. s. deliberatio ppositū uolūta-
 tis & pmissio & ultimū orit ex secūdo & secundū
 ex primo. **Vnū** cole deū circa hoc de hiis potes
 interrogare primo de uotis. **Si** trāsgressus est seu a
 misit i plere aliquod uotū & si aduertent cū posset
 tūc sp̄ mortale & tociens quotiens frangit securis
 si ex obliuione uel qa nō poterat ut i firmus reiu-
 nare & huiōi. **Si** nīs tardauit implere ppter quod a
 mēoria excidit oīo uel uenit ad statū non ualendi
 i plere cū bene prius potuisset mortale uidet. **Idē**
 quādo dimisit ppositū iplendi cū tamen posset
 alias mora implendi uotū quādo sibi non prefixit
 tempus non uidet mortale nisi forte ualde nimia
 nisi cū ex hoc imineret piculū nō ualendi implere

Item Preceptu M^o Beralo

ut de uoto ingrediēdi religionem cū tamē nō brēt
cām cogentē dilatiois. **S**i fecit uotū de re licita
ut elemosina ieiunia & huiōi sed ob malū finē pu-
ta ut posset facere uīdictā adulteriū & huiōi mor-
tale est nec tenet iplere. **S**i uotū abstinentie & huiōi
& dubitat utr̄ possit iplere uel nō & sine dispē-
satione superioris cū possit habere recursum defacili ad
eū uel cōfessoris p̄ cōsilio frangit mortale uidetur
Nota tamē q̄ uiri possunt irritare uota abstinentie
pegrinationis uel elemosine uxoy absq; alia dispē-
satione & si siāt nō tenet. **S**i habēs uotū castitatis
uel religionis cōtraxit m̄rionū mortale est & cō-
sumare nō potest sine mortali qa adhuc pōt iplē
& debet ante consumationē m̄rionii. **S**ed post con-
sumationē reddere tenet debitum etiā īpretatiue
petēti sed exigendo sp̄ peccat mortaliter unde cō-
sulēdā ei ēet petere dispensationē sup hoc a papa
Qui guil. posset etiā episcopus nisi sit cōtinens &
obseruās ipsum. **E**t nota qa trāsgressionē uotorū
potest de iure cōi confessor absoluere quia non est
de reseruatis casibus sed de dispēsatione uel cōmu-
tatione uotor̄ non potest se ītromittere sine spāli
cōmissione diocesani uel alterius qui posset dare
episcopi autē in oibus possunt commutare uel di-
spēsare nisi i uoto castitatis uel religiois & tribus
uotis pegrinationis. s. Iero solomitani ad sanctum
Iacobū & limia apostolor̄ uel romā i qbus papa
uel summus peitenciarius soli dispensant uel con-
mittat de uotis habes supra i secuda pte ibi uide cū

dubitas. **DE.** Supstitionibus. Et primo uide
 si fecit ipse uel fieri fecit aliquod maleficium seu
 malias i qbus fiūt iuocationes occulte uel maſte
 rie demonū quod semp ē mortale & dignū morte
 corporali: Si fecit uel fieri fecit uel pcurauit aliquā
 i cantationē cū sacrī uel sacramentalibus ecclesie
 ut aqua baptismali uel oleo sancto & huiōi obſai
 tate uel alia cām mortale est & grauissimum. Si
 adorauit aliquā creaturā faciēdo orationē ad eam
 ut ad lunā uel sole uel stellā cū primo apparet &
 huiōi mortale est. Si fieri fecit aliq̄ diuinationem
 ad inueiendū farta uel sciendū aliquod occultū
 uel futuꝝ quod debet sibi cōtingere mortale ē. Si
 addiscit aitē notoriā uel usus est ea ad sciendum
 aliqua uel si usus est arte nigromātica mortale est.
 & si habet librꝫ iducēdus est ut conburat alias nō
 ē absoluēdus. Si ex cōstellatōbus uel planetis sub
 qbus natus est aliq̄ iudicauit defīciatē de conuer
 satione eius. Idē si ex phisiomia credē eīm hoīem
 ex facto uel cōstellatōe uel cōplexiōe cogia ad malū
 uel bonū hereticū est. Si usus ē sortib⁹ dīnatoriis
 & quō quod est mortale ex leuitate uero ueniale.
 Si dedit aliqd ad cōmedendū viro uxoris uel alteri
 ut amaret eā uel fecit uel dixit aliqd huiōi morta
 le est & iterrogandū quod fuit illud. Si fecit aliquā
 i cantationē uel fieri fecit ob sanitatē cōsequendā
 & quādo hoc facit sciens illud esse phibitū est
 coiter mortale. quādo ex simplicitate putādo esse
 bonas orōnes uidet esse ueniale. sed si non uellet

in futurum abstinere neganda est absolutio quia
ex obstinatione & malicia est mortale & interrogadū
de uerbis qbus utū & obserantibz quas addūt. Si
fecit uel fieri fecit uel usus est breuibz que coit
sunt supsticōsa ex uerbis uel carta i qua fiunt uel
mō imponendi uel portandi uel tpe scribendi &
inuenta supsticōne eoꝝ iponendū est q̄ cōburant
& si non uellēt nō sunt absoluendi q̄a tūc ē morta
le si putabāt licita tāq̄ orōnes ueniale uidet. si ob
seruauit unā diē magis q̄ alia i nō icipiédo aliqd
tāquā malum ut dies egipciacos uel diem in quo
occurrit de capitacio lo. baptiste uel diē ascēsiois i
in colligendis herbis & huiōi quod ueniale uidet
quādo ex simplicitate hoc credit nisi aio obstina
to hoc crederet quia tunc mortale es et credere uel
facere. Si obseruauit somnia facies aliquas orōnes
uel obseruationes & postea ex his que somniat
uolēdo de futuris uel occultis dinare & prnunciare
quod mortale est. alias aut̄ etiā sine obseruatiōe ad
iuncta nimis fidē adhibere somniis q̄ peccatum est
& si ex se non mortale tamen piculo sum quia sic
multos dyabolus decipit. si ex effusione olei de lu
cerna uel de crocitatione aliquar̄ aīum uel magni
tudine uel cōtinuitate uentoꝝ & huiōi extimauit
aliqd mali uētuꝝ quod fatuū est & uañū. Si existi
mauit mulieres couerti itacias uel alia animalia
ut ire de nocte & suggere sanguinem puerorꝝ &
huiōi quod ipossible est & ideo falsū credere. DE
blasphemia ideū & sanctos. Si blasphemauit deū

uidelicet dicēdo nō ēē iustū & oīa iuste disponeř
 sed acceptorē psonar̄ uel nō uidere que fiunt uel
 nō curare de actib⁹ hoīm uel pditorem uel sine
 merito punire uel flagellare eū uel nō posse istud
 uel illud facere & huiōi quodlibet est mortale cum
 aduertit & itelligit. **Si** blasphemauit deū uel ali
 qué sanctū quod pprie dicit maledictio ut sit ma
 ledictus ut sit ex irasp̄ ē mortale si aduertit uerba
 ipsa. **NEC. IVRES.** uana p ipsun. **D E.** piurio

Primo si iuranit i aliq̄ curia corā iudice mēdaciōse
 mortale est & quātūcūq; aliis habēt iustā causam
 & q̄ iducit ad hoc aduertēt & aduocatus p cūator
 & huiōi mortaliter peccat: si iurauit etiā extra iudi
 ciū i coi sermone quacūq; ex cā uel utilitatis uel
 leuitatis uel iocositatis & qualicūq; mō non solū
 p sancta dei euāgelia uel p corpus christi. sed etiā
 p fidem per deū si deus me iuuet per crucē per uir
 ginem mariap̄ aīam suā semp̄ est mortale quādo
 aduertit se iurare & falsum dicere & sociēs quotiēs
 iurat. **Si** iurauit aliqd ppetrare quod est mortale
 ut facere uīdictā non dimittere cōcubinā seruare i
 iusta statuta tenere secretā iniustā coniurationem
 mortaliter peccat nec dēt seruare. **Si** iurauit tenere
 secretū aliqd quod tractatū est i consilio uel aliud
 quod nulli est nociuū **Si** aduertenter manifestat pec
 cat mortaliter ipse & q̄ stimulat eū ad manifestādū
 sciens secretū ee. **Si** iurauit seruare statuta alicuius
 ciuitatis aliquod scienter trāsgrediendo ex iustis
 statutis mortaliter peccat si tamē aliquod statutū

est abrogatū p cōtrariā cōsuetudīem qa cōttidie
per oēs fit cōtrariū & adeo nō uidet̄ piurus q non
seruat illud quod nō hēt uidelicet statuti. **S**i iura-
uit p aliquē modū obprobriosū per dei mēbra uel
scōꝝ ut faciunt ribaldi mortaliter peccat qa blas-
phemia reputat. **D**E pmissione. **I** Si pmisit se
aliquid factuꝝ licituꝝ i honorē dei uel aliorꝝ scōrum
obliguꝝ si non itendebat seruare mortaliter peccat
si aut̄ itendebat sed ueientē tmio quo debet iple-
re nō seruat p misum cū tamen posset licet cum i
cōmoditate sua peccauit mortaliter nisi ille cui p
misit ante tminū relaxauerit iuramentū. si aut̄ nō
potest iplere excusat̄ a peccato p tūc q non pot.
Si iurauit sine cā rationabili p qbuscūqz mimis
dicendo tamen ueritatē ueiale est. nisi faceret i cō
temptū & iducendi sunt ut abstineat ppter piculū
penitū. **S**i q̄s iduxit aliquem adiurādū quem oīo
credebat falso iuratuꝝ mortaliter peccat nisi ēct
iudex hoc faciens ex officō secundū ordinem iuris
DE adiuratione que est iducere aliquem ad aliqd
faciendū obcoem iuocationem alicuius rei sacre &
si est per modū coactionis itendens eum obligare
per modum iuramenti ad aliqd faciendū ut ad su-
piores & i illis & i qbus hēt p̄tatem est mortale. ad
libi subditos est licita eo cāu quo liceret ei illis preci-
pere alias nō & tūc adiuratus tenet̄ id facere uel
dicere alit̄ esset mortale sicut transgressio precepti
Si adiurauit prelatos uel socios uel i seniores per
modū precationis intendens iducere adiuramētū

78

faciendum non est malum uel ueniale si leuiter
& sine causa & adiuratus non faciens non peccat

Si adiurauit demones per modum precis ad
aliquid sciendum ab eis uel ad aliquid obtainen-
dum auxiliū est mortale nisi quis faceret ex fa-
miliari consilio spiritus sancti uel nisi ex quadā
simplicitate querens ab obsessis a dyabolo sed per
modum coactionis licet ipsum adiurare ne nobis
noceat. **S**i adiurauit creaturas irrationalib[us] ne
dyabolus eis utatur in nostri nocumentum h[ab]et si
autem fiant ut dyabolus operetur in eis est mortale
ut in cantationes serpentum. **D E C A N T I L E,**
N I S . E T . F A B V L I S . **S**i in cātileris & fabu-
lis immiscuit deum & sanctos & in narrationibus
turpibus & amatoris est mortale alias ueniale nisi
faceret in contemptum dei. **S A B B A T A .**
S A N C T I F I C E S . 3ⁿ

d **E** observatione festorum quia quantū ad
determinationem diei istud est de iure po-
sitiuo ideo hec annectere potest de iejunis
ecclesie de auditione misse. **P**rimo ergo si fecit ali-
quod opus manuale diebus domīcis & festis alii
preceptis ab ecclesia extra casum necessitatis quia
mortaliter peccat si p[ro] nōbile spaciū laborauerit se-
cūs si fueret aliq[ue] p[re]cta si autem necessitate ut q[uod]
exspectantur hostes uel ueniunt in undancie aquar[um]
& huiusmodi tunc liceret mouere blada suppelle-
ctilia & huiusmodi & de uesperē ad uesperā dēnt
custodiri. i. de sero hic requirit magna prudentia i

consulendo. si emit uel uendidit diebus festiuis
nisi commestibilia de die in diem ut panem uinum
fructus carnes & huius mortaliter peccauit nisi in
casu alicuius magne necessitatis. In nudinis tamē
ex quo prelati ecclesie tollerant si non dimittant
missas secundum petrum de palude uidet p'sone
excusari de mercatione diebus festiuis. si fieri fe-
cit aliquid predictor⁹ filiis suis seruis uel labora-
toribus sine necessitate peccat mortaliter uterq; &
mandator & exequens. Si tamē mandans siue ma-
gister siue patronus nō haberet necessitatem ipse
sed discipulus uel seruus uel rusticus brēt necessita-
tē ita q; aliter nō potest uiuere uel q; si discipulus
nō obediuit magistro i hiis diebus aliquādo uen-
dendo uel faciendo aliud exercitiū artis eius pro
aliquo tempore nec ille nec alias de dicta arte uult
adducere illum secū & aliud exercitiū nescit facere
uidetur ille excusari nam si i obsequium ecclesiast⁹
pauperularū licet laborare aliqd in diebus festiuis
& domīcis quare nō magis ratio siue sustētacionis
i necessitate tucius tamen esset si posset aliam artē
eligere. Similiter de scriptoribus pro preci⁹ confi-
tientibus instrumenta temporalium iudicantibus
facientibus lōgas dicas causa cupiditatis barbitō-
soribus & huiusmodi medicinalia autē semp̄ licet
facere & medicare. Si per totam diem festiuam
uacauit ludis uenatioibus aucupiis choreis & aliis
uanitatibus mūdi seaq; uter ibi occurrit mortalia
& si illa de se non sint mortalia quodlibet enim

69

mortale in diebus festiuis commissū est multo gra-
uius & ideo confitendum de huiusmodi. **I DE.**
AVDITIONE MISSE. Diebus dominicis & fe-
stiuis si non audiuit missam totam in illis diebus
sed omisit uel ex cōtempnu uel ex cupiditate lucrā
di uel ex causa eūdi ad solatia uel conuicia uel ex
negligētia uel ex ignorātia crassa peccauit mortalit̄
& totiens quotiens omisit. Idem si audiuit sed nō
totam dimitendo notabilem partem secus si mo-
dicam. Quod autem quis audiat in prochā sua uel
alibi missam propriā de die uel alia audiendo uel
non intelligendo uerba uel nō audīdo q̄a submissē
dicitur uela concubinario symoniaco & huiōi uel
non symoniaco & cōcubinario ex quo prelati sup-
huiusmodi non pudent non uidentur simplices
sollicitādi sed dimitendi conscientiis eorum ubi
talia habundāt. Omittens audītionem misse ex in-
firmitate uel tali occupatione quam non possunt
dimittere ut seruire ifirmis uel alia iusta de causa
ut manentes ī carcere excusantur puelle que dimit-
tūtur a parentibus huiusmodi uidetur excusari nō
aut eūtes ad choreas uel uidue que manēt clause ī
domo per menses secus per quindenā uel mense
& huiusmodi. **I DE.**
OBSERVANTIA IEIVNI ORVM ECCLESIE. Si quis dimittit ieunia ec-
clesie uel quadragesime quatuor téporū & uigilias
festorum christi & sanctorum post xxii. annum peccat
mortaliter nisi habeat causam legittime excusantē
eum uel saltem existimet se habere & habeat cām

extimandi puta cum est satis debilis uel sibi uidet
esse uel propter quod non credit posse ieunare sine
notabili corporis detrimento. licet secundum ueni
tate possit talis non uidetur de facili cōdemnādus
de mortalī ex quo erat paratus obedire precepto si
credidisset potie. alias est mortale & totiens quo
niens dimittat aliquem diē ieunii peccat mortaliter
quia quelibet dies est sub uno precepto sed & ate
xxi. annum iducendi sunt iuuenes ad ieunandum
int errogādum de numero diebꝝ quos dimisit & cā
Si notabiliter anticipauit horā commedēdi puta
hora tertia fine causa legitima quia non est ieun
ium unde est mortale hora autē congrua est circa
nonam tardare autem post nonam non est uicium
nil fieret ex sup̄stitutione. **S**i cum ieunauit ex sta
tuto ecclesie uel ex uoto uel ex iunctiōe cofessorꝝ
de sero commedit frustum panis uel de pluribus
fructibus uel de uno genere in quantitate ieunium
fregit. **F**Si autē aliquam confectionem in parta
quantitate sumit non frangit nisi fieret i fraudem. s. ad
nutriēdum sed sumendo aliquid fructuum per
modū medicinae. i. ne uinū dilauet stomachū uidet
non malū bibere autē pluries i die non frangit ieun
ium nisi fiat in fraudē sicut dictū est de debilibus
multū laboratibus itineratibus pegrinatibus pre
gnatibus nutrietibus pauperibus & huiōi quomō
uel quādo excusant uide i summa. **E**T. VENE
RARE. PARENTES.

Si honore parentum & gubernatōe familie
 nota. Si dixit uerba contumeliosa uel in
 iuriosa paretibus peccat mortaliter & mul-
 to magis uerberauit etiam leuiter. Idem si uisit si
 maledixit uel blasphemauit ipsis defunctis. Idem
 uidet si uiuis. Si non obediuit in licitis ex con-
 temptu mortale comisit etiam i p̄uis rebus, securus
 si ex negligentia & in rebus non multa ponderis.
Si nō puidit necessitatibus eorum magnis cu posset
 mortale est. DE. LEGATIS. Si non ipse uileuit
 legata facta ab eis ad prias cautas sed multa cistulit
 propter incommoditatē cum tame posset mortale
 est. Si nō reuerenter se habuit sed contemplit uel
 dure locutus est uel prouocauit ad iram. uel no sup-
 portauit eos & diligenter puidit ueniale est. DE
Gubernatione familie. Si non puidit magnis ne-
 cessitatibus cibi & potus & uestitus filiorū uxoris
 uel seruorum cum posset ex auaricia uel credulitate
 mortale est. Idem si ppter hoc illegittimos filios
 misit ad hospitalem. Si non adhibuit diligentia
 ad hoc ut boni essent & mādata dei & ecclesie ob-
 seruent ut de confessione coione audicieōe misse de
 honestate uite & huiusmodi & si notabilem i hoc
 commisit negligētiā non cuiācō uel negligēo
 mortale uel ueniale. DE. VxoribVS. Si uxori
 dixit uerba contumeliosa uocando scortū & huius
 uel uerberādo asperē sine causa rationabili mortale
 est. securus alias si nimis dure ei loquit. Si uxor co-
 tendit cum viro in licitis no lens obedire & ex hoc

prouocans eum ad blasphemandum deū sanctos
uel aliud magnum iſconueniens mortale cōmittit
Si uir permittit uxorem uanitates pluriſmas facer
ornatus trepidatus cantus & alia huiōi multum
prouacantia ad laſciuiam mortale uidetur alias ſi
non fit multus excessus uidetur ueniale. Mater q̄
mittit filias ad choreas & alias uanitates & non
mittit uel dicit eam ad miſſam cofessionem & co
munionem non uidetur excusari a mortali. **DE**
SERVIS.ET.ANCILLIS. ſi dominus uel do
mina nō puidet neceſſitatibus ſeruorū uel acillarū
& iſfirmos mittit ad hospitale uel non curat de ho
nestate uite illoḡ uel non dat eis habilitatem ad
confitendum coicandum uel audiēdum miſſam cū
poſlit uel facit i festis laborare in quolibet horum
peccat mortaliter. ſi nimis dure uel nimis remiſſie
alias ſe habuit in gubernatione familie i quo oēs
delinquunt etiam perfecti communiter ueniale.

NON. SISIOCCISOR.

Circa preceptum. ſi non ſi ſis occidor etiam eſt
unū de homicidio quod cōmittit corde
ore & opere. & ſi occidit extra regulam iur
aliquid uoluntarie uel preter intentionem a caſu
dando operam rei illicite & in ludo noxio ſicut
ad ſaxa uel etiam rei licite ſed nō adhibedo debitā
diligentiam ut piciendo tegulas de tecto mortale
ē. & caſus reſeruatus episcopis Idē ſi ex neceſſitate
uitabili uel etiam ineuitabili ad q̄ deuenit ex cul
pa puta qa adulter coprehēſus eſt a uiro adultrie

57

ut euaderet mortem occidit interrogandum de cā
homicidii. **DE.IVDICIBVS.** Si iudex occidit
aliquem īnocentem secundum iura sed preter or-
dinem iuris uel secundum pcessum ordinariū
sed non habens legittimū dominium uel habens
potestatem sed non ex iusticia sed ex vindicta uel
auaricia uel crudelitate peccauit mortaliter & ca-
sus episcopalis nisi in ultimo puncio. **DE.MV.**
LIERE.GRAVIDA. Si mulier grauida q̄sluit
aborsum per medicinas uel labores uel alium mo-
dum & si nō sequitur effectus nihilominus ē mor-
tale & quicunq; in hoc consulit & cooperat peccat
mortalit non tamen est episcopalis. Si non sequit
effectus sed si sequitur effectus & puerperium erat
formatum homicidium est in ea & ī cooperante &
in consulente unde calus episcopalis. Si mater oc-
cidiit filium sponte ad occultandum crimen suum
grauissimum & est multo magis si non baptizatus
si pater filiam uel frater sororem fornicantem. Si
uir uxorem pp̄ter adulterium si uxor uirum pp̄t
odium uel amorem adulterii. Si filius patrē uel
matrem pp̄ter auariciā uel iram uel frater fratre
grauissima sūt & digna magna penitentia. Si quis
corpus alicuius defunci excuterare uel in frustra
concidere uel coquere uel ossa de carnibus eueller
presumit ut ossa eius ad ptes alias deferat etiā si
ibi eligeret sepulturā est peccatum mortale & est
excoicatus & absolutio pape reseruat ut habetur
in extrauganti. Si mater uel nutrix suffocat quē

tenet iusta se in lecto iaduertenter opprimens eū
mortale est ppter negligētiā & est ep̄icopalis .
Si grauida mulier preter itencionem abhortitur.
Si comis̄set in hoc notabilem negligētiā ut qā
nimis saltauit uel nimis inordinate laborauit uel
propter iordinatas lascivias nō es̄et absq; mortali
Idem si uiro uel alio p̄cūtient eam. **V**nde hoc es̄
quitur. secus si non est in causa. **S**i quis & li non
occidat tamen mutilat mēbrum uel reddit iutile
alteri extra ordinem iutis uel uulnerat uel alias p̄
cutit aliquē ex iniuria mortaliter peccat. **I**dem si
iuste incaceriat uel tenet per uiolentiam ne liber
possit abire nisi ad punctum faceret ad ipediendū
malum quis si clericum etiam habentem primam
tonsurā es̄t excoicatus. & si p̄cessus uel incaceratus
es̄t clericus uel religiosus i quolibet predictorū
casuū p̄cutiēs uel icludens es̄t excoicatus nisi ē et
p̄elatus eius qui hoc faceret ad correctionē & nisi
in predictis. **S**i mandato cōsilio coopatiōe uel facio
si es̄t enormis iniuria facta clero uel religioso nō
posset absolui citra sedem apostolicam uel legatū
eius uel summum p̄nianum secus si nō es̄t enor
mis de huiusmodi habes in.iii. p.sum. ti.c.i. **S**i
quis iterfici fecerit uel mandauerit aliquē christi/
anum per assassinos etiam si non sequat̄ effectus
est excoicatus & depositus omni gradu oī ordine
& dignitate seculari & similiter receptator & defen
sor huiusassassinoꝝ extra de homici.ne p̄ huius
li.vi. **D**icunt autem assassini quidam heretici qui

52

tunc vide in iiiii. p. summe ti i. Si quis uerbo uel
mandando persuadendo ratificando cooperat ad
aliquid predictorū uel mortem uel corporalem
lesionē mortaliter peccat etiam si non sequat̄ esse
cūs. si sequatur effectus est grauius. ¶ Si quis de-
siderat mortem altenus deliberante rōne in malū
eius siue ex odio uel ex iuidia uel auaricia uel ha-
beat bona eius uel ex luxuria ut habeat uxorē eius
& accipiat uel ex superbia ut i prelatrōe succedat
uel ex accidia ne habeat laborem gubernandi cum
uel ut magis sit liber & ne habeat corripiētē in
quolibet horum est mortale secus autē si hoc desi-
derat ne ille uel ipse met deū aplius offendieret uel
ne peior efficeretur aut ne bonis suis uel ecclesiē
dei noceret sicut tyranni. ¶ Si quis ex i patientia uel
ira pcutit se ipsum iuriōse peccat mortaliter &
si est clericus est excoicatus si ex zelo deuotiois ad
reprimendū temptationes non tamen licet ex hoc
abscidere membrū aliquod alias peccaret mortaliter
& esset irregularis & si clericus excoicatus. ¶ Si occi-
disset uel mutilasset in loco sacro esset sacrilegium
& ecclesia uiolata si p violentiam etiam officialis
malefactorē uel debitorem eduxit de loco sacro uel
fecit capere peccat mortaliter. ¶ Si fecit torneamētū
uel fieri fecit uel aliud spectaculum ubi sit piculū
uite non est mortale. **NON ME CHABERIS.**

Tota de luxuria actuali que committitur
extra matrimoniu q semper est mortale i
omnibus speciebus suis que oēs hic ponūt

quia distincte oportet confiteri uel interrogare / si ex se nō dicit nullo modo tamē de omnibus hiis interrogandi sunt ne quis discat peccatum q̄ nescit sed p̄t conuenit p̄sonis que confitent & tamen habetur ultima species nō ē ultra descēdēdum ad alias circumstātias p̄ticulares nō necessarias & cauto modo & honesto īterrogādum. **Si** cognouit solutā que dicitur fornicatio & si ē meretrix uel serua sua uel uīdua & si īduxit q̄a mortale est si tenuisset concubinam & quanto tempore quia ultra fornicationē est ibi scādalū p̄ximorum quia publicum licet si fornicator. **STVPRVM.** **Si** uirginem deflorauit extra matrimoniuū q̄ dicit stu p̄iu & si seduxit eam p̄mittendo ducere i uxorē cogendus est in foro conscientie uel ducere uel do tare si potest & iuriatus est parētibus si nescierūt

JADVLTERIVM. si cognouit uxorē alterius uel ipse uxoratus cognouit solutam q̄ adulteriuū dicit & duplex adulterium si uterq; est coniugatus.

RAPTVS. si itulit uiolentiā alicui q̄ dicit raptus & si contra uoluntatem etiā parentum grauius si nupte uel uirgini uel moniali grauissimū **INCE**

STVS. Si cognouit consanguineā suam uel cō sanguineam sue uxorū usq; ad quartum gradum consanguinitatis uel affinitatis & dicitur incestus & ē mortale. Idē de muliere que p̄mittit se cognosci a cōsanguineo viri sui. **SACRILEGIVM.** Si cū moniali scelus operatus est uel habente p̄fessionē castitatis & dicitur sacrilegiū. Idem si mulier cum

clericu religioso prelato ordinato & huiusmodi.

INCESTVS SPIRITUALIS. si cognouit coma
trem uel quā tenuit in baptismū filiam spūalem
& dicit incestus uel sacrilegiū. Idem de muliere cū
cōpatre.

MOLLICIES. si per semetipsum ui-
gilans & uolūtarius se polluit & dicit mollices uel
manibus p̄priis ue aliis modis de modo nō est ne
cessē interrogare.

SODOMITICVM. si cum
masculis turpitudinem opatus ē uel femina cum
femina uel vir cū muliere extra uas debitū & dicit
sodomiticum.

BESTIALITAS. Si cū brutis
operatus ē nephās & cum quibus dicit bestialitas
si diebus festiuis aliquid horū operatus est q̄a ma-
gis graue & secundum aliquos huic circumstātia
est necessaria cōfiteri quia mutat speciem.

Si in
ecclesia uel loco sacro aliquid predictorū cōmisit
quod dicit sacrilegiū & per hoc uiolat ecclesia & si
illud est manifestum oportet ecclesiā recōciliari.

De peccatis que cōmittunt i coniugio & acībus in
honestis & tactibus osculis uerbis & huiusmodi
dicetur in .c. de luxuria.

**NON DESIDERABIS:
VXOREM PROXIMI. TVI.**

gm

D Ecogitationibus circa luxuriam. Nota q̄
cogitationes cōmittendi aliquid peccatū
luxurie quando sunt cum cōsensu rōnis
semp sunt mortales & contra istud preceptum &
sunt diuersarū specierū sicut & opera carnalia licet
nō ita graue mortale cōsensus sicut opus exterius.
& cum dicit penitens habuisse cogitationes q̄bus

consensit rōne interrogat et confessor cum quibus p
sonis seu erga quas psonas habuit quia si est erga
coniugatam adulteriū dicit si erga solutam ipse so
lutes fornicatio si erga consanguineā incestus si
erga masculum sodomia cū virgine extra matrō
nium stupr. si cū religiosa sacrilegiū. si p violētiā
raptus. interrogandū etiam quotiens habuit huiōi
cogitationes ad aliquā quia totiens peccauit mor
taliter. si p iterualla t poy hoc fecit puta desiderat
rōne committere fornicationē cum aliqua postea
occupat se in aliquo alio negocio cogitat de guber
natione domus & huiōi exinde iterum deliberat
fornicari iter p peccauit mortaliter & sic deinceps si
continue uerſatur in tali cogitatione p horas unū
est sed tanto grauius quanto diuicius. Item mutat
cogitationes de una ad aliam psonā uel ad diuersā
speciem cum eadem persona deliberans de per se
de qlibet semper de nouo peccat mortaliter. Vnde
si centum mulieres uidit unā post aliā & ad qlibet
specialiter determinat animū centū mortalia cō
mittit. secus si una cogitatiōe hoc appetit qā unū
est habens deformitatē tot peccatoꝝ. Item iterro
gadus est an diebus festiuis discurrit p ecclesiās
procādo mulieres & si philocaptus ē de aliqua. se
cutus est eam & quanto tempore. Quod dicitur de
uiro idē dicēdū de muliere erga uir. De delectatiōe
morosa i cogitatione infra habes in capitulo de
luxuria. Si mulier cōtentat habere amatores & cū
ppendit aliquam pcam seu amare carnaliter ponit

Se ad fenestram uel uadit ad aliquē lo cūt uideat
 ab eo uel ponit se in ecclesia uel alio publico loco
 ubi discurrent iuuenes ad p̄candū mortale est etiā
 si non intendit peccare cum talibus qa occasionē
 ruine prestat. **NON.FVRTVM.FACIES.**

TM

E usurpatiōe rei que hic phibet precepto
Nota q̄ in oībus infra scriptis speciebus
est peccatum morale & tenet ad restituū
onē si potest ei aquo accepta est q̄ si ille ignorat
uel non iuuenit pauperibus eroget. & non solum
qui accipit sed etiam heres eius si tamē de bonis
illius p̄uenit. Primo de usura quare si mutauit
pecuniam numeratā uel ad eōz que usu consumūt
ut frumentum uinum oleum & huicī intētione
recipiendi aliquid ultra suum capitale & illud q̄
recepit plus tenetur restituere. si mutauit super
pignus rei mobilis ut uelis equi & huiusmōi uel
imobilis ut domus agnī & huiōi. usura est excipit
casus cum. s. gener accepit possessionem i pignus a
socero suo quoūq; det sibi dotem. si ipse gener su
stinet onera matrimoniī. s. nutriens uxorem si de
posuit pecuniam penes mercatorem uel artificem
cum intentione papiendi aliquid utilitatis licet nō
faciant pactum de hoc sed ponit i discretionē eius
uolens in omni casu capitale saluum usura est
sed si uult p̄cipare de damno sicut de lucro tunc
licet etiam cum peccato. & in hoc solent offendere
etiam mulieres de dotibus suis & dicunt deposita
uulgariter. sed est usura. si in sectis aīaliū. s. pecorū

bonū & huiusmodi ita pascitur ut sit saluū caput
uel capitale est usura sed si nō est saluum sed nis
grauatur una pars non est usura sed iniustitia. ¶ Si
emptione fructū terre uel alias res ex eo q̄ atē
per aliquos menses latequam recipere fructus uel
alias res soluit precium ppter hoc emit minus
iusto precio ut si ualebat decem emit novem usura
est secus si hoc faceret quia uenit similiter potest
etiam minus ualere q̄ illud quod soluit puta octo

¶ Si uendidit pannos laneos uel sericos uel
alia quecūq; maiori precio q̄ contantos quia si ue
ndidit sic plus iusto precio ratione dilationis usura
est. si autem nō uendidit plus iusto precio sed nō
uult illi facere ita bonum forū sicut ei qui dat sibi
pecuniam numeratam non est usura. si fecit cam
bia & si minuta ut de uno floreno aureo ad monē
tam uel ecōuerso accipiēdo aliquid secundū cōem
cursum non est illicitum. ¶ Si fecit cambiam per
litteram realia de loco ad locum non facta non est
illicitum moderatum lucrum. sed cambia que uul
gariter dicuntur cambia sita aut p uenetis aut aliis
de grossi usura est quia ibi realiter est mutuum &
sub spe lucri hec habundant in florentia. ¶ Si tutor
curator pupillo uel procurator uel factor cuiuscū
q̄ pecunia pupillorum uel patronum dedit. dedit
ad usuram iutilitatem illorum ultra pecctū mor
tale cōmissum in casu q̄ illi non possint uel non
ueliut restituere quia illi qui habuerūt utilitatem
principaliter tēnent sed non facientibus illis tēnēt

55

tutor, procurator & huiusmodi. **I** si quis emit domū
uel agrum multo precio q̄ ualebat intendens q̄ uen-
ditor reemiat ab eo & ppter hoc facies pactum &
ipse interim fractum p̄cipiat usura paliata est. **S**i
quis ppter pecunia mutuatā aliq̄ ipedit uel se pat
aliquando p̄nicipaliter ab eo aliquid obsequium
uel utilitatem que precio possint extimari ut opa
bonum uel p̄sonē ad colendam terrā uel aliud uel
mutuatio sui iumenti uel aliquod enſennū uel p̄
curat sibi beneficium aut officium seculare uel ec-
clesiasticū uel q̄ det sibi ppter hoc plus de fructi-
bus terre eius quā colit usura est. & quando ppter
hoc nō cui mutuauit sed ab alio ut a domino uel a
comunitate recepit utilitatē exinde det paupibus
date. **S**i quis accipit sub mutuo ad usuram non
providendi sue necessitati sed ut faciant usurā uel
ludat uel alias male utitur peccat mortaliter. **I**dē si
inducat eum qui non esset ueneratus. **S**i fieret sta-
tutum in aliqua ciuitate q̄ usure soluantur uel
solute non possint repeti aut petite non debent
restitui excoicati sunt qui faciunt huiōi statuta. &
qui iudicant secundum ipsa. **V**nde illi qui faciunt
capitula cum iudeis & domini coitates cōtinētia
q̄ possint fenerari & q̄ non possint repeti i iudicio
usure extorte ab eis & huiōi uidentur incidere in
hanc excoicationem domini qui faciunt & ciues q̄
hoc consulant extra de usuris c. ex graui in cle. de
emptione denarioꝝ monetis uel imprestatōꝝ uene-
tiarum uel locorū Ianuensium q̄a aliquādo ponūt

ūsurarium contractum licet alii contrariū teneant
ideo nemini consulas q̄ faciat: factum aut̄ si potes
inducere q̄ post mortē suam & unius alterius finiat
coitatem uel ptem & pauperibus bonū erit si non
uult adherens opinioni contrarie non facile con-
demnes in huiō secūdum doctores nō precipitāda
sentencia de hiis & multis aliis habes supra in se-
cunda pte secundi. de usura. **DE FRAVDULÉTIA.**
que sit in substantia rei vendēdo unam rem p̄ alia
& uinum lymphatū p̄ puro carnes pecudinas pro
castratinis ceram & aicmata cum aliis mixtūis &
huiusmodi uel in qualitate ut prauam p̄ bona ut
pānum ferrum corium aromata aīalia defectuosa
fructus & huiō. uel in quantitate dando mēsuras
diminutas & pōdera. ut xi. uncias p̄ libra & huiō
& in his si notabiliter damnificat pximū peccat
mortaliter & tenet ad restitutōnem si pax nec plus
intendens uenialiter & pauperibus croget. Si uen-
didit rem aliquam multo maiori precio q̄ ualebat
secundum cōmunem extimationem illius téporis
aduertenter peccat mortaliter & tenet ad restitu-
tionem si pximus notabiliter leditur secus si parū
Idem si emat minori precio q̄ ualeat ex ignorantia
uenditoris. Si fraudauit iustas gabellas & pedgia
tenetur coitati restituere & multum uel etiā parū
sed intendēs etiā multū mortale ē. Domi q̄ grauat
subditos in collectis iniustis tenet ad restitutōm
Qui distribuunt prestantes scienter grauantes
aliquem contra debitum tenentur pro damnis.

DE.FALSARIIS. Si quis falsificat aliquod iſtru
mētū uel falsis ſciēter utit mortale ē. & tenet ad
omne dānum quod inde ſequitur. I si q̄s falsifi
cat litteras papales uel falsificatis ſcienter utitur
est excoīcatus cuius excoīcationis abſolutio pape
reſeruat. ſed & qui ex falſa cauſa ſuggeſta qua ex
preſia non obtinuerit illud beneficium aliquod
recepit licet non ſit excoīcatus tamen tenetur ad
reſtitucionem quod ſic recepit. I si quis falsificat
monetas ultra peccatū mortale tenet ad iſtitutionē
Idē ſi falſis utit etiam ſi ipſe in hoc fuit deceptus.
ſi quis falſat mensuras uel pondera ciuitatis uel
ſcienter falſificatis utit ultra mortale tenetur ad
reſtitucionem dānoꝝ inde ſequentiū. ¶ li quis
falſificat litteras uel ſigilla prelatōꝝ uel alioꝝ ultra
peccatum mortale tenet ad reſtitucionem omniū
dānoꝝ inde ſequentiū. Idem falſificatē quēcūq;
librum uel ſcripturam in dānum aliorum ſi q̄s
i bullis papalibus apponit uel remouet unā litterā
uel puncium ſecundū hōſti. eſt excoīcatōe papali
que fit in cūia nam in iure cōmuni non habetur
& hoc eſt ſi bulle habent uigorem nā ſi expiraret
earum ualor ut quia erat gratia ad tempus & ex
ſpirat tempus ſi totum raderet non incurreret q̄s
excoīcationē Ricaidus. DE.IN IUSTICIA.in
iudicis. Si officialis q̄cunq; dat iniuſtam ſniam
ſcienter uel ex crassa ignorantia & ſuppina tenetur
ad ſatiſfactionē pti leſionis dāni nifí ſatiſfaciat
uile p quo data eſt ſentēcia & ſimiliter aſſeſſor uel

alius qui ad hoc coopatur & q̄ mortaliter peccent
non est dubium aduocatus uel procurator q̄ sc̄iēter
defendit iustam causam si obtineat. similiter te
netur i solidum p̄ti lese si non satisfaciat cliētulus
Idem si perdit iustam causam ex crassa ignorantia
uel negligētia accusator & testis sc̄iēter p̄cedens
contra aliquem tenet de omni dāno ipsi accusato
satisfacere. **DE FVRTO.** Si absulit rē alienam
occulte iuito domino non solum ab extraneo sed
etiam filius a parentib⁹ uxor a viro seruus a do
mino discipulus a magistro socius a socio cōsang
uineus a consanguineo furtum est si quid deest no
tabile dānū unde ē mortale & tenet ad restitutōem
secus si quid minimū ut aliquos fiuctus cōtinent
& huiusmodi. si rem sibi mutuatam retinuit nisi
ille tantūdem de suo haberet certitudinaliter quod
uult restituere. si iuenta que non habentur pro
derelicto non restituit sed recepit ad sibi retinēdū
& si post iquisitionem non repitur cuius sit det
paupibus alias esset mortale nisi ipsi idigēti daref
DE Thesauris iuētis multum stat cōuetudini
uide supra i secūda pte. si usus est pignore ad sui
utilitatem contra uoluntatem domini rei; si usus
est re accōmodata ad alium usum q̄ fuerit acōmo
data uel re deposita sine licencia deponens nisi
presumat dominū rei esse contentum tenet huiōi
de illa utilitate. **DE Religiosis.** Si religiosus dedit
de bonis monasterii sine licencia sui superioris hīta
uel presumpcta Idem si aliquid occulte recipit uel

57

retinet q̄ est mortale & p̄prietatis. Si prelatus ex
pedit i turpes usus bona ecclesie deputata repatiōi
uel pauperibus uel bōa monasterii. si recepit aliqd
a religiosis sine cā rationabili sed ut p̄ turpitudie
uel ludi acq̄sitione uel cā amicicie uel patētele sine
aliqua idigentia. **DE Rapina** qua res auferitur
maifeste uel p̄ uiolentiā; si rapuit rem alterius uio
lenter ultra peccatū & restitutioēm q̄ tenet debet
etiam petere ueniam si cōmode potest. **De iniuria &**
uiolentia. si quis est pirata. i. predictis per mare
quoscūq; idifferenter ultra peccatū & restitutioē
est excoīcatus excoīcatione papali. secus de illis q̄
hoc faciunt precise cōtra illos cum qbus habent
bellum. si quis depredatur romipetas uel eūtes uel
redeūtes ad urbē uel apportātes necessaria ad usū
curie est excoīcatus excoīcatione papali. si in bello
iusto ab amicis abstulit sicut faciūt stipendiani ab
ecclesiis iimicoꝝ tenet ad restitutioē: si iuasit ho
stiliter uel discurrit p̄ terras ecclesie ultra peccatū
& restitutioē ad quā tenet excoīcatus est excoīca
tione papali. **Nota** q̄ omnes dantes consilium ad
aggreendiendū seu sumendū bellū iustū sine quoꝝ
cōsilio non fuisset factū uel non poterat fieri tenet
ad restitutioēm i solidū de omnibus damnis ide
secutis. si p̄ ticipauit i criminē rapine uel furti uel
alterius iuste damnificatiois in aliquo infra scrip
toꝝ modoꝝ q̄ cōtinēt in his uerib⁹. Iussio con
ſiliū cōfensus palpo recursus. Participans mutus
non obstans non manifestans, tenentur i solidū.

idest an totum de omni dāno secuto quousq; illi
qui passus est sit satisfactū intellige tamen de tali
iussione uel cōsilio uel consensu coo pationis uel
palpo. i.adulationis. uel recursu .i.receptione la
tronū uel re⁸ ablatu^t tali q; sine huiōi nō fuisset
facta rapina uel damnū alias non teneret nisi q;tū
puenisset ad eū de re rapta uel de damno quātū
fecisset cū suis uel quantū plus fuisset factū aliqd
predictor⁸ ab ipso factor⁸. Quātū ad secūdū usum
nota q; nō obstans & non manifestas & mutus tenet
quando est officialis & pōt ipedire damnū & non
facit alias non tenet ad restitutio nē licet peccet si
potest ipedire damnū & non facit. Quātū ad ptici
pationē istud pōt fieri iutiliter uno mō coopādo
cum aliis ad rapiendū & tunc tenet ad illud quod
recepit uel dānificauit si non fuit in cā p̄cipali
uel quasi. Tertio modo recipiēdo p̄ uiā doni de ra
pina etiā ad illud tenet. Quarto modo p̄ cōsumpti
onem rapine in uictu uel uestitu & huiōi sicut fa
mulus raptoris & usurarii q; omnia habet de rapia
uel usura & tenet ad illud quod consumit qd aut̄
debet talis sacre uide in summa iiii. p̄ dotacionē
ut maritus q; sciebat soce⁸ non habere nisi bona rap
ta uel usuraria nō potest recipere dotem si recipit
tenet ad restitutio nē filia autem cū rmanet uidna
tenet restituere dotē qd de alieno est si nesciebat
esse tales tunc est diuersa opinio docto⁸. ut^r pos
set tenere maritus sed filia uidua tenet. Quito p̄
emptionem rei rapte uel furate & si scienter hoc

faciat ob sui utilitatē ultra mortale tenet restitu,
cre si iuuenit dominū rei si non repit pauperibus
debet erogare uel premium etiā si iam consumpsit
Si ignoranter si ignorantia iuris sui facti a peccato
potest excusari sed quādo scit tenetur restituere si
nondū distraxit etiā sine precio petito a domino
rei sed repeatat a uenditore si pōt Idē de omnibus
q̄ successiue emerēt huiōi rē nisi prius distraxerit
illā q̄a sic bona fide existentes distraxerūt uendēdo
nō tenent sed emens de his tamen uide plenius i
summa & supra i secūda p̄ te ti. **Q**ui ipedit altos i
iuste a consecutione alicuius officii uel beneficii
ecclesiastici uel secularis ubi iā sibi erat acquisitum
ius tenet ut satisfactionē talis damni. **S**i autē nondū
erat ius sibi acquisitū sed erat i uia ut acq̄ires tenet
ad arbitriū boni uiri quantū potest illud damnum
in ipso dubio extimari similiter qui iuste deicit
ab optento uel p̄curet aliquem eici fecuscū iuste
procedit. **Q**ui iferit damnu q̄ i specie restitui nō
potest uel simili ut mutilatio membra cum quo ille
lucrabat ut manū i scribendo uirginitatem alterius
auferendo maxie p̄ uiolētiā uel seductōne mortē i
ferendo alicui q̄ labore suo familiā nutriebat teret
satisfacere ad arbitriū boni uiri. **Q**ui scienter dat
ad uenturā uel uendit equū claudicātem uel aliud
nō documentū habentem non illi indicando unde em
ptori uel cōductori seq̄t dānum tenet satisfacere
de huiōi ad arbitrium boni uiri. **DE. Sacrilegio**
q̄ est circa res sacras. **Q**ui iposuit uel dedit super

hoc cōsilium ut ipoñerēt collecte clericis & p̄ se is
ecclesiasticis non h̄ita licentia a romano pontifice
si secutus effectus ultra mortale est obligatus ad
restitutionē & nisi desistat post admōitionem est
excoīcatus. Si fecit uel fieri consuluit statuta cōtra
ecclesiā libertatem ultra mortale tenet de damnis
& est excoīcatus ipse & scriptores & iudicantes sed
ea uide plenius supra in prima pte. Si usuipauit
patronatum de nouo alicuius uacantis ecclesie uel
monasterii uel locoꝝ pioꝝ uel bona ipsoꝝ locorū
uacatiū uide supra i prima pte ii. Si abstulit rē
sacrā ut calices paramenta de loco sacro. i. ecclesie
aut rem sacrā de loco nō sacro. aut rem non sacrā
de loco sacro & furās i ecclesia res sacras. Si fregit
locū sacramentū ut portas ecclesie uel religiosoruū
ut portas cōuentus ultra mortale & obligatione &
satisfactione de iuria de damno est excoīcatus &
ante denūciatiōem pōt absolui a diocesano post
denūciatiōne a papa solū uel summo peitenciario.
Si fecit incendiū studiose in loco sacro uel religioso
Idem iudiciū est sicut de fractione icendiarii alioꝝ
locoꝝ de iure cōi non sunt excoīcati in aliquibus
uetō locis p synodalem sunt excomunicati. Si lega
ta facta ecclesiis uel aliis piis locis ut paupibus nō
soluit integre & si nimis differat peccat mortalit
ni si ipossibilitas excusat & alicubi est excomunitio
ſynodalit. Si clericus recepit beneficiū symoniace
ultra uicium symoic omnes fructus illius beneficij
fuitue acqrit & tenet ad restitutionem: si prelatus

ecclesie ex dolo uel lata culpa amittat bona ecclesie
tenet ad restitutionem. Si non dedit laycus decimas
ubi consuetum est dare tenetur ad restitutionem.
NON.REM.CVPIES.ALIENAM.

xv

E cogitatio seu desiderio habendis alienas. Nota q[uod] ultra peccatum op[er]is iniuste usurpatiōis diuersar[um] specier[um] de quibus di-
ctū est interrogandū ē etiā & desiderio habito circa
res alienas habendas seu acquirendas iusto modo q[uod]
tale desideriū siue cogitatio si est cōsensu rōnis
& alicuius rei notabilis sp[iritus] est mortale & eiusdem
speciei cuius est opus illius iniuste acquisitionis sicut
uerbi gratia si desiderat habere p[otes]ta[re] sp[iritus] usū
si p[otes]ta[re] rapina est rapina si per uia occultā est furtū si
rem sacrā est sacrilegiū & sic de aliis. & iō interrogā-
dum ē quō desiderauit habere rem alienā ut sciat
species peccati que necessaria est confiteri in his
tamē peccatis cordis ad restitutionem non tenetur

Nota etiam cum quis ope in mimo damnicat
proximū per quēcūq[ue] modum si propositū habet
in multo etiā damnicandi si posset peccat morta-
liter unde uendētes & ementes quādocūq[ue] pati sūt
decipere proximū in multo si possent cōmode licet
actu in modico decipiāt. **NON FALSVM.DI-
CES.** Testimonium contra proximum.

87

E mendacio hic agendū est & detractione
que est contra illud peccatum si dixit men-
daciū p[otes]ta[re] sum. i. q[uod] sit contra honorem
dei ut h[ic] que sunt fidei uel dānū notabile p[otes]ta[re]

Spūale uel tpale mortale est uerbi gratia. Si dixit
fornicationē nō esse peccatū uel usuram si negat
q̄ ipse uel alius debet dare pximo quod ipse no-
uit & huiōi. Si dicit mendacium i iudicio īterroga-
tus a iudice mortale ē: si dicat mēdaciū i cōfessiōe
de necessario confitendis mortale est. Si dicat men-
daciū studiose in predicatione mortale est nisi ex
surreptione seu subitatiōe locutioīs ipremeditate
si dixit mendaciū ioco sum. i. cā solaciū uel offici-
osum. i. ad utilitatem aliquam inde assequendam
spūalem uel tpalem sine nōumento peccatum est
sem p̄ sed ueniale. s. persona que dicit mendacium
etiam officiosū est p̄sona auctoritatis ut in genere
reputatioīs seu perfectioīs posset p̄ accidens tale
mendaciū esse mortale. s. uidelicet sequeret inde
graue scādulū in mentibus hoīm. Si dixit falsum
testimonium cōtra aliquem i iudicio uel accusa-
uit iuste ultra mortale peccatū tenet de oī damno
leso sed ad restitutiōne fame ut. s. dicat se falsum
dixisse postq̄ uero ille est punitus nō tenet ppter
piculū quod ei i imineret. De detractiōe p̄ q̄ aufert
fama alterius multipliciter nota. si quis ipoīt aliqd
alteri fallo quod sit peccatum mortale mortaliter
peccat & tenet ad restitutiōne fame nisi ex hoc im-
minet magnū periculum. Si ad peccatum alterius
quod narrat addit aliquod notabile ultra peccatū
tenet ad restitutiōne fame. si illud iportat ifamia
si peccatū alterius mortale cum esset occultū mai-
festauit aliis ad diffamandū peccauit mortaliter &

tenet ad restitutionē fame inquantū potest nisi
illud crimen postea p̄ aliam viā effet publicatum.
Si peccatū occultum alterius manifestauit nō inten-
tione diffamandi uel alias nocendi sed ex quadam
loquacitate non uideſ mortale nisi p̄ accidēs. s. si
ex hoc sequeret diffamatio illius q̄a audientes pu-
blicant. **S**i fecit libellos famosos. i. cedulas siue
scripturas in detractione alterius ponendo in loco
ut legant aut euā cantationes & huiōi mortaliter
peccauit & tenet ad restitutionem. **S**i accusauit i-
udicio uel denūtiauit prelato crimen alterius nō
zele iusticie sed ex maluolentia peccauit mortaliter
sed ad restitutionē fame nō tenet. seruato ordine
iuris. si peccatū alterius etiā manifestū narrat ex
odio & intentione nocēdi peccat mortaliter sed ad
restitutionem fame nō tenet si aut̄ ex loquacitate
peccat uenialiter. si defectus aliq̄ q̄ sunt uenialia
coīter recitauit ex loquacitate uel aliq̄ idignatioe
nō est mortale nisi i tenderet etiam sic famare. **S**i
significauit peccatū alterius mortale & occultum
prelatiſ uel pentibus uel cōfessoribus uel aliis que
sunt p̄sonē mature ut peccati possint melius pro-
uideri quod precipue habet locū cū timet de reci-
duo nō est peccatū sed caritas & nota cū qs tenet
ad restitutionē fame. **S**i faliūm dixit debet dicere
hiis q̄bus dixit ſe falsum dixisse nec excusatur q̄
ſit ei uerecūdia magna. **S**i aut̄ uer̄ dixit non debet
dicere illis ſe falsum dixisse quia effet mendacium
ſed iuste & male dixisse. si qs narrat crimē alterius

pro ut audiuit. i. dicēs se audiuisse sic ab alio licet
occultū ex loquacitate uel leuitate non uidet mortale nec tenet ad restitutionem fame sed dubium
si qs bona facta ab alio dixit mala intentione facta
uidelicet ppter ypocrisim & supbiā & huiōi nitēs
eū ifamare peccat mortaliter. Idem si negat bona
facta ab alio. si etiā taceat bona que scit cum est
necessariū ad liberādum pximū. Si audiuit ifamations
uel diffamatiōes aliorū nam si hoc facit qā
delectat de ifamia aliorū peccat mortaliter. Si autē
facit qā de loquacitate sed displicet diffamatio ali
orū nō uidet mortale i prelatis q possūt phibere
cū aduertūt & nō faciunt mortale est. **DE Aua**
ricia. Primo que tripliciter ppetrat. s. iuste acqren
do. tenaciter retinēdo. & iordi ate amādo. Hēt autē
multas species & filias. Primus modus uidelicet in
iusta acqſitio de qbus ē dictū circa illud preceptū
nō furtū facies restant autē aliquē de quibus nunc
dicendū postea de retinendo. tertio de inordinato
amore. **DE Symonia** que est circa spūalia & spē
mortale & i oī casu pecuia que recipitur symoiace
nō debet restitui ei q dedit. sed paupib⁹ tenet ero
gari de necessitate uel illi ecclesie i cuius iuria est
data. Si de dit pecunia uel aliud quod precio pōt
extiari p habendo aliquo sacramento ut baptisma
eukaristia benedictione nuptiarū peitentia ordine
crismate & extrema uncione quasi preciū ipsius
sacramēti cuius signū quod dat preciū est quando
fit pactio cum dote. Idem presumit quādo negatur

Si ueritatis

67

sacramētū si nō detur pecunia symonia est nec
excusat cōsuetudo. secus si dat ut elemosinam &
gratis nō coactus sed sponte & ad seruandā con-
suetudinē non exactus. Si clericus existens accipit
aliqd t pale p aliquo sacramento dato uel dādo ut
preciū eius uidelicet q̄a alias nō dedisset uel dabit
symoniā cōmisit. si dedit aliqd q̄ precio pōt exti-
ti. n̄ p aliquo beneficio ecclesiastico simplici uel cu-
rato obtinendo symoniā cōmisit sed soluēdo taxas
curie ad bullas non reputat symonia. Si p aliquo
officio ecclesiastico uel dignitate aliqd dedit t pale
symoniā cōmisit & idem de conferētibus beneficia
& officia huiōi p tempalibus. Si emit uel uēdedit
aliquā cappellam ecclesie symoniā est. Si emit uel
uēdedit sepulturā ecclesiasticā sive sepulcrū ubi
ponit cadauer sive officium quod dicit symonia
cōmisit. Si emit uel uēdedit ius patronatus ec-
clesie uel capelle alicuius symoniā est. Si pōnatus
existēs p pecunia elegit uel presentauit iſtituēdū
i ecclesia sua symoniā cōmisit. Si porrexit preces
carnales. i. p idigno aliquo ordinādo uel benefici-
ando simoniam cōmisit. si intendit ut prelatus
ratione precū principaliter conferat. Si fuit media-
tor ad procurandum alteri aliquod spirituale ut
beneficiū ordinem & huiusmodi p aliquo t pale
symoniā cōmisit. si cōduxit aliquem ad predi-
candū cum pactione pecunie uel intentione huiōi
symoniā cōmisit & similiter predictor q̄ hoc
modo acceptauit. Si filiam uel cōsanguineā misit

in monasteriū pactione facta de certa pecuia uel
quantitate p ingressu monasterii simoniā cōmisit
& moniales de quibusdā aliis simoniis clericorum
uide infra in tertia p.c.de cleri. **D**e ista materia hēs
plene i secūda p.ti.i.p totū. **D**e pditiōe q̄ fit fre
quēt ex avaricia. **S**i pdidit ciuitatē aliq uel castrū
iūmicis ultra mortale tenet de omni damno. **I**dem
si pdit res alterius iūste auferntibus. **I**dem si pdit
secreta iūste ultra mortale tenet de dannis inde
secutis. secus si secreta iūqua ut cōiurations & tra
ctatus contra citates uel nocumenta psonaq iūsta
mai festat quia tunc benefacit & facere tenet. **S**i
recepit aliqd sub sigillo confessionis sed non i con
fessione si reuelat peccat mortaliter nisi istud esset
quid iūquū cui posset obuiare mai festando. & si de
hoc pp̄edit quādo pmisit peccauit mortaliter sed
non debet tenere secretū q̄a tunc etiam peccaret. si
legit litteras alterius clausas uidet mortale nisi po
neret spem i ratihabitione mittentis uel eius cui
mittit. **D**e acceptatione psonaq si accepit psonam
in iudicio. ut s. magis audiat unā ptem q̄ alia uel
credat uni magis q̄ alteri non seruato ordine iuris
uel magis declinet ad unā ptem quā aliam rōne
amicicie & huiusmodi mortale potest esse. **S**i indi
stribuendis beneficiis uel officiis ecclesiasticis uel
secularibus admittit idignos & malos peccat mor
taliter & tenetur de damnis inde secutis si ifaciēdis
cedulis que uulgariter dicunt scrutinia sciēter ad
mittit indignum uel prohibet admitti uel excludit

dignum peccat mortaliter. Si idistribuendis hono
ribus uel iponēdis collectis ciuitatis scient̄ grauat
aliquem ultra debitū uel alleuiat peccat mortalit̄
& si solum ex eius determinatiōe fieret talis distri-
butio tenet de damno ad satiss actionem secus aut̄
cū plures alii iponunt cum eū. Si cum haberet di-
stribueī eliosinas alicuius societatis uel testamēti
& huiusmodi non fideliter distribuit & si dedisset
nō indigētibus ultra mortale tenet ad restitutōnē
DE. TVRPI, LVBRO. Si iudex accepit pecuniam
ut iudicaret aut ut bene iudicaret aut ut nō iudica-
ret. aut ut iniuste iudicaret peccat mortaliter &
tenet illam restituere danti nisi dedisset ut male
iudicaret quia tunc tenet dare paupibus Idem de-
teste p testimonio fiendo quia peccat & tenet. Si
facit instrumentum in fraudem usuraꝝ ut notarii
quia peccauit mortaliter & mercedē quā accepit
debet pauperibus erogare. si seruiuit usurario in
arte usuraria quia peccauit mortaliter & si oīa bōa
usurarii essent obligata restitutis non posset re-
cipere salarium sed restituerī creditoribus usurarii
alias autem posset sed illud debet paupibus dari
de honestate tamen nō de necessitate nisi ēet paup
si recepit pecuniā p turpitudine ut meretrix &
alia mala mulier debet illud paupibus dare non
tamen de necessitate sed consilium est. si quis fecit
aliq̄ artem uel artificiū cuius usus est ut i pluribus
est ad mortale ut facere taxillos & huiusmōi pec-
cant mortaliter nec debet absolui nisi disponat se

illud dimittere: de lucro autem facto det paupibus
dare ex consilio no precepto. Si mercator portauit
uel portare fecit lignum ferrum uel quecumque mercio-
nia ad terram ifideliu non habens licenciam a sede
apostolica est excoicazione papali excoicatus & in-
currit alias penas ut habes i iiii. pte. Id de daturbus
auxilium & consiliu. Si negociator exercet negoti,
atone no ad aliquem finem honestu puta gubernatiois
familie utilitatis patrie & huiusmodi sed principaliter
propter imensam cupiditatē committit turpe lucrum
no tamen de necessitate tenet lucrum dare paupibus
sed de consilio ptem. Si diebus festiuis emit uel ue-
didit negociando nisi forte in nundinis uel fecit
contractus no necessarios tunc uel scripsit uel aliud
manuale fecit p lucro q[uod]a ultra peccatum debet illud
lucrum paupibus dare secundum aliquos quod tamen
uidetur de honestate non de necessitate. Si tempor
messiu uel uindemias emit bladum uel uinu uel
fructus. ut alio tempore uendat carius non existentis talis
rei negociando ppter aliquem honestu finem nisi
propter cupiditatem turpe lucrum est no tamen tenet
in aliquo: si accepit ob eligendum ad dignitatē aliquem
tempore uel officium seculare uel uendidit huiusmodi
officia secularia turpe lucrum est non tamen uidetur
teneri ad restitutionem. DE LVDO. si lusit ad
taxillos uel cartas uel aliud ludum fortune si uincit p
fraudes uel p falsos taxillos uel mendaciose tenet
illud quod sic acquisiuit restituere amittenti ultra
mortale commissum nisi quid puu. si uincit ab eo q

alienare nō potuit uel seruo religioso uxore filio
familias & huiōi tenet restituere hiis qui habent
curā illoꝝ & est mortale si est quid notabile & ex
cupiditate acq̄rendi ludit. Si p multā ī portunitatē
traxit alios q̄ hoc non ī tendebāt uel retinuit uolē
tem recedere ultra mortale tenet restituere illi si est
quid notabile, si acq̄siuit uel uicit p ludū in locis
ubi phibet ludus & mandaſ fieri restitutio ſue
legibus impi alibus seu muicipalibus ſeruat q̄tū
ad utraq; debet tūc fieri restitutio illi qui amisit
ſecus ſi leges ille ſunt abrogare p contraria consue
tuinem. Si uicit per ludū ī aliis caſibus exceptis
predictis nō tenet illi restituere qui amisit quāris
poſſit elemosinaliter, ſi ſit pauper ſed debet pau
peribus erogare ſecundum aliquos ex honestate
& conſilio ſecundū alios ex neceſſitate q̄ eſt tutius
non tamen ita oportet tales stringere ad citā reſti
tutionem ſicut ī furtis uſura & huiōi & de aliis
que contingūt in ludis ut blaſphemia amifio té
ponis & huiōi iſte ſunt perſone q̄bus indiſtincte
reſtituendū eſt quicqd ab eis lucratū e per ſimilē
ludum, ſ. ales & huiōi ſecundum Ray. ſ. furiosi p
digimiores xxy. an. & maxime pupilli. Item mēte
capti & ſurdi muti & ceci & etiā q̄ morbo laborant
ppetuo ſerui religiosi filii faſillas & uxor q̄ nō hēt
paraſernalias & administrator ieḡ ecclesiasticalū
que pauperes ſunt & ſimiles. Nota q̄ talis pecuia
ſic lucrata non eſt reſtituenda illi qui amisit niſi
eet correctus & ciederet ipos uſus expenſurus ſed

sed tutori creatori domino monstrando patri maiſe
sto ecclesie hec in summa confes. **D**e inquietudine
circa t^rpalia acquirenda & cōseruāda & si adhibuit
nimiā sollicitudinem circa huiōi & pp̄ter hoc di-
misisset aliquid necessariū ad salutem ad missam
& huiōi esset mortale si non dimisit necessaria sed
remissus est quo ad spiritualia ueuiale **S**ed habuit
nimiā sollicitudinem circa huiōi ex puitate confi-
dентie auxiliī dei in se nō est mortale sed uidetur
ueuiale multū tamen īpedimentū deuotionis &
alior^g bonor^g **D**e auaricia ī retinēdo tenaciter uide
licet de ihūanitate & nō faciēdo eleōſinas corpales
īdgentibus quādo potest que cōtinet ī hoc uetsu
Visito cibo poto redimo tego colligo tendo. **S**i
habens supflua quo ad naturā & quo ad decentiā
status p se & familia sua non subuenit necessitati
bus alio^g etiam non extremis sed magnis quas no
uit mortale est. **S**i habens de supfluo quo ad nām
& si non quo ad decentiā non subueit paciētibus
extremam necessitatē quos s̄ciuit mortale coiter
iudicat si oportet multa considerare & bene ītelli-
gendū uide ī secunda p.ti.i. **S**i non subuenit indi-
gētibus de īdustria & arte sua cū posset ut medicus
in medendo seu uisitando īfirmos pauperes sine
salario aduocatus ī aduocādo pcuator ī pcurādo
& huiōi unde mortale. **S**i alias non subueit paipi-
bus non petentibus necessitates extremas cū tamē
posset uel tardauit dare uel expauit pauperes uei-
ale est. **S**i parauit paupibus nimis sumptuosa uel

nimia uel questuantibus super ea urgente uel male
 utentibus elemosinis peccatum uidet potius quam
 meritum. Si laboratibus pro eo quocumque misterio nisi
 distulit dare mercedem ultra factam conventionem
 cum tamen posset soluere esset mortale si incur-
 rent graue damnum uel scandalum. Idem si aliquem
 defraudauit. **De auaricia** amando iordinate. **Nota**
 qd si qd res etiam iuste acqasitas ita iordinate amat
 ut inharet eas & finis eius signum est quando propter
 eas non amittendas esset patus facere contra aliquid
 precepto & peccat mortaliter qd diligit plus crea-
 turam quam deum si autem nullo modo non uellet facere
 contra salutem suam propter hec tempalia quis iordinate
 afficiatur seu amet est ueniale. **De prodigalitate** que est
 contraria auaricie. **Si** supflue expendit suam sub-
 stantiam uel in edificiis sumptuosis uel eqstaturis uel
 in coniunctis nimis deliciosis uel in frequentibus uel in
 palestris uel ludis uel in ornamenti & precipue mu-
 lieb uel in turpitudibus uel in ensenniis uel in hy-
 storibus & huius in peccatum est & quando est notabilis
 excessus secundum proportionem sui status est mortale
 alias in modico est ueniale. **Descendere** autem in
 particularia in determinando quando est mortale uel
 ueniale non de facili potest date iudicium certum
 unde unctioni dimitto. **De inuidia.** Inuidia qd
 est secundum capitulum que est tristitia de alieno bono
 inquantum considerat ut diminutum proprietate excel-
 lentie & si est cum consensu rationis est mortale nisi
 est de aliquo reparua sicut puer iudet alteri pueri

q̄ habeat plures fructus & huiōi sed si sit secūdū
motum sensualitatis & cū displicentia rationis est
ueniale uel nullū etiā de re notabili interrogandū
secundū status & huiōi iuidia. Si p̄ielatus alteri ī
uideret de maiori prelatione uel dignitate, si ofi-
cialis de digniori uel maiori officio. Si doctor de
maiori sc̄ia uel concursu. Si scolaris de maiori in-
geio alterius scolaris. Si mercator alteri de maiori
credito. si ciuīs alteri de maiori honore & reputati-
one: si spūalis alteri de maiori fama si mulier alteri
de marito filiis ornamenti pulchritudine & huiōi.
si artifex de artificio artis sue & lucro & sic de aliis
si q̄s tamen dolet de bono pximi non ex eo q̄ ille
hēat sed ex defectu suo qa ipse eo caret cōtentus
tamen q̄ pximus habeat nō p̄tinet ad iuidiam &
similiter si dolet de bono iimici ex hoc solū q̄ tñēt
nocumentū inde non pprie p̄tinet ad iuidiam quere
etiā De odio & de aliis filiis iuidie. Si habuit odiū
ad deū qa flagellauit eū uel ipediuit mala deside-
ria eius uel alia cā mortale est. si habuit odium ad
proximū desiderans, s. malū eius ut malum & si ē
notabile malū quod illi appetit rōe deliberata est
mortale siue malum sit in p̄sona uel fama uel in
substātia uel in alio modo. secus autē nō cōsentit
ratione uel sit quid nō damnosum multum. si aut̄
desiderauit malū alteri puta ifirmitatem in bonū
eius ut s. bonus efficiat uel ne aliis noceat non est
odium. Interrogandū etiam & iuestigandū est hic
caute nā layci omnem displicentiā solēt appellare.

odium que tamen non est nisi modo predicto. Itē
odium contra unum reputant tantū unū peccatū
sed nota q̄ sicut in aliis sic in isto quotiens reuccā
do iniuriam menti de nouo odium habuit ad illū
cū cōsēsu rōis totiens peccauit mortaliter. & ideo
īterrogandū de tépore quātum in eo p̄seuerauit &
quomō frēquēter odiuit. Item q̄ dimittat oē odiū
sed non oportet imo non debet illi petere ueniā
quem odiuit si peccatum est occultum non eum
offendisset uerbis uel alius modis. **D**e susurratione
que est ponere dissēlōne inter amicos ppter malam
intentionem. **S**i quesiuīt ponere discordiā iter aī/
cos & consanguineos dicens malum uni de altero.
& econuerso uel referē studiose que possent creare
huiusmodi quia est mortale & nurus erga socium
& socrus erga nūx solent uacare hīs. **I**l dixit aliq̄
uerba unde orta est dissēlio inter amicos uel con/
sanguineos non hoc ītendens sed incaute de se nō
est mortale sed potest esse rōe scandali. **S**i q̄s tamē
intendit dissoluere malā amiciciā uel couersati/
onem alicuius cum aliquo ne decipiatur congruis
modis non est malum. **D**e exultatiōe in aduertis
si uidēs mala & damna hīs quibus iuidet uel odiū
habet letatur deliberato animo de malo illius est
mortale. secus si non deliberato animo letari autē
de malo īmici nō inquantū malū eius sed īqtū
non poterit ei nocere uel alias iniuste pōt esse īne
peccato. **D**e tristitia in p̄spēris que ī hoc differt
ab iudia q̄a iudia tristat debono p̄ximi & ppter

hoc cogitat quomō mala habeat & desiderat sed
contingit sepe q̄ non patit illa dāna que ei appē-
tit sed magis p̄speras & de hoc tristat etiā est mor-
tale ubi est assensus rōis. **D**e detractiōe filia iuidie
habes supra i viii. precepto. **D**e ira que est appeti-
tus uīdicte in tertiu uicium capitale & frequenter
miseret cū odio. si ppter aliquem defectū in se uel
altery cōmissum desiderauit uīdictā uel pūtōem
illius quōcūq; uel p se uel a deo uel ab alio solum
itendēs satissacere aio suo irato & est mortale quā
do solū itendit pūtōem preter ordinem rōis si
notabile malū & cū assensu rationis alias ueīale ut
cottidiana i gubernātibus familiā. **S**i iratus in se
ipsum ppter aliquem defectū turbet cōtra se coīt
ueniale est. si iratus contra deū ppter aliquod flagel-
lum murmurat corde uel ore ipacienter ferens pōt
esse mortale & ueniale secundū modū ipacientie.
De indignatiōe & aliis filiabus ire: si indignatus
est contra aliquem non uolens eū uidere uel audiī
reputas indignū q̄ sibi displicuit cū debuit seruiū
potius ueniale coīter est si ppter hoc retinet sibi
loquelā uel alia signa ostendit displicantie. q̄a au-
ferendo sunt ad tollendū scādalū pximor & opio,
nē edii mētis & posset esse mortale. **S**i excogitauit
diuersas uias & modos ad uindicandū se de iniuria
& hoc si implicauit mentē cogitationibus altricati
uis secundū pcessum potest esse mortale & ueniale
De clamore. si ex ira clamauit contra aliquem in
ordina te & cōfuse & furiose loquēdo ueīale coīt

est. **D**e cōtumelia. Si dixit alteri uerba iniuriosa
iportantia uicia uel opprobria aīo iniuriādi & uo-
cando aliquē pditorē iho nestā psonā dicēdo mala
de pentibus & huiōi. & est mortale. **S**i dixit uerba
opprobriosa familie sue uel discipulis uel sibi sub-
ditis cā correctionis si fit debito mō & honesto &
sine peccato alias coīt ueniale est nisi ifamatoria
diceret unde sequeret magnū scandalū. **D**e blasphe-
mia. **S**i blasphemauit aliquē deliberato animo ut
pcuteret tali maledictiōe in malū eius ēet mortale
nisi hoc affectaret ad emendationē eius si aut̄ hoc
non desiderauit secundū rōnem sed secundū subi-
tum motū ire cuius signū est q̄a si hoc contingeret
ualde doloreret ē ueniale ticut cottidie fit a pentibus
si maledixit creaturas irrōales q̄a si fecit in dete-
stationem creatoris uel in dānum domini eius est
mortale alias ueniale & ociosum. **S**i blasphemauit
alias defunctor̄ suor̄ pentū uel alioꝝ hoīm uidet̄
mortale q̄a uidet̄ intendere notabile malū. **I**dem
cū se ip̄su maledixit ex impaciā. **S**i blasphemauit
diabolū malum est q̄a ociosum saltem. **D**e male-
dictiōe dei & sanctorum dictū est supra in primo
precepto de irxa q̄. s. ex ira se hoīes pcutiūt istud
cum fit animo nocendi uel iniuriādi ut in adultis
est mortale ī incipiente. **I**dem in psequente animo
uindicandi se secus si animo defendēdi se tantum
uel etiā ad exercitium ut pueri. **D**e sedicioē que est
quādo una ps ciuitatis insultigit cōtra aliam ex pte
eius q̄ iuste mouet ē mortale & in oībus seq̄ibus

ei⁹ & de oib⁹ damnis ide securis tenet alteri pti
ex pte aut̄ eos que resistit i⁹ iuste seditione mote cō
tra se uel bonū ciuitatis nō est secundum se pecca
tū nisi misceant̄ odiū & uindicatiōes put cōmuīt̄
accidit quādo etiam & iſiſtentia alteri pti ſequen
tē iusta picula & mala cedendū eſſet alias non
euaderet multa peccata que i⁹ cōfliſtu partiū ſeq
rent. ſi q̄s etiā eſt ita p̄cialis guelfus & ghibellinus
ita obſtia to aīo uel parcialis quod appetit alterius
partis exiliū & dānum pphas & nephias paratus
etiā i⁹ malis ſeq partē ſuam nō eſt ſine mortalī & i⁹
malo ſtatu. **De bello.** ſi q̄s mouet bellū iniustum
mortaliter peccat & oīs q̄ dat consiliū auxilium &
ſauore de dānis autē que fiunt ibi & reſlitutioib⁹
qđ ſit iustū bellum uel iuſtū uide in ſecunda p
ti. i. de homici. ſupra dictū eſt in quito c. **De ac
cidia.** Que eſt quātū uicum capitale & ipoitat
tedium bene operandi. Si ita cōtristatus & attedia
tus eſt q̄ hūit in horrorem & in abhoīationem
ſpiritualia & opera bona que tenet & precepta dei
& ecclesie & hoc quādo adē cōſensus rōnis ē morta
le. Si tantū hēt tales motus ſecundum ſensualitatē
cum diſpliſentia rōnis eſt ueniale. Si ita cōtristatus
eſt de morte consanguinei uel alio caſu q̄ eū bene
feciſſe uel pponit aplius non bene facere eſt mor
tale. Si ita contristaſ q̄ uellet nunq̄ fuſſe creatus
a deo ſeu non eſſe natus in mundo uel eſſe ſicut
brutū alias uel mori quomodo cūq; ſiue male diſ
poſitus dūmodo hinc exiret talis truſtia ſecūdū

assensum rōnis est mortale. Si etiā ita contistatur
 de aliquo casu aduerso quod iurrit aliquā infirmi
 tatem graue ppter nimia tristiciam pdens somnum
 dimittens cibū & huiōi uidet̄ mortale quando se
 pot̄ iuuare contra huiōi. Si contristat̄ ex conside
 ratione bonoꝝ que habent alii qbus ipse priuatur
 uili pēdēs dona sibi data a deo & id ē sumēs tediū
 bene opandi secundū illa accidia ē coit̄ ueniale &
 i psonis spiritualibus repit̄ . Si contristatur ex hoc
 q̄ bōa pposita q̄ facit ſepe frangit ex hoc iurrit̄
 tediū opandi bene quaſi ſibi uideat̄ non posse p
 ſicere accidia est & in ſpūalibus incipientibus deo
 ſeruire reputur. Si ex frequētia tētacionū attediat̄
 ad laborandū rēſiſtendo ueſiale est si tamē rēſiſtat̄
 hoc incipientibus contingit. Si attediat̄ in opibus
 bonis in orando legendo audiendo lectionem aut
 predicationem uel dicendo officiū & huiōi non
 tamen dimittit de necessitate fienda coiter est ue
 niale & reputur etiam in ſpiritualibus ſatis. Si con
 tristat̄ de aliquo defectu magis ex eo qa apparet de
 fectuosus corā hominibus quā corā deo accidia est
 frequenter ueniale pcedens aliquādo ex ſuperfluō
De filiabus accidie i qbus est diſſicile cognoscere
 quando ibi ſit mortale ſi commiſſeat cum aliquo
 peccato ut cū omittif aliquid preceptum niſi de
 penitentia. De desperatiōe. Si desperauit de mi
 dei estimans deū nō posſe uel non uelle ei parcere
 etiā reuertēti ad pniā uel non posſe abſtinere a
 peccatis cū adiutorio dei ē mortale cū deliberatōe

cōsensus secus si secundū aliquem īpulsum tem
tationis. Si despauit se non posse euadere aliquas
misericordias mundi uel pericula ppter hoc quod
decernit se occidere est mortale & si aliquis ad hoc
deuenit multo magis. **De tristitia** si contēsit dīna
& spiritualia bona ex tristitia aggrauatē mentē est
mortale mixta cū accidia. si autē cōtemneret & re
fugeret ea p que possit uitare peccatū quia tunc
p̄tinent ad blasphemā i spiritū sanctum ut infra
dicet. **De ranchore.** Si hūit i displicentiā & tediū
corridentes se ppter correctiones est ueniale nisi illos
odiret & tūc est cdiū mixtū. **De pusilla nimitate.** si
subtraxit se ab hiis boīs ad que erat aptus tiore nō
deficiendi ut a ieunius ab igit̄sli religionis q̄ prela
tione iniūcta ab officio predicationis & audientia
cōfessionem iūnctis & huīoi coīter est ueiale nisi
esset preceptū id quod dimittit. **De ociositate** q̄
procedit ex tedio si stetit ociosus nil boni operans
corpore uel spūale. unde tempus amittit irrecupa
bile ueiale est ut uidet nisi ex ocio addat̄ aliud
uiciū quod frequent̄ accidit & quāto tépore stetit
ociosus. **De torpore seu pigricia.** Si fuit tardus
ad bene operandū licet illud fecerit tardius ad ecclē
siā ad orandū ad elemosinas dandū & huīoi coīt̄
ueiale est nisi ex tarditate pretermitteret preceptū
ut q̄a nō cito subueit patienti extremā necessitatē
cū teneret aut ifirmo. ūde seq̄ mors & huīoi tūc
est mortale. **Euagatō mentis.** si hūit distictōem
mentis in oratione & fuit in cā uel cū uoluntarie

68

euagat uel in audiendo diuinā predicationem uel
etiam extra diuinam mente cogitat uana & inutilia
coiter est ueniale nisi addat aliquod speciale pec-
catū uel p̄ totū ad quod obligat ex precepto si lo-
quitur iutilia ex tedium uel audit noua uel mutat
loca hinc inde uel distractabit sensus & membra diuer-
simode coiter ueniale est. **D**e negligentia que est
remissio uoluntatis circa ea que debet facere que
pot̄ etiā dici tepeditas ī hac cottidie oēs offendit
led ueiale est nisi obmittat aliquod necessarium.
Si fuit negligens circa opa mīe spūalia q̄ cōtinēt
in hoc uerū. **C**ōsule castiga dimitte solare fer ora
Nota q̄ sub cōsilio cōprehendit doctrina. i. docer
ignoratē precipue utilia ad salutē. si fuit negligēs
ad adiscēdū necessaria ad salutem ut precepta dei
& ecclesie generalia quia in huic ignorantia non
excusat uel ad eundū ad predicationem & utile est
ydeotis iniūgere audire aliquas predicationes si fuit
negligens ad procurādū sacramēta sibi uel sue faīlie
Si firmus mortuus est sine cōfessiōe & cōiōne uel
extrema unctione cū ex negligentia crassa p̄cedit
uidet mortale uel graue ueniale secundum q̄ plus
ille idigebat. & si ex negligentia & dilatōe mortua
est ples sine baptismo est mortale si negligens ad
procurādū sacramētū confirmatiois peccatū est
si iterato fecisset dare baptismū crisma uel ordinē
sciēt est mortale & ipsam omittendo oīo ueniale ī
tardādo uel de his que non sunt mortalia non cor-
rigendo. **S**inon seruauit ordinem debitū ī fraterna

correctione uel nimis asperre uel i tpe uel in loco i
debito peccatū est. **D**e negligentia cōfessionis. Si
ōmisit ad minus semel i āno confiteri uel ex igno
rantia uel negligentia secus si ex iportantia qā nō
hūt copiā confessor⁹ sed si postea dū hūt copiam
confessor⁹ non suppleuit defectū est mortale. **S**i
fecit confessionē fictā scienter dimittens aliquod
mortale uel quod dubitabat & credebat ē mortale
& si nō esset mortale peccauit mortaliter & tenet
iterare cōfessionem. **S**i dixit se esse contritū ab oī/
bus peccatis & dispositus ad abstinentū & satissa/
ciendū cū hoc nō itenderet mortaliter peccauit &
tenet iterare confessionem si pniām sibi iniunctā
pro mortalibus & negligentia ūmittit peccat mor/
talit & tenet iterare cōfessionē si est ipsius oblitus
si scienter confessus ei quem nouit excoicatu uel
suspensum uel nō habentem auctoritatem puta
qā symoniace recepit beneficiū uel qā i trusus est p
laycā p̄tatem peccauit mortaliter & tenet iterare
confessionē. si cōfessus est i excoicatiōe maiori q̄
nesciuit ipse nec confessor eius absolutus fuit a
peccatis detite⁹ confiteri qā non fuit capax abso/
lutois tūc. si cōfessus ei quē nouit ignoratē peccat
& si fuit adeo ignorās q̄ nesciuit discernerī peccata
eius precipue coia tenetur iterare. **D**e negligētia
coionis. si ūmisit coicare semel i anno uidelicet in
pascate resurrectionis post ānos discretionis pecca/
uit mortalit nisi fuisset legitime impeditus ut qā
alteratus stomacho uel excoicatus querens tamen

69

absolutionē uel de licencia p̄prii cōfessoris p̄ ali
quos dies differret & i huiōi casib⁹ dēt suppler q̄
do pōt. Si coīcauit nō iejunus ita s. q̄ post media
noctem aliqd sumpererit p̄ modum cibi uel potus
peccauit mortalit̄ nisi esset grauit̄ ifirmus q̄a tūc
licet. si coīo nē sumpliit cū staretin p̄poito alicu
ius peccati mortalis uel cum esset excoīcatus hoc
scies uel laboras ignorātia crassa peccauit mortalit̄
Si non cōfessus de aliquo mortali commissio uel ad
uertent ex ueretudia uel inaduerenter ex idiscus
sione consciē uel ignorātia crassa uel sup̄a sum p̄st
coīonē peccauit mortaliter & nota q̄ si q̄s dimittit
cōfessionem uel coīonem tpe statuto conari debet
confessor ut inducat illū ad supplere defectū n̄si
sit oīo i dispositus. Itē cū re p̄it aliquē deditūtūr,
pibus uiciis usq; ad finem xl. cautū uidet et nō
subito admittat ad cōmunionem sed plonget sibi
cepus p̄ aliq̄s ebdomadas de aliis defectib⁹ q̄ com
mittūt circa coīonem & missa uide infra in tertia
p. de cleris. si existens excoīcatus excōmunicatiōe
maiori scient pticipauit in diuinis audieōis in ec
clesia aut sacramētis pticipādis peccauit mortalit̄
si pticipauit in crīmie cū aliquo p̄pf quod crīmen
excōmunicatus erat ille cū quo pticipauit puta ex
communicatus q̄a uerberauit clericū aliq̄s autem
clericus subicit se alicui layco uerberādū ad placā
dū ipse de iniuria illata clericus ille efficitur excō
muicatus extra de sen. exco. si cōcubīe & ē mortale
si existēt excoīcatus maiori scient pticipauit cum

aliis fidelibus & etiā extra dīna precipue in his q̄
cōtinent i hoc uersu. Os orare uale cōiō mensa ne-
gatur. Quia si fecit ex contemptu uel cōtra phibi-
tionē superioris peccauit mortalit uel uenialiter &
fuit exco icatus minori a q̄ tamen potest absoluēr
ois q pōt eum audire excipiūtur tamen v. casus in
qbus licet pticipare exco icatis ūde uersus. Vtile lex
huile res ignorata necesse. uide declarationē in iiiii.
parte sūme. **D**e iāni gloria que est uiciū capitale
& iportat appetitū laudis hūane seu inordinatā
cōplacentiam eius cū oferit & cum sit adeo opus
principaliter pp̄t laudem pp̄riā amittit meritū
eius & icurritur peccatū. & iterogādū est secundū
status hoium de diuersis materiis in qbus homi-
nes querūt sibi laudē ut a doctore de scientia & do-
ctrina & a scolari de igenio & disputatiōe a recio
de regimine i muliere de ornatu & huiōi. si q̄sierit
laudē gloriā de opere peccati mortalis mortaliter
peccauit. sed secundū deliberationē rōis hoc fecit
secus si secundū motū sensualitatis uel etiam si de
aliquo ueniali gloria. **S**i opa sua de generi bonorē
ut ieiunia elemosinas & huiōi q̄i omnia ad laudem
hūanā fecit mortale uidet cū ibi cōstituat finem
secus si aliquod eorū aliquādo facit illo fine. si ita i
ordinate appetit laudē & gloriā de aliquo opere q̄
pp̄ter eā cōsequēdā patus erat facere cōtra aliquod
preceptioꝝ q̄a peccauit mortaliter in aliis aut̄ casi-
bus uidet ueniale. **D**e modestia ornatus q̄ pcedit
frequēter ex inani gloria uel cū uana gloria licet ex

70

aliis cāis possit pcedere & precipue mulieres iuu
nes & huiusmōi sūt i terrogāde de ornatu fucorum
capillatute gēmaꝝ uestiū preciosarꝝ & foderatuꝝ &
caudis eaqꝝ de planellis nimis altis & coroīs capitū
& huiōi in qbus aliquando est mortale aliquando
ueniale. Si usus est fucis uel aliis ornatibus ad ostē
tationē & inanā gloriā siue de huiōi supbiuit uel
gloriata est mortale est si tantā inordinatā delecta
tionē hūit ad laudē & gloriā illā quod nō curauit
trāsgredi mādata dei uel ecclesie. Si ita inordinate
delectat in huiōi qꝝ etiā si sciret hoīes ex suo orna
tu scādalizari. i. trahi ad suā cōcupiscētiā nō curās
de ruina pximi mortale est. si ad complacēdū uiro
suo uel ad inueniēdum uiꝝ si est innupta uel ne
despiciat ab aliis ex aliqꝝ leuitate usa est fucis uel
aliis ornamētis supfluis de se non est mortale sed
potest esse ueniale nisi sit notabilis excessus in
huiusmōi ut possit iudicari de occasiōe data ruine
alioꝝ & non tantū accepta quod est difficile iudi
care. Si adhibuit nimia diligētiā studiū & tēpus
ad ornandum se uel si fecit excessum in portatura
vestiū supra suum statū uel conditionem uel non
secundū morem patrie uel uestibus nimis delicatis
peccatū est. De filiabus inanis glorie & primo de
ypocrisi. Si simulauit sanctitatē habere p ieiumū
oratiōes & huiōi si hoc legit ad consequēdā laudē
būanam constituens ibi finem mortale est alias ue
niale nisi adiūgat̄. Si simulauit sanctitatē habet̄
existens malus ut dent̄ ei elemosine sicut sancto

uero uel procuratoribus ecclesiarum ut cerratari & si
milibus mortaliter peccauit. Si simulauit scitatem
maiores quam habuit uel occultauit aliquem suum defectum
ad edificationem proximo non est peccatum uel leue
ueniale aut si hoc faciat ob aliquam uanitatem uel in
anem gloria ueniale est. Si simulauit sanctitatem p
yocrisim intendens aliquid quod fit contra honorem
dei uel utilitatem proximi ut disseminare hereses ad
discipuli indignos ecclesiasticam dignitatem deciperet
proximum spiritualiter uel temporaliter mortale est. **Ha**,
ctaria. Si laudauit se ipsum de aliquo opere peccati
mortalis peccauit mortaliter si autem opere peccati
uenialis ueniale est quantum de se. Si iactauit se de aliis
qua uirtute uel scia uel dicens uel potenter & huius
ex superbia & iani gloria mortale est uel ueniale
secundum radicem ipsius superbie uel inanis glorie
unde procedit. **Irroia** si uilificauit se factis uel ueibus
plusquam seruat in se ipso dices aliquem mala de se quia in se non
recognoscit contumaciam ueniale est & dicitur ironia. **Co**,
tentio. Si quis contredit aduersus alterum contra uerita
tem scienter in rebus alicuius importanter mortale est
secus in rebus suis uel inaduententer. Si contredit
pro ueritate sed nimis inordinate est ueniale posset
tam tamquam esse iordinatio pro nomine scandali consequetur
esset mortale. Si habens tractare aliqua cum aliis
in his que ordinatur ad dei honorem uel proximo et utili
tatem ex eo quod male afficit ad eos uel ut ostendit se
non minus scire quam alii mortale secus aut si non con
cordat quod uidetur sibi magis esse secundum deum & rati
onem quod ipse intendit quod tunc uel non est peccatum
uel leue nisi sit pertinax nimis, sequitur pertinacia.

71

PERTINATIA. Si fuit nimis p̄tinax in sententius suis discrepās acōi iuditio ceteroꝝ. coiter ueniale est piculosum , tamen & īductiuū erroris
SINGVLARITAS. Si fecit singularitates in cōuersatiōe uite uel uestibus uel in ceremoniis uel aliis ad iuētioribus : peccatū est: & si in uenit aliq̄ malā cōsuetudinē oīa ei imputat̄. Si nō obediuit supioribus suis tē poralibus & spūalibus legibus canonicis ciuilibus rōnabilibus. & siquidem trāsgredit̄ . supiorū ordinatiōes habentes uī precepti: ut q̄do mādas seruauī uerbo uel scripto uirtute obediētie uel sub pena excoīcatiōis uel aliis pēis grauibus. & hmoi eq̄ polētibus peccauit mortaliter in aliis autē ordinationibus simpliciter factis trāsgrediendo est ueniale, nisi fiat excōtēptu . q̄a tūc mortale est etiā quātūcūq; leuibus.

D EG VLA
De gula quod est uitiū unū capitale & īportat īordinatum appetitum seu delectationē circa cibū & potum nota quīq; sp̄es siue modos q̄ continet̄ i hoc uersu Prepare laute nimis ardēter studiose Si comedit uel bibit extra horam debitam sine cārōnabili urgēte. Si usus est cibis uel pottbus nīs lautis ultra conditionē sui status aliter. n . sanum ciuē q̄ rusticū & hmoi Si cōmedit uel bibit i nīmia quāntitate secūdū idigentiam sue cōplexionis q̄ enim paꝝ est uni nimis est alteri plus cumedere in die ieiunii quam alia p una comeditione non est de se malū. Si cōmedit uel bibit nimio ardore gule seu cū nīa cōplacentia cōtentus magis satissimē

delectatiōi gule quā necessitatī puidere. **S**i ad
hibuit uel adhiberi fecit nimiū studiū & diligē-
tiā circa cibaria delicata preparāda ut uariis satori-
bus & diuersis mōis & i oībus spēbus gule tūc est
ibi mortale quādo delectatio gule querit ut finis
paratus facere contra precepta ut sauis faciat delec-
tationi gule uel cum cōmedit usq; ad crapulam &
uomitū aduertenter. sic fit aplerisq; in carnis priuio
uel cū utit aliquo cibo exquo uerisimiliter credit
in currere magnā lesionem persone. in his casibus
coiter est mortale i alius uero casibus coiter ueiale.

Si cōmedit carnes i quadragesima uel aliis ieiu-
niis ecclesie ut in sextis feriis uel sabbato. hoc itel-
lige ubi est cōsuetudo ut in ytalia per totū annū
nisi urgeute cā . f. infirmitatis peccauit morta-
liter. **S**i usus ē lacticiniis tépe quadragesiali sine
cā infirmitatis de cōsilio medicine peccauit mor-
taliter. **I**n aliis ieuniis ecclesie seruari pōt mōs
patrie quātum ad usū lacticiniorū q; si nō appear-
tarius est abstinere. **E B R I E T A S.** Si bibit
usq; ad ebritatem aduertés nimietatē & potētiā
uini sufficientem ad in ebriādū uel de hoc dubitās
probabilitē peccauit mortaliter secus si ignorauit
potētiā uini ut noe. **S**i fuit cā i ebriatiois alterius
aduertenter inducendo ad nimiū potū uel ponēdo-
sal in uino & hmoi peccauit mortaliter. **I**dem si
faciat cā medicine **S**i induxit aliquem ad frāgen-
dum ieunia ecclesie sine cā legittima suis p̄suasi-
onib; peccauit mortaliter **I**dem si iducit pueros

72

& iuuenes ad lambacitates tabernas & hmoī ut
puertat ad turpia sine cā rōnabili. uel cōvicia dis-
soluta peccatum est si frequentauit tabernas .

A B S T I N E N T I A N I M I S. Si abstinuit
nimis apotu uel cibo & aliis necessariis uite prop-
ter quod in currit ifirmitatem.coiter ueiale ē nisi
fiat notabilis excessus & addit obſtinatio contra
admonitores i hmoī defectu. qā tunc uidet mor-
tale rōne piculi inde sequentis . **E B E T V D O**

¶ Si ex fumositatibus i ordinate comediois & po-
tus i currit obſcunitatē & ebetusitatē uel grossitatē
intellectus & ex hoc ieptitudinē ad orādū legēdū
& hmoī.coiter ueiale ē. **L O Q V A C I T A S**

¶ Si nimis locutus est uel dixit uerba ociosa i. sine
necessitate uel rōnabili utilitate ueiale est coiter

S C V R R I L I T A S. Si fecit actus uel gestus i
morigeratos & si sint p̄uocantes ad libidinē extra
matrimoniū.est mortale sed ad dissolutionem &
leuitatē ut uentositates & huiusmodi est ueiale .

I N E P T A L E T I C I A. Si hūit letitia uanam
i ludis & iocis coiter est ueiale nisi addatur aliud
utiū. **D E C H O R E I S.** De choreis que fiūt
cū iordinata letitia & frequenter ē mortale:& pri-
mo cū fiūt ex libidine.secundo cū fiunt i ecclesias
qā sacrilegiū est. tertio cū fiūt aclericis & religiosis
cū mulieribus rōne scādali.quarto cū fiunt ex iani
gloria uel uana letitia tā iordinata qā ibi constituit
finis.quinto quādo tales chorisātes non curant de
scandalo etiā mortale:in aliis autē casib⁹ ueiale

est posset tamē quādōq; esse mortale nec de facili
pōt dari iudiciū de hmoī. **DE IN MVNDITIA**

De in munditia potest intelligi cū qs inmunde
comedit & esset ueniale precipue si ex hoc turbat
alios uel qa uomitū facit .& si hoc facit qa nimis
comedit uel ut audius comedat peccauī ē. Secus si
cā medicine uel pōt intelligi de inmūnditia polluti-
onis que cū accidit i sompnis nō imputat ad pec-
catū : sed peccatū pōt esse in cā eius cū , s. pcessit
ex crapula uel turpi cogitatione precedente uel ex
negligentia . uel etiā cū post uigiliā recolens de in-
munditia ipsa & sōpnio turpi delectat . & si est ibi
consensus rōnis de hī meī cogitatione turpi ē mor-
tale. alias ueniale uel nullū si ex alleuiatiōe nature.

De imunditia seu pollutione pcurata nota si quis
aliquid agat agit hac intentione principaliter . &
pollutione hēat siue uigilādo siue doimēdo mor-
taliter peccat etiā si faciat cā sanitatis; si autē illa
pollutio contingat etiam in uigilia preter volūta-
tem & siue pcuratione nō ē mortale. **DE LV X,**

V R I A. Que est uitium capitale unum supra de
preceptis dictū ē satis de spēbus eius i ope ac etiā
in cogitatione iō illis obmissis ad q̄ recurredum est
in ista materia uidendū est de quibusdā aliis pt/
nentibus ad ipsā luxuriam & delectationē morosā

T A C T V S. Si tetigit aliquem uel aliquā uel
uel osculatus est ex libidine & extra cōiugiuī mor-
taliter peccauit etiā si non sequat̄ actus turpis na-
talia exerititia in opere illo sūt tanto grauiora q̄to

plura hmoi cōcurrūt: si autē fiat diuersis tēpori-
bus. sūt diuersa peccata. Si scripsit literas uel misit
uel portauit uel recepit cōtinētes amatoria & p̄uo-
cātia ad lasciuia mortaliter peccauit hoc aduertēs.
Si fecit cantationes uel cantauit uel legit lasciuia
uerba uel turpia delectabiliter ad p̄uocandū se uel
alios ad lasciuiam est mortale. Si associauit aliquē
quem nouit ire ad p̄candū uel turpiter ad a gēdū
uel ad faciēdū serenatas uel matutinatas peccauit
mortaliter. Si fuit mediator i ter aliquos ad hmoi
turpia uel posuit alios mediatores inter se & alios
inhmoi peccauit mortaliter. ¶ Idem si recepit en-
senium uel do nū que dcūq; ex amore libidinoso.

¶ De delectatione morosa quod uitium reperit i
tepidis & multi uel negligētibus nā feruidi de subito
expellunt cogitationes noxias & frigidī desiderio
opis acquiescunt. Si hūit cogitationes in mūdas &
carnales in quibus contraxit morā postquam rōne
ppēdit propter delectationē ipsā hmoi cogitan-
do mortaliter peccauit; non solum enim quando
quis cogitationibus luxuriosis consentit rōne de-
liberans malū facere si ad esset comoditas: sed etiā
nolendo opus ppetrare. sed nō curādo ipsas cogi-
tationes libidinosas expellere postquā ppēdit sed
ineis uoluntarie immorādo peccauit mortaliter.

DE FILIABVS LVXVRIE. De filiabus
luxurie de quibus tamen non oportet multum in-
terrogare q̄a dfficile est itelligere nisi cū mixtura
aliorū uitiorū & prima est cecitas mentis. Si fuit ita

mēte occupatus circa mūdana & carnalia q̄ ne
sciuit de deo cogitare uel rebus spūalibus. Si fuit
preceps & subitus i opibus suis sine cōsilio & exa-
minatione mentis debita agēs. Si fuit incautus i
factis suis & nō bene iudicauit circa occurrētia. Si
in eo q̄ deliberauit bene agere mutabilis & icōstās
fuit ex passione. Si nimis se ipsū dilexit querēdo
delectatiōes corporis cōmoditates & huiōi. Si hūit
i displicētia deū & legem suā qa phibet cōcupias
& huiōi. Si nimis amauit uitam istā presentem
propter uoluptates carnis qbus est deditus De
horrore seculi futuri. Si horrōrē hūit ad uitā futu-
rā de aliis que pertinent ad uitium luxurie & circa
coniugium uide ifra de cōiugat. **D E S V P E R B I A**

De supbia que est secundū greg. regina omniū
capitalium uitiōrū. & est uitiū multū subtile &
difficile ad cognoscendū. & cōsistit in appetitu in
ordinato proprie excellētē. Et habet quatuor spēs
siue modos de quibus potes īterrogare put uidet
si tamen penitens ītelligit si bona temporalia uel
spūalia uel oaturalia q̄ hūit sibi attribuit: & non a
deo recognoscit. Si bona ipsa adeo recognoscens
meritis suis p̄cipitaliter recepisse extimauit ut pp-
ter sua ieunia oratiōes & huiōi. Si ea bona que nō
hūit sibi attribuit uel plusq̄ hūit & cū existimat
se habere multū humilitatis caritatis patientie &
huiōi & non habet. Si reputauit se meliorē ceteris
alios contēpnēs: in qualibet hāz specieꝝ pōt esse
mortale uel ueniale secundum q̄ rōne cōsētit uel

nō. **D**E DIRISIONE QUE PROCEDE
 ALIQ VANDO EX SVPERBIA. **S**i
 irr̄isit sacramenta uel alia diuina uilipédēs ea autē
 sanctos uiros aut prelatos aut uolētes deo seruire
 & sic retraheret mortaliter peccauit. **S**i irr̄isit ali,
 quē itendēs ex hoc iniuriā eius & uilificationem
 uel notabilem pturbationē eius mortaliter pecca,
 uit: securus si ex leuitate uel causa ioci. De ambi,
 tione que procedit ex superbia & importat iordinatū
 appetitū honoris & multū repit i prelatis & dominis
Si desiderauit dignitatē aliq uel benefitiū cura,
 tū rōne deliberata principaliter ppter honorē &
 utilitatē temporalem mortaliter peccauit. **S**i desi,
 derauit dignitatem uel officiū ecclesiasticum uel
 seculare ad quod est indignus & ineptus: ut quia
 ignorans uel criminosus & huiōi peccauit morta,
 liter. **S**i desiderauit uel quesiuīt ad huiōi pueire
 etiam faciendo contra precepta mortale est. **S**i
 quesiuīt honorem de quacūque re ita iordinate que
 ibi constitueret finem mortale est: in aliis autem
 casib⁹ ueniale est. **D**E PRESUMPTIONE.

De presūptione que procedit ex supbia: & cōsistit
 i hoc que homo ponit se ad ea que nō pretinent ad cō/
 ditionem suā. ut secularis ad iudicadū clericū. uel
 eos qui non sunt sibi subiecti uel de hiis in quibus
 non habet potestatem .peccauit mortaliter. **S**i
 posuit se ad illa exercitia ad que nō erat aptus. ūde
 potest sequi piculum spūale uel temporale alteri:
 ut medicus ignarus medicine: aduocatus ignorans

ad aduocandū: iudex ad iudicandum: confessor ad audiendū confessiones: & hiū oī mortaliter peccat securus autem si cōpetenter ī illa arte pītus erat. Si presumens de uirtute sua exposuit se periculis peccatorū: ut uadens ad loca inhonestā uel frequētans conuersationem mulierū leuium & alia huiōi ubi de facili potest labi in mortali. uidet mortale

Si nimis de se presumens non prouidet necessitatibus uel periculis occurrentib⁹ spiritualib⁹ ac temporalib⁹: expectās effectū miraculosū a deo ut sanet eū iſfirmum sine medicinis. uel ministret ei cibum sine labore. mortale est: & dicit̄ tēptare deum. **D**e temeraria iudicatione: Si facta alte-
rius que dubia sunt quo animo fiant in malam ptem īterpretatus ē seu iudicauit: & si sine signis sufficiētib⁹ iudicatib⁹ malitiam alterius deliberatē iudicauit aliquē de peccato mortali mortaliter

Si iudicauit de ueniali uenialiter peccauit: idē si iudicauit de mortali sed non deliberato animo.

CURIOSITAS. Si fuit curiosus circa cogitationē ītellecluam. ut querēdo scire q̄ sunt supra capacitatē suā: ut de trinitate: de predestinatione: ut querendo scire a quibus nō debet: & aedmoniis uel p sortes: ut querendo scire p̄ay utilia. & dimittēdo scire magis necessaria: uel querēdo scire solū ad sciendū non ad deū cognoscendum uel aliquā utilitatē. quando est mortale. quādo ueniale. **S**i fuit curiosus circa usus sēsuū. s. oculis aspiciendo auribus audiendo. naribus ad odorandum. gustū

ad gustandū tactu ad tāgendū sine necessitate uel utilitate. sed sola dele statione uel sensus sentire est coiter ueniale. licet quādoq; posset esse mortale. Si repit se inspectaculis ad uidendū. ut torne amata palestrās. currere brauium. & huiōisnam si in huiōi est periculū mortis spūalis uel corporalis ut quando sunt spectatula representancia turpitudines. uel cū potest lesionem recipere notabilem corporis. est mortale. & multo magis inexercēte & presente occasionem huius spectaculi. alias ē uei, ale nisi propter huiōi aliquis ita delectaret q; mēs eius auerteretur adeo. ita uideli et q; paratus esset transgreedi precepta dei & ecclesie ut illa aspiceret & faceret: & hoc idem intellige de quo cūq; peccatio q; ex se est ueniale q; per hunc modū p̄test effici mortale.

D E I N G R A T I T V D I N E. De ingratitude. reperitur hoc in quolibet peccato mortali. s. ut circūstantia aggrauans ipsum: quia ubi homo debuit seruire semp deo eum offendit. Est etiā unum spūale peccati inquantū. s. recipies beneficia a deo uel ab homine ea non recognitat regraciat & recompensat uel q; peius est in mente uel iurias benefactori: coiter autem repit mixtum cum alio genere peccati quidoq; mortali quandoq; ueniali.

S C A N D V L V M.

De scandalo hoc quandoq; non est peccatum spūale sed circūstantia aggrauans peccati inquantū uideli, ex dicto uel facto alterius non recto datur alteri

occasio ruine spūalis. & hoc est scandalū & si hoc
non intendit est circūstantia aggrauās peccatū &
mutans spēm: ūde & necessario cōfiteri habet. qđo
eslet itale quod uerisimiliter trahens ad ruinā pec-
cati mortalis. & precipue cū hoc sequit̄. si autē hoc
intendat. L. inducere ex dicto uel factō suo aliquem
i ruinā est. spūale peccatum & mortale. si intendit
inducere ad mortale uel ueiale .

ADVLATIO

De adulatōne que coiter est scandalisatua . &
consistit in hoc q̄ quis uerbis uel factis inordinate
querit placere aliis ad beniuolentiā captandā: & si
in malo adulatus est criminali puta laudās aliquē
de uidecta facta uel turpitudine & huiōi ē mortale
si adulat uel laudat aliquē intendens eum decipe
notabiliter in spūalibus & temporalibus ē mortale
secus si aliquid iustū intendit ab eo habere uel qđ paꝝ
accipe in modū domi ut ystriones Si nimis lauda-
uit aliquem ex quo ipse sumpliit occasionē supbie
uel inanis glorie. quod coiter est ueiale . & potest
aliquando esse mortale Si autē laudat aliquem ad
excitandum ipsū magis ad uirtutes uel ad confort-
andū eum inter tribulationes & tēptationes ob/
seruatis debitiss circumstantiis est virtuosum alias
ueiale.

D E B L A SFEMIA IN SPIRITVM S A N C T V M.

De blasphemia in spiritū sanctū
que procedit ex malitia uidelicet in quantum quis
contēpnit uel refugit ea cogitare menti occurrētia
uidelicet p̄ que possit retrahi a peccato Et habet
sex species. que sūt presūptio. despatio. iuidētia

fraterne gratie : ipugnatio ueritatis agniti obsti-
natio. & impenitentia. De his interrogat prout
uidet : coiter non repit nisi in multū sceleratis.

Presuppositio hic dicit cum quis nimium presumit
de dei misericordia extimans q̄ patcat sibi ad be-
neplacitū suū uel q̄ saluet eū p̄seueratē i peccato

Despatio autem cū credit deū non posse uel uelle
sibi parcere etiā penitenti uel saluare. Inpugnatio
ueritatis agniti dicitur cum contradicit ueritati
fidei quam nouit. Inuidentia fraterne gratie cū
dolet de gratia dei & gloria crescente in hominibus

Obstinatio quando confirmat uoluntatem suam
in peccatis cōmissis Impenitentia autē dicit cū
pponit firmiter etiā in futurū non penitere. DE
SCISMATE.

Hoc peccatum de scismate comit-
tit cū quis recedit ab obediētia romane ecclesie
sumens sibi aliud caput uel sequens aliquē papā
non canonice electum & semper est mortale. & ex
comunicatio contra tales nisi forte cū essent duo
quorum quilibet habere f p̄ sumo pontifice a suis se-
quacibus & nescitur clare quis sit canonice electus
In hoc enim uidet populi excusari si nō sūt p̄tinaces
sed parati illi ad herere quem scirent uerū. Si q̄s
inititur ordinationibus uel alienationibus factis
ascismaticis ē excoicatus extra de scis. c. i. De
fidelitate pagano uel iudeo uel heretico quorū
quodlibet est grauissimū peccatum ducens ad damnationē
non oportet hoc dicere : inter hos solum
heretici sunt excoicati sed cū alius precipue iudeis

nō debet habere nīs domestica cōuersatio precipue
ydiote. Hereticus qlibet ē excoicatus & non pōt
absoluī citra sedem apostolica ut patet in pcessu
ānuali qui fit ānuatim in curia in quinta feria in
cena dñi. Itē credēs preco receptator & fautor he-
reticoꝝ sunt excoicati extra de here. ait Potes tamē
interrogare put uideſ ſi hūi aliquod dubium in
bus q̄ ſunt fidei. ut de ſacramento altaris & huiōi
& ſi de hoc habet displicentiā non eſt curandum
Si autem uoluntarie & ſponte dubitat eſt mortale
INCIPIT TEERTIA PARS DE Q VI,
BVSDAM STATIBVS HOMINVM ET
PRIMO DE CONIVGATIS. Nūc for-
mande ſunt interrogations ptiuentes nō ad omēs
ſed ſolū ad quosdā ſtatus hoīnū. & primo ad cōiu-
gatos interrogandi ſunt non omēs de oibus ſed de
quibus uidet. Si i caū aliquo phibito cōtraxerūt
q̄a mortale eſt niſi ignorantia facti probabilis ex-
eufaret. ſed ſciendū quod quedā im pedimenta ſūt
que ipediunt cōtrabendum matrimoniu & diri-
munt cōtractū q̄a nullū eſt q̄ intelligendum ē q̄do
predicta im pedimenta prius inter eos reperiuntur
quam ſit contractum matrimoniu & continent ista
in hiis uerſibus. Error. conditio. uotum. cognitio.
crimen. cultus. disparitas. ius. ordo. ligamē. hone-
ſtas. Si ſis affinis. ſi forte cobire nequis Hec ſo-
cianda uerant connubia facta retractant. De in-
pedimentis matrimonii & primo de errore pro-
horū aliquali declaratione breuissima nam de hiis

bene habes iſūmis. nota q̄ error ītelligit de pſona
non de fortuna uel bonitate cum. s. contrahit qſ
cum berta credit esse iohānam cū qua intēdebat cō-
trahere. **Conditio ītelligit** de conditione seruili.
s. si contrahit cū serua credens eā esse liberā & si
scienter contrahit cū serua tenet matrimonium &
similiter seruus contrahit cum libera credens esse
seruā idem uidetur seruus cū serua licet crederet
liberam. **Votū.** s. solēpne p pfessionē tacitā uel
expressā alicui de religiōibus approbatis talis etiā
esset excoīcatus. **Cognatio que ē triplex.** s. n atura
lis spūalis. & legalis. & naturalis dicit cōsanguini-
tas & habet tres lineas. s. a scēdentiū ut pater auus
& huiōi. descendantium ut filius nepos & huiōi.
Collateraliū ut fratres & sorores & huiōi. & habet
quilibet linea quatuor gradus īclusiue precipue
collaterales nā inter ascēdentes uidet esse ppetua
phibitio hic etiā est excoīcatus. **Cognatio spūalis**
habet tres gradus & contrahitur in baptismo & cō-
firmatione. primus est inter tenētem ad baptismū
& confirmationē & eā que tenet & dicitur patē-
nitas & filiatio. secūdus est inter patrē aut matrē
carnalem eius qui tenetur cū uxore eius & dicitur
cūpaternitas. tertius est inter filios naturales eius
qui tenet & illā que tenetur & dicitur fraternitas.
Cognatio tertia. s. legalis q̄ fit p adoptionē habet
tres gradus. primus inter ipsū adoptantē & filiam
quā adoptat ac etiā filiā ipsius adoptati. secūdus
est inter nepotem adoptatis & ipsū adoptatū ac

etiam uxorem adoptati & adoptatam: tertius est iter
filios naturales & legitimos adoptantis & ipsum
adoptatum & hoc tantum cum ipsis filiis sunt i potesta-
te patris. Crimen istud quod habet impedire & iteris
mere contractum intelligit tantum de duobus crimibus
primus est cum mulier machinatur cum affectu in
mortem uxoris alterius ut habeat illum i virum vel
econuerso vir in morte alterius & cetera. secundus
dat quis fidem alicui conjugate ducere eam in conjugem
post mortem viri sui cum ista permissione sequitur
adulterium. Cultus disparitas puta si fidelis con-
trahat cum iudea vel pagana permanente cum in
fidelitate secus si contraheret cum heretico nam tunc
tenet sed cobitare non deberet si esset ei piculum
incurrendi heresim & peccauit grauiter cum tali
contrahens. Vis violentia absoluta impedit & si
militer uiolentia per metum qui potest cadere in
constantem virum & continet i isto uersu Stropni. atque
status. uerberis. atque. necis. nisi postea de iusto effi-
tiatur uoluntarius. Ordo intelligit de ordine facto
s. subdiaconatu & supra talis etiam est excoicatus
Greci i sacris uti possunt contracto sed non contrahere
Ligamen. i. si sit alteri ligatus per coniugium etiam
per uerba de presenti nudum consumatum nam talis
nullo cau pot alteri matrimonialiter copulari nisi
ille cum quo contraxerat profiteat in aliqua religione
& si recederet unus coniugii ita que per multos annos
nihil alter de eo audiret non licet alteri contrahere
nisi sciat de morte eius. Honestas id est publice

honestatis iustitiā que oritur ex sponsalibus con-
 tractis cū aliqua cū qua postea nō seq̄t matrimonio
 nūm uel propter mortem uel aliā causam nam
 cum ulla consanguinea nullus contrahere potest
 usq; ad quartū gradum. **Affinitas** ē proximitas
 que contrahit uel inter eum qui duxit uxorem &
 omēs consanguineos uxoris usq; ad quartū gradū
 & ipsā uxorem & omēs cōsanguineos virieius usq;
 ad quartū gradum. **Et nota** etiam q; affinitas con-
 trahitur etiam per fornicariū coytū ita q; ille qui
 fornicatur cū aliqua non potest cōtrahere matris
 moniū cum aliqua cōsanguinea eius usq; ad quartū
 gradū. nec ista mulier pōt cōtrahere nec tenet nec
 in hoc potest dispensari nisi per papā. **Vnde ante**
 dispēsationē sēp peccat mortaliter exigens & redi-
 dés debitū sciens dictū impedimētū. alter autem
 coniugum nesciens excusat a peccato nec ex iug-
 noratiā facti p̄babili & de hiis & de aliis q; do caūs
 occurrit vide plenius insūmis. **Item** querendum
 est si contraxit matrimoniu clādestine q; mortale
 est propter p̄hitionē ecclesie. **Item** si habēs uotū
 simplex cōtinentie cōtraxit cū aliquo cōsanguineo
 eius fornicantis cū ipsa usq; ad quartum gradum
IMPOTENTIA. ipotentia exercendi actum
 coniugalem que potest prouenire uel ex naturali
 frigiditate uel ex maleficio uel dispositione mēbri
 genitalis viri uel mulieris. de hiis im pedimētis hēs
 plene insūmis. **Sed nota** q; non oportet nec ex-
 pedit interrogare omnes coniugatos sigillatim de

hiis impedimentis sed tantū de quibus posset pre-
sumptio haberi & precipue impedimentis affini-
tatis uel cognationis uel publice honestatis sed
multo magis affinitatis si quis tamen cognosceret
consanguineā eius cum qua iam contraxit puerba
de presenti & multo magis iam consumauit ma-
trimonium matrimoniu quidē tale non diuidit
sed amittit potestate seu ius petendi debitū ita
q̄ petere nō potest absq̄ mortali tenet tū reddere
exactus. **I**te in muliere que pmituit se cognosci
a consanguineo mariti si antequā cōtraxit puerba
de presenti cognouit consanguineam ita q̄ semen
emiserit intra claustra pudoris non potest illā ha-
bere & si iam consumauit cū illa matrimoniu non
tenet nec in hoc pōt dispensari nisi p papā. **V**nde
ante dispensationē sép peccat mortaliter exigens
& reddens debitum sciens dictum im pedimentum
alter autē co niugū nesciens excusat ex peccato ex
ignorantia facti pbabili de his & aliis q̄do caūs
occurrent uide plenius in sūmis. **I**tem querendū
est si contraxit matrimonium clādestine q̄a mor-
tale est propter p̄fitionē ecclesie. **I**tem si habens
uotum simplex continentie cōtraxit matrimoniu
mortaliter peccauit nisi prius sit disp̄satū a papā
& tenet ad impletionē uoti usq; ad consumationē
matrimonii nam ipso cōsumato efficitur im potēs
ad iplendum uotum q̄a reddere tenet exactus ex
presle uel interpretat i.e. sed tamen exigere nō pōt
sine dispensatione aliter peccat mortaliter. **I**tem

Si contraxit cum aliqua uel mulier cum aliquo p
uerba de futuro & postmodum cum alia cōtraxit
uel de futuro uel de presenti mortaliter peccauit
ppter fidem fractā nisi de comuni assensu mutuo
se abs oluerint q̄ fieri debet per iudicium ecclesie
uel nisi aliquis alius septem casuū superuenerit
quibus solui possunt sponsalia quos habes in sū-
mis Item si post matrimoniū contractū p uerba
de presenti contraxit cum alia .q̄a mortaliter pec-
cauit neq; tenet matrimoniuī Secundū etiā si ēet
consumatū & filios genuisset sed oportet redire
ad primū nisi ille cum quo prius contractum est
intraisset religio nem ibi pfesilius uel nisi papa di-
spensasset in secundo in quo tamen secundum the-
ologos dispensare non pōt Sed quia difficile est
disputare de potestate pape si sine suppeditatione
obrenta est forsitan transiri potest Itē si cōtraxit
matrimoniū āte etatem legitimā quia prohibitū
est .etas autem legitima est secundū iura duode-
cimus ānus in semīa. & quatuordecimus autem ī
masculo.s.ad cōtrahendum per uerba de presenti
uel ad consumendū Item si consumauit matrimo-
niū ante benedictionē nuptiarū mortale est quia
contra prohibitionē ecclesie. & hoc aduertendum q̄
in multis locis quāvis sponsi non cōsumēt matri-
moniū cū sponsalibus ante nuptias multas tamen
turpitudines & corruptelas faciunt cum ipsis eas
uilitando. unde interrogandi de huiōi ubi ista repi-
unt Item si celebravit nuptias tempore ab ecclesia

prohibitio q̄a mortale est. temp̄ pa autem prohibita sunt ista. sc̄ ab aduentu usq; ad epiphaniā. nō autē octaua eius. & a septuagesima usq; ad octauas p̄ tecostes.

DE ACTU CONIVGALI.

De actu coniugali. Nota q̄ aliqua fiunt ubi ē mai-
festū mortale aliquid ubi ē dubiū. utrū sit mortale uel
ueniale aliqua in quibus nullū ē peccatū.

PECATVM.

Quidem mortale est si exerceatur
talis actus extra uas debitū. uel etiā & si intra uas
debitū tamē non suscipit semē ad euitandū gener-
ationē. Item cum excontractibus impudicis extra

actum matrimonii sequit pollutio in altero ipso.

Item si actu coniugalem exequens appetitum
deliberatū habet ad aliam. Item si ita in ordinato
affectu fertur ad actu coniugalē q̄ etiā si non esset
uxor opus carnale ageret cū illa uel alia. difficile ē
tamen hoc discernit. Item cum alter alteri omnio
denegat debitū exigenti sine cā legittima propter
quod exigens in continentiam incurrit uel graue
scandalū. esset autem causa legittima si probabilit̄
timet notabile nocumētum persone uel coiugis
uel prolis in utero. uel q̄a ex adulterio amisit ius
petendi uel etiā si i loco sacro peteret. q̄a sic locus
uiolaret. ueletiam i publico q̄a contra debitā ho-
bcnestatem. non autem est legittima cā denegādi
omnino petenti die ieiunior̄ uel solēpnitatū uel
ira ad iūicem. Dubiū de mortali quando quidem
seruat uas debitū sed modus idebitus puta si later
aliter uel ex parte posteriori accedat ad uas debitū

50

uel mulier supergrediatur virum in quibus mois
& precipue in ultimo aliqui dicunt esse mortale de
se. Alii uero ut tho. & Alber. quod non est mortale
de se sed pot est signum mortale concupiscentie
nec per hoc impedit generatio & si non apte peccaret
Vnde in huius noli precipitare sibi nec denegare
absolutionem in huius perseveranti sed detestans
& prohibeas quantum potes. Quando autem fieret
primo uel secundo modo propter piculum aboissus
torto esset sine peccato. **D**ubiū etiam est de mor
tali tempore mestruorum & precipue in exigente
scientie talem defectum. quod quidam esse mortale
ponunt. precipue quando non est quasi continuus
sed consuetus ut mensatim. **A**lii contrarium ut
petrus de palude & hec opio coior. unde propter
hoc non deneges absolutionem sed prohibeas quantum
potes de exactione. & exactos admoneas ut non al
sentiat exigenti nisi ex hoc timeat de continentia
eius. **D**ubiū est de exigente debitum a coniuge
permanente in adulterio siue occulto siue manifesto
quod ipse nouit. hoc quidam dicunt esse mortale
in ipso exigente quia facit contra constitutionem
ecclesie ut notauit hug. xxxii. q. i. si quis uxori. &
hoc firmatur in summa pisanā. Sed in summa confessione
& aridyaconus in rosario mitigat hunc rigorem excipi
entes uidelicet casu cum hoc ficeret exigēs ad pun
dendum continentie sue. **S**ed petrus de palude
multo magis mitigat dictum rigorem uidelicet quia
cum non sperat ex hoc emendatio permanētis in

adulterio sed potius deterioratio nō peccat exigēs
saltē mortaliter. **V**eniale est cum exerceat actus coniugalis & si seruato debito uase & modo. tamē pri
cipaliter intentione delectationis consequēde ita
tamen q̄ sitat intencio inter limites matrimonii.
Ité si exerceat actus coniugalis pp̄ter sanitatē cor
poris peccatū est q̄a non ad hunc finē ordinatus est
ueniale tamen ut puto. **I**tem in solemnitatibus &
ieiunis exigere debitum aliqua infirmitate. s. con
cupiscentie ductus sine contēptu tamē sacri t̄pis
uel ecclesiastice exortatiois ueniale est secūdū tho
& Ray. sed reddens non peccat cum timet de icon
tinentia uel scādalo cōiugis peccaret autē si negaret
oīo. **T**rem tempore pregnationis ueniale ē exigere
si tamen non est periculum aborsus reddere autem
nullū. **I**té ante purificationem post ptum exigere
seruat̄is aliis debitib⁹ circumstantiis nō uidet mortale
sed ueniale reddere non uero uoluntatib⁹ nullum.
Exigere etiam uel reddere debitū ante ingressum
ecclesie post ptum de se non uidet peccatū. & pos
sunt mulieres intrare ecclesiam ante xl. diē absq;
peccato. in quo tamen seruanda est cōsuetudo prie
Item actus iudicicie qui ibi exerceat nō p̄mitētes
ad opus sed ex delectatione exercitii ut i tactibus
osculis & huiōi. iordinatis coit sūt uenialia q̄uis
tanta posset esse in ordinatio quod esset mortale
Sine peccato autem exerceat actus cōiugalis cū fie
causa prolis suscipiente. uel etiā causa reddendi de
bitum seruat̄is tamen aliis debitib⁹ circumstantiis.

87

Debet autem exactus reddere & precipue uir uxori non solum expresse sed etiam per signa petenti nec debet uir uxorem aduertere ne petat propter piculum. Tertio autem secundum aliquos est sine peccato cum sit causa euitande fornicationis in se uel coniuge sua. Circa predicta sic possunt formari interrogations. Si usus est matrimonio extra uas debitum. Si aliquid fecit ad uitandum generationem: si usus est modo indebito licet uase debito & quo modo, si utendo matrimonio ad aliam intentionem habuit: si tempore mestruorum exegit uel reddidit: si tempore festorum uel ieiuniorum. Si tempore pregnatiois precipue preceptum uel ante purificationem post partum: si exegit uel reddidit a permanente in adulterio: si principaliiter causa delectationis uel alia & quae. Et circa hominum iudicandum est de peccato mortali uel ueniali secundum predicta de quibus plenius in summis. Si omnis poscenti denegauit debitum. Itē si extra actus contractum per tactus secuta est pollutio: si contrahit matrimonium existens excommunicatus maiori peccauit mortali: & precipue sciens se excommunicatum & quia principiat in diuinis sacramentis. Idem uidet de misione si eam nouit quia separata suscepit sacramento & matrimonium est sacramentum. Si existens in mortali contraxit matrimonium uidet mortale quod sacramentum suscipit in mortali scienter, precipue autem uidetur contrahere per uerba de presenti, quod ibi est essentia sacramenti. Si contraxit cum aliqua de futuro uel per uerba de presenti non intendens illum uel illam habere

in coniugem sed tantū carnalem copulā extorqri
mortaliter peccauit. Et quāvis realiter non sit sibi
matrimoniū cogendus est in foro cōscientie illam
ducere uel aliter illi satissimē facere maxime si secuta ē
copula in quo tamē casu ecclesia iudicaret ibi ma
trimoniū & cogeret illum cui obedire tenet. Si uir
non prouidet uxori & familie in necessariis non
superfluis. Si nimis ex asperauit uerbis uel factis. si
zelotipus & ex hoc nimis suspiciosus fuit cōtra eā
uel nimis remissus in curam eius. si uxor ino
bediens uel contentiosa & sui sensus ad virum fuit
si nimis inulta & negligens circa gubernationem
domus fuit. si irreuerens & discola ad soceros &
cognatos: si dedit de rebus viri parētibus suis uel
pauperibus plusq; debuit: si dedit licenciā viro eū di
ad alias cum peregrinaret quod mortale est: si nō
uult sequi viꝫ trasferentem domiciliū ad quod te
tenet nisi uellet eā tradere ad peccatū aut dubitaret
de morte sua. aut esset uagabundus. si uterq; filios
educauit in timore dei & obediētia mādatoꝫ.

D E P R I N C I P I B V S . E T . R E C T O R I B U S ,
C A P I T T V L V M . S E C V N D V M .

c Irca principes & rectores seculares sic pos
sunt formari interrogations put uidebit
expedire secundū conditionē persone. Pri
mo si per usurpationē & non iusto titulo obtinuit
dignitatem regimē uel dnium ciuitatis uel castrī
quia mortaliter peccauit & semper in ipso manet
dū tenet huiōi usurpationē nisi postmodū titulū

82

iustificasset, nec ibi ante iustum titulum potest
exercere iudicium sine peccato mortali. si ambici,
osus fuit ad dignitates & regimen nimis aspirans:
& si intendit negligere iusticiā ad querēdū amicos
ut sic permaneat in dnō peccauit mortaliter. ¶ Si
prelatis ecclesiasticis uel maioribus suis obediens
non fuit. & ad monitiones & correctiones ab eis fa
ctas nō sustinuit pacienter & contemptis peccauit
mortaliter. Si sentencias excoicatiois uel interdicti
non curauit. aut sit ligatus diuinis se ingessit mor
taliter peccauit. ¶ Item si ppter crimen eius ciuitas
est interdicta: quod est sibi maximū iudiciū. Item
si prohibuit subditis suis ne uenderent clericis nec
eis conquererent ex eo q̄ non habet ab eis quod uult
¶ Si ppter excoicationem in se latam iudices uel
actores aut ministros grauauit. quia ultra mortale
est excoicatus. Itē si de factis ecclesiasticis psona
rum ad eū nō ptenetibus se intromisit. ut trahēdo
ad suum iudiciū & huiōi mortaliter peccauit. Et si
cepit uel capere fecit uel pcutere uel incarcereare
clericos uel religiosos etiā delinquētes excoicatus ē
¶ Si non habuit prius licenciā a prelato. Itē si electi
onem alicuius maliciose ipediuit uel p violentiā
aliquē intrusit uel si grauauit aliquod monasteriū
uel collegium eo q̄ nolebat eligere illum p quo
rogabatur. q̄a ultra mortale est excoicatus. Item si
patronatus ecclesiarū de nouo sibi usurpauit uel
bona uacantium ecclesiaꝝ uel monasteriorū. quia
ultra mortale excoicatus. ¶ Item si fecit statuta uel
leges cōtra libertatem ecclesiasticam uel iudicauit

secundum illa uel dedit cōsilium ad hoc uel non
remouit si potuit excoīcatus ē ultra mortale. Itē
si noua pedagia instituit non habens anctoritatē
a p̄cipe sup hoc uel atiq̄ pedagia seu theolonea
augmētauit excoīcatus est. Sed & si hoc cū licēcia
fecit principis & cā rōnabili & tenuit strata publi-
cā securā ut debuit peccat mortalit̄ & tenet ad isti-
tutōem. Itē si a clericis uel a iligiosis theoloneū pe-
dagū seu gabellā accepit p̄ his q̄ deferunt nō cā
negociatiois peccat grauiter & excoīcatus ē quāuis
aliqui p̄ Io.cal.hanc nō admittant qa nō ē recepta
papa scit & tollerat immo & ipse facit i tertis suis
Item si publicos usurarios alienigenas & non ide
oriūdos ad exercendū fenus in ciuitatibus suis ad-
mittit uel admissos usq; ad certū tpūs nō expellit
est excoīcatus. hoc uerum est si talis est persona
ecclesiastica habens. s. dnūm téporale. nā domius
temporalis nō est excomunicatus sed excoīcandus
extra de usura li. vi. non tamen episcopi ut supra
incurrunt. & idem si ciuis existens dedit ad hoc cō-
silium uel fauorē. Item si nauigantes in distincie
depredatus est uel depredari fecit. uel hoc factum
noīe suo gratum & ratū habuit quia ut pirrata ex-
cōmunicatione papali est excoīcatus. Itē si naufra-
gates expoliavit uel is eorū ad portus terraz suaz
a mari delatas sibi appriauit: q̄ ē rapina & secūdū
aliquos sunt excoīcati. Item si incendia fecit uel
fieri fecit uel diruit uel fregit ecclesias uel loca
religiosa. qa excoīcatus ē & si esset denūtiatus. Itē

83

Si imunitatem ecclesiarum uiolauit puta faciendo capere homines propter debita uel maleficia in ecclesia uel loca priuilegiata. sacrilegiū commisit quod mortale est & potest excoicari. Itē si spoliauit ecclesiā uel personas ecclesiasticas quod multū faciūt tyranni. aut priuilegia eorum uiolauit mortaliter peccauit. Item si fecit represalias uel promisit fieri aut ab antiquo consuetas extendi fecit contra personas ecclesiasticas est excoicatus nisi reuocauerit infra mensem extra de iuriis & damno dato li. vi. & si pignus. utrū autē liceat facere represalias contra laycos uide i. iii. pte ii. ii. c. Item si ad ecclesiās in quibus patronus fuit ydoneos non presentauit sed incepitos ut ydeotas & cōcubinarios & alios malos presentauit. uel subditos suos ecclesiarum patronos tales eligeat aut presentare suavit mortaliter peccauit. Item si recepit pecunia ut presertaret aliquē cum esset patronus uel ut supplicaret papam uel episcopum pro beneficio alicui conferendo symoniā comisit uel absq; pecunia si porrexit preces pro idigno mortaliter peccauit & est symonia. Itē si fuit fautor & defensor hereticoꝝ aut etiā scismaticorum quia mortaliter peccauit & est excoicatus. Itē si impedit uolentes recurrere ad forū ecclesiasticū super causis que ad talem forū pertinent ne. s. corā ecclesiastico iudice huiorū cause agitent uel ad hos dans cōsiliū auxilium & fauorem excoicatus est de imuni eccl. quoniā. li. vi. Item si bellum assumpsit iustū uel adiutor fuit iuste bellantis quia omnia mala que

secundū ei imputant ad culpam & ad restitucionē
tenetur oīm damnoꝝ inde sequētiū & hoc nisi ad
adiuuādum & seruiendum tenetur puta quia est
miles aut uasallus eius talis enim adiuuans cum ē
dubium si bellum est iustū excusat xxiii. q.i. quod
culpatur. non autem si sciret iustū. Itē si cōsulit
existens in officio cōmunitatis q̄ assumat iustum
bellum ad oīa mala & damna tenet nisi forte ppo
neret materia in consilio modo falso tanquā ellet
iustum tunc enim ignorātes uident̄ excusari. De
materia belli & quomō dicatur iustum uel iustum
uide in summa pte iii. ii. ii. Item si indiscretos ty-
rannos officiales fecit seu preposuit terris suis qa
tenetur de damnis & malis eorum si sciebat tales
esse. secus si ignorabat. nisi cū audisset non remo-
uit. Si iustas exactioēs seu collectas fecit qa rapi-
nā fecit. Et q̄ dicātur iusta talia & collecta & quo
debeat facere uide in tertia pte ii. ii. c. i. Si posuit
iudeos in officiis publicis qa phibet xvii. q. iii. si
ea que sunt coitatis appriauit sibi ut siluas cāpos
& huiōi quia mortale est & tenet restituere. Si li-
beros hoīes in seruos subiecit. Christiani enī non
possunt licite emi. sed bene iſi deles redigunt̄ in
seruitutem & emi possunt & uendi capti in bello
iusto. qui si postea efficiantur christiani non tamē
liberant ex hoc a seruitute quāuis sit piū facere.
Si a decentibus sine filiis accepit bona ipsorū nō
pmittens de eis testari & legare ad beneplacitū nisi
talis patria haberet talem subiectiōnem a tempore

cuius memoria nō est in contrariū. **S**i nimis uindi-
catiuus fuit. si homicidia. si mutilationes & huīoī
seua sine iusticia uel cū iusticia sed ex odio uel uin-
dicta fecit uel p̄curauit seu pmisit. quia in huīoī
grauia mortalia sunt. **S**i torneamēta aut bella fieri
fecit uel pmisit uel ludos aut spectacula piculosa
iae uel corpori. ut picere lapides ad inuicem uel
representationes turpidinū fieri fecit aut pmisit &
non phibuit si sine graui scāndalo potuit remouer
quia mortaliter peccauit di. lxxxii. error. **S**i leges
statuit quas non potuit uel debuit quia iniquas q̄a
mortale est. **S**i nimis dūrus fuit ad dispensandum
uel pcēdū in q̄bus potuit. uel ecōuerso n̄is facilis
ad pcēdū delinquētibus in preiudicium iusticie
& cois utilitatis **I**tem si feuda uasallis suis absque
iusticia denegauit. uel seruitū indebitū abexegit
aut fidē non teruauit **I**tem si ipse existens uasallus
alterius nō fuit fidelis domio ut debuit secundum
q̄ iuramēto fideliter ex primitur uel obsequium
debitum nō prestitit aliquā iuriā fecit domino. s.
alienādo feudū uel diminuēdo uel aliquid huīoī
quia i huīoī mortale ē tenet de damnis. **S**i tutelas
alicuius sibi cōmissas non fideliter exegit sed bona
illius cōsumpsit & dissipauit q̄a mortale & tenet
de damnis. **S**i in terra sue iurisdictionis sustinuit
iustas mensuras aut iusta pondera aut iusta
precia rex uenalium scienter q̄a mortale & teneri
uideat si cōmode potest obuiare. **S**imiliter peccat
si inducit uel sustinet malas consuetudinēs aut

corruptelas. **S**i tolleravit aut sustinuit publicos
usurarios inde ppter hoc recipiens certam quotā
uel summā ānuatī quia mortale est & tenet illud
acceptum restituere nō usurario sed creditoribus
eius a quibus usure sunt extorte secund i tho. **S**i
pignus aliquod hūit cuius fructus nō cōputavit i
sortem quia usura est. & de aliis speciebus usuris
in aliquo offendit uel fuit p̄ticeps de q̄bus supra
pte. c. de usura. **S**i penas uel emendas i pecuniam
propter cupiditatem uel odiū & non ppter corre
ctionem delinquētū accepit uel ultra debitum
extorsit uel penas corpales aut mortis i pecuniā
propter auariciam contraiusticiā cōmutavit quia
mortale est. **S**i permisit i terris suis latrones i uales
cete uel maliciose cis fauens. uel ex auantia noles
expendere ad cōtutandū patriam quia mortale ē
& tenet de dānis factis si comode poterat obuiare
Si iusticiā uendidit uel munera inique accepit; s.
pro administratiōe iusticie. uel alias iusticias fecit
in iudicando uel fieri fecit mortale est. & de huiōi
uide i sequenti. **S**i fidem p̄missam uiolauit etiā
in inicio nisi prius ipse uiolasset mortale est. , si
treugas non seruauit. si obsides suos non liberauit
mortale est. si pupillas & uiduas oppressas non de
fēdit. **S**i n̄is curiosus fuit & lūptuosus i uestitu ap
paratu cibor̄ equor̄ & failie cū eaibus & aubus
edificiis & cōiuīis. nā ut possit facēr huiōi p̄opas
emūgunt populos usq; ad sanguinē faciētes multa
iusta. **S**i fecit edificare domos suas uel laborare i

agris suis & uineis & ligna asportari & non soluit
 eis plene de labore suo nisi ad hoc ex debito tene-
 rent: uel si i diebus festiuis facit p se laborare q
 mortale est sicut primo casu. quod tamē multi fa-
 ciunt nec subditi in hoc debent obedire. Si nimis
 se occupauit i uenatioibus & aucupiis uel q prius
 est subditos in hiis grauauit ad huiōi inducēs & q
 pessimū in diebus festiuis & non auditis diuinis
 ut missa ppter quod omnes peccant mortaliter &
 ipse reus ē omniū. Si ppter discursus & huiōi de-
 struxit segetes alioꝝ. quia tenet de damno uel si p
 misit accipi de blado uel feno alioꝝ a suis propter
 equos suos quia tenet de damno idē de fructibus.
 Si ystrionibus superflue dedit uel nūmos turpiā
 representantes in curia nutriuit. uel cōcubinas uel
 ludentes ad aleas & huiōi quia oīa sunt dānabilia
 Si de castitate familie non curauit se in honeste se
 habentes cum masculis & feminis retinuit nec cor-
 rexit cū posset q peccat mortaliter. si ē cōiugatus
 īterroga que habent in c. precedēti put uidebitur
 expedire.

C. III. De iudicibus.

Iura iudices seu quēcūq; habēte auctoritatē
 ordinariam uel delegatam. Primo inqren-
 do si iurisdictionem aut potestatem acce-
 pit symoniace. uidelicet iudex ecclesiasticus. aut
 usurpatue quia usurpata potestas non dat auctori-
 tatē. unde iudicando peccaret mortaliter. si excessit
 fines mandati sue potestatis mortale est si scienter
 uel ignorātia crassa. Si timore cupiditate odio uel

uel amore uel alia causa iiqua unquam tulit sñiam
aduertenter mortale est. & tenetur ad omne iterē
pti lese. si ille p quo sentenciā dedit non potest
uel non uult satisfacere quia principaliter ipse te-
net Ray. **S**i per ignoratiā crassam tulit iiquam
sentenciā in iudicio anime tenet & peccat ut prius
Ray. debuit enī scire se insufficiētem & nō iudicar̄
Si per negligentia quia sufficiens erat & si laboras-
set ad iquendū & legendū iuenisset ueritatem
sed neglexit hoc agere tenet ut prius mittius tamē
agit cū eo qui ex ignoratiā q̄ cū eo qui ex malitia
& hoc habet locū i iudice ordinario nō i delegato
Si delegatus iudex iudicauit bōa fide & consilio pi-
tor̄ tulit iinquam sñiam. nō uidetur peccare nec
teneri ad restitutōem leso. tum quia ex necessitate
obedientie iudicauit. tum quia sepe ex certa scia
iudicantis sumit qui est ignarus iur ut bonus vir
quod est uex iquarendo cōsiliū fuisset negligēs aut
culpabilis. tunc enī peccat & tenet ad restitutōem
Si assessor iduxit iudicē ad ferendū iiquam senten-
ciā. excusat quidem iudex. si simplex est & hēt
bonam consciētiā. s. credens sñiam iustā. & si non
fuit in culpa eligendo assessorem qui & bonus &
sufficiēs credebat assessor mortaliter peccat & te-
netur ad satisfactionem leso siue ignoranter siue
malicōse iudicat iudicē ad iudicandū iusticie Ray.
Si iudex ignarus iur secum ducit assessorem qui
coiter nō putatur sufficiens aut iiquus. si de con-
silio eius fert iiquam sñiam licet credit iustum

uterque peccat mortaliter & tenet ad restitutionem
 insolidum. **S**i accepit pecuniam in iudicio quod potest
 esse quicunque modis. & uideretur semper mortale. Primo
 si male accepit ut male iudicaret & contra iusticiam
 & tunc illam pecuniam debet dare ei in cuius iuriam
 data est i. q. i. iubemus. **S**i accepit ut bene iudicaret
 cum non deberet iudicare uel ut non male iudicaret. in
 hiis quatuor casibus debet restituiri ei qui dedit. i. q.
 i. non licet hic. **R**ay. **S**ed secundum guil. in foro pe-
 nitentie potest pauperibus erogari sicut & alia
 turpia lucra & de consilio. **S**i iudex nullo modo uoluit
 ferre sententiā cum deberet & propter hoc aliis com-
 mittit ius suum mortale est & teneat illi restituere
 litis extimationem xxiii. q. v. administratores. **S**i
 iudex accepit aliquid a pluribus. **N**ota quod ordinarius
 non potest aliquid accipere etiam expensas nisi
 moderatae esenaria sponte oblata ut esculentum &
 poculatum di. xviii. de eulogis. **D**elegatus uero potest
 accipere expensas moderatas quando sit pauper uel
 oportet eum exire uel equitare per exactione cause
 uel per assessore secundum glo. **S**i autem papa alicui
 causam delegauit non uidetur quod aliquid possit petere
 nec etiam expensas si sue expense sufficiunt nisi
 oporteret eum exire & plusquam domi expendere **R**ay
 guil. **S**i iudex ecclesiasticus ordinarius uel delegatus
 contra conscientiam & contra iusticiam in grauamen
 ploris alterius in iudicio quocumque fecit per gratiam uel per
 sortes incurrit suspensionem ab executione officii per
 annum condemnatus ad extimationem litis de qua

vide in summa in pte iiii. tne. **S**i iudex ecclesiasti-
cus sentencias excoicatiois suspensiois uel iterdicti
nimis de facilis fulminauit aut sine monitione pre-
missa uel sine scriptis uel alias contra ordinem uiris
grauiter peccauit de his iiii. pte. **S**i iudex qcūq;
dilations aliquas contra ius fecit. si ordinem iudi-
ciariū non seruauit. si ptem alteram cōtra iusticiā
grauauit. **S**i reo fecit questioes siue iquisitiones
ad quas responderet non tenebat. si appellations
legittimas non admisit. si dolose locum appellādi
dedit. si post appellationem legitimā nihilominus
in causam pcessit. si in dubiis magis peritos non
consuluit. si allegationes friuolas admisit. si paupe-
ribus uiduis orphanis nō subuenit & i aduocatiōe
non puidit. in quolibet hoy uidetur mortale cum
sciēter deliqd. **N**ota. q qui singit fraudulēt aliquē
casum per quē iudex aliquis uadat uel mittat ad
aliquam mulierē p testimonio est excoicatus extra
de iudi. mulieres li. vi. **S**i iudex illicite relaxauit
penam debitā reo quod sit tripliciter. **V**no mō qa
nō erat supremus iudex. i. princeps nec ei publica
potestas est plenarie commissa. sed ut iudicet secū-
dum leges & statuta ciuitatis. **S**ecundo mō si hēt
plenam potestatem. ille tamē qui passus est iuriā
non assentit remitti sed uult puniri. **T**ertio modo
quando & si habet potestatem iudex plenariam &
lesus uult remittere tamen non subest causa nulli
rei publice sed nocua. s. partiēs icentiū deliquēdi-
tho. in quolibet peccat mortaliter. **S**i pena debitā

auxit uel minuit cū nō posset uel deberet. & quā
do possit uel non. uide in tertia pte ti. c. si etiā mu-
tare possit ibi uide. si nō iudicauit secūdū allegata
& pbata cōdemnans quem nouit īnocentem qui
tamen ut p. peccet uel non & quomō uide in iii. p.
c. **S**i minister iudicis existens executus est īiustam
ūiam. nam si p certo scit īnocentem nō excusat
a peccato **R**ay. securus si dubitat tūc excusat ppter
obedientiā ī iii. p. ti iii. p. totū. **C**irca aduocatos
& pcuratores & notarios primo. **S**i posuit se ad ad
uocādum cum ī iure phibeat scienter hoc faciēs
uidet peccare phibetur aut̄ infidelis & excoīcatus
maiori & religiosos nisi p monasterio & de man-
dato sui prelati. **S**ed & clericī in sacris uel etiam ī
mīoribus. sed beneficiati prohibentur aduocare in
iudicio seculari nisi in cā p pria uel p ecclesia sua
uel p cōiunctis uel pro miserabilibus psonis. **Z**unt
& alie persone phibite de qbus habet ī q. i. c. tria
ubi īter alios qbus phibetur ē sodomita precipue
notarius de iure & de facto. **I**udex uel assessor etiā
nō potest esse aduocatus in causa in qua est iudex
nec clericus p extraneis contra ecclesiā suam **R**ay.
Si aduocatus uel pcurator scienter defendit causā
īiustam peccat mortaliter. & tenetur alteri parti de
damno omni inde habito tho. nisi satissimat clien-
tibus qui p̄cipaliter tenet si scit īiusticiā quādo
obtinet uictoriā cause. si ignoranter īiusta cām
defendit. i: putans īiustam excusatur secūdū modū
quo ignorantia excusare pōt tho. uide si ignorātia

crassa peccat mortaliter. Si in principio credebat iustam sed in processu case uidet iustam debet dese rere & ulterius non psequi alias peccaret. & si obtineret victoriā case tenetur ad satisfactionē leso. nō tamē dēt eā pdere aduersario uel secreta sue cause ei reuelare. sed īducere clientulū suū ad cedendū uel ad cōponendū cū aduersario sine aduersarii damno tho. Dū autem est ei dubia usq; ad finem licet psequi sine peccato guil. Si aduocādo usus est debito mō uidelicet secundum Ray. Si pduxit falsos testes uel produci fecit uel corruptos si īdu cat falsas leges. si alias falsas pductiones uel probations iuri uel facti sed mentitus est uel mentiri docet clientulum suum ī iudicio. si dilationes non necessarias querat in grauamē ptium. si appellat sciēter cōtra iustā sūmā & ī quolibet hoꝝ uidet ēe mortale. Item si non fideliter cām foueat quātum iusticie suadet omittendo de cōtingentibus ex negligētia uel notabili ignorātia. in quolibet posset esse mortale. Itē si p̄cāciter quasi dicēdo conuicia uel uociferando si prodit aduersario secreta sua. & si p̄ predictos modos uicit iūstam causam tenet leso de omni damno. Sed amittit iustam p̄ suam ifidelitatem negligentia & ignorantiam tenetur clientulo suo de omni damno Ray. & hosti. Itē si aduocatus non prestauit patrocinii ī cā iusta pau peꝝ & miserabilium personarꝝ. nam si nouit talem cām & scit illum nec per se posse iuuari quia non habet ad solueendum nec aliud uidet uelle iuuare

88

propter quod amittit causam tenet gratis iuuare
si potest uel uidet mortale Ray. tho. **Si** imodera-
tum salariū accepit de sua aduocatione, nā mode-
ratum petere potest & aduocatus & iurisconsultus
& dicit aug. xiiii q. vi. **Nota** sane quod moderamē
sumit ex quatuor. s. quātitate cāe labore ad aduo-
candū ex sciēcia & facūdia aduocati & cōsuetudie
regioīs. & secundū hoc magis uel mīus accipi pōt
secundum Ray. uel ab iūcio cum facit pactum uel
ex post facto cōpleto. sed ex quo cā ē incepta nullū
debet facere pactū cum litigatore. quem accepit ī
propriā fidem: sed posset esse occasio magis piculi
iii. q. iii. c. pp̄terea. **Item** nō licet pacisci de quota
cum aduocato puta decima uel centesima uel de
quātalibet moderata tamen secundū iura de hac
tamē plene habes in iii. pte. **Si** iūisperitus existēs
in causa quā nouit iūstam consuluit quomodo
obtineret mortale est. **Et si** uicit ex consilio tenet
de omni dāno. si ex ignorātia crassa male cōsuluit
Si non consuluit paupibus non habentibus ad sol-
uendū uel si nimis pecuit. **Idem** dicendum uidetur
sicut aduocato si procurator existēs defendit sciēter
iūstam causam. **Si** nō fideliter sollicite iūstā souit
si paupibus non prestauit patrocinū. si nimis de
salario pecuit. **Idē** dicendū uidet sicut de aduocato
Si notarius existens aduertēter falsauit iūrumēta
peccauit mortaliter & tenetur de omni dāno inde
secuto. **Si** maliciose occultauit iura aliorū seu instru-
menta & nō assignauit aut destruxit uel alius dedit

tenetur ultra peccatū de omni damno. **S**i ex igno-
rantia notabili uel negligētia male dictauit instru-
menta uel testamenta cū defectibus unde oriuntur
litigia uel pdunt bona alioꝝ peccauit mortaliter
& tenetur de omni damno lessis inde secuto. **S**i fuit
rogatus in testamentis eoꝝ qui non erant sui lessus
Sciéter tāq̄ usum rationis habentiū q̄a mortale est
& tenetur de omni damno lessis. **S**i in instrumentis
suis nō ē usus solēnitatibus legalibus ūde ualidat̄
contractus q̄a mortale est & tenet de dānis ex idē
secutis. **S**i fecit instrumenta in fraudem usuratum
Scienter quia mortale est & piurus. **S**i notarius in
officio salariatus sufficienter a coitatem accepit etiā
ab hiis p̄ q̄bus scripsit litteras gratias & huiōi &
Si non salariatus a coitatem accepit de consuetudine
pro suo labore ultra debitū & equitatē. quia pecca-
uit mortaliter & tenet ad restitutionem. **S**i diebus
festi uis absq; necessitate uel cupiditate fecit instru-
menta uel copiavit & extēdit scripturas cū posset
differre. quia mortale uidet. **S**i fuit rogatus uel di-
ctauit uel redigit in scriptis statuta cōtra libertatē
ecclesiasticā mortaliter peccauit & est excoicatus. **S**i
notarius existens episcopis pro scribendis noībus
ordinādoꝝ uel litteris ordinationis accepit pecuiam
q̄a si salariatus satis accepit ut de lucro p̄ticipet
ordinatoris symonia est do quo plenius i tecunda
pte ti.c.i. **D**E. **D**Octoribus. **C**irca doctores &
scolares. primo iquirendū est. **S**i docens publice in
lege uel phisica admisit scienter i lectionem suam

89

religiosos uel sacerdotes seculariſ uel alioſ clericos
non sacerdotes ſed i dignitate coſtitutoſ quia ex /
coſcatus eſt quenq; predictor; amittat ſcienter
cū illis & habet extra ne clerici uel monachi: ſup
ſpecula: Item ſi docens in quaq; facultate etiam
theologica admittit ad lectiones uas religiosū exe,
untem de monaſterio cū habitu ad audiendū ſine
licencia prelati ſui ſcienter eſt excoſcatus cum eo
quia pticipat in crimiſ cum eo. Idem ſi cū licēia
prelati ſui ſed ſine habitu recepit ad lectionē ſecū
dum lapum. Itē ſi magiſter uel ſcolariſ exiſtens
bononie. traſcat cū aliquo ciue bonoii. de coducti
one hoſpitiū irrequiſitiſ uel iquiliñis. niſi tempus
coductiōniſ fuenit elapſum. e excoſcatus extra de
coduc.loca.ex reſcripto. & hoc nō habet locū niſi
in bonoia. Item ſi quis eo pacto receptus eſt in ca
nonicum ut ſcolas teneat ſymoiacum eſt. unde &
mortale ſi uacante prebenda potest ei annexi hoc
onus docendi hoſti. ber. Item ſi aliq; exigat pro
licencia docendi quāuis ſecundū hoſti. non ſit ſy
monia tamen contra iura. unde & mortale quod
patet ex pena ppter hoc imposta. quia exactum
reſtituitur. & debent exactores officiis & beneficiis
ſpoliari extra e.ti.c.i. Ray. Item ſi magiſter refum
coleendum de iure uel de coſuetudine nō uult con
cedere coleendum niſi p pecunia. uel econuerſo nō
coleendum cocedit coleendum p pecunia. ſymoniā
committiſ precipue a clericis & paupib; exigeđo
quia uedit doctrinā & tenet ad reſtitutionē hoſti.

& Ray. **S**i autem non sufficit salariū. potest exige
re oblita gratis sp̄ potest recipe. & multo m̄gis si
nullum habet salarium potest exigere collecta pro
laborī. **S**i magisteriū q̄rit & recepit iepetus & ualde
ignorās uidetur esse mortale ppter piculum quod
sequit̄. quia rōne magisterii datur fides in q̄bus re
quirit̄ unde nōumentū pximor̄ sequit̄ ex malo
consilio: & hoc precipue i theologica facultate ad
mittens tales scienter ad magisteriū. **V**idetur etiā
mortale si querit gradus uel magisteriū nō ad uti
litatē animar̄ & dei honorē sed sui ostentacionē &
bonorem ptinet ad ambitionem. & ideo uide de
ambitione quādo est mortale uel ueniale. **S**i inde
querit exemptionē uel diuitias totū est dānabile
precipue religiosis. **S**i docuit publice in theologia
existēs i mortali notorio peccat mortaliter. si sciās
prohibitā legit uel dicit ut nigromātiā artem
notoriā & huiōi mortale est. & si notabiliter igno
rans posuit se ad docendum & errores notabiles
docet mortale est. **S**i non adhibuit diligentiam ad
profectū scolarium i scia & moribus faciēs nimis
uacationes uel non utilia uelc uriosa docens uel de
moribus eorum nō curans nec compescens in quo
potuit i huiōi notabilis negligentia uidet̄ morta
le. **S**i iuramenta uniuersitatis non ipse uit mortale
est. **S**i se iactauit de doctrina uel aliis detraxit se
preferendo uel eis iuidit uel sectas nutriuit inter
scolares. aut scolares alterius doctoris ad se traxit i
iuste uel pompose iduas est. de quibus uide. s. de

huiō i grauitate. si scolares non fuerit obedientes
 doctoribus i qbus tenent. si fecerūt inter se rixas.
 si minus aptū elegerūt ad legendū ex cau^sa iusta
 si dimiserūt ieu nia ecclie cum possent uel misse
 auditio[n]e i festis uel sacramenta. si contendunt in
 disputacione cōtra ueritatē ne uideant succubere
 si supbiūt ex sciencia si aliquem malum finē iten-
 dunt ex sua sciencia ut lucra iusta curiositates &
 ambitiones & huiō si su nt negligentes studendo:
 si prodigi in expēdendo & de aliis i q̄rēdo p ut ui-
 def dictū supra in prim a & secūda p te. **Si** nimis
 ardenter studi ut in libris gentiliū pp̄ter ornatum
 minus uacās studio utiliori uel necessario ut sacre
 scripture precipue quo ad religiosos uel in poetis
 propter materiā turpem quia illud mortale est iō
 prohibet xxxvii. di. **DE Medicis.** Circa medicos &
 aromatarios. A medico quere si posuit se ad practi-
 candū i medicina sine sufficienti pitia: q a li parū
 uel nihil studuit quod uidet mortale. q a expoīt se
 piculo occidendi hoīes. **Si** pitus & sufficiens exi-
 stens obmisit aliqd de cōtingētibus circa i firmos
 quos habet i cura ex negligentia q a ex negligentia
 notabili ūde securūt est magnū nocumentū i firmo
 uel sequi potuit. male potest excusari a mortali si
 vero pua negligētia uei ale: & si nō uisitat i firmos
 sollicite & huiō ubi tam en non est periculū. si de-
 dit consilium uel medicinam pro salute corporis
 uergentia i periculū anime. i contra p recepta puta
 ut fornicetur quis. ut evitet certas i firmitates uel

medicinam dat pregnanti ad occidendum puerperium p conseruatione matris uel potum iebriate & huiori mortalit peccauit & prohibet hoc extra de pe. & re. cum infirmitas. Si seruauit preceptu factu medicis. s. q. inducant infirmos quando primo uocant ad eos ad faciendum confessionem: qd omittendo hoc secundum doctores est mortale de pe. & re. cū infirmitas. si paupes infirmos quos nouit non ualent soluere non uisitauit gratis: qd ad hoc tenet & etiam soluer p eis medecias si pot alias mortale e. di. lxxxiii. in principio si nimis largus fuit ad idu cendum debiles ad frangendu ieiunia ecclesie absq; rationabili causa. quod frequententer faciunt no est sine peccato: si autem sanis etiam dissuadet ieiunia ec clesie dicentis nocua esse. & sic inducunt ad fragedu sine causa mortale est. de pe. di. i. noli. Si dedit me dicina dubiam mortificationis uel sanationis quia mortale uidetur. ut dicit decre. de pe. & re. cum infirmitas: pocius dimitti debet in manibus dei quā exponi in piculo medicine. De emulatioue & detractione q faciunt ad iuicem medici interroga put. s.

DE Aromatariis. De aromatariis si i cōponendis medicinis non ponūt que ordinat medicus cū non habet uel non ita bona sicut est necesse. in quo offendunt medici non facientes ante se cōponi. nā si ex hoc sequitur piculum graue infirmo uel non operatur sanitatem quod fecisset si bene fecisset illa est mortale & etiam medico si hoc dissimulat. si docent ea uel uendunt ea que procurant aborsum

faciendum uel uendunt uenena hiis quos credunt
ab usuros mortale est. Si sophisticant aromata &
frequenter faciunt, ponentes in eis unum p alio
ut in electuaris sirupis speciebus, in cereis facien-
tes malas mixturas & uendentes p puris: qd ultra
peccatum tenent ad satisfactionem lesis seu erro-
gationem cum incerti sunt: de nimis preciis uel
periuriis & mendaciis & dñutis ponderibus que
faciunt interroga, prout habes, s.in. pag. de frau-
dulentia & aliis uitiis prima parti, i. **DE MER-
CATORIBVS.** Circa mercatores & campsores
& psonetas Amercatore queredū si misit nō solū
arma & lignamia sed etiam quecūqz mercimonia
in alexandria uel ptes egypti uel terras saracinarū
soldano subiectas: qd excoīcatus est excoīcatione
papali si non hūit licentiā apapa: & ueneti gener
aliter habent talē licentiā. Si negotiatus nō propter
aliquem finem honestūputa sustentationē familie
sue ex lucro moderato ex inde, uel subuentiōnem
pauperū uel prouisionē eoꝝ pro ciuitate & huiōi
sed negociatur propter auariciam & thesauris adū
quod peccatum est mortale si non lucro cōstituit
finem. uel si intendit lucrum per fas & nefas si
pōt. Si cōposuit se cū aliis mercatoribus quod nō
uendat de aliqua re minori pretio quam conuēto
inter eos quod est excessiuum: & sic cogant psonae
emere caro pretio, peccatum est secundum hosti.
& prohibitū legibus. Si uendant merces p maiori
pretio quam ualeant, ex eo solum facit terminum

sed etiam mutuat sibi peccuniam. usus rā cōmittit
Si uendendo mercantias suas puta lanā uel pānos
& recipiendo pro precio alia mercim onia .puta se,
ricum uel aromata uel aliud quod uulgariter dicit'
barracto : multo maiori pretio uendit sua quam si
reciperet pecunia: qa peccatum est iusticie & mor
tale: nisi ille cui uendit etiam longo maiori pretio
tradit merces suas: tunc pōt unus excessus cōpēsari
alio si sunt quasi eequales tamen uendendo ad ter
minum plus iusto pretio uendidit ratione dilatiois
tamen. Et de diuersis speciebus cambio & uariis
modis usurag in fraudulētiis inquātitate & q̄litate
& substantia reḡ interrogā. & dic p̄t habes. s. in
prima p.c.con. s. de usurpatione rei alienē. **S**i
fraudauit uel fradari fecit uel alias pro eo iusta
pedagia seu gabellas mortale est. & tenet ad resti
tutionem: secus de in iust. uel cū non tenentur illa
loca tutta a latronibus ubi soluunt ppter defectū
dominoꝝ: **S**i dedit falsas monetas uel diminutas
scienter pro bonis. uel eas diminuit. peccatū est &
tenet: secus si accipit monetas ualentes in loco pro
eo q̄ ualent ibi. & mittētes ad alium locū ubi plus
ualent plus pecit. **S**i faciens societatem cū aliquo
non fideliter sed hūit aliqua lucra occulta sibi soli
retinens. tenet ad restitutionem: nisi certus esset
q̄ socii tandem occulte subtraherent. **S**i fecit p̄
aliquo securitatem tamē fraudibus. nā sine fraude
assecurare merces per mare uel terrā & īde querere
emolumentum plus uel minus secundū quātitatē

92

periculi non uidet illicitū cum substet periculo
magno. Asseturatio uero pecunie per modū satis,
factionis que uulgariter dicit scripta ubi nullū
est peccatum & dāpnum non est tutū quantum ad
conscientiā. Secus si ibi est periculum. Si accepit
aliq̄ pecuniā sub noī depositi respondēs ad rōnē
sex uel octo pcentenario & cum illis pecuniis lu-
craf ipse mutuando uel aliis illicitis contrac̄tibus
ad rōnem decem pro centenario & huiōi: cōmisit
duo mortalia. unū in accipiendo. aliud i mutuādo
& tenet de usura. Si intromisit in baratoli & strā-
gelis accusfinis que uocabula non declaro ad bre-
uitatem: sed de hiis habes in sūma. li. ii. tī. i. c. qd
malitie sit in eis. Achasimum dicit cum quis gerit
negotia. lēpédianor. Itē siq̄s dominoꝝ laborans
pro eis. & mutuat eis pecunias cū expedit reciprēs
inde certum salarym. & q̄tū meref labor p iustis
causis: unde non pro bellantibus i iuste pōt accipe
ratione mutui nihil plus alias usura est. Si est usus
mendaciis & periuriis in emendenoo uel uendēdo
que solent eis esse cibus & potus. & de hiis dic ut
habes supra in prima pte i locis suis: & tamē stat
in tali proposito utendi mendaciis piuriis & dolis
quando occurreret semp̄ est mortale: unde non ab
soluendus nisi disponat abstinere ab illis ubi est
mortale. Item si emit res raptas uel furatas p mare
uel terrā. de dic ut. s. i prima pte. c. con. perag. de
rapina. Si emit uel uendidit diebus festiuis absq;
necessitate ex cupiditate. uel fecit rōcinia librotū

uel hoc fieri fecit discipulis suis de quo ut. s. i pri-
ma pte. c. cō. Si p̄senata fuit uel mediator q̄ dicit̄
sensale contractū fraudulentor̄ scienter mortale
est & tenet ad satisfaciendū lesis. Si mediator fuit
contractus usurarii intendens utilitatem usurarii
& suā magis quam accipientis sub usura mortale
uidet; & si ipse induceret ad mutuandū ad usurā
q̄ alias nō recogitabat uidet teneri ad restitutionē
Si mediator extat in aliis contractibus puta uen-
dēdī domos aliquas & alia aīmalia: & male cōsulit
emporti in dāpnum eius ad utilitatē sui & uendī-
tor peccat mortaliter & tenet ad satisfactionē. Si
in mercimoniis utif mendaciis: & huiōi i notabile
dāpnum contrahentiū peccat mortaliter. **¶ DE**
ARTIFICIBVS. Circa artifices & mechanicos.

Primo si fecit artem cuius opus est cum peccato
uel ad peccatum mortale est ut plurimū ut facere
taxillos. seruire usuraris in illa arte mili tī in bello
iniusto. in nauigio pirator̄ lenocinio. in tenendo
barrataria & huiōi. oportet q̄ dimittat ex toto arte
alias non est absoluendus. Si artem fecit cuius ar-
tificium potest esse ad malū usū ut facere gladios
balistas & lanceas uenena & huiōi. Nam si ueri
similiter potest extimari q̄ uelit ad malum usum
non potest facere uel uendere facta ut predicta in
bello maiestate iniusto deseruant. secus si dubitat.
Si qua etiam facit que sunt ad malū nō pōt facere
uel uendere ut fucos & huiōi & debet dimittere.
Si mendaciis utitur periuriis dolis malis mensuris

uel ponderibus. Si diebus festi uis laborat. ¶ Si non
 ieunant cum possent moderando labore de qbus
 dic ut s. i prima pte. c. ii. & .iii. i. q. ¶ A lanifice si
 uendidit pannū lane minus pretiose pāno lane
 magis pretiose & sub illo precio uel unius ticture
 p alia uel cum aliquem defectum habētē ac si nō
 haberet nibil minuēs de precio uel si i festis facit
 lanam tendere sine necessitate . uel cum nō plene
 soluit laborantibus & huiōi qa i hiis peccat plus
 uel minus secundum materiā. ¶ A sataiolo si tex-
 toribus serici premium sui laboris dat non i pecuia
 sed in rebus diuersis puta panno serico tritico &
 huiōi & cum ille non indigeat illis oportet eū uen-
 dere & minori precio quam ipse recepit peccat &
 tenetur ad satisfactionē de dāpno nisi a principio
 sic cum eo conuenerit q daret de huiōi precio tali
 tune enim nō uidetur deceptio. ¶ A tabernario &
 hospite. Si uendit unam spetiē uini pro alia uel
 limphatum p puro uel ad clarificandū fecit aut
 immisit aliqua nocua corporibus uel nō dedit ple-
 nas mēsuras uel i taberna tenet meretiices & ribal-
 dos & lusores ad taxillos uel aduertenter dedit hiis
 quos uidet inebriari peccauit i qbusdā mortaliter
 in aliis uenialiter & tenet de dāpnis. ¶ A maccelario
 si uendidit carnes corruptas pro sanis quod ē mor-
 tale & unam speciē pro alia & capram pro castrato
 & huiōi an diminutū pondus ut xi. ūcas p libra
 peccauit & tenet de dāpnis. ¶ A pistore si fecit panē
 nimis ponderosum. Ita q ementes sint decepti uel

minoris ponderis quam debent uel farinam bo nā
alterius accepit cui fecit panem & ponit minus
bonā uel cum animo furfurē peccauit & tenetur.
A fuitore pāno si restat sibi de pāno uel serico da
to p̄ uesitu fiendo retinet sibi furatū illud si sit
quid notabile nisi ille diminute dedisset ei merce
dem laboris & illud esset supplementū tantum uel
nisi esset in paciū. Itē si noctibus uel diebus solep
nibus absq; magna necessitate laborat uel facit
nouas inuentiones uanitatum. Ab aurifice si utif
uel uendit aurum alchimicū pro uero uel aurum
mius pug p̄ magis puro peccat & tenet de dāpno
Si emit calices sacros uel conflatos pro se quod p̄
hibet. **A** cerdone. **S**i uendidit spēm unius corii
palia minus bona i sotularibus. **A** fabro si ferrū
pro calibe uel malum ferrum. **A** locatore equor
Si sciēter equū locauit defectuosum uel piculosū
& huiōi quibus tenet de dāpnis ultra peccatū. Et
sic discurre p alias artes. **A** b ystrione & musico
Si ystrio fecit representationes aut iocos in uerbis
uel factis turpia continentes uel in ecclesiis uel in
diuinis officiis uel temporibus indebitis peccatū
est plus & minus secundū quantitatem. **S**i citariza
uit ad congregations indebitas uel illicitas uel in
ecclesia in organis pulsauit balatas puto mortale
in pulsante & procurante hoc est quando fit mala
intentione ad aliciendum audientes ad malū alias
est ueniale. **A** seruientibus in artibus & laboreris
Si infideliter operati sunt .i. non bono modo ex

iniutia & negligētia uel non tantum q̄tu cōmode
potuerūt peccatum est. Circa rusticos & agricolas
querendum si credit explicite misteria que coſter
ſollēpnizat ecclesia ut incarnationis passionis &
resurrectionis & huiōi Si ſcit orationē dominicam
De obſeruatione festoꝝ & iejunioꝝ ſi tamē poffūt
De auditioñe miſſe in festis. De cōfessione & coio
ne ſemel in año fienda. De ſacramēto cōfirmatiois
ſi recepit uel non qa tenet cum potest. Si tenuit
proprios filios quod ē phibitum. De mendaciis &
piuriis blaſphemias & ebritatibus. Si ad meretrices
accessit quod aliqui non credunt eſſe mortale nec
tamen excusat eos ignoratiā. Si decimas nō ſoluit
ſaltem ſecundum conſuetudinē illius loci quia
peccauit & tenet ſatiſfacere de peccato. Si ſacer
dos non ſibi remittit. Si oblationes ſecūdū cōſue
tudinem bonam loci non dedit. Si excoſicationem
non curauit ſed ingeffit ſe diuinis uel contempsit
euitare excoſicatos qa mortale eſt. Si nocuit per ſe
p̄ximo ſuo uel familiā uel animalia ſua puta di
ſcurrendo p ſata alioꝝ uel remittēdo uel pmitēdo
animalia intrare ad pſcendum uel ſi mutauit ter
minos poſſeſſionis uel ſi arando addidit terram
uicini ſui in agro ſuo in hiis peccat ſecūdū q̄titatē
dāpni quod intendit facere & tenet ſatiſfacere. Si
dolum cōmisit in agricultura uel notabilē negli
gentiam in dāpnu patroni ut non ſcindendo terra
uel culturādo uel ſeminādo uel recolligēdo fructus
tempore debito ppter quod deperierunt uel boues

nimiſ fatigauit unde deſtruūt & preci pue ad lu-
crum ſuū habendum peccat & tenet de dāpno. **S**i
tenens poſſeſſionē ad afflictum male tractauit uel
ſi pcamius non respondit dominis de q̄titate tota
debita ſigēs ſe minus recolligiffe. **S**i aī malia tenēſ
ad ſocidem nō respondet & integre dando de lana
caleo fetibus & huiōi in hiis peccatū eſt mortale
uel ueſtale ſecundū quantitatē dāpni & tenetur
ſatisfacere. **S**i diebus festiuis laborauit precipue
temp̄ messiū & uindemiaꝝ abſq; magna neceſſi-
tate uel detulit ligna uel uictualia dn̄is ſuis quod
mortale uideſ. **S**i uacauit coreis & uanitatibus **D**e
guberaciōe familie ſecūdū precepta dei & eccleſie
De ſuperſtitionibꝫ & falſis optionibꝫ que ſolēt
habundare ihiſ **D**e uotis ipletis uel nō . & de aliis
generalibus put uideſ expedire. **D**E PVERIS
ET PVELLIS. **C**irca pueros & puellas i grēdū
de mendaciis piuriis de uotis non impletis q̄ tamē
non obligant ſi irritantur a parentibꝫ ante annos
pubertatis de miffa non audita in festis. **D**e cōfes-
ſione & coiōne ſemel fienda i anno de irreuerentia
ad parentes de rixis & ſi uerberauit clericū qa ſi eſt
doli capax eſt excoicatus de furtis factis de rebus
pentū uel magistroꝫ ſuoꝫ de detractionibꝫ uel
turpibus uerbis libenter auditis uel dictis de cōtu-
melius ad iuicem de inuidia & aliis put uideſ plus
& minus ſecundum etatem & ſenſum precipue de
uicus carnalibus cum masculis & femīs uel per ſe
ipſos commiſſis que hodie habundant in ipliſ

ppter malas societates & occultat interrogati sed
cum maxima cautela & a longe ut non adiscant q̄
ignorant & multo magis hoc seruandum erga pu-
ellas de oibus predictis si credunt tunc habuisse
usum rationis iudicandum est de ueniali aut mor-
tali secundū regulas datas in prima & secunda pte
de illis. **D**E PERSONIS ECCLESIASTICIS
IN COMVNMI . Circa clericos in coī i quolibet
clericō interrogari potest cum uidet expedire ut
cum persona est ignota si accedit aliquem ordinē
per symoniam & per hoc peccauit mortaliter & ē
suspensus secundum iura antiqua nec pōt exequi
susceptum uel pmoueri ulterius nisi prius p papā
dispenset q̄ uerum est si ipse fuit conscius symo-
nie qa si ignorante eo potest per alium dispensari
alias semp peccaret mortaliter exequendo nec ex-
cusat ignoratiū iuris hoc **R**ay. Itē si accepit aliquē
ordinem licet nō per symoniam tamē a symoniaco
in ordine uel dignitate siue occulto siue maiesto
est suspensus & indiget dispensatione pape sed dū
ignorat factum illud esse symoniacum excusat
peccato exequendo officia sua sed cum fuerit cer-
tificatus non potest exequi absq; dispensatione.
Item si suscepit ordinem a symoniaco i ordine cōfer-
re dō uel in beneficio notorio similiter est suspensus
secus si symonia non est dum autem ipse nescit
excusaf modo predicto sed non postea q̄do certi-
ficatus est sed indiget dispēlatione pape alias nō
potest exequi **R**ay. si recepit ordinem excoicatus

Suspensus uel interdictus peccauit mortaliter nec
habet executionem. **I**tem si exequit officiū alicui
us ordinis puta cantando epistolam euangeliū ut
dyaconus in aliqua sua predicta irretitus qa pec-
cauit mortaliter nisi ignorancia facta excuset qui
est etiā irregularis Ray. si recepit aliquem ordinem
habēs aliquam irregularitatē pūta homicidii mu-
tilatiois illegitiatiois & huiōi qa sīe dispēsatiōe
peccat mortaliter non potest exequi absq; dispen-
sacione uel peccaret mortaliter. **S**i recepit aliquē
ordinem in peccato mortali scienter qa peccauit
mortaliter. **I**dem quocienscunq; exequit officiū
alicuius ordinis in mortali ut acolitarū subdyaco-
natū mīstrando sacramenta solemniter aliud ut
baptizando coicando uel audiendo cōfessiones &
huiōi th. **S**i extitit publicus cōcubīarius uel alias
notorius fornicator qa est suspensus ab executiōe
officios suorum precipue a celebrationē missae &
si exequit sic suspensus efficitur irregularis idig-
ens dispensatione pape alias non pōt. hosti. **I**tem
si non portauit tonsuram ex leuitate & lasciuia
uidet mortale. **I**tē si exercuit se i negocīis seculari-
bus negociando uel si tenuit tabernā ibi ministrās
uel si lusit ad aleas uel taxillos uel se immiscuit
enormitatibus ut trepudiis cum feis. **I**tem si usus
est officiis ordinū sine debitīs ornamētis & subdy-
aconatum faciendo sine manipulo dyaconatū sine
stola celebrando missam cū defectu alicuius lacre
uestis ordinate. **S**.casula amictu alba & huiōi uel

etiam non in lapide sacrato an sine luce aut sine
adiutorio uel sine missali & huiōi qā in quolibet
hōg est mortale si scienter dimittat nec excusat
ignorancia iuris. **Si** existens i sacris. i. subdiaconia
tu & supra dimisit horas canonicas qā in qualibet
die qua obmisit horā aliquā & beate virginis ex
negligentia cū posset dicere peccauit mortaliter se
cū si exobliuioē tūc tenet dicere quādo recordat
aut ex in potentia infirmitatis & huiōi. **Si** dicēdo
horas aliis exerciciis se occupauit manualibus ut
faciendo coquinam & huiōi qā non satisfacit pre-
cepto ecclesie **I**dē si mēte & alias uolūtarie euagat
non curans & sic p totum quasi uidetur mortale
seus si intendit proponere sed distractus & cum
adueruit displicet ei petrus. **S**i recepit ordinē sacru-
ante etatem legittimam. i. subdiaconatū āte xviii
diaconatum ante xx. sacerdotiū āte xxv. & sufficit
anus inchoatus quia mortaliter peccauit nec debet
exeq ante etatē legittimā si tamen facit nō efficit
irregularis secundu cōmune optionem sed peccat.
Si in confessioē uel collatione sacramētoꝝ obmisit
debitam matrīcā uel formā uel ritū qā i quolibet
hōg mortale est siue ex certa scia faciat siue ex ig-
norancia crassa uel notabili negligentia, nam inde
sequit magnum piculum & irreuerencia & i terro-
gandū est de formis si sciunt precipue baptismi &
eukaristicie que sunt maiori pondere de quibꝫ &
aliis formis habes. i. ultimo capitulo. **S**i sacerdos
existens cōmisit aliquam symoniam puta audie do

confessiones p pecunia habēda alias nō auditurus
baptizando coicando in ungendo uendēdo sepul-
turā & huiōi mortale ē. Si notoris peccatoribus
dedit eukaristia uel alia sacramenta nō peccatibus
Si occultis peccatoribus quos ipē nouit denegauit
publice eukaristiam uel alia sacramenta quia in
utroq; peccat mortaliter. Si celebrauit cū mortalī
peccato non confessio licet contritus q̄a mortaliter
peccauit nisi aliqua necessitate instantē & sacerdo-
tis copiam non habente tunc sufficit cōtrito sed
sine hac mortaliter peccat ebo. Si celebrat nondū
dictis matutinis q̄a mortaliter peccauit. Si dicēdo
missam non consecrauit putās ex hoc euadere pec-
catum q̄a mortale grauissimū est. Si celebrauit ad
faciendum beneficia seu meleficia. Si non dixit ex
integro sed dimisit notabiles partes de missa ex
ignorancia uel festinācia precipue canonis. Si dicēs
uerba non intendit consecrare. Si non sūpsit sacra-
mentum. Si non ieiunus accepit. Si plures missas
in die dixit in casu non concessio. Si non in azimo
sed in fermētato. Si cum hostia quasi corrupta uel
uino acetoso uel putrido. Si semper i missa occu-
patus in uanis cogitationibus uoluntarie nil curās
de attencione. Si non posuit aquam cum uino in
calice ex ignorancia uel certa scientia in quolibet
predictoꝝ est mortale. Si non diligenter seruauit
eukaristiam sub sera pp̄ter quod a liquid perditur
uel amuribus deuorat. Si non renouauit ut debuit
pp̄ter quod efficiē marcida uel uermes generant

Si non defert infirmis apte & cum iuste mō debito
Si euomuit sacramentū ex uoracitate & ebrietate.
Si dedit infirmo pacienti uomitū scienter. Si silla
sanguinis cadit in terram in hiis frequenter ē mor
tale licet nō sép. Si nimis raro celebrauit precipue
in magnis solepnitatibus uidet mortale secundū
tho. Si p̄misit alicui missas dicere recipiēs elemo
sinas & nil intendit facere mortale uidet. Si habēs
pollucionem nocturnam die precedenti īmediate
ex cā ubi fuit mortale uel dubitat fuisse mortale
celebrauit etiam confessus uidet mortale secundū
tho. uel secundum pe. de palu. quādo sic cōtritus
celebrat. ueiale autem si ex cā ubi fuit ueiale nisi
subsit aliq̄ necessitas. Si audiuit cōfessionē alicui,
us non habens auctoritatē ab aliquo. Si absoluit
a casib⁹ quibus non potuit ut reseruatis siue ex
certa scia siue ex ignorancia crassa. Si intromisit
se de dispensacione uotoꝝ uel absoluīōe ab excoī
cacione maiori absq; speciali cōmissione. si posuit
se ad audiendū cōfessiones oīo ignorans & nesciēs
discernere inter ueniale & mortale & coīa mortalia
Si absoluit eum qui nō uult a peccatis mortalibus
discedere uel satisfacere quibus debet. Si reuelat
peccatum auditum non in confessione cognoscēti
illū sine lnīa illius in quolibet hogꝝ uidet ēē mor
tale nec excusat ignorancia. si nimis festinauit in
audiēdo non sufficienter interrogādo. si ī pplexis
casib⁹ pitiores nō consuluit. si incautus ī iūgēdis
penitenciis uel q̄a nimis graues uel q̄a nimis leues

Si interrogavit de his de quibus non debuit ut
nomine cum qua peccauit sine causa necessaria uel
incaute de turpibus. **S**i predicauit i peccato existēs
mortaliter peccauit tociens quo ciens sic predicat
tho. **S**i predicauit aduertenter mendacia mortale
tho. Idem uidet si scandalose unde cōcitat sedici
ones i populo. **S**i predicauit idulgēcias i disretas
Si predicauit ppter pecunia sibi pmissa uel dāda
symonia est unde & mortale. **S**i predicauit propter
inanem gloriam ibi constituens finem mortale est
Si predicauit sine licentia si dixit nimis curiosi
allegando poetas & philosop hos frequenter. **S**i fa
bulosa & prouocancia ad risum. **S**i a predicatione
se subtraxit cum posset & itungeret peccauit. **S**i
nimis familiaris est in conuersando cū mulieribus
uel uisitando eas extra necessitatem propter quod
multi scandalizantur & ipse nouit posset hoc esse
mortale. **S**i uisitat monasteria & q̄ cā. **S**i cognouit
carnaliter illā q̄ audiuit in cōfessione uel suscepit
ad baptismū uel cōfirmacionem uel cōmatrem q̄
grauissimum scelus est coiter reseruatū epis copis
& de aliis in honestatibus interroga put uidetur ex
pedire. **S**i uestes & calices exteriora & alia pti nēcia
ad cultum diuinū non tenuit munda & decenter
aptata. **I**tem si benedictionem mense & graciārū
actiones nō dixit q̄ dicere debet. xliii. dī. nō licet
Si nō fuit bene modestus i aspectu respiciēdo hic
inde mulieres uel uana quia multum scandalizat
personas similiter incessu auditu & huiōi. **S**i non

obediuit mandatis iustis suorum superiorum & sententiis
& si contempisset mortale esset de aliis peccatis de
quibus h[ab]es supra in secunda parte interrogandum
est prout uide[re] expediens. DE BENEFICIATIS
Circa beneficiatos & canonicos de omnibus predictis
in capitulo precedenti h[ab]it possunt interrogari p[ro]ut
credi potest ipsos in illis iuolutos & etiam denotatis
in hoc capitulo & primo. **S**i beneficium simplex
obtinuit per symoniam cuius ipse fuit concius non
potest nisi per papam dispensari q[uod] retineat si autem
ignorante eo posset etiam per alium dispensari non
tamen p[ro]ut cum cum quo commissa est siue autem sciente
eo siue non symoniam oportet talem renunciare illi
beneficio si non dispenseatur alias furtive tenet unde
continue stat in mortali postquam hoc sciuit quonsaq[ue]
renunciet nec facit fructus suos sed tenet restituere
deductis expensis factis in utilitatem beneficiorum
& hoc maxime de symonia per munus a manu. **S**i
symonia esset notoria etiam suspensus quo ad execu-
cionem ordinum sed dispensari potest p[ro]ut episcopum
si cum ipso non est commissa symonia non autem si
est occulta est suspensus quo ad ordines sed dum
tale beneficium tenet est suspensus quo ad se quia
sine mortali non exequitur. **S**i recepit beneficium
simplex uel curatum per preces carnales & pro inde-
digno porrectas cum esset male uite & huius uel p[ro]ut
obsequium temporale factum episcopo uel alias conferent
peccauit mortaliter. **S**i beneficium curatum
preces suas & si alias dignus sit quia tales preces

extimant pro indigno tanq̄ ambicioſo & preſūp
tuſo cōmisit ſymoniam unde & mortale ē tho.
forte tamen non tenet renūciare p beneficio autē
ſi plici licet porrigeſe preces pro ſe ſi aliaſ ē dignus
uel etiam pro beneficio in generali itendens ad ſui
ſuſtentacionem non ad curam nec magis curauit
petere unum q̄ aliud. Si querit uel habet beneficiū
non intendens tandem clericari ſed uxorari & iterim
gaudere fructibus beneficiū uidetur uſurpacio reꝝ^r
ecclesiasticaꝝ & contra intencionem dotancium
eccleſias & ideo graue peccatū. Si non fuit electus
a patronis uel collegio & confirmatus p ſuperiorē
ad quem ſpectat ſiue per epifcopum iſtitutus ſed
de manu dñi temporalis uel per potenciam accepit
& dicit intruſus q̄a fur eſt & latro nō potest aliquid
diſponere de temporalibus uel ſpiritualibus unde
nec abſolute nec ſacramenta dare pōt parochiais
illius eccleſie ſed in quolibet actu huiōi peccat
mortaliter. Si renūciauit alicui beneficio q̄ habet
eo pacto ut def consanguineo uel propter pecunia
ſibi ppter hoc datam q̄a ſymonia eſt & mortale ī
utroq; nec pōt ille retinere tale beneficium ſic ſibi
collatum. Si fecit permutaciones ſui beneficii uel
eccleſie cum beneficio alterius uel etiam cōueīēdo
inter ſe abſq; iudicio ſuperiorꝝ ad quos ſpectat col
lacio beneficioꝝ q̄a ſymonia reputat de hoc tamē
& aliis ſymoniis uide plenius in ſūma pte ſecūda
ti. i.c. Si recepit beneficiū exiſtēs illegittimus abſ
q; diſpensatione q̄a contra iura nō tenere nō pōt

73.

99

tamen cum hoc dispensare de simplici beneficio
episcopus de curato uel dignitate solus papa. **S**i
fuit electus per symoniam q̄a non ualet uel si ipse
elegit per symoniam aliquē uel ad episcopatum ut
canoici uel ad aliā ecclesiā ut clericī collegiatarū
ecclesiā uel si aliter indignum ut ignorantem &
publice malum elegit ut prelaruram ex amicia &
huiōi q̄a mortale grauissimum est & oīa mala que
sequūt̄ ei imputantur. **S**i male tractauit beneficiū
seu ecclesiā p̄mittendo seu edificia tuere uel pos-
sessions i cultuari & alias res deperire q̄a morta-
liter peccat & tenet ad satisfaciendum si cōmittit
notabilem negligenciā & notabile sit dāpnū. **S**i
fructus beneficii non bene expendit uidelicet ultra
subuencionem suam & subueniendo pauperibus
sed dilapidauit in conuiuia & turpia uel etiā dedit
consanguineis non indigentibus q̄a mortale est
secus si consanguinei indigent qua tunc p̄t dare
Si plura beneficia habencia curā tenet absq; dispē-
sacione fur & latro nam habens beneficium cum
cura si recepit secundū beneficiū cū cura ipso iure
uacat primū extra de preben. de multa & hoc post
quā habuit pacificā possessionē secūdi uel habere
potuit & fructus eius p̄cepit alias nō uacat primū
Si fructus secundi beneficii concederent per papā
p illo tempore non uacat primum extra de prebē,
si tibi li.vi. **S**i habens prebendā habentē dignitatē
& si non curam aīa & si recepit secūdam similiter
uacat prima extra de preben. de multa & in isto &

priori tenent ad restitucionem si receperunt . Si
habens beneficium unū uiolenter occupat secūdū
uel scienter se intrudit similiter perdit primum &
si quoduis habebat in secūdō pdit etiam & uacat
illud secundū de preben.li.vi. Item non potest quis
dignitatē habere cū prebenda absq; licētia pape
Item quicūq; recipit dignitatē uel personatum
uel officium uel beneficium cui cura animarū sit
ānexa si ante obtineat simile cū sit priuatus pri-
mo ut dictum est si nō dimittat primū absq; mora
in manus ordinarii in cuius aptum est ipso iure pri-
uatus est & secundo & est inabilis ad sacros & ad
quodcūq; aliud beneficium per extrauagantem.Io
xxii. Item absq; dispensacione nō pōt alijs tenere
plures ecclesias uel prebēdas que tamē nō habent
curam aīaꝝ nisi in quinq; casib; primo qdō sunt
ita tenues q; neuter sufficeret ad sustencionem
Secūdō si una dependet ab altera.Tercio propter
rariitatē clericoy q̄rto si ē ecclesia ānexa prebēde
uel dignitatē.Quinto si unam habet intitulatam
aliam cōmendatam.sed tales cōmēde de pochiali
ecclesia fieri non possunt nisi ei qui a itingit.xxv.
ānum & sit sacerdos & tali nō potest cōmitti nisi
una ex euīdēti necessitate uel utilitate & nō durat
nisi per sex menses extra de elec.nē mo li.vi.Si ha-
bet plures ecclesias uel prebendas habentes curā
aīaꝝ absq; dispēsacione pape fur ē & latro & cōti-
nue ī mortali nec episcopus pot dispensate ī huiōi
Si etiā habet p dispensacionē pape sed subrepticie

qa petendo unum tacuit de alio quod habebat uel
qa dixit se habere etatem legitimā cū nō haberet
& huiōi. Idem iudicium est si per dispensacionem
episcopi habet plura scilicet simplicia sed superflui
tatem uel etiam per dispensacionem pape simplicia
uel curata cū unum ei sufficeret secundum statutū
suum non uidet tutum in conscientia qa dispēsaciōe
Si recepit ecclesiam parochialē aquocūq; cū non
attigisset anū absq; dispēsacione pape circa etatē
nulla est cōcessio & nullum ubi ius habet extra de
elec. licet. canon. li. vi. **I**tem infra annum cōputadū
a die assignati sibi regimis ecclesie non facit se ad
sacerdotium promouere ē ipso iure eo priuatus e.c.
Item tenet personaliter residere in residencia tamē
ex causa rationabili pōt episcopus dispensare ad
tempus sed tamen de promotione. infra annum non
extendit ad ecclesiā collegiatas habētes curā nec
ad assūptos ad eaꝝ regimen de elec. statutum. li. vi.
possunt enim episcopi dispensare cum hiis qui
habent uel qui habebunt ecclesiās parochiales ut
usq; ad septēnum litteraꝝ studio insistētes pmo
ueri non teneant nisi ad ordinem subdiaconatus
quem nisi infra annum suscipiant sunt ipso facto
priuati tali beneficio & medio tempore p uicarios
illis ecclesiis puideat ut extra de elec. cū ex eo. li. vi
Si habēs quodcūq; beneficium simplex etiā q̄tum
cunq; pūn nō dixit horas oī die peccat mortaliter
obmittendo ex negligēcia etiā si non sit in sacris
constitutus. **I**tem si canonicus uel clericus recipit

quottidianas distribuciones que dāt iterserētibus
bonis cū non interfuerit furtum cōmittit & tenet
ad restitucionem. **S**i cum non posset per se curam
exercere ecclesie non posuit ibi loco sui ydoneum
qui bene officiareſ ſed malum uel ignorantem qui
exéplo ſcandilizat ut notorijs fornicator & luſor
& huiōi uel qui nescit miſtrare debite sacramēta &
confessiones audire peccat mortaliter quādo ymo
eia mala que ſecūtur imputant q̄ ſi nō pōt iueire
ydoneum perſe exerceat uel ſi non potest aliter
prouidere renunciet. **I**tem nō licet prelatiſ ſub pre
cio uel ānuo censu concedere uices ſuas ſeu iuris
diſtioneſ quia ſpirituale eſt extra.e.c.i. &.ii. &
.iii. puta ſi diceret cōcedo q̄ exerceas uices meas uel
talem iurisdictionem uel totum lucrum ſit tuum
& tu dabis mihi tantū illuc tū eſt ſed cōmittendo
uices ſuas pure licet conſtituere ei ſalatiū.xii.q.ii.
caritatēm puta dicendo dabo tibi tātum p ſalario
& totum lucrum erit meū innoxius eſt. **I**tē ſi alie
nauit res ecclesiasticas mobilia & res ſacras uel im
mobilia ut poſſeſſiones ſi ne neceſſitate uel maiori
utilitate uel non ſeruata forma iuriſ & huiōi quia
grauirer peccauit. **I**tem de exercicio cure animarū
quomodo fe habuit in audiendo confessiones in
collacione alioꝝ ſacramentoꝝ in uisitatione iſfir
morꝝ precipue ne deficiat eis ſacramēta cū expedit
in admonitione ſubditoꝝ in correctione uiciorum
precipue quo ad notorios peccatores ut cōcubina
tios habentes inimicicias uſurarios & huiōi. **S**i

alienos parochianos adiuit non habes auctoritatē
spūalem ipse uel ipsi non potest ipsos absoluere
si non confitentes & coīcantes annati admouit q.
tum potuit significando episcopo cū non potuit
& huiōi nam oues ex negligēcia pdite ab eo requi-
rentur de quibus.s. dictis & aliis huiōi habes satis
in tercia pte.su.ti.c. **I**te si emit aliquas res ecclesie
immobiles de fructibus ecclesie quia tales debent
remanere ecclesie unde si emit noīe alterius ut sic
posset dare uel legare cui uellet fraus est & furtū
& ad restitutionem tenet. **I**te si iudulgēcias per se
dedit cum non possit uel plures dixit habere etiā
quam habeat ob questum mortale est. **S**i reliquias
nouas exhibuit populo uenerandas non ap̄ pbatas
ab ecclesia. **S**i nimis facilis ad dispensandū ī ieiuniis
ecclesie. Item si elemosinas extorsit a subditis
ad quas non tenebant. Item si questores mēdacia
pmisit dicere in ecclesia sua & quod peius ē si pac-
tum fecit cum eis ad questum. **S**i secūdas nupcias
benedixit. **S**i permisit xpianas nutrices in domo
iudeoꝝ si sustinuit sortilegas diuinias in parochia
Si permisit ludos uel malas consuetudines non
obuiando quātum potuit. Item clerici q̄ manifestis
usurariis alienigenis aut aliis nō oriundis de terris
ipsor̄ ad fenus exercendum domos locāt uel alio
titulo concedunt ipso facto sunt excoīcati n̄ si sit
episcopi ut.s.de usuris usurarioꝝ.li.yi. Item clerici
archidiaconi dyaconi plebani prepositi catores &
alii clerici personitum habentes & etiā sacerdotes

qui audiunt in scolis leges uel phisicam post duos
menses si nō dimittūt huīi lectiones sūtexcoīcati
extra, ne, cle, uel mo, super specula uide plene in
quarta pte, tū, i.c. Item clerici qui inducunt aliquē
ad uouēdum uel iurandum uel fide iterposita seu
alias pmittendū ut sepulturā apud eos eligant
uel iam electam non imutent sunt excoīcati nec
possunt absoluī circa sedem apostolicam nisi i arti
culo mortis extra de peni, cupientes in cle. Idem
in religiosis ut infra. Itē clerici qui sciēter & spōte
participant cum excoīcatis a papa & ipōs i officiis
reciperunt sūt excoīcati & absolutio reseruat pape
& extra de sen. signitis inde in quarto, p. Itē fal
sariis bullas pape uel falsis sciēter utētes uel remo
uentes etiam litteram unam de bullis pape sunt
excoīcati & absolutio pape reseruat. Item clerici
sepeliētes i ecclesiis uel cimiteriis excoīcatoſ a iure
uel usurarioſ maniſtoloſ uel noīatim i interdictoſ
tempore inreidiicti in casib⁹ non concessis sūt ex
coīcati extra de ſepul, in cle, ſepelientes uide in
quarta, p. sū, tū, i.c. occidenteſ autem ſe uel itor,
neamentis moriēteſ & huīi peccat mortaliter ſed
non ſunt excoīcati. **DERELIGIOS IS ET**
CLAVSTRALIBVS. Circa religioſos & religioſas
ſi ſunt clerici uel ordinati interrogari poſſūt de hiis
de quibus, s. dictum eſt in, c. de clericis in coī prout
uidet expedire. Si ſūt beneficiati in ecclesiis cura
tis de hiis etiam q̄ habes in c. precedenti ſed ultra
predicta q̄ de infra scriptis que ſunt pape eoꝝ &

primo Si fuit receptus ad monasterium p symoniā
quia mortale; sed si fuit symonia mentalis tātum
penitencia abolet. Si autē pactionalis qā. s. mona-
sterium exigit tantū aliter nolebant recipere & in-
grediens uel propinquie eius tantum dederunt uel
minus p ipso ingressu nisi forte cum monasteriu-
m est ita tenue q̄ non sufficit illi puidere nam tunc
oblatus spūalibus gratis ingressu licet petere & pa-
cisti de temporalibus quibus debeat uiuere uel
dicere illi porta tecum si uis uiuere secundū hosti.
& secundum aliquos illos secus & tunc ultra pec-
catum & recipiens & receptus uel recepta deberet
expelli de illo monasterio extra de symo. quoniam
potest tamen episcopus in huiō dispensare. s. ut
expellantur de monasterio. Ray. & precipue talis
symonia reperitur in monialibus ubiq; terrarum
non sic in viris religiosis. Si ingressus est religione
non pura intencione. s. seruīedi deo sed alia causa.
s. non laborandi uel si est monialis qā nō poterat
nubere & qā parentes posuerunt ipsa inuita licet
male fecerit tamē potest & debet mutare i tectionē
ut. s. ibi uelit manere ad seruēndū deo & erit in bo-
no statu alias i mortali. Sed si se repit i monasterio
dissoluto non uiuente regulariter querat si potest
mutare locum & potest cū dispēsatione si indiget
cum moniali erit difficile quod si non potest non
sequat turbam aliter in malum sed seruet ipā uel
ipie ordinem suū si alias reducere non potest. Si
ingrediens monasterium retinuit impedimenta que

habebat ad illud puta erat seruus habebat occultā
infirmitatem alterius professionis p̄fessus coniu-
gatus debitor in multis & huiō i peccauit mortali-
ter precipue si sciuīt talem non posse recipi uel
interrogatus de hiis mendacium dixit & potest &
debet de monasterio expelli de aliis p̄uideri non
pōt. **S**i habebat uotum religiois artioris q̄a prius
debet querere dispensationem. **S**i laxiorem ultra
intrare etiam bona & multo fortius post p̄fessionē
in una religione non potest ad aliam transire eōlē
uel laxiore sine dispensatione pape & de mēdicāte
ordine ad alium mendicantē uel de medicantibus
ad monachalem trāsire nō potest sine dispēsatiōe
pape nisi ad cartusiensem. **S**i induxit aliquem ad
religionem per symoniam uel p̄ fraudes puta assēr-
endo ibi seruare regulam quod non fit uel dicēdo
se ad nihil obligari & retinendo aueritates religi-
onis quas ille tamen intendit seruare quia peccat
mortaliter de illis etiam qui uolentes ingredi ad
locum religiosorum bene uiuentium auertunt ut tra-
hant aquam ad suū molendinum infamātes illos
& crima imponētes suas autem usq; ad tertium
celum extollentes non euadūt dāp nationē eternā
& certum est q̄a contra caritatem contra iusliciam
contra sacrā scripturā agunt. **S**i i religione existens
seruauit uotū paupertatis nil ppriū retinēs nec deli-
berans retinere q̄a mortale ē habere ppriū & totiēs
quotiēs istud pponis dicitur autē ppriū q̄ celatur
superiori suo ut si habeat & teneat pecuniā uel uestē

Proprietas

nesciente prelato suo uel si sciat tamē cōtra uolū-
tatem eius & absq; licentia uel si de licentia eius &
uoluntate tamen non paratus sibi tradere ad pe-
titio nem eius uel recusare posset de facto & multo
peius si non solum mobilia sed etiā immobilia ut
reditus & possessiones retinet ut p̄pria dās & uēdēs
donans dissipans uel dispendens ut prelatus nec
prelatus pōt dare licentiā sic retinendi nec papa
pōt i pprio dispensare de sta. mo. cū ad monaste-
riū. **S**i reperiens se in loco ubi non uiuit in cōmuī
propter quod oportet sibi prouidere de necessariis
habet aliqua uestimenta pecuniam & huiōi cum
bona licētia & beneplacito prelati aduertat diligēt

Nota.

Primo quidem ut p̄eum non stet quādo oīa uelit
ponere in coī si alii uellēt & ad hoc operet̄ quātū
pōt Secundo in hoc nō pōt semper sic paratus oīa
impliciter ponere & dimittere in manibus prelati
Tertio de huiōi concessis nil det sine licentia sup-
ioris generali uel spūali etiā in elimosinas nisi in
extrema necessitate. **Q**uarto ut nō thesaurizet nec
supflua teneat nec delitiosa querat nec multum i
quirendo sollicitet̄ nec habeat inordinatū affectū
& huiōi & sic poterit transire si in aliis bene se ha-
beat secus si sic agendo laycaliter uiuit sed cum
predictis si posset locum inueire ubi i coī uiuitur
melius sibi esset. **S**i seruauit uotū castitatis non
solū ab oī carnali opere & contractu uenereo absti-
nendo sed etiā ab oī locutione turpi & amatoria &
ab oī cogitatione imūda deliberata & delectatiōe

notitas

morosa qā in quolibet hor mortale ut dictum est
circa sextum preceptū & esset sacrilegium quod
grauius est & qā ad ista pueitur per cōuersationē
& familiaritatē non īquirendū si habet dome
sticitatē cū aliqua si monialis est uel cum aliquo
si religiosus & si reperit hoc esse extra casū necessi
tatis phibendus alias non est absoluendus qā q̄ si
impossibile est tales nō īcidere ī ruinā. dī. xxxii.
hospicium ii. dī. si p totū scandala etiā multa &
oblocutiones secuntur in populis & ideo omni o
phibendus consanguineorū etiam ratus accessus

Obedientia.
Si fecit contra uotum obedientie qā sé p ē mortale
Sed nota q̄ non sé per quādo agit aliquid contra
regulam suā seu transgredit regulam uel q̄stiones
facit contra obedientiā sed quando facit cōtra pre
cepta contenta in regula & constitutionibus suo
superiorū uel quando aliquid trāsgredit ex cōceptu
quātumcū q̄ minimū. Cū ergo prelatus uel prelata
inigiūt aliquid si precipiendo sub tali mō loquēdi
precipio uel mando in uirtute spūs sancti & obedi
entie ut facias hoc uel sub pena excoicationis &
huiōi istud dicit preceptū cuius transgressio est
mortale. **I**dem ē quando prelatus aliquid mādat
subdito quōcūq; loqueret declarans sibi q̄ intēdit
illum obligare sub peccato mortali ad faciēdū illud
& si mandat q̄ non sit illicitum & tale qd in quo
non teneat obedere ei similiter quando in regula
uel constitutionibus aliud preceptone mādatum
uel sub pena excoicationis uel sub pena carceris uel

sub pena gravioris culpe uel similem locutionem
coit et ceteret obligare ad mortale alias autē faciēdo
contra ceremonialia & frangendo silentium tarde
ueniendo ad chōr & huiōi est ueiale nisi q̄s face
ret ex contemptu q̄a tūc mortale: cōsuetudo autē
quis non sit ipse contēptus est cum induchā con
temptus & ideo caue ne assuescas alicui trāsgres
sionī. **S**i dixit horas canoicas & officiū defūcto
quando dici potest uel debet nam religiosus etiā
si non habeat ordinē sacram tenet ad preceptū ex
offitio precipue si ē p̄fessus unde obmittēdo aliq̄
borā peccat mortaliter & oī die q̄ obmittit ex ne
gligentia non autem tenet ex precepto dicto istud
uel illud quāuis nec debeat etiā ad beneplacitum
suū mutare officiū sed dicere secundum ordinem
interrogandus etiam bonis. **S**i tardauit ad dicēdū
si non cum aliis in ecclesia fuit si sōpnolentus uel
ibi dormitauit q̄tū ad illā pte totū iteret. **S**i ibi icōposi
tus fuit in oculis uagis si risit uel rideat fecit uel
aliquam leuitatē uel locutionē non necessariā. **S**i
mente distractus q̄do etiā aduertit. **S**i male legit
uel cantauit uel inclinavit ex negligētia i quolibet
hoꝝ ē peccatū & si ueiale coiter. **S**i elegit prelatū
p̄ symoniā uel etiam non symonaīce tamē sciēt
indignum si non illū quem iudicauit meliorem i
officiū illud sed aliū rōne amicitie uel alia i tentiōe
mūdana mortale ē. **S**i accusauit calūpniose prelatū
uel consotium de aliquo criminali uel testificatus

Nota.

é uel destitit ab occasiōe iuste uel alias famauit
prēlatum uel subditū dicēdo crīmialia de eis etiā
si esset uera itētione infamandi esset mortale. Idē
etiam si secreta sui ordinis reuelauit sine cā iusta
& rōnabili & quō qs teneat ad restitutioñē fame
habes. s. i prima pte. Item si iūsitatione prelatos
non reuelauit dicenda que. s. contra honestatem
religionis ut de prelatis & de cōsociis & precipue
quando sic coiter seruat sit preceptū à uisitatore
ut dicant que indigent correctione tunc enim ob-
mittere aduertenter que ditenda sunt est mortale.
debet tamen intelligi preceptum seruato ordine
fraterne caritatis unde oīo occulta de quibus pōt
presūmi emendatio dici nō debent ubi autē nō sp
at emēdatio sed precipue recidiuatio uel aliquod
magnū scādalum dici debet non tamen accusando
si pbari sufficienter non pōt qa graviorer tūc pec-
caret sed simpliciter denuntiando ut pri si spat
quādo ide puidebit. Item si fecit uel cooperatus
est ad aliq. cōspirationē uel contra prelatos uel in
uenit aut sestatu est pcialitates i monasterio uel
in cōuentu sectas uel diuisiones qa mortale & cri-
mina mūdanoꝝ peruersoꝝ ymo dominoꝝ potius
qua religiosoꝝ. Item secūdū Ray. interrogādi sunt
de .xii. abusionibꝫ claustri que secundū hug. sūt
iste. Prelatus negligens. discipulus inobedies. Iuue-
nis occiosus. senex obstinatus. monachus curialis.
uel causidicus. hītus preciosus. cibus exquisitus.
rumor in claustro. lis i capitolo. dissolutio i choro.

Irreuerentia circa altare. In hiis q̄doq; est mortale quandoq; ueſtale ſecundū q̄litatem facti & intentione: magna etiā abuſio eſt religioſoꝝ iurare i coſtremōe etiā ſi dicat ueritatē & etiā maledicere uel blaſphemare & ſi ex leuitate. **Interrogandū ē p reci**, pue de ceremoniis p rincipali bus ut de eſu carnium extra infirmitatē de lineis non utendū ad carnē de lectis nō pluinis de ieiuniis regule & cōſtitutioꝝ de obſeruatione ſilentiū in certis locis & horis ad q̄ oīa obligat̄ omēs monachi & monache benedictini extra de ſta, mo, cum ad monaſteriū & etiā plures religioſi alioꝝ ordinum ex cōſtitutionib; ſuis & licet in hiis prelatus poſſet diſpenſare non tamē pōt diſſipare quod eſt ſecundū ber. q̄do fit abſq; ca rōnabili & urgente alias peccatiū eſt diſſipati & diſpenſato plus & minus ſecundū transgressionem.

Si i obediendo male ſe hūit uidelicet qa obediuit in malo puta in dicendo mēdaciū uel ex negligētia dimiſit coē mādatū uel tardus fuit ad obedie, dum uel nō affectuoſe ſed queruloſe uel diſſolute non cū maturitate. **Si** irreuerens erga maiores egreſſuſtinenſ repreheſiones & cum iđignatioꝝ coiterueniale eſt. **De exercitio.** **Si** uacauit ocio quod eſt ſūma omniū uicioꝝ & quantum. **Si** i utiliter tēpus expendit in faciendo ea que ſunt nullius utilitatis. **Si** fecit exercitia mundanoꝝ ut faciendo buſtas uel uestes oꝝ polimito ſecularium, i. rechamatas uel lineas reticulatas & huiōi uel cōfectiōes precioſas multū uel alia gulosa qa magnū peccatum ē &

abusio & occasio multoꝝ maloꝝ & ideo phibedū
in monialibus modernis. **¶ De conuersando cū aliis**
si fuit nimis leuis uel iducens alios ad leuitatē &
risum uerbis uel gestibus so lacuis que licet aliqdo
sine peccato fieri possint ad recreationem uel sub
leuandum se uel alium ab accidīa ratiō tamē decet
huiōi religiosos. **Si irritisit uel gestuauit quod con-**
gruit simus uel ystrionibus non religiosis. **Si mur-**
murauit circa uictū & uestitum. **Si ipacient tulit**
mores graues alioꝝ si se grauem aliis reddidit. **Si**
singulartares quesiuit i cibo nō uestitu dormitōe
& alias unde frequentet oritur in ipsa supbia & in
aliis murmuratio & indignatio. **Si fratre deli queri-**
tē nō fraterne admouit uel defectus illoꝝ prelato
non significauit ad remediādū seruato tamē ordīe
frater ne caritatis uel correctionis i quolibet horū
est peccatum coiter ueniale. **¶ De executione officiū**
sibi cōmissi si murmurauit contra cōmittentē tāq
indiscretum. **Si in patienter se hūit dure respōdēdo**
cum quibus se habuit intromittere. **Si nō diligēt**
tractauit res monasterii. **Si nimis tenax fuit i da-**
do uel si nimis pdigus uel acceptor psonaꝝ sine cā
rōnabili dans magis uni q̄ alteri de coibus si dedit
quibus non potuit qa non habebat licentiam. **Si**
pmisit res pire ex negligentia uel nimis sollicitus
fuit ppter hoc parā uacando sibi ppter multiplici-
tate temporaliū quod uitium hodie multū regnat
¶ De studio lectionis. **Si fuit negligens ad studendū**
ea ad que tenet secundū regulā & cōstitutiones qa

peccat ex ignorantia transgredentis nec excusabitur a
 peccato. Si est sacerdos debet querere scire quod punetur
 ad debite celebrandum & ministrandum. Si confessor quod
 pertinet ad illud officium & sic de aliis si in his est
 negligens precipue cum potest graueriter peccat. Si debet
 etiam frequenter legere scripturam uel docere exponentes
 uel alios libros deuotos & utiles unde & instruans
 & confortans ad bonum. Si legit curiosa & iutilia propter
 que trahitur a magis necessariis ut doctrinas
 gentiliu uel fictiones poetarum & huiusmodi quae peccatum
 est curiositas que vocantur ad dirigendum moniales
 in electionibus nisi abstineant ab his que posset
 oriui discordia iter eas sunt excoicata. De priuatis
tibus ad religiosos habes diffuse in tercia parte
 sume tu per totum. De oratione. Si non curauit
 ultra officium diuinum priuatim orare pro se & pro aliis
 consanguineis & benefactoribus precipue recemendatis uiuis & defunctis sollicite ut debuit. Si non
 frequentauit confessionem & coitionem secundum
 morem & regulam suam & de monachis nigris
 preceptum est hoc faciat semel in mense in cle. ne.
 in agro. de sta. mo. in. cle. Si non uacauit meditati
 oni que maxime deuotio inducit. Si fuit tepidus
 in dilectione dei & proximi non ardenter affectans honorem
 dei & salutem animarum ut decet. Si ingratus ad recognitam
 dum & recognoscendum sua beneficia & recipies adum
 indeuote ei seruiendo. Si non preparauit se ad dinum
 ut debuit hec sunt peccata in quibus quotidie offendit
 & unde impedit perfectus. Si nisi dilexit consanguineos

carnaliter nimis affectans eoz pspéritatē uel gau-
dens de ea: aut contristatus de aduersitate. **S**i nimis
eos uisitans uel querit & gaudet uisitari ab eis. **S**i
de secularibus cum eis loquit̄ que non expedient
uel etiā cum aliis de genere & huiōi frequenter in-
terrogat & audit uel si pro eis p̄curat beneficia ec-
clesiastica uel temporalia non aptis beneficiis in-
quibus posset esse mortale. **D**e aliis uiciis coibus
cum ira inuidia superbia & huiōi uide.s. i secūda
pte uel prima de hiis que pertinent ad regulā suā
ipse sibi uideat . **S**i penas seu penitētias taxatas
uel iniunctas a regula constitutis uel prelatis si nō
fecit q̄a peccauit si ex negligentia. **S**i autem nullo
modo esset paratus facere etiā prelato precipiente
esset mortale si non intendit p̄ficere in uita sed q̄
seruat inuitus facit & male contentus est esse. i reli-
gione ypocrica est & in statu dāpnationis. **t**ho. de
excoicatis religi. **R**eligiosi qui inducunt aliquē ad
uouendū uel iurandū uel fide interpolata seu alias
pmittendū ut sepulturas apud ecclesias suas eli-
gat uel electā nō mutant sūt excoicati excoicatioē
papali. **R**eligiosi qui clericis uel laycis sacramentū
eukaristie uel unctionis extreme mīstrare aut ma-
trimoniū solemnizare absq; licentia sacerdotis
pochialis spūali uel aliquē excoicatum a canone
preterquā i casibus a iure expressis uel priuilegiis
cōcessis a sentēciis p̄ statuta sinodalia uel puicialia
prouulgatis uel absoluere quēcūq; a culpa & pena
presūplerint sunt excoicati excoicatione papali &

absolui nō possunt circa sedē apostolicam .in cle.
 religiosi religiosi qui uadunt ad audiendū i sfo
 lis leges uel phisicam post duos menses si non di
 mittunt sunt excoicati & dicunt apostatari qđo
 dimissa religione & hitu intendunt non reuerti.
Item religiosi qui temere bitum sue religiois di
 mittunt quamuis non sint a postate ex hoc sunt
 excoicati in predicto capitulo ut periculosa .li. vi.
Religiosi qui predican aliquia ut audiētes ad deci
 may ecclesiis debitas & solēpne retrahant i sermois
 bus suis uel alibi pferre presūmunt sūt excoicati
 de penis capien .in cle .**R**eligiosi cuiuscunq; ordinis
 cum uiderint & sciuerint cathedralē uel matricē
 loci ecclesiā seruare iterdictum quodcūq; positiū
 auctoritatē sedis apostolice uel ordinarioꝝ debet
 & ipsi seruare non obstantibus quibuscūq; appell
 ationibus antea etiam ad eandem sedē uel alias
Interiec .& alias obiectioisbus aliqđo nō reseruātes
 sunt excoicati de sen .extra ex frequentibus in cle .
Religiosi qui scienter pposuerūt cōfidentibus sibi
 conscientiā non facere de soluendis decimis sunt
 suspensi ab officio predicationis tam diu donec
 cōfessis eisdē si cōmode potuerunt faciat cōsciam
 q; si in dicta suspensione non purgata negligētia
 predicent sūt excoicati de penis capientes in cle .
 monachi & canonici regulares non habentes aliq;
 administrationem si conferūt se ad curias p̄cipū
 absq; licentia suoꝝ prelatoꝝ ut inferant dāpnum
 prelati suis uel monasterio sunt excomunicati in

cle, ne in agro de sta. mo. Religiosi mendicantes
qui acquirunt noua loca ad habitandum uel atque eorum
loca alienata, uel primitus absque licentia pape sunt
excoicati de excel. prel. a. c. i. l. vi. Qui ingrediuntur
monasteria monialium ordinis predicatorum sive
fratres ipsi sive alii quocumque mares nisi in casibus con-
cessis in constitutionibus eorum sunt excoicati nec
possunt absoluiri nisi a papa uel magistro ordinis uel
ab aliquo quod super hoc habeat in huic auctoritate
specialem per extrauagatem & qui admittunt uidetur
etiam excoicati, quod participant in criminis. Qui ingrediuntur
alii monasteria monialium ordinis minorum in casu
non concessis sunt excoicati per extrauagatem audiui
quod possunt absoluiri ab episcopis. Qui ingrediuntur
alia monasteria monialium de iure coenobio non sunt ex-
coicati sed in multis locis per constitutioes synodales
& hoc quere de his excoicatis habebes plene in .iii.
pte. s. t. i. c. **DE PRELATIS IN COMMUNI**
Circa prelatos in coenobio inquirendi si legitime asse-
catus est dignitate seu prelatione an uidelicet aliquod
irregularitate uel sententia fuit irretitus cum fuit
assumptus ad prelaturam in quod non fuerit dispensus
uel absolutus ut si fuit bigamus si copatus est in
caeca sanguinis si illegitimus si excoicatus uel suspic-
sus ut notorius concubinarius quilibet horum hoc
sciens prelationem tenet furtive unde in continuo
mortali. **Nota** quod illegitimus ad dignitatem uel bene-
ficiu curatuum uel prioratum in religione que creat
per electionem sine dispensatione pape promoueri non

pōt ex priuilegio tunc magister ordinis hoc pōt
dispensare ad prelaturas in ordine predicatorum
hoc habes in iiii. parte sū.ti.c. **S**i rite & absq; uitio
symonie fuit electus confirmatus & ordinatus si
interpoluit preces p se uel p curauit uel alius p eo
porrigeret symonia ē & si fuit ibi symonia pactio
nalis indiget dispensatione pape anteq; dispēset
fuit uie tenet dignitatē de hoc habes i pte sū.ti.i.
c.i.peragra.& de oībus illis q habes.s.in c.de bene
ficiatis & in.c.de cle. in coī potes interrogare put
uidet expedire & si est prelatus religiosorū iterro,
gandus de hiis que sūt in.c.precedenti & de hiis
que sequūt. **S**i aliquod manifestum peccatum in
subditis dissimulauit & non correxit aut si non
manifesta que tamē ad eius notitiam aliqualiter
peruenerūt ulterius nō i qsiuit si mere ex negligē
tia dimitteret puto mortale quo ad criminalia si
ex aliqua rōne ut ad magis scandalum uitandum
secus si in capitulo equus iudex non fuit. **S**i in
rebus monasterii dilapidator fuit. **S**i superioribus
suis & ipse obediuit. **S**i cas sibī a superioribus cō
missas non secūdū cōsiliū perito terminauit sed
secundū acceptionem persone: in omnibus hiis ē
peccatum mortale uel ueniale secundū quātitatē
excessus & malitiā & negligentia. **S**i indignos &
non ydoneos in officiis posuit maxime ad curam
āia male uidet talis posse excusari a mortali: qui
eos quos scit malos & etiam i mortali perseuerare
ponit ad curā anīa cū pōt repellere nec credo q

excuset paucitas q[uod] alii nō iueniūt & etiā si aliē
ille multū sit idustrius & bene officietur ecclesia
i[nter] exterioribus. Idē cū sustinet tales si iuridice pōt
eos remouere. Si posuit ad audientiā confessionē
notabiliter igo norātes & ineptos uel criminosos
mortaliter peccat per illam regulā qui occasionem
dāpnī dat dāpnum dedisse uideſ. Idem si tales tol-
lerat cū possit remouere nisi forte a superiore sit
ad hoc positi sed quam curā de ipsis habebūt cum
ad sui dāpnationē exerceat tales officia audiēdi
quō autē dicat iepetus uel notabilitet ignorās hēs
in ſūma i. iii. pte ti. Si fuit curiosus uel pōposus
in edificiis ecclesie uel monasterii & ornamentiſ &
buiōi quod est contra ſniām Ieronimi & ambroſi
xii q. ii. aux & .c. gloria episcopi & ber. & tamen a
modernis fiunt quotidianē multe ſuperfluitates &
curiositatiſ & palatia cōtra exempla oīū factoꝝ
& in hiſ amittit multū de tēpore & deuotione ita
q[uod] cōpletis edificiis exhaustus uideat omnis spūs
& paupes interea moriunt fame quos de ſupfluis
eoꝝ tenet ſuſtētare. xii. q. i. Si minus fuit ſollicitus
circa temporalia ex hoc nimis uacans debito ſpūs
alibus & in ſe & in ſubdtis & lectioni & orationi
ad monitioni uti p[ro]p[ter] peccati plus & minus ſecūdū
quātitatē excessus p[ri]ncipaliter enī eius cura debet
eſſe de ſpūalibus. Si per cuias nimis diſcurrunt in
littigādo cum ſcadalo hominū cū poſſet per alium
modū magis pacificū ſua repetere & ſi non tātum
Si iura & priuilegia ſua eccleſie non ſeruauit &

defendit ut debuit. **S**i in dispensando indiscrete
 se habuit uel q̄a nimis de facili & sine cā rōnabili
 dispensauit in ieiuniis in esu carniū i retinendis
 rebus ad usum in p̄hiis taxatis secundum regulā
 uel constitutiones & huiōi q̄a peccauit iducendo
 relaxationem uigore religionis eneruando ūde be-
 atus benedictus i regula dicit q̄ de oī dispēsatiōe
 habet reddere rōneū uel si fuit nimis durus i di-
 spēsando cū debuit precipue cum debilibus & in
 firmis & huiōi nō puidens eis. **P** i exēplaris fuit
 in incessu moderato in habitō nō precioso in mo-
 destia gestus in locutione rara graui & fructuosa
 cauens discordiā pacem nutriens omnes pacienter
 audiens & tollerans singularitates uitās cōmunia
 sequens cū potest nemini blandus cūctis affabilis
 susurrations detractiōes irrisiones cōfabulatiōes
 maledictiones cōtemptus i se & in suis eliminans
 circūspectus in oībus delectatus de presidētia sed
 timens de negligentia cum de singulis habeat red-
 dere rōnē sibi cōmissis ita alioꝝ habens curam q̄
 sui non obliuiscat ut docet gregorius in pastorali
Si in corrigendo fuit n̄ rigidus q̄a utrūq; cauēdū
 ē ut docet gregorius in moralibus ut habet. dī. i.
 disciplina nam & facilitas uenie in cētiū prebet
 delinquēdi ambro. xxiii. q. iii. ē in iusta & aspītas
 nimie icrepatiōis nec correctionem recipit nec sa-
 lutē Leo. dī. iii. v. cū breuis precipue circa seniores
 p̄bet prelatus in corrigendo huma nius se habere
 ut dicit in illo capitulo nisi essent h̄ituati i malo

Nōta

qa tūc dūrius secundū gregorium.ii. q.iii. seniorē
Si indiscrete fecit precepta a qbus multum debet
cavere nisi esset res ardua & si cogeret ad precep-
tū uel sententiā ad aliquid dicendū uel faciendū
in quo nō esset ei subditus uel non deberet ei obe-
dire ut in reuelando peccatum occultū oīo esset
mortale ei. In inquisitione etiā criuinū receptiōe
accusationis uel denuntiationis uel in prolatione
snīe excoicationis & huiōi non sit preceps ne pce
dat p suspicioes sed p pbationes & mōs iuridicos
alias incurrit graue peccatū & aliqdō sētēcias de
hoc habes i sumā. Si recepit prelatus in ordiē mēs
dicantiū aliquē ad pfessionē āte ānum cōpletum
pbationis seu nouiciatus est suspēsus a receptiōe
alioꝝ ad pfessionē & debitor pene grauioris culpe
unde & mortaliter peccat extra de regula nō solū
li. vi. Si non induxit q̄tū potuit uerbo & exemplo
ad seruandū oīa ceremonialia sui ordinis si malas
consuetudines seu corruptelas si contra regulā &
decentiā religionis etiā quas inuenit iam inducas
non abstulit quātum potuit ut uitiū proprietatis
discursū fratribus ad placitum familiaritatē cū
mulieribus & uiris. Si est monacha collationē rerū
amicis & consanguineis sine licentia & cā rōnabili
esu carniū ubi cōmode non debent quod ē uniuersi-
tate oī monacho de con.di.li.monacho & similia
precipue que lunt contra essentialia nota religiois
nullomodo debet permettere nec etiā receptionem
symoniacam moialis sicut hodie fit ubiqꝝ q̄ si non

pōt talia remouere nec ē spes i futuꝝ dimittat cu
rā exēplo benedicti talis vii. q.i. ne q̄cte tuā amittat
& tandem cū eis dāpnatione incurat quicūq; sit
ille abbas uel abbatissa prior uel priorissa uel alias
quocūq; noīe censeat nec sufficit q; prelatus cor
rigat uitia que contigerit ipsum noīcere sed debet
diligēter agnoscere Multū peccatis sui cōsiderādo
uias eius cauet autē ne crīmina sibi delata i foro
conscientie uel in secreto iudicet de illis in foro
contentioso seu in capi. ibi enim tātum māfesta
sunt punienda nec forāmīscendasunt si habet ut
sub cura monasteria monialium inquirēdum est
ut infra .c. sequenti de huiōi materia. ~~DE EPI-~~
~~SCOPIS ET SVPERIORIBVS PRELATIS.~~

Circa episcopos & alios supiores sic possūt forma
ri interrogatiōes si nō sit talis litterature & cōscie
q; p̄ le sciat explicare que debet: cum tamē ad hoc
tenet & habeat alios sup̄ hiis informare & dirigere
nā si bonus coiter ab omnibus reputat & sufficiēs
nō esset necessariū nisi eum audire & si de aliquo
negocio tamē eū nō intelligit cōfessor uel dubitat
de illo loqui potest p̄ sui serenitate & si tale qdē
in quo uariantur opiniones uel nō pōt dari certa
snia reliquēdus sue cōscie. Idē dicendū circa alios
clericos religiosos prelatos & laycos peritos & ti
meratos qui sciunt scienter dicere facta sua. Si nō
est talis sed iudicet adiutorio interrogantis inq̄tū
clericus est inquin pōt p̄t expedire uidet de hiis
que habes. s.in.c. circa clericos in coī ut de officio

diuino celebrazione administratione sacramentorum
& modo & huius. **S**i assumptus est de religione de
hiis quod habet etiam in c. circa religiosos quo ad multa
nam adhuc tenet seruare ordinem suum nisi in his quod
quod non compatunt officium pastorale ut silentium
solicitude uigilie & huius; in quantum beneficiatus
seu curatus & prelatus de hiis que habes in c. circa
beneficiatos & si recepit dignitatem seu episcopatum
habens aliquam irregularitatem uel simili uel cum
symonia uel per intrusionem dic ut in c. precedenti in
principio exinde de his que secundum sunt speci
alia officio pastorali. **S**i contulit ordines sacros
indebito quod est unum in quo maxime offendunt
Si contulit per symoniem sed occultam mortaliter pec
cauit non tamen ipse suspensus est ex hoc quo ad
alios si notoria suspensus etiam quo ad alios sed in
utroque causa ordinatus ab eo est suspensus & idigit
dispensatione. **S**i contulit scienter non habentibus
etatem legitimam mortale est nec in etate ipse potest
dispensare. **S**i contulit per saltum ordines scientem uel
per duos sacros simel uel quatuor minorum semel cum
subdiaconatu mortale est. **S**i contulit ordines sa
cros extra tempora ordinationum mortale est nisi ex
dispensatione pape & ordinatus est suspensus mi
nores autem diebus festiuis conferre potest. **S**i in ordina
tione obmisit aliquod fiendum & si obmisisset aliquod
de substancialibus in quibus imprimitur character oportet
totum iterare in alia ordinatione. iii. temporum si
quod non est substanciale sed de precipua solempnitate

non debet iterari sed suppleri tatum obmissum in
ordinatione alia nec plus quam supplet ille debet
exercere officium peccat autem epus in huiusmodi si
ex certa scientia vel crassa ignoratia. Idem uidet si
ex notabili negligentia. Si ordinavit aliquem sine
licentia sui superioris scienter quod mortale est & est
suspensus per annum a collatione ordinum. Si non fecit
examinationem fieri de ordinadis de etate scientia
& moribus secundum iura peccauit mortaliter. Idem
si fecit fieri examinationem pro lepto ad huiusmodi. Ideo
si per tales quos existimauit pro malo eorum conscientiam
admittere indignos si ad eum spectat prouidere
de talibus & remediare. Idem si scienter admittit
indignum quem iuste repellere potest ut concubinatum
illicitum & huiusmodi. Si non contulit sacramentum
confirmationis quando debuit solum enim episcopi
postulat conferre & omni anno semel debet conferre extra
illud tempus solitum omnem tempore anni & hora
mortis potest concedere ne sine hoc decedant quoniam
sine hoc saluetur committendo ergo magna negligentia
ut per multos annos credo esse mortale si non dedit
secundum debitam formam materiam & locum quod mortale
esset quod autem sit ieiunus non est necessarium & si
deces & de iure. Si bis alicui dedit scienter peccauit
mortaliter unde in hoc debet esse cautus ne iteret
& etiam aduertere quod aliquis crismatus teneat crisma
duum non consanguineus sed alius. Si in cena domini non
consecrauit cum potuit crisma & oleum sanctum ut
debuit quod innouanda sunt talia & si non seruauit

materiā & formā & titum ecclesie uel si aliquid
hoꝝ fecit p symoniā mortale est. Idē de benedicti-
onibus abbatū & abbatissar̄. Idē de reconciliatiōe
ecclesie uiolate monialē autem q̄ nouit corruptā
non defacili debet consecrare i virginē nec tamen
manifestare crimē si occultū est sed mutare nomē
virginis incastā si non ppndat. Si contulit bene-
ficia p symoniā ē mortale & si notoria ē suspensus
quo etiā ad alia secus si occulta q̄ nō ē suspensus
si contulit scienter idignis siue s̄iplicia siue curata
mortale est. Idē si acceptauit a patrois presentatū
ineptum. Idem si confirmauit indignū. Si cōtulit
plura beneficia i casu non concesso uni uel plura
beneficia ut prebendas aut dignitates uel si cōslāg.
uineis minus aptis cōtulit rōne consanguinitatis
postponendo aptiores mortale est. Si admisit ad
beneficia habentia curā aīay seu ipsa contulit nō
habētibus xxiiii.ānos m ortale est. Si ecclesiis iure
vacantibus non puidit de rectore sicut vacat cu-
rata data absq; dispēlatiōe pape h̄is q̄ nō attigūt
xxi. annum uel si infra annum non faciunt se ad
sacerdotiū pmouere nisi cā studii sit obmissū de
quo habes. s. in. c. de beneficiatis. Si enim ifra sex
menses post hoc non puidit non potest pesteā se
intromittere alias usurparet quod non pot unde
& mortale esset & non tenet talis collatio & tunc
tenet errorem suū manifestare. Item q̄ do recepto
secundo beneficio uacauit primū uel secūda prebē-
benda uacauit prima de quo habes. s. sed plene in

112

summa in pte iiiii. ti. e. Si ordinavit aliquem clericū ad ordinem sacram sine tytulo. i. sine beneficio uel saltem sine patrimonio sufficienti q̄a ultra peccatum tū tenet ei expensas facere quousq; de beneficio sit ei p̄uisum nisi aliquis episcopus hoc ei cōmisiſſet de terminādo p̄sonas q̄a tunc ille cōmittens tenet ad huiōi de quibus vide in summa in. iii. pte ti. e. Si non visitauit episcopatum suum ut debuit Si in visitatiōe sua nimis ſuptuosus fuit cū nimia familia ueit & equitaturiis nimis ultra prescriptū numerū uel si ipse aut famuli eius munera accepit ſupest ſpūalis pena de quibus plene in iii. pte ſu. ti. e. Si in visitacione non diligēter quesivit de quibus debuit maxime de uita & honestate sacerdotū officiantiū & quō se habent i administratiōe sacramentoꝝ & de formis eorū si bene pronunciāt precipue baptismi qui est magis necessarius de auidentia confessionum quō se habent quō populū admonent & i rebus ecclesie precipue altare q̄ mūda teneat. Si autē iuenit in hiis notabilit̄ exceder & piculose si nō punit & puidet q̄ ille se emēdēt uel de alio si illi ē icorrigibilis & ideo iepetus grauit̄ peccat & oīa mala & dāpna aīaꝝ q̄ ide sequunt̄ ei i putat̄. Si sustinet i officiis notorios cōcubinari os quos debet post admoitionē si nō dimittant & beneficiis priuare grauit̄ peccat̄. Si i aliis malis & sceleribus maifestos nō punit ut usuris uacantes Iudis tabernis aliis negociis secularibus uenaētois bus p̄ditioib; & huiōi i hiis enim non puniēdo

uident male posse excusari a mortali nisi ex huius
punitionibus sequeretur scisma uel magnū scādalū
inde cōstitueret. **S**i laycos sibi subditos notorios
peccatores quos per se nouit uel sibi p parochia-
nos eoz denuntiatos ut adulteros usurarios inimi-
citas exercentes manifestas nō corrigit p censuras
& alios modos peccat grauit nisi obmittat qd non
spaf emēdatio sed deterioratio eius sed hoc tamē
non uidetur excusare sufficienter sed hoc aliud si
timeret graue scandalum & alia. d. xxxviiii com-
messationes. **S**i malas consuetudines quas reperit
in sua diocesi non nitit auferre quātum potest ut
uēdere & laborare diebus festiuis nō coicere semel
in āno & cōsideri & huiōi repudiare in ecclesiis p
mittere uiolare ecclesiasticam libertatē ut qd cleici
cōueniant p debitiss uel delictis: si iudicio seculari
uel ecclesiastica īmūitate ut qd extrahant debitores
uel malefactores per uiolentiam de locis sacris &
huiōi ī casibus non concessis debet enim prohibere
& si post admoītionē nolūt desistere excōmuciare
& p cōmissis punire alias peccat grauiter obmit-
tendo ex timore uel negligētia d. xlvi. sit rector **S**i
fructus seu redditus episcopatus sui male expedit
donādo consāguineis uel aliis nō īdigētibus peccat
grauius & si distincta sunt ea que deputantur ad
mensam eius ab aliis. **S**i de aliis que errogare debet
clericis uel p reparatione ecclesie uel pauperibus
det consāguineis uel aliis amicis sine rationabili in-
digentia tenet restituere illa qd rapinam facit &

similiter recipientes ab eo si nō sūt disticta huic bona cum intelligātur oia cōmitti fidei sue ea que supfluūt ad usum suū & familie sibi conuenientes debet pauperibus erogare alias dando paupibus subtrahit. xii. q. ii. aur. Si grauauit subditos suos in debit is collectis. Si fecit clericos suos soluere talias i positas ad mō temporali uel gabelas ad istā uia eius. Si ipse sponte dedit sine licentia romani pontificis quod p̄hibet. Si delicta clericorum uel laycoꝝ uel blasphemantium deum & sanctos suffocantium puulos ex inaduertētia & huiōi puniuic pena pecuniaria ex auaritia & non magis ad reſtrendum. Si uisitauit dyocesim uel uisitari fecit magis ppter lucrum quam propter salutem ouium. Si alienauit bona episcopatus sine licentia pape uel in casu indebito in quolibet horꝝ est mortale. Si iura aliaꝝ ecclesiaꝝ non seruauit. Si bona uacātia ecclesiaꝝ sibi usurpauit cum debeant successori seruari. Si iusta debita a predecessoribus contracta rōne ecclesie non soluit. Si fructus alicuius beneficii ad tēpus sibi accepit uel pte ab eo cui cōcedit ultra habere in quolibet est rapina si non formā juris seruat erga manifestos usurarios sed de certa quantitate contentus non facta debita restitutiōe sibi remittit & ad sepulturā & ad sacramenta admittit. Si incerta paupibus dispensanda in usū suū convertit sine necessitate. Si sentētias excoicatiois defacili ppter lucrū pfert uel absolutionē quodlibet mortale & graue. Si permisit questuarios uel alios

¶nuntiare indiscretas indulgentias & falsas. **S**i
exéptos ut predicatores & minores heremitas sacerd
agustini carmelitas Cistercientes seruitas & alii ha
bentes priuilegium exemptionis in iuste molestat
non seruando priuilegia eorum uel p audientia con
fessionū non admittendo sibi presertatos ydoneos
secundum cle. dudum de sepul. uel sibi retinēdo
nimios casus & in consuetos ut quottidie habeant
ire ad ipsum uel ad quartā cogendo quantum ad
illud in quo sunt priuilegiati uel eos ad iuditium
trahendo cum nullo modo possit conuenire nisi
pro heresi grauiter peccat. **S**imonasteria monach
orum uel monacharum nō diligēter & honeste uisitauit
& eos uel alias ad seruadū regula iduxit deponēdo
abbatas & abbatissas pro relaxatione cum expedie
habendo curam de honestate eorum & q̄ non habeat
familiaritatem cum clericis & religiosis uel laycis
puidendo de diligentī clausura & de confessore se
cuto & cōscientiato prohibendo ingressū symosacū
& conuiua seminarū que ibi fiunt & festa uana
consecratiois eorum in iudicando in foro contencioso
si non tenuit uicarium pitum & bonum precipue
quando ex se non habuit debitā sufficiētiā iuris
Si non seruauit ordinem iudicariū debito mō
Si fuit acceptor psonarum. **S**i dedit si quas sentētias
de quo dic ut. s. in. c. circa iudices. **S**i non seruauit
debitam formā iuris iſerrendo snias excoicationū
suspensionis iterdicti quia iſcurrit ultra peccatum
certā penā de quo uide i. sū. iii. pte. ti. e. precipue

ī casibus matrimonialibus oportet esse cautissimū
& pōderosū circa diuertia. **S**i dedit licētiam iudici
seu domino temporali uerberādi uel pondi ad pati,
bulū uel i carcerādi uel alias puniēdi clericos suos
nisi i casu i quo ēet i corrīgibiles p eū efficiatur cū
predictis excoīcatis extra de sen. ex. ut fame nemis
nem tamen debet uerberare maibus suis nec tamē
cum expedit p laycum sed p clericū debet clericū
facere uerberari sed iura a causis autem sanguinis
debet abstinere opere consilio & mandato. **S**i te-
stamenta & ultimas uoluntates non fecit implere
precipue in legatis ad piācas. **S**i dispensauit in
uotis uel iuramentis in quibus non potuit uel si
potuit indiscrete & sine cā rōnabili quia peccatū
graue est. **S**i hereticos non diligenter per quiliuit
in dyocesi sua & puniuit secundū iura. **S**i absolvit
a sententiis a quibus non potuit de persona sua si
extraeris fuit i habitu non precioso suplectilibus
nō argenteis & curiosus & appatu domus & orna-
tu non seculari etiam uictu sobrio non conuiuali
nisi paupibus in uisitando ecclesiam inter essendo
diuinis officiis & precipue diebus festiuis hoc de-
bet facere secundū iura i solepnitatibus precipuis
cantando missam. **I**n dicendo officium deuote nō
cursim in ecclesia sua debite i frequētando orōnes
priuatas in uacando lectioībus ut di. xxxvi. p totū
In predicā dō si scit se nescit puidendo gregi suo
de predictoribus utilibus nō curiosis & cōfessioī-
bus i tenendo honestam & deuotam familiā suā

sollicitus de salute eius. **I**nuitando cōuersationem
cum mulieribus ut pestem i exitu de domo rati-
nisi ad ecclesiā. **S**epe cōferendo & querēdo cōfilia
a seruis dei quō posset melius puideri gregi suo.
Adulatores ut uenenum ex horreat pater paupū
uiduaꝝ orphanoꝝ oppresoꝝ existat & causas eorū
sine expensis expedire faciat in iuris p̄priis nō sit
uicidatius sed pacientissimus i uerbo & gestu nō
subitus & iracundus nemini multum familians
nsi seruis dei superioribus obediēs equalibus nō
iudens non gaudens de dignitate & honore sed
luggens p extēriori occupatione & plebis offēsione
& si in his omnibus diligenter se habuit nil deo
acceptabilius. **S**i autem perfūctorie & male nil mi-
serabilius & dāpnabilius episcopi dignitate ut di-
cit agu. di. xl ante oīa de prelatis multa habes i. iii
pte. su. c. uel p totū episcopi ut supra cōcedētes
aliquā domum usurariis alienigeis ad fenus exer-
cendū sunt ipso iure suspēsi extra de usuris q̄quā
li. vi. **S**imiliter si pmittunt q̄ huiōi usurarii alie-
nigene exerceant fenus interris eoꝝ iurisdictioi-
bus subiectis non infra tres menses expulerit sūt
suspensi ut in dicto. c. q̄quam de usurris . **Q**ui se-
gerit p papa electus aminori pte quā aduabus pti
bus cardinalium ē ipso facto excoſcatus & similiter
cardinales q̄ presūpserint talem nomine papam
& similiter om̄es alii qui talem reciperent p papa
extra de elec. li. vi. **C**mnes clerici religiosi & layci
sive familiares curie siue alii qui aliquod pactum

fecerint uel aliquod magnum uel paruum p̄miseric̄
 uel p̄missionem receperint uelex pacto uel pro-
 missione occulta uel manifesta dederit uel receperit
 paruum quid uel magnum pro aliqua iustitia uel
 gratia pro se uel pro alio i causis iudiciis uel literis
 apostolicis & q̄buscūq; modis ab ap̄ pastolica sede
 ob inendis sūt ipso facto excoīcati in extrauagāte
 bonafacti viii. & absolutio pape reseruat hec habet
 locū iuris romana Io. adree & antho. de butiō eā
 allegant. **DE ABSOLVTIONE ET PENITEN-**
TIE IN IVNCTIONE. De absolutione & p̄nitē
 iniunctione postquam penitens dixit ex se uel ex
 interrogatiōne confessoris interrogantis peccata
 sua ut debuit tandem concludit in istis peccauī &
 in multis aliis cogitatione locutiōe ope & obmis-
 sione uel aliquod huiōi & de omnibus dico meam
 culpam. Confessor non interroget nisi sit talis de
 quo in hoc nō dubitet q̄a tunc sup̄fluū & risibile
 esset si dolet de omnibus preteritis & proponit in
 futurum abstinere ab omnibus, s.mortalibus. Itē
 si habet aliqua restituere uel famam uel rem p̄ in-
 iuria satissimē quam cicius potest absq; dilatatione
 satissimat q̄ restitutio quomodo sit fienda & quo
 ordine quo ad certa uide in summa secunda p̄ te-
 ti. penul. per totum materia ibi est longa. Quid si
 dicat nolle ista facere seu nō posse cum tamē possit
 non est absoluendus tho. xxii. q. iii. tunc uere p̄t̄
 tamen sibi dici misereatur tui & cetera. Sed nullo
 mō absoluo te: potest etiā ei iūgi aliquod bonū

fiendum non tamen in penitentiam declarando
sibi hoc quod infructuosa sit & sine remissione pec-
catorum sed ad mollificandum cor eius de pe. di.
v. falsas. Si autem paratus est ad omnia facienda
tūc si esset i aliqua sentētia excoīcatiōis ligatus si
nō potest absoluē ab illa remittas eū ad episcopū
uel ad alium qui habeat super hoc potestatem uel
tu uadas ad procurandum pro eo absolutionem &
absolutum ab excoīcatione postea eum absoluasa
peccatis & non prius tho. Si autem potes absoluere
habendo in hoc specialem auctoritatem si non
absoluisti a principio quod decentius fuit nec tamē
est multa uis si fiat in fine cōfessionis dum medo
ante absolutionem de peccatis absoluē eum p istū
modum. Primo exigendum est ab eo sacramētū
& patut stare mandatis ecclesie que. s. siēt ei p illa
causa quo iuramento prestito iniungat ei hoc ut
si incidit faciendo contra aliquem canonē pponat
non amplius facere si pro offensa facia in aliū uel
dampno pmittat satiūlare iquantum pōt & hoc
facto denudatis humeris eius confessor cum uirga
uel disciplina peccatiāt eū dicēdo psalmū miserere
mei deus uel alium psalmum penitētiale dando
ad quemlibet uersū unum ictum post gloria patri
subiūgat Kiriel xpēl kiriel p̄. no. & ne nos & cet.
uer. plal. & cetera. Esto ei domine turris fortitudis
nihil p̄sciat & cet. domine exaudi & cetera. domi-
nus uobiscū. oremus deus cui p̄prium ē misereri
semp & pcere suscipe dāpnationē nostram & quē

Sententia exco*icatiois* ligat miseratio tue pietatis
absoluat p*xpi* istū dominū nostrū deinde auctoritate
o*potentis* dei & beatorū petri & pauli & dñi
episcopi si ipē sibi cōmisit mibi cōcessa ego absol
uo te a uiculo exco*icatiois* q*ui* icurristi pp*t* tale
causā puta pp*t* i*ecclionē* manū uiolētā i*n* clericū
uel religiosū uel pp*ter* ingressū i*n* monasterium in
casu non concessō & si pluribus est s*n*i*s* ligatus
dicendū. Item absoluo te abexco*icatione* quam in
curristi pp*ter* tales causā & si pluries pp*t* eandē
causā dicendū totiens quotiens icurristi & restituo
te s*n*aci*s* sacramentis ecclie & co*ioni* & unitati
fidelū in no*e* patris & cer*uerberando* eum usq*ue*
ad amen. **Nota** tamen q*ui* ista forma quāvis debeat
seruari ut extra de sen. ex. nup*er* nō tamen ita est ne
cessaria quando etiā simplici uerbo fieri possit se
cūdū pe. de. palu. lo. de. lig. se & exco*catus* potest
in*ferri* simplici uerbo q*ui* fieri nō debeat greg. &
absolutio extra de reg. i*unis o*s** sed quando fieret
hui*oi* absolutio in publico ut erga mulieres forte
tunc obmittenda uerberatio ne denudet peccatū.
Itē si q*s* pp*t* rem ablata alteri fuisse exco*catus*
q*ui* restituerit non est tamen absolutus si iudex q*ui*
tulit sententiā absoluere*it* & hoc p*sonis* declarādū
est post absolutionē ad hui*oi* uel si non est aliqua
s*n*ia ligatus. Si habet aliquos casus peccatorū de
reseruatis episcopis de q*bus* nō potes*ab*solua*n* i*n*
chilominus eum a q*bus* potes sub hac forma. **Si**
teneris aliquo uinculo exco*icationis* minoris ego
absolu & restituo te s*ac*tis sacramētis ecclie. **In**

noīe patris & cet. misereat' tui & cet. filius dei p
suā misericordiā te absoluat & ego auctoritate ei-
us q̄ fūgor absoluo te ab oībus peccatis tuis aqbus
possū te absoluere In noīe patris et cet. & peccata
a qbus nō pōt absoluē exprimat peitēti ut habe-
at recursū ad episcopū vel eius vicariū pro huius
absolutioē & dicat ea sibi i cōfessiōe uel si eēt sim-
plex & nesciret ita bene expiūme factū suū scribat
cōfessor i cedula illud uel illa si sit plura ut portet
penitētē cā episcopo uel uicatio sub hac forma uel
simili: latoīe presentiū uel latricē p hoīcilio uel i
cessu in tali gradu et huīcī cōmissis absoluendum.
uestre paternitati trāsmitto ut absolutus benefi-
ciū ipendēdo et ei pnīā salutarē iūgendo ipsum
sacré ecclesie recōciliet quod si ipse episcopus re-
mittat ad cōfessorē ipsū auctoritate illius iterū ab
soluat ab oībus et iponat pnīā p illo p quo nō dū
imposuerat & sibi dicat ne illā cedulā alteri legēdā
trādat uel etiā ipse cōfessor si pōt uadat p eo ad
episcopū p auctoritate si uelit dare. si uere ille nō
habet casū de reservatis uel si habet confessor pōt
absoluere de oībus premissa absolutiōe ab excoica-
tiōe minori & alias ut.s.s.misereat & cet. filius &
cet. Ego auct. q̄ fūgor absoluo te ab oībus peccatis
tuīs in noīe pīs. sup illū nec ē necessaria manus impo-
sitio sup absolutū ymo nec decens secundū tho.
precipue super mulierem magis decet cōsigratio
crucis & postea addat passio domini nostri ihesu
xpī & merita beate marie & omnium sanctorū &

facta & dei & quicq; bōi feceris & pponis facere &
 mala que sustines & i futur; sustinebis snt tibi in
 remissio peccatorū tuorū que uerba nō sūt omit-
 tenda q; sunt magne utilitatis. ut s. omnia huiōi
 postea habeat uidelicet satisfactionis ex uirtute
 clauī & sic magis ualēt tho. In pñia iniugēda hoc
 maxime attendas secūdū oēs ut tales des q; credas
 omnino q; ea faciat q;tūcūq; sit magnus peccator
 & secundū Cris. melius in huiōi reddere rōnem de
 nimia misericordia q; de nimia iusticia. xxvi. q. vii.
 allegat dādo etiā sibi libertatē q; cū aliquādo emit-
 teret orōnem iniūctā vel ieuniu possit in alia die
 remittere. Itē cū dubitat de aliquo utq; faciat q;
 si non faciat illud puta ieuniu faciat aliud ut ele-
 mosinā. de orationibus si sit psona que de facili
 solet recidiuare in criminalibus per paucos dies &
 per plures pōt dare ieunia & elemosinā q; a huiōi
 etiā si fiant in mortali non sunt iterāde q; a ualent
 quātū ad effectū quē relinquūt post expletionm
 factā in satisfaciē cum q; s revertit ad grām tho.
 Quere etiā ab eo si potest illā facere q; si dubitat
 tūc non est iniungenda. declarandū etiā est peccato-
 ribus magnis secundū hosti. q; secundum regulas
 ecclesie taxatas. xxii. q. i. predicandū pro quolibet
 mortali esset septennis pñia iniugēda & ideo nō
 credat peccata sua leuia q; a pua datur penitētia q;
 hoc sit ne eam dimittat quod esset sibi mortale &
 oportet confessionē iterare si oblitus esset unde &
 etiā pōt ad moneri quod faciat aliquod mēoriale

appellatio

de pnia sibi iniuncta ut melius recordet & si obli-
uiscetur q̄ reuertatur ad te uel si nō bene facere eā
posset cōmutabis. **Itē** si postea icordat de aliquo
criminali quod tūc fuit oblitus si potest tui copiā
habere ad te reuertatur q̄vis non sit necessariū uel
uadet ad alium nec tenetur nisi illud tantū dicere
deuotis si habet q̄ tamen non potest implere uel
dubitat si hēs ad hoc spālē auctoritatē dispēsa uel
pocius in aliud peccati cōmuta. **Si** non habes po-
testatē remitte ad episcopū uel uicariū suum. **Itē**
caueas ne iniungas pniam p̄ quā fiat preiudicium
iuris alieni aut per quam det̄ alicui occasio ruine
specialis aut per quā peccatū occultum possit aliis
manifestari p̄ maxime infra confessionē ante & in
fine uerbis quibus potes īducas ad contritionē ne
dicat sicut fabulā peccata sua sed cū detestatione
ut dicit aug. caute & astute aliquādo interrogādo
q̄ credit ille ex uerēcūdia uelle celare. Circa turpia
tamē non descendendū est nimis ad p̄ticulares cir-
cumstātias postq̄ habet sufficienter sp̄s peccati
& huiōi a remotis interrogando ne doceat homies
malicia quas nesciūt tho. Admoneat super oīa ut
uitet malas societates uel frequentet confessionē
ut audiat sepe uerbū dei ut querat orōnes & parti-
cipations bonor̄ que fūt i religiōibus & ī indulgen-
tias **De infirmis.** Circa iſirmos sic agendū aut
enī talis est in piculo mortis aut nō & dico piculū
mortis non solū q̄ est in extremis constitutus sed
cōtingit frequenter hoīes monex illa iſirmitate &

medici dubitat in tali casu potest qlibet absolvi a
quolibet sacerdote de quolibet peccato & quali-
bet sua absq; alia licencia cū periculū est in mora
tal is ergo infirmus aut iā amisit loquelā uel usum
rnōis puta qa freneticus aut nō & in primo casu si
bene uiuebat ut bonus fidelis & frequētabat con-
fessionē & coīonem & huiōi quis sacramenta non
petierit qa ex insperato talia accederūt uel etiā si
malus & obstinatus diu pseuerās i peccatis & adeo
nō confessus si pecuit sacerdotē p confessionē & ostē-
dit se uelle facere omnia que dēt & interim factus
est mutus uel freneticus & periculū est in mora dēt
presupponi cōtritus & faciente aliquo cōfessionē
generalē p eo sicut fit i populo sacerdos faciat ei
absolutōnem ab oī sua & peccato & iniūgere pōt
circūstantibus aliqd p eo fiendū uel heredibus aut
consanguineis p anima eius si uolūt acceptare de
inde dari dēt eukaristia a pprio sacerdote quis nō
sit confessus qa non potuit uel alio sacerdote secu-
lari non aut religioso si non habet licentiā a pprio
sacerdote uel episcopo alias incideret in excoicati-
onē papalem etiam in isto casu & hoc uerum nisi
timeret de expunctione eius uel uomitu qa tūc nō
debet dari sed extrema uncio omnino etiā si non
potuit cōmunicare qa si ppter frenesim non per-
mitteret se ungi potest ligari & sibi uiolenter dari
astantibus aut infirmo dēt credi si testimoniuū pe-
hibent q ostenderit signa contritionis & petie
confessionē. Si aut adeo non confessus uel not-

peccator īcurrit subito amētiā uel muticitatē nec
prius nec postea ostendit signa cōtritionis nū ei
debet dari nec sacramenta nec ecclesiastica sepultu
ra. **S**i aut̄ nec loquelā amisit nec amentiā incurrit
debet ab eo exigi pura confessio peccator̄ plus &
minus secundū q̄ patit tempus si in extremitate est
de principalioribus interrogādum est p maxime ad
ducendū ad cōtritionem cum spe uenie. **S**i non est
ita in extremis & uult facere confessionē generale
de tota uita sua sicut multi sancti fecerūt q̄vis nō
sit necessariū de hiis q̄ n̄t̄ confessus est iterare cō
fessionē admittēda est & tandem absolutio ī pēdēda
ab omni s̄nia excommunicationis & omni peccato
modo supra dicto in c. precedenti ita tamen q̄ si
ligatus erat debet ei ūungi q̄ si euadat infirmitatē
q̄cīcius cōmode pōt presētet se ei ad quē ordians
expectabat absolutio illius excoicatiois alias si nō
faceret reincideret in eādem s̄niā extra de sen.
exco. eos q̄ li. vi. **S**ed si erat detentus aliquo pecca
to de casib⁹ reseruatis episcopo non oportet q̄ in
iūgat q̄ post sanitatem uadat ad episcopum p ab
solutione qa ad illud non tenet sed sufficit sibi illa
absolutio: nota tamen q̄ si aliquis talis ēet usura
rius publicus non pōt talis admitti ad confessionē
& alia sacramenta nisi facta prius cautione de resi
tutione usuray uel ab heredibus de huiusmodi in
casu quo amississet ipse loquelā uel usum rationis
post signa contritiois secundū formā iuris que habet
usu. q̄q̄ li. vi. hiis pactis iſimo non ē ūgenda

In hoc opere desunt a Capit. 76 usque
ad finem Tertie partis. nempe ad 79 Capit.
Item integra 54 capituli de restitutioibus.

(1472)

Hain x 1472.

Manzate 2 lista!

